

Gedenk-Boek

Feest-Witgave bij het 40-jarig Bestaan
van de

Gerreformeerde
Zondagsschool-Vereeniging
«Jachin»

door J. P. Tazelaar.

Nijkerk - G. F. Callenbach

1911.

Luk. 19 : 10.

GEDENKBOEK

GEDENKBOEK

FEESTUITGAVE TER GELEGENHEID VAN HET
40-JARIG BESTAAN DER GEREFORMEERDE
ZONDAGSSCHOOL-VEREENIGING

„JACHIN”

DOOR J. P. TAZELAAR

NIJKERK — G. F. CALLENBACH — 1911

INHOUD.

pag.

Woord vooraf van de Commissie tot uitgave van het Gedenkboek.

EERSTE AFDEELING.

Geschiedkundig gedeelte.

I. De Zondagsschool als wereldverschijnsel.	1
II. De Zondagsschool in Nederland.	13
III. De Gereformeerde Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging	26
IV. „JACHIN'S" eerste Levensjaren.	41
V. „JACHIN'S" Organisatie.	
<i>a.</i> Hoofdbestuur. <i>b.</i> Afdeelingen en Corporatiën. <i>c.</i> Ledenlijst (contribueerende en werkende leden). <i>d.</i> Correspondenten. <i>e.</i> Een bedenking opgelost.	62
VI. „JACHIN'S" Algemeene Vergadering.	103
VII. „JACHIN'S" takken van dienst.	
<i>a.</i> Rooster. <i>b.</i> Toelichting. <i>c.</i> Ons Orgaan. <i>d.</i> Boekbeoordeling. <i>e.</i> Subsidie.	113
VIII. De strijd over de Zondagsschool.	141
IX. Een Belangrijk onderzoek.	158
X. De nieuwe regeling.	170
XI. De Zondagsschool en het Christelijk Huisgezin.	211
XII. „Hij zal bevestigen."	225

TWEEDE AFDEELING.

BIJDRAGEN.

I. Uit de historie.	pag.
Een onvergetelijke kennismaking, door W. Kroese.	239
Vóór veertig jaren, door Ds. W. Diemer.	244
Een loffelijk getuigenis, door Ds. W. Sieders.	245
Een onzer oudste afdeelingen, door J. Schaap.	247
II. Het Vraagstuk der Zondagsschool.	
Nog plaats voor de Zondagsschool? door Prof. L. Lindeboom.	251
Verschillende groepen van Zondagsscholen, door Prof. Dr. H. Bavinck	255
De Zondagsschool en de Kerk, door Ds. A. de Geus	258
De Zondagsschool en de Evangelisatie, door Ds. W. Breukelaar.	262
De Zondagsschool en de Catechisatie, door Dr. F. W. Grosheide.	264
De Zondagsschool en de Huiscatechisatie, door Dr. J. C. de Moor.	266
De Zondagsschool en de Christelijke School, door J. C. Wirtz.	268
De Zondagsschool en het Socialisme, door D. Mulder.	269
De Zondagsschool voor de Hoogere Standen, door J. A. Tazelaar.	273
Een doeltreffend middel tot bevordering van den bloei der Zondagsschool, door Ds. J. Douma.	280
III. De inrichting der Zondagsschool.	
Een struikelblok op den weg der Zondagsschool, door Dr. A. Kuyper Sr.	282
De Zondagsschoolonderwijzer, door A. Jonkman.	283
De vereischten in een goed onderwijzer der Zondagsschool, door Ds. G. Renting.	287
Vorming en leiding van den onderwijzer der Zondagsschool, door Ds. J. C. Sikkel.	289
IV. De arbeid der Zondagsschool.	
De Zondagsschool en de verbreiding van de kennis der Heilige Schrift, door Ds. A. Loois.	293
Het leeren van de tekstten en psalmverzen, door C. Staal	297
De beteekenis van het lied op de Zondagsschool, door Ds. J. N. Lindeboom.	300
De Zondagsschool en de Christelijke lectuur, door P. Oranje.	302
De Zondagsschool en het Huisbezoek, door G. van der Steen.	305

V. Uit de praktijk.	pag.
Negotie en Religie, door A. van Namen Hzn.	309
Verschillende vrucht, door P. Koster.	311
Van een mosterdzaadje dat een boom werd, door C. Maliepaard.	313
Allerlei tegenstand, door A. Oosterwijk.	317
Hoe de Zondagsschool te Brussel te niet ging, door Ds. Chr. Warner.	319
Zondagsschool op Vrijdagavond, door D. Sikkel.	320
De Zondagsschool in Amerika, door Prof. Dr. Henry E. Dosker.	324
De Zondagsschool in Transvaal, door S. J. van Wijck.	335
De Geref. Zondagsschool te Buenos Aires, door F. Bening	342

VI. Groeten en zegenbeden.	345
----------------------------	-----

DERDE AFDEELING.

Officieële stukken en bescheiden, het Zondagsschoolwezen betreffend 351

DEN LEZER HEIL!

De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” mag, door de gunst des Heeren, weldra gedachtenis vieren van haar Veertigjarig Bestaan.

Het Bestuur heeft gemeend, bij deze gelegenheid een ernstige poging te moeten aanwenden tot verheldering van het inzicht in en tot opwekking van meer belangstelling voor de Zondagsschool, en in het bijzonder voor de Gereformeerde Zondagsschool en de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging. Het achtte een Gedenkboek, dat door de opneming van velerlei bescheiden tevens een Handboek zou zijn, daartoe een uitnemend middel en droeg de samenstelling er van op aan een commissie, bestaande uit de broeders J. Douma, P. Oranje en J. P. Tazelaar, die na samenspreking over en vaststelling van een plan den arbeid zoo regelden, dat Ds. Tazelaar uitwerken en uitvoeren zou en de ondergeteekenden hem naar hun vermogen met goeden raad en op andere wijze bijstaan zouden. En alzoo is het geschied, waarom ook op den titel slechts één naam genoemd wordt. Ds. Tazelaar toch heeft heel de breede correspondentie, aan deze uitgave verbonden, gevoerd; de Eerste Afdeeling geschreven, en de onderwerpen der Bijdragen ter wille van de eenheid en verscheidenheid aangegeven.

Aan al de Heeren, die op onze uitnoodiging zoo vriendelijk waren, een Bijdrage in te zenden, betuigen wij

namens „Jachin” onzen hartelijken dank. Voorts ook aan allen, die op onze aanvraag zoo bereidwillig alle gewenschte inlichtingen wilden verstrekken.

Wij vragen voor dezen arbeid uw oprechte en warme belangstelling. Hij zij dienstbaar tot wegneming van vooringenomenheid en tot opwekking en aanvuring van veler liefde.

Het getuigen is, naar de Heilige Schrift en naar het woord van Groen van Prinsterer, de plicht, waarvan de verantwoordelijkheid den Christen is opgelegd. Moge de Gemeente des Heeren, ook van onze dagen, in de vervulling harer roeping getrouw worden bevonden. Versmade zij in haar arbeid aan het opkomend geslacht de Zondagsschool niet, immers menigmaal het eenige instrument, om het Woord Gods te brengen tot zooveel, die voortleven zonder Bijbel, „zonder God en zonder hoop in de wereld”. En werke de Heilige Geest door haar getuigen de overtuiging, dat onze Heere Jezus Christus de eenige, doch ook de volkomene Zaligmaker is, Gode tot heerlijkheid, haar tot blijdschap, land en volk tot onberekenbaren zegen.

LEIDEN, _____
AMSTERDAM. 5 Juli 1911.

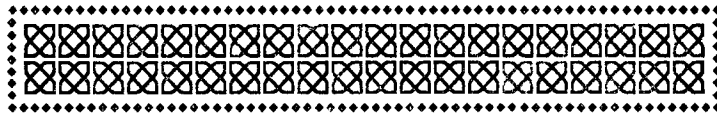
J. DOUMA.
P. ORANJE.

♦♦♦♦♦♦♦♦

EERSTE AFDEELING
GESCHIEDKUNDIG GEDEELTE

„Jachin's" Hoofdbestuur.

I.

DE ZONDAGSSCHOOL ALS WERELDVERSCHIJNSEL.

...

DE kerk des Heeren heeft zich alle tijden door met nauwgezette zorg tot de kleinen gewend. Diep gevoelde zij, dat, zoo de lammeren der kudde niet trouw bewaakt en zorgvuldig geleid werden, deze lichtelijk een prooi zouden worden van den verscheurenden wolf. Bij de Heidenen werden de kinderen geheel verwaarloosd. Israël daarentegen beschouwde ze als het zaad des verbonds. Door de Joodsche synagoge werd buitengewone zorg besteed aan het onderwijs der kinderen. „De wereld”, zoo luidt het woord van een rabbijn, „bestaat slechts door den adem der schoolkinderen.” De Joden begrepen ten volle, van hoe groote beteekenis de scholen waren voor hun volksleven en voor hun godsdienst. Het vasthouden aan de voorvaderlijke „scholen der wet” is van den grootsten invloed geweest voor het in standhouden van het nationale type.

Het Christendom, dat met een eigen kring van denkbeelden de wereld intrad, riep van zelf ook de Christelijke onderwijzing in het leven. Duidelijk leert ons het Nieuwe Testament, dat voor de kerk niets belangrijker en heilzamer is, dan de rechte opvoeding en onderwijzing der jeugd. Daardoor wordt, onder 's Heeren zegen, het kin-

derlijk hart behoed voor het bederf der wereld, bewaard voor de besmetting der zonde en ingewijd in de ware kennisse Gods.

De Christenen der eerste eeuwen hebben dan ook de onderwijzing hunner kinderen met ernst en trouw behartigd. Zou de gemeente van Christus worden gebouwd en uitgebreid, dan moesten niet alleen de ouders, maar ook en vooral de kinderen onderwezen worden. Van „de school en de toekomst”, aangaande „de jeugd en de kerk” spreken de kerkvaders dan ook herhaaldelijk en met grooten nadruk. Naast de prediking was inzonderheid het onderwijs een krachtig werkend zuurdeeg. Omdat Juliaan de Afvallige verstond, dat op de onderwijzing der kinderen de voortzetting en de eindelijke triomf van het Christendom rusten zou, trachtte hij door een keizerlijk edict de Christenen van het onderwijs der jeugd te berooven. Maar de gemeente des Heeren bleef haar roeping getrouw. Bij de Christelijke onderwijzing toch ging het om de kennis der Heilige Schrift. Tot elken prijs moest deze in den boezem der gemeente worden bewaard. Middellijkerwijs hing daaraan haar toekomst.

Met het opkomen der Roomsche kerk kwijnde de Christelijke onderwijzing steeds meer weg, en tegen den tijd der Hervorming lag het volk in de botste onkunde neer. Alleen in den kring der Waldenzen leefde nog iets na van wat in de oude kerk zoo heerlijk gebloeid had.

De Reformatie bracht het godsdienstig onderwijs in de gemeente weer tot eere. De eeuw der Hervorming was dan ook de eeuw der leerboeken, die door vragen en antwoorden het denken scherpten en het gemoed van het

kind vatbaar maakten voor de waarheid. Door deze catechetische onderwijzing kreeg de waarheid vasten voet in de consciëntiën en in de harten van jong en oud.

Toen werden ook in de Roomsche kerk de oogen geopend voor de schromelijke verwaarloozing der jeugd. Volgens „The English Cyclopaedia” is reeds Zondagschoolonderwijs gegeven door kardinaal Borromeo, aartsbisschop van Milaan. Hij had een open oog voor het verval der kerk en legde zich bijzonder toe op de godsdienstige vorming der jeugd. Hij deed dezen arbeid vooral des Zondagnamiddags en maakte daarbij gebruik van den dienst van ernstige en ijverige leden zijner parochie. Door zijn bemoeiingen werden in het geheele bisdom dergelijke scholen gesticht.

Ook wordt in genoemde Encyclopedie nog gewag gemaakt van het werk van De La Salle, gestorven in 1719.

De Roomsche kerk heeft de opvoeding en onderwijzing der kinderen aangegrepen als een machtigen hefboom tot haar bevestiging en uitbreiding. Zoo zelfs is Rome ten aanzien van de opleiding der jeugd van gedragslijn veranderd, dat er tegenwoordig geen kerk is, die meer doet voor haar kinderen, die scherper op hen acht geeft en ze nauwer aan zich strengelt, dan de Roomsche kerk.

In de Protestantsche kerken is echter na den bloei van het Reformatorische tijdperk een toenemende verslapping gekomen ook ten aanzien van het onderwijs en de opvoeding der jeugd. Waar vroeger de rozen en leliën bloeiden, kwam in de 18de eeuw dorheid. Een dorheid, die zelfs met versterving dreigde. In dien tijd, waarin de kerk schier allerwegen haar plicht verzuimde, om de kinderen te onderwijzen, kwam de Zondagsschool op.

Het jammerlijke verzuim der kerk door de droeve verwaarloozing der jeugd heeft de Zondagsschool het aanzijn gegeven.

De stichter der Zondagsschool is Robert Raikes te Gloucester in Engeland. In Juli van het jaar 1780 moest hij voor zijn werk, hij was redacteur van de „Gloucester Journal”, naar de buitenstad, waar zeer goddelooze menschen woonden, meest allen arbeiders op een spelden-fabriek. 't Was een geheel verwilderde buurt der stad. Diep getroffen door de haveloosheid van een groep spelende kinderen, stelde hij zich met grooten ernst voor de vraag, wat er van zulke ruwe en vuile kinderen worden moest. De hopeloosheid hunner toekomst beangstigde zijn hart.

Door een gesprek met een vrouw, die hem er op wees, dat vooral op den Zondag de straat vol was van zulke ongelukkige schepsels, die onder vloeken en zweren hun tijd doorbrachten met dobbelen en spelen, rees bij Raikes, in zijn hart een philanthroop, de gedachte op, of er tot verbetering van den toestand dezer geheel verwilderde kinderen niets kon worden gedaan.

De zaak scheen hem in het eerst geheel hopeloos. Van de vroegste jeugd af toch moesten die kleinen werken op de fabrieken. In hun vrijen tijd waren zij op straat. De straat was de eenige troost dezer ellendigen. Kinderwetten, waardoor de nood dezer arme kleinen werd gelenigd, bestonden toen nog niet.

Er bleef Raikes niets over, dan te beproeven, of hij op Zondag, den eenigen vrijen dag, voor die havelooze kinderen iets kon doen. Zoo is in de kleine woning van

een zekere juffrouw King, in de St.-Catharinastraat, de eerste Zondagsschool te Gloucester geopend.

Reeds veel vroeger werden in verschillende landen pogingen aangewend, om de jeugd voor verderen afval te bewaren. In Engeland en Amerika, in Schotland en Ierland, zoowel als in Duitschland en Bohemen. Doch deze bleven tot enkele personen en tot sommige plaatsen beperkt. Het zijn dus alleenstaande pogingen, van welke sommige meer dan een eeuw vóór het werk van Raikes zijn ondernomen. Dr. Trumbull meldt in zijn *Yale Lectures*, bladz. 111, dat te Bath in 1665—68 door Joseph Alleine Zondagsscholen werden gehouden.

In 1680 woonde te Prietshill in de gebergten van Schotland, John Brown, een vroom, eenvoudig man, die gewoon was, eenige kinderen bij zich te vereenigen, om ze te onderwijzen in de kennis van Gods Woord. In 1778, dus twee jaren vóór de oprichting der school van Raikes, was er in het noorden van Engeland een oude vrouw, welke tot de Methodisten behoorde, die elken Zondag de kinderen uit haar omgeving rondom zich vergaderde, ten einde hun de Bijbelsche geschiedenis te verhalen en uit te leggen. (*Magasin*, 1853.)

Doch al is Raikes op dit gebied niet de eerste geweest, in elk geval is hij de eerste, die de zaak der Zondagsscholen geregeld heeft. Bleven vroeger aangewende pogingen sporadisch op zichzelf staan, wat Raikes tot stand bracht, heeft zich krachtig uitgebreid en over de geheele wereld verspreid.

Bij het woord Zondagsschool denken wij meestal aan een inrichting tot godsdienstig onderwijs der jeugd. Een

zuiver religieus karakter heeft evenwel de stichting van Raikes niet vertoond. Veel meer dan een religieus droeg zij een philanthropisch stempel.

Raikes was zelf journalist en philanthroop. Hij stichtte, gelijk wij zeiden, zijn school in een der achterbuurten van een fabrieksstad tot onderwijzing van ruwe en have-looze kinderen. In hartelijk medelijden met deze jammerlijk verwaarloosde jongens en meisjes, die opgroeiden voor de misdaad, trachtte hij op zijn kosten, hun onderwijs te doen geven. Drie of vier vrouwen traden bij hem voor een salaris van 60 cent per dag in dienst, om de kinderen te onderwijzen. Het doel, door hem beoogd, was zuiver philanthropisch. Hij leerde op zijn school lezen en schrijven, en maakte zijn discipelen tevens bekend met de grondwaarheden van den Christelijken Godsdienst.

Velen legden een grooten ijver aan den dag. Zij kregen een Nieuw Testament en begonnen uit zich zelf plaatsen van godsdienstige samenkomst te bezoeken. Eerst konden velen dit niet doen wegens gebrek aan voldoende kleeding. Hij stelde hun drie eischen: schoone handen, een schoon gezicht en gekamd haar. Onder zijn geleide bezocht weldra een groote menigte zijner leerlingen de vroegpreek.

Raikes' school is een krachtig werkend middel geweest, om arme kinderen op te voeden. Een rechtstreeksch godsdienstig karakter droeg de eerste Zondagsschool dus niet. Door W. F. Stead is in „Review of Reviews” uiteengezet, dat Raikes zelf ook niet een man van strengen religieusen zin was, aangezien hij op den dag des Heeren wel ging werken op zijn drukkerij. Wilt hij echter in den godsdienst een machtigen factor erkende voor de opvoeding, onderwees hij zijn leerlingen ook in de religie.

Drie jaren later gaf hij in de „Gloucester Journal” van zijn werk omstandig bericht. Daardoor kreeg het meer bekendheid. Het vond waardeering en navolging. Zóó zelfs, dat alle groote fabriekssteden weldra Zondagsscholen hadden. Uit alles blijkt duidelijk, dat in de bedoeling van den stichter geen religieus-missionaire, maar een philanthropische gedachte lag.

Een stichting van religieuze strekking is de Zondagsschool eerst geworden, toen zij door John Wesley met kracht geannexeerd en omgewerkt werd tot een propaganda-middel van het Methodisme. Hier deed zij zich met verbazingwekkende kracht gelden. Toen de Zondagsschool ontstond, telde het Methodisme in de geheele wereld slechts 50,000 aanhangers. Vier jaren later waren zij boven alle verwachting in sterke mate toegenomen. Mede door de Zondagsschool zijn de duizenden aanhangers van het Methodisme tot millioenen geworden. Daarom schreef Wesley aan zijn broeder Charles, dat de Zondagsschool een der machtigste inrichtingen was, die Europa sedert eeuwen gezien heeft.

De Heere heeft van de Zondagsschool onder de beademing van het Methodisme een hoogst gezegenden invloed doen uitgaan. Zij is een instrument geweest in Gods hand tot de geestelijke herleving van het in formalisme schier verstorven Europa.

Toen zij door de kerk, die haar, ook in Engeland en Amerika, eerst fel tegenstond, geëerd en al hooger opgevoerd werd, is zij tot onberekenbaar grooten zegen geworden.

Uit Gloucester heeft zij haar weg gevonden van stad

tot stad en van dorp tot dorp. Alle landen en volken is zij zegenend doorgetrokken tot aan de einden der aarde toe. Over heel de wereld heeft zij haar net uitgespreid.

Een wereldburgeres is de Zondagsschool. Zij behoort niet aan één volk, maar aan alle volken en natiën. Haar geschiedenis is als die van een zaadkorrel. Klein en gering was de aanvang. Maar uit die korrel is een grasje en uit dat grasje een halm opgeschoten. Deze vormde de aar, en uit deze sproot straks honderdvoudige vrucht voort.

De Zondagsschool, door Raikes gesticht, is de kiem geweest van drie der invloedrijkste vereenigingen op het gebied van Gods Koninkrijk. In 1799 werd in verband met de behoefte aan lectuur, die de Zondagsschool deed ontstaan, gesticht het Londensch Godsdienstig Tractaatgenootschap, welks geschriften, bij millioenen uitgereikt, den arbeid der evangelisatie in alle landen hebben bevorderd.

Wijl de Zondagsschool tot openbaring gebracht had, hoe groote behoefte er aan Bijbels was, leidde dit tot de oprichting van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap, waardoor in honderden talen en tongvallen het Woord Gods over de gansche aarde verspreid is.

Nadat door deze beide genootschappen de kring voor den arbeid der Zondagsschool zeer uitgebreid was, werd den 13^{den} Juli 1803 te Londen opgericht de groote Zondagsschoolvereeniging (The Sunday School Union). Deze is een van de meest invloedrijke vereenigingen der wereld, en heeft aan het Zondagsschoolwezen meer uitbreiding en vastheid gegeven. Op alle wijzen bevorderde zij in alle landen de stichting van Zondagsscholen. Vooral door haar invloed is het mosterdzaadje geworden tot een grooten boom.

Ofschoon wortelend in de achttiende eeuw, is de Zondagsschool toch eerst in de negentiende eeuw tot volle ontwikkeling en ontplooiing gekomen. In Engeland en Amerika verkreeg zij een grootsche uitbreiding. In elke stad en in elk gehucht wordt zij daar gevonden. Niet alleen in de kerken en schoolgebouwen, in woningen van particulieren, in gevangenissen en gestichten, ook op de prairies en tusschen de kloven van het rotsgebergte, overal wordt daar Zondagsschool gehouden.

Wie op de snelle en ontzaglijke uitbreiding dezer stichting let, wordt onwillekeurig door de majesteit van dit feit overweldigd.

Engeland telt 46,339 Zondagsscholen, 684000 onderwijzers en $7\frac{1}{2}$ miljoen leerlingen. De Vereenigde Staten van Noord-Amerika hebben 140,000 scholen met bijna $11\frac{1}{2}$ miljoen scholieren. Voor de geheele wereld is, naar de laatste opgave van „The world Almanac and Encyclopaedia,” de totaalsom 245000 Zondagsscholen, bijna $2\frac{1}{2}$ miljoen onderwijzers en ruim $22\frac{1}{2}$ miljoen leerlingen.

Ontegenzeggelijk is de Zondagsschool een werk Gods, dat zelfs de tegenstanders verbaast, maar 't welk die haar liefhebben met dankbaarheid doet uitroepen: „Dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen.”

Raikes heeft de machtige uitbreiding van zijn arbeid nog mogen aanschouwen. Hij was vier en twintig jaren oud, toen hij de Zondagsschool stichtte. Tot aan zijn dood toe bleef hij aan deze inrichting verbonden. Den 5^{den} April 1811 stierf hij op 75 jarigen leeftijd.

Het jubileum der Zondagsschool, te Londen in 1880 op luisterrijke wijze gevierd, deed treffend uitkomen, hoezeer de Zondagsschool een wereldverschijnsel is. Dit eeuwfeest was in waarheid een feest van alle Christelijke landen.

Deze feestviering, staande onder het patronaat van H. M. de Koningin van Engeland, en gehouden onder het praesidium van den Lord-Mayor van Londen, werd door afgevaardigden uit alle oorden der wereld bijgewoond. De stoombootmaatschappijen in Amerika gaven den reizigers, die voor het Zondagsschoolfeest naar Engeland gingen, overtocht voor veel verminderde prijzen.

Ook het laatste jaarverslag der Sunday School-Union met zeer vele portretten en illustraties, doet op treffende wijze zien, hoe de Zondagsschool steeds meer een wereldverschijnsel wordt. Wie het verslag aandachtig naleest, legt het niet dan met groote verwondering uit de hand.

Daarin wordt melding gemaakt, dat Rev. Carey Bonner, de algemeene Secretaris van de Unie, aan de universiteit lezingen hield over het Zondagsschoolvraagstuk. Bij het opleidend werk der Unie ter vorming van onderwijzerspersoneel voor de Zondagsschool, vinden wij gewag gemaakt van een bibliotheek en een leeszaal, als ook van een museum, waarin vele voorwerpen zijn, die op het onderwijs betrekking hebben. Dit museum is dagelijks geopend. Voorts wordt in het verslag gehandeld over de Internationale Vereeniging tot het lezen van den Bijbel, van de choraalcomité's tot verbetering der muziek voor de Zondagsschool, van de Tijdschriften, welke het Zondagsschoolvraagstuk behandelen, van den missionairen arbeid der Zondagsschool in Indië, China, Spanje, Italië, Rusland en Finland.

Bijzonder troffen onze aandacht „The Life Brigades”. Deze brigades trachten de belangrijke vraag tot practische oplossing te brengen, hoe de leerlingen, nadat zij de Zondagsschool hebben verlaten, onder gunstige invloeden gehouden en verder ten goede geleid kunnen worden.

Ook wordt gesproken van Strand-evangelisatie, waarbij de kinderen der Zondagsschool op mooie zomerdagen naar het strand van verschillende badplaatsen geleid worden, onder de hoede van een onderwijzer, die aldaar zijn leerlingen al spelende onderricht; van Zomerkampen voor Zondagsschoolleerlingen; van Herstellingsoorden voor kranke en zwakke onderwijzers en leerlingen der Zondagsschool.

Duidelijk blijkt uit alles, dat de groeikracht van het Zondagsschoolwezen in de laatste jaren steeds toeneemt. Uit alle landen kwamen berichten in van vooruitgang en bloei. De belangstelling in de Zondagsschool wordt al grooter; steeds dieper dringt het licht door van haar belangrijken invloed als evangeliseerende macht. Aldoor ontsluiten zich nieuwe terreinen van arbeid.

De Zondagsschool was dus eerst een meer philanthropische en werd daarna een religieuze, kerkelijke stichting. Evenwel toont het Jaarverslag, dat het philanthropische element in later tijd meer aan het religieuze is toegevoegd. Dit is op zichzelf volstrekt geen bezwaar, indien wat hoofdzaak is, de eerste plaats maar blijft innemen, en het laatste aan het eerste geen schade doet. De geloovige is naar ziel en lichaam door Christus gekocht. De Schrift legt steeds den nadruk ook op de zorg voor het lichaam, en de vreeze Gods heeft groote betekenis ook voor de dingen van het aardsche leven.

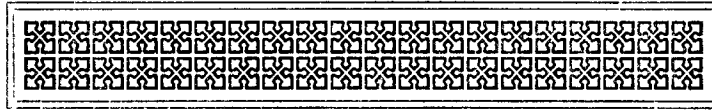
Een wereldverschijnsel mochten wij de Zondagsschool dus terecht noemen. Zij toch past zich aan alle landen en alle volken aan. Daardoor is zij zoowel nationaal als cosmopolitisch van karakter. Onberekenbaar veel goeds

bracht zij onder den zegen des Heeren tot stand. Duidenden jonge mannen en vrouwen heeft zij aangespoord als ijverige arbeiders en arbeidsters uit te gaan tot het werk der uitbreiding in het koninkrijk Gods. Menige zwaar gegrendelde deur heeft de Zondagsschool voor de zending geopend. Zij deed lichtstralen des evangelies vallen in de donkerste achterbuurten der groote steden. Niet alleen in de middelpunten der beschaving, ook aan de uiterste hoeken der aarde liet zij zich gelden. Zij is waarlijk een hefboom ter reformatie geweest. Het is de Zondagsschool, die in de negentiende eeuw de Christelijke Kerk gered en uit haar doodsslaap gewekt heeft. Door haar is kennis der Heilige Schrift in wijde kringen verbreid. Zij heeft het lied des evangelies gelegd op de lippen eener onafzienbare schare van kinderen. Zij voerde zeer velen uit de wildernis der geestelijke verwaarloozing in de grazige weide der kerk. Zij heeft de heiliging van den Rustdag bevorderd, vele afgedwaalde huisgezinnen weer voor de kerk des Heeren geworven en alzoo ook het familieleven gereinigd en hersteld.

Een wereldverschijnsel, dat ons de almachtige en genadige hand openbaart van Hem, die de Schepper is van hemel en aarde en die over de gansche wereld als Koning regeert.

„De Zondagsschool,” — Dr. Wielenga heeft het op „Jachins” algemeene vergadering te Zwolle schoon en naar waarheid gezegd, — „de Zondagsschool was kennelijk de vrucht van een volheid der tijden, uit den nood geboren, een instrument ter reformatie, een steunsel voor de Kerk in haar ongelijke worsteling met den geest der eeuw.”

♦♦♦♦♦♦♦♦

II.

DE ZONDAGSSCHOOL IN NEDERLAND.

...

DE geschiedenis der Zondagsschool in Nederland heeft een geheel verschillend verloop gehad van die in andere landen, met name in Engeland en Amerika.

In de eerste plaats is zij veel later opgekomen. Terwijl Engeland ten jare 1781 de Zondagsschool ontving en Amerika reeds in 1791 volgde, kwam deze stichting onder ons eerst in 1836 tot stand. De oorzaak hiervan is gemakkelijk aan te wijzen. Geen land had teederder zorgen voor zijn kinderen gehad dan het onze. Het licht der Hervorming heeft hier in uitnemende mate helder geschenen, en bij den glans van dat licht is het levensverband tusschen de kinderen en de Heilige Schrift nadrukkelijk tot het besef doorgedrongen. Vandaar werd door ons volk steeds het onderwijs der jeugd ernstig behartigd. Reeds in vroeger dagen, ten tijde der „Broederen des gemeenen levens” stonden de scholen in Nederland vooraan in de rij. Wilt de reformatie der kerk overal gevolgd werd door de reformatie der school, deed dit verschijnsel zich ook in ons land gelden. Uit de beginselen der Hervorming ontwikkelden zich de gewichtigste maatregelen met het oog op het lager onderwijs.

De eigenaardigheid van den Hollandschen geest, waardoor het onderwijs hier meer bloeide dan in eenig ander land, en het karakter der Hervorming leidden er toe, dat Nederland een welbelijnd en ontwikkeld schoolstelsel had, reeds lang vóór andere Europeesche volken.

Deze Nederlandsche karaktertrek oefende natuurlijk ook invloed op het leven der kerk. Hij bracht mede, dat ook de catechisatie onder ons zeer heeft gebloeid. Geen Christenvolk werd zóó gecatechiseerd als het onze. Zelfs de Schotten staan in dezen bij de Nederlanders ten achter. Al ontaardde zij later veelszins in een dorre formaliteit, toch is de catechisatie ten onzent altijd regel geweest.

Tengevolge van de genoemde factoren droeg de Zondagsschool, toen zij hier werd opgericht, als vanzelf een ander karakter dan in Engeland en Amerika. In het besef van velen was zij iets, dat vrijwel overbodig kon heeten. Een nieuwigheid, waarvoor de conservatieve Hollandsche geest niet zoo spoedig plaats inruimde.

Ook volgde uit den toestand, gelijk wij dien schetsten, dat de Zondagsschool geen kerkelijke stichting werd. Niet de kerk, maar het individu of de vereeniging trad hier op den voorgrond. Terwijl in het buitenland schier alle Protestantsche kerken in haar jaarlijksche rapporten op synodale vergaderingen een bijzondere afdeeling hebben voor den arbeid der Zondagsschool, is dit in ons land nooit het geval geweest. Hefboom ter reformatie kon de Zondagsschool hier niet zijn. Noch bij de reformatie van 1834, noch bij die van 1886 heeft zij als instrument gediend. Niet de Zondagsschool, maar de cate-

chisatie deed zich hierbij krachtig gelden. De godsdienstige opwekking, die schier gelijktijdig in de vorige eeuw alle volkeren van Europa na de goddeloosheid en de doorgestane ellende der revolutie aangreep, is in Nederland niet door de Zondagsschool tot stand gebracht. Elders was dit wèl het geval. Hier heeft zij nà de herleving slechts als hulpmiddel dienst gedaan.

Dat de Zondagsschool in Nederland geen kerkelijk karakter vertoont, heeft nog een andere oorzaak. Dr. A. Capadose heeft haar in ons vaderland ingevoerd, nadat hij haar in Zwitserland had leeren kennen. Op vele plaatsen hield men daar des Zondags na kerktijd een school voor de kinderen, die in de week van het onderwijs op de scholen verstoken waren. Ook hier dus hetzelfde verschijnsel als in Gloucester. Meer een philanthropische dan een religieuze bedoeling. Door de predikanten is daarin echter verandering gebracht, wìjl zij de Zondagsscholen zóó inrichtten, dat er uitsluitend godsdienstig onderwijs werd gegeven.

De Nederlandsche Zondagsschool is dus een dochter van het Reveil. Deze godsdienstige beweging, hoe gezegend zij ook is geweest, was niet kerkelijk. Van meetaf is zij meer een „leekenbeweging” geweest, die een zekere koelheid betoonde ten opzichte van de kerkelijke ambten. Vandaar dat door menig predikant een pijl gescherpt werd tegen dit „leekenwerk” en dat de Zondagsschool van de zijde der kerk met een scheef oog werd aangezien.

In het jaar 1836, dus midden in de beroeringen over de Afscheiding, die twee jaar vroeger reeds was ontstaan,

werd te 's Gravenhage de eerste Nederlandsche Zondagschool geopend. Wel werd er reeds in 1624 in Utrecht gewag gemaakt van „Sonnendaegsche scholen”, waar onderwijs gegeven werd in het lezen en schrijven en in het bijzonder in de grondstukken des Christelijken geloofs; doch deze stichtingen stonden op zich zelf en zijn geen Zondagsscholen, gelijk wij die kennen.

De eerste eigenlijke Zondagsschool ten onzent is de eenvoudige samenkomst, door Dr. Capadose gehouden met een jongske van tien jaren en zijn zusje. Een zeer klein begin dus. Na vele jaren „het geestelijk genot” te hebben gehad, een Zondagsschool te leiden, is hij er echter nog getuige van geweest, dat het stekje, ondanks veel tegenstand, is opgegroeid tot een levenskrachtigen stam. „Weinig dacht ik in 1838”, zoo schreef hij in den avond zijns levens, „dat ik in mijn grijsheid in alle steden en vele dorpen in ons vaderland duizenden en duizenden kinderen op Zondagsscholen met de melk van Gods Woord zou zien gevoed worden tot mijn onuitsprekelijke vreugde.”

Gelijk Raikes in de „Gloucester Journaal”, vestigde Dr. Capadose in de „Nederlandsche Stemmen” (deel VI, blz. 124—132) de aandacht op de beteekenis en het nut der Zondagsschool.

Nog altijd behartigenswaard is, wat hij toen schreef:

„Men beproeve het slechts en men zal verbaasd staan, hoe het kinderlijk gemoed, waar liefde tot hen spreekt, als geopend staat om de vergelijking van het Oude, met het Nieuwe Testament te vatten, die hun naderhand, bij verdere ontwikkeling, tot een onberekenbaar nut kan zijn.”

„De taal der liefde en des geloofs dringt door tot het hart der kinderen en die voor zichzelve weet, wat het Woord van God bevat, zal buiten twijfel onder een

biddend opzien tot Hem, wiens eer men zoeken, wiens wijsheid men vragen moet, de verblijdende ondervinding smaken, hoe God hem sterkt en op zijn eenvoudige poging meer zegen schenkt, dan op al die ondernemingen, waar veel meer op het verstand, dan op 't hart der kinderen gewerkt wordt."

Niettegenstaande Capadose's ernstige aanprijzing, vond zijn voorbeeld in het eerst slechts geringe navolging. De Zondagsschool werd te Amsterdam in 1841, te Rotterdam in 1847, dus eerst tien jaren later gesticht. Utrecht en Leiden volgden weldra ook.

Het jeugdige plantje, dat aanvankelijk maar langzaam groeide, kreeg na de wet op het Lager Onderwijs van 1857 meer wasdom. Die wet toch drong aan de natie een school zonder Bijbel op. Deze droeve krenking, een groot deel onzes volks aangedaan, heeft de Zondagsschool zeer gesterkt. Zij deed haar een hooger vlucht nemen, dan tot hiertoe onder ons bereikt was. De Zondagsschool werd toen aangegrepen als een middel, om het kwaad, door die wet aan ons volk berokkend, te verminderen. Op vele plaatsen verrezen toen Zondagsscholen, ten einde daardoor de kennis van Gods Woord te brengen tot kinderen, die anders nooit of althans zeer weinig van den Bijbel hoorden.

Pius IX heeft gezegd: „Ik vrees minder het (Protestantsche) kerkgebouw dan de school."

Napoleon vroeg eens aan een Engelsch geleerde, wat hij doen moest, om het Fransche volk zedelijk te verheffen. Het antwoord luidde: „Richt overal Zondagsscholen op."

Dergelijke uitspraken bevatten een machtig pleidooi voor de Zondagsschool. Wanneer een zaak voor zich zelf spreekt, behoeft zij geen advocaat. Geen beter bewijs voor de hooge waarde van iets, dan dat de vijand het namaakt.

Dat de Zondagsschool een uitnemend middel is ter opleiding, toonen onze tegenstanders zeer duidelijk te verstaan. Bij hen allen worden inrichtingen aangetroffen, die er een duidelijke nabootsing van zijn. Naast de moderne en socialistische zijn er in ons land ook reeds anarchistische, Theosophische en Mormoonsche Zondagscholen. Van deze alle in 't bijzonder te handelen zou ons te ver buiten ons bestek doen gaan.

Alleen van de Moderne Zondagsscholen zullen wij hier iets nader spreken. In de „Practische Handleiding bij Zondagsschoolwerk“, door G. A. Hoeven, Godsdienstonderwijzer bij den Ned. Prot. Bond te 's Gravenhage, lezen wij op blz. 2 het volgende:

„Ook de moderne richting zag in de Zondagsschool een uitstekend middel om godsdienst, maar dan in haren geest, te brengen aan de kinderen. Reeds spoedig na haar ontstaan verrezen hier en daar Zondagsscholen. De oudste, die te Bergen-op-Zoom en te Leiden, dagteekenen van 1868, maar op meerdere plaatsen heeft de Zondagsschool reeds haar zilveren feest gevierd. Afgaande op het getuigenis van tijdgenooten zijn de eerste jaren voor die scholen jaren van moeite en zorg geweest. Een betere tijd brak aan, toen de Nederlandsche Protestantenvbond werd opgericht. Het lag toch geheel op diens weg, deze zaak krachtig te steunen. De reeds bestaande scholen sloten zich bij hem aan, nieuwe gingen van den Bond uit en zoo zeer nam het werk in omvang en belang-

rijkheid toe, dat reeds in 1877 een aparte commissie voor de zaken van de Zondagsschool werd benoemd."

De mannen der Vrijzinnige Zondagsschool hebben een bijzonderen ijver aan den dag gelegd, om haar op allerlei wijze te sterken. Sedert 1886 bestond „Vrij en Vroom", Maandblad van de Zondagsscholen in vrijzinnigen geest. Onder redactie van J. F. D. Mossel. Prijs per jaargang f 3.—.

In 1910 stichtte de bond een Centrale Bibliotheek, waaruit alle Zondagsscholen en onderwijzers zich gratis tijdelijk van de noodige handleidingen kunnen voorzien. Zij telt reeds meer dan 400 nummers. Van haar wordt een druk en dankbaar gebruik gemaakt, vooral door nieuwe en kleine Zondagsscholen. Wie het uittreksel van den catalogus, gelijk dit op pag. 128—132 gevonden wordt, slechts even inziet, bespeurt, dat in die centrale bibliotheek „voor elck wat wils" is. Een menigte boeken voor kinderen en voor onderwijzers: verhalen, handleidingen, atlassen, liederenbundels, enz. Een zeer rijke verscheidenheid.

Wat nu het standpunt der Vrijzinnige Zondagsschool betreft, doet zij zich kennen, gelijk het beginsel der moderne richting dat medebrengt. Het Modernisme trachtte het volk van den Bijbel te vervreemden. Toen het zag, dat kinderen van gemoderniseerde ouders op de Zondagschool den Christus der Schriften leerden kennen, richtte het ook Zondagsscholen op, om in zijn geest godsdienst te brengen aan de kinderen.

En wat is nu de geest der vrijzinnigen? De schrijver der genoemde handleiding zal het ons duidelijk aanwijzen, als hij op bladzijde 42 spreekt van de eigenaardige plaats, die de Bijbel op de moderne Zondagsschool inneemt.

„Er is een tijd geweest,” zoo lezen wij op pag. 42, „dat de Bijbel ook voor de Zondagsschool de eenige gids was. Maar toen zij tot de ontdekking kwam van de schatten, die op elk terrein voor 't grijpen waren, was 't met de alleenheerschappij des bijbels gedaan. Op vele en vooral op kleinere plaatsen gebruikt men wel andere leerstof naast de bijbelsche, maar kent toch aan deze den voorrang toe. Elders is de bijbel in de achterhoede geschoven en zelfs gaan er stemmen op, om hem geheel van de Zondagsschool te verbannen.”

Sedert de laatste tien jaren is in den kring der Vrijzinnigen een der belangrijkste quaesties, „of de Bijbel op de Zondagsschool als contrabande zij te achten of niet!” Hiermede is de moderne Zondagsschool ten voeten uit geteekend. Geen liefde tot, maar vijandschap tegen het Woord Gods wordt in haar openbaar. Daardoor is zij geheel en al ontaard van het oorspronkelijk karakter der Zondagsschool. Een Zondagsschool zonder Bijbel, is gelijk een lamp zonder brander.

De Zondagsschool in vrijzinnigen geest, is dus zulk een, die vijandig staat tegen het Woord Gods. Daar wordt de jeugd niet tot de Heilige Schrift geleid, maar van het Woord des Heeren vervreemd.

Wij komen nu tot de Luthersche Zondagsscholen.

Den 21 Sept. 1873 werd gesticht de Zondagsschool der Hersteld Evangelisch Luthersche Gemeente te Amsterdam. Deze was, evenals die in Rotterdam, een kerkelijke stichting. Zij werd met 178 kinderen op vijf verschillende scholen geopend. Bij gelegenheid van het vijf-en-twintig jarig bestaan verscheen een gedenkboek

onder den titel „Houd wat ge hebt,” door A. Klinkenberg. Ds. J. P. G. Westhoff, die met den heer D. Hekker Jr. deze Zondagsscholen stichtte, hield op dit zilveren feest een rede naar aanleiding van Ezechiël 17 : 22—24, waarbij de Zondagsschool werd beschouwd, als een rijsje van den boom des levens en een groene twijg der hope en des heils.

Deze Zondagsschool is ten rijken zegen voor haar omgeving geweest. Een bond van Luthersche Zondagsscholen bestaat niet. Wel werd door Ds. H. C. Zwähler op den negenden Lutherschen Zendingsdag een referaat gehouden over de wenschelijkheid van een op te richten Lutherschen Zondagsschoolbond, doch tot heden is het daartoe niet gekomen. Elke Zondagsschool staat op zich zelf en werkt met eigen leermiddelen. Dit is ongetwijfeld voor den bloei der Luthersche Zondagsschool niet bevorderlijk.

Voorts noemen wij nog de Christelijke Gereformeerde Zondagsscholen. Onder den titel: „Uw Koninkrijk Kome” vereenigden zij zich in een bond, die in Nov. 1910 te 's-Gravenhage werd opgericht.

Bij het voortdurend toenemen van het getal Zondagsscholen, deed zich de behoefte op aan leiding en voorlichting. Dit bleek ons al uit wat wij hierboven vernamen.

Enkele bijzondere personen hadden reeds een veelzijdige belangstelling in den arbeid der Zondagsschool betoond. Onder hen mag vooral E. Gerdes worden genoemd. Dat deze vruchtbare auteur van zoovele geschriften voor de jeugd zijn pen scherp ging voor den arbeid onder de kinderen onzes volks, is geenszins te verwonderen. In 1864 gaf hij een maandblad uit „De Zon-

dagsschool", waarin hij naar een vasten rooster geregeld „Wenken" bij het onderwijs gaf, en voorts geschiedenissen, vertellingen, opmerkingen, mededeelingen en berichten op het gebied der Zondagsschool. Inderdaad een tiensnarig instrument, dat het hart van menig onderwijzer zeker recht kon stemmen tot zijn heerlijke taak.

Ook afzonderlijke vereenigingen, bijv. die „Ter verbreiding der Waarheid" en die „Tot Heil des Volks" beijverden zich krachtig, om de belangen der Zondagsschool te bevorderen. Toch was, om vastheid en kracht aan de zaak bij te zetten een meer algemeene samenwerking gewenscht. Aan deze dringende behoefte is voldaan, toen in het jaar 1866 de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging werd opgericht.

Een ontmoeting, die de Heeren C. S. Adama van Scheltema en T. M. Looman hadden met Albert Woodruff, den Amerikaan, die aan het werk der buitenlandsche Zondagsschool zich geheel gewijd heeft, gaf daartoe den stoot. De oprichters der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging zijn Ds. C. S. Adama van Scheltema, Dr. Ph. J. Hoedemaker, Jhr. E. van Weede van Dijkveld en T. M. Looman. Door een bijzondere leiding van Gods voorzienigheid tot elkander gebracht, hebben deze mannenbroeders door hun stichting veel bijgedragen tot de uitbreiding en den bloei der Zondagsscholen.

Toen de vereeniging werd opgericht, waren er in Nederland reeds driehonderd Zondagsscholen met vijftienduizend leerlingen. En op het Eeuwfeest der Zondagsschool, in 1880 te Londen gevierd, konden de Nederlandsche afgevaardigden rapporteeren, hoe het aantal scholen sedert het ontstaan der vereeniging was geklommen tot 778, en dat in deze Zondagsscholen 85,579

kinderen door 2,912 personen werden onderwezen.

De vereeniging gaf terstond als haar Orgaan uit: „De Christelijke Familiekring”, maandblad voor Zondagsschool en Huisgezin. Een reizend agent, door de Engelsche Unie bezoldigd, werkte alom met grooten ijver en rijken zegen. Deze agent, br. J. Moora, werd sedert 1 November 1879 opgevolgd door den heer G. P. Fruyt Jr., een man met een warm hart, een helder hoofd en een vaardige pen. Door zijn onvermoeiden arbeid strekte de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging haar invloed uit ook buiten ons land: in Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Zijn levendig geschreven werkje „Onze stamverwanten” geeft daarvan een leerzaam en treffend getuigenis.

In 1879 verkreeg de Vereeniging bij uiterste wilsbeschikking van Mej. W. C. Zegers Veeckens een eigen gebouw, dat het Vereenigingsgebouw werd. De Vereeniging houdt jaarlijks een Algemeene Vergadering, waardoor de band der verschillende afdeelingen nauw wordt aangehaald. Zij belegt conferenties, waarop meer bepaald het werk der Zondagsschool wordt ter sprake gebracht. Voorts is de Internationale Bidstond, die in October plaats heeft, een gezegende samenkomst, waarin het werk onder de kleinen smeekend Gode wordt opgedragen.

Welk een snellen wasdom de Zondagsschool na 1860 in Nederland bekwam, is ons reeds gebleken. Toch kan het nog duidelijker in het licht worden gesteld.

Zoover het is na te gaan, bestonden er in 1860 slechts 44 Zondagsscholen in ons land. In 1866 ongeveer 300. Op de twinstige jaarvergadering in 1886 kon worden gerapporteerd, dat er minstens 1350 Zondagsscholen bestonden met ruim 4500 onderwijzers en onderwijzeressen,

die aan 150.000 kinderen den Naam van den eenigen Zaligmaker bekend maakten.

Op het zilveren feest der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging verklaarde de heer T. M. Looman, een trouw en ijverig dienstknecht des Heeren, wiens naam nog steeds met eere genoemd wordt: „Vroeger waren de predikanten bijna allen tegen de Zondagsschool, nu zijn ze er bijna allen vóór!”

En op het 40 jarig jubileum, te Amsterdam gevierd, was het cijfer der Zondagsscholen tot boven de 2100 geklommen met 5000 onderwijzers en 208000 leerlingen.

Wel mag hier het woord der Heilige Schrift gelden: „Zulks komt ook voort van den Heere der heirscharen: Hij is wonderlijk van raad, Hij is groot van daad,” Jesaja 28 : 29.

De Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging heeft voorts door haar vele uitgaven, bijzonder door den Rooster, en door de bewerking van de „Wenken” (eerst geschreven door T. M. Looman, later door Dr. E. Barger, den tegenwoordigen Voorzitter), het werk der Zondagschool tot steeds grooter bloei gebracht.

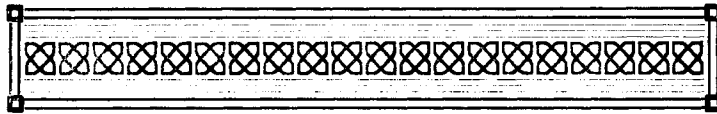
Wat nu het standpunt dezer vereeniging betreft, dat is reeds uit het voorgaande af te leiden. De stichter der Zondagsschool was een man van het Reveil, en de Zondagsscholen der Nederlandsche Vereeniging zijn Zondagsscholen van het Reveil. Zij neemt alzoo een algemeen Christelijk standpunt in. De redactie van „De Christelijke Familiekring” omschreef aldus haar plan: „dat zij, zonder het doel der Vereeniging te vergeten, met terzijdestelling van dogmatiek, polemieken en exegese, een alge-

meene, practische, Christelijke strekking aan het blad zou geven, daarin alles opnemende, wat voor Christelijke beschaving en ontwikkeling nuttig kon zijn.”

Houdt men nu in het oog, dat tegelijk met het Reveil in ons land nog een andere godsdienstige beweging krachtig zich deed gelden, een beweging niet uit het buitenland geïmporteerd, maar van echt Nederlandschen oorsprong, streng dogmatisch belijnd en geheel kerkelijk van karakter, dan is het aanstonds duidelijk, dat de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging niet de eenige kon blijven. Door den drang der omstandigheden, toen de tijd er rijp voor was, ontstond niet tegenover, maar naast haar een andere Zondagsschoolvereeniging. Wij bedoelen de Zondagsschoolvereeniging „Jachin”, die niet van de algemeen Christelijke, maar van de Gereformeerde beginselen uitgaat.

Hierover handelen wij in het volgende hoofdstuk.

♦♦♦♦♦♦♦♦

III.

DE GEREFORMEERDE NEDERLANDSCHE ZONDAGS- SCHOOLVEREENIGING.

♦♦♦

NA de vreeselijke neerwerping en inzinking der Revolutie beschikte God in zijn genadig bestuur de gezegende opwekking en ontwaking van het Reveil. Toen Napoleon ons land bij Frankrijk had ingelijfd, verdween met het nationale ook het kerkelijke leven schier geheel. Over het mystieke lichaam des Heeren, het organisme der kerk, kwam een geest van diepen slaap. Dof en mat lag het neer. De levensgeest ging wel niet weg, maar trok zich ten eenenmale terug. In dien doffen, matten toestand is door het Reveil een heerlijke verandering gebracht. Dit gaf weer instraling en doorstraling van den Geest des Heeren aan het lichaam van Christus. Het Reveil liet zich op de kerk gelden als een opbeurende en sterkende artseneij bij een zieke. Het deed den schuilgeganen levensgeest weder krachtig op den voorgrond dringen. Heerlijke veerkracht is door het Reveil weer openbaar geworden in de geestelijke bewegingen dezer eeuw. Van Schotland, waar de beweging haar oorsprong vond, sloeg zij over naar Engeland en eindelijk over Zwitserland ook naar Nederland. 't Is dus een uit het buitenland hier ingedrongen beweging, methodistisch, piëtis-

tisch en internationalistisch van karakter. Van meet af is het vreemd geweest aan den calvinistischen aard van ons volk. Door zijn aristocratische gestalte heeft het slechts gedeeltelijk ons volk aangegrepen. De kleine burgerij en de boerenstand, waarin juist nog het meest van den geest der vaderen naleefde, hebben zijn invloed slechts van terzijde ervaren.

Bij al zijn uitnemendheid kleeft aan het Reveil één groote schaduwzijde, nl. dat het niet rekende met het instituut der kerk. Het minachtte den dienst des Woords. Terwijl het in zijn veelbezige werkzaamheid om het verlorene te zoeken, het koninkrijk Gods wilde uitbreiden, achtte het de kerk vrijwel als iets overbodigs. Het bedoelde geen reformatie van de kerk, maar slechts de bekeering van de enkelen. De werkzaamheid van 't Reveil bestond in getuigen. Het was daarom ook niet confessioneel, maar evangelisch. Meer algemeen Christelijk dan Calvinistisch. Voor zoover het zich op leerstellig terrein bewoog, had het maar drie dogma's: de Godheid van Christus, zijn plaatsvervangend lijden en de inspiratie der Heilige Schrift. Daardoor stond het nader aan het Christendom der eerste eeuwen, dan aan het met klaarder bewustzijn toegeruste geloof van Calvijn. Al den nadruk legde het Reveil op de wedergeboorte en het persoonlijk geloof, op de mystieke vereeniging der ziel met Christus. Al zijn weelde was, zondaren tot Christus te roepen en in zijn Naam werken der barmhartigheid te doen.

Naast het Reveil was in ons land ook een nationaal gereformeerde strooming. Ofschoon deze in het eerst door

het Reveil wat op den achtergrond kwam, liet zij zich weldra weer krachtig gelden. Het waren de mannen der Afscheiding, die het eerst de onhoudbaarheid van het standpunt, dat het Reveil innam, inzagen. Zij brachten den strijd weer over op het kerkelijk en confessioneel gebied. Zoo kwam de tweecërlei beweging van het Reveil en de Reformatie tegenover elkaar te staan.

Diep gevoelden de mannen der Afscheiding het, dat de kerk niet een menschelijke vereeniging, maar een goddelijke instelling was. Het groote, door Christus verordende middel, om den ver strekkenden invloed der Christelijke waarheden krachtig naar alle zijden te doen werken en in stand te houden. De kerk ging in den strijd voor de komst van het koninkrijk Gods steeds voorop. Door de kerk heeft het koninkrijk Gods steeds post onder de volken gevat. Van haar ging te allen tijde alle wederbarende invloed uit op het leven in al zijn menigvuldige verhoudingen. De gedachte, waarbij de kerk als ondergeschikt beschouwd en minachtend behandeld wordt, gaat lijnrecht in tegen de Heilige Schrift en tegen de ordonnantiën des Heeren.

Helder hebben de mannen der Scheiding dan ook gevoeld, dat het Reveil geen voldoende waarborg tegen doorvloeijing bood. Daarom zochten zij kracht in de kerk en in de handhaving van haar confessie.

Toen nu de tijd der vervolging voorbij was en zij, na de felle worsteling om het bestaan, ook tot den arbeid naar buiten zich gedrongen gevoelden, moest dit als van zelf ook ten aanzien van de methode, waarop het verlorene gezocht en daarna bearbeid worden zou, verschil van beschouwing medebrengen. In de oprichting der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging nu nam de natio-

nale beweging positie tegenover de mannen van het Reveil ook op het terrein der Zondagsschool. Ziedaar het diep in de historie gewortelde bestaansrecht van „Jachin”.

Wij willen nu zien, hoe uit dien wortel weldra de plant met jong en krachtig leven is opgegroeid. De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” werd den 14den November 1871 opgericht. Het initiatief daartoe is genomen door Jhr. Mr. A. M. C. van Asch van Wijck te Utrecht en Ds. J. R. Kreulen, toen predikant der Christelijke Gereformeerde Gemeente aldaar. Deze kloeke mannen noodigden de heeren H. W. H. van Andel, H. D. C. Dibbets en J. J. Verbrugh tot medewerking uit. Het resultaat hunner overleggingen was een concept-reglement tot oprichting eener Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging hier te lande, 't welk zij aan belangstellenden verzonden met een bijgaande circulaire, een uitnoodiging bevattende tot het bijwonen eener openbare samenkomst te Utrecht in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen op Dinsdag 14 November des voormiddags te 12 uur. De oprichting eener dergelijke Vereeniging was in het oog van genoemde heeren noodzakelijk, „omdat de meeste der reeds bestaande Zondagsscholen, vooral ten patten lande, behoefte hebben, zoo wel aan stoffelijke als geestelijke hulp, tot haar meerderen bloei en verdere uitbreiding, als aan leiding wat het onderricht betreft; en omdat uit gebrek aan die hulp en leiding voor die scholen zeer veel gevaar bestaat om medegevoerd te worden door een Christendom, hetwelk niet gegrond is op den Bijbel; en eindelijk, omdat het

rationalisme en het modernisme thans ijverige pogingen in het werk stellen, om hunne verderfelijke dwalingen, in het zoo voor iederen indruk ontvangbaar kinderhart te prenten door middel van Zondagsscholen."

Een kloeke daad durfden deze mannen in de kracht des Heeren bestaan. Menigeen, inzonderheid van de onderwijzers der Christelijke nationale scholen, voelde de bezwaren, die het algemeen Christelijke standpunt der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging drukten, doch deinsde er blijkbaar voor terug, dit open en rond uit te spreken en een voorstel te doen ten einde een tweede Zondagsschoolvereeniging op te richten.

Aan Jhr. Mr. Van Asch van Wijck komt de eere toe, hier den vinger op de wondeplek gelegd te hebben.

Op de eerste vergadering, door hem met de andere broederen gehouden, werd blijkens de notulen gevraagd:

„1º: Of er, bij het bestaan der Amsterdamsche vereeniging, evenwel hier te lande plaats of behoefte bestaat vooreen andere soortgelijke vereeniging?"

„Welke vraag eenparig toestemmend wordt beantwoord."

„2º: Op welken grondslag zou de vereeniging dienen gevestigd te worden?"

„Men begreep geen anderen grondslag beter te kunnen nemen dan denzelfden, die ten grondslag ligt aan de Vereeniging voor Christelijk Gereformeerd Onderwijs, uitgedrukt in Artikel 1 van haar Reglement."

Op den aangegeven datum bevonden zich te Utrecht een veertigtal broeders, wien het heil der jeugd ernstig

ter harte ging. De opgekomenen waren meest uit het midden des lands. Onder dezen was, behalve twee leden van het voorloopige Bestuur, niet één Nederlandsch Hervormde, en ook de belangstelling onder de Christelijke Gereformeerde predikanten bleek niet groot te zijn. Duidelijk bewees deze samenkomst, dat in den kring dier broederen aan de Zondagsschool zeer geringe aandacht werd gewijd. Tot de aanwezigen behoorden de Heeren Ds. L. Lindeboom, predikant te 's Bosch en Ds. W. Diemer van Alphen aan den Rijn.

Toen de Voorzitter van het voorloopige Bestuur de vergadering geopend en na gezang en gebed de rondgezonden circulaire toegelicht had, diende het Bestuur der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging zich aan. Deze heeren kwamen in hun qualiteit als bestuursleden, ten einde hun bevreemding uit te spreken over de voorgenomen oprichting eener tweede Zondagsschoolvereeniging.

Bij de broederlijke discussie, welke op deze vraag volgde, bleek „dat de oprichting der Vereeniging „Jachin” niet voortkwam uit miskenning van het vele goede, 't welk door de Nederlandsche Zondagsschool is en wordt gewerkt, doch uit het verlangen om de thans verspreide krachten te vereenen en te ontwikkelen van hen, die het Gereformeerde element op de Zondagsscholen wenschen te bewaren, en zich deswege niet met de algemeene Christelijke beginselen der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging kunnen tevreden houden.”

Toen het Bestuur dezer Vereeniging bij monde van Dr. Hoedemaker betuigde, dat ook zij de Gereformeerde Belijdenis lief hadden, stelde Ds. Lindeboom voor, dat zij dit dan zouden toonen door de Gereformeerde Belijdenis tot grondslag hunner Vereeniging te nemen. In dit geval

beloofde hij zijn medewerking en zou, naar zijn oordeel, de geheele vergadering zich bij haar voegen, veel liever dan een tweede vereeniging op te richten.

Dit voorstel werd echter door de Heeren Bestuurders der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging voor onaanvaardbaar verklaard. Er bleef hun niets anders over dan de betuiging, dat zij, na de bekomen inlichtingen, het recht tot de oprichting van „Jachin” erkenden. Het feit, dat zij de Gereformeerde Belijdenis niet als grondslag der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging konden aannemen, is de oorzaak, dat er een tweede vereeniging kwam. De nieuwe vereeniging had dus blijkens de verklaring van het bestuur van den Nederlandschen bond van Zondagsscholen recht en reden van bestaan.

Wederzijds is toen de wensch en belofte uitgesproken, om zooveel mogelijk zusterlijk nevens elkaar te arbeiden voor hetzelfde heerlijke doel. Dat deze gedachtenwisseling zonder bitterheid en ruwheid werd gevoerd, blijkt ook hieruit, dat zij op verzoek van den tijdelijken Voorzitter door Dr. Hoedemaker met dankzegging en gebed werd gesloten.

De kennismaking der beide Zondagsschoolvereenigingen had dus „onder gunstige voorteekenen” plaats.

Nadat de heeren van genoemd Bestuur waren vertrokken, werd de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging verklaard te zijn opgericht onder de zinspreuk „Jachin”; „dat Hij bevestige”, ontleend aan 1 Koningen 7 : 21.

„Met geringe wijziging is vervolgens het concept-reglement vastgesteld en het voorloopige Bestuur definitief benoemd; allen namen de opdracht aan, behalve de heer Dibbets, die om redenen buiten de Vereeniging haar niet kon aanvaarden. In zijn plaats verkoos de Vergadering Ds. L. Lindeboom van 's Bosch.”

Ds. J. R. Kreulen.

H. W. H. van Andel.

Jhr. A. M. C. van Asch van Wijck.

Prof. L. Lindeboom.

Tot secundi werden benoemd Ds. W. Diemer en de heer H. J. van Dreeven.

Het moderamen in het Bestuur was aldus: Ds. Kreulen Voorzitter; de heer Van Asch Van Wijck, Secretaris; de heer Van Andel, Penningmeester.

Na de oprichting traden ruim een dertigtal der aanwezigen als lid der Vereeniging toe. Het bestuur beloofde tegen Januari een kalender ten dienste van het Zondagsschoolonderwijs voor 1872 gereed te hebben. „De Vredesbond; algemeene Zendingscourant onder redactie van Ds. Lindeboom”, stelde zich beschikbaar, om als „Jachins” orgaan te dienen.

Onze vereeniging draagt den naam van Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging. Zij werd in het leven geroepen door den drang der Gereformeerde beginselen. Zij greep naar de basis der Gereformeerde Belydenisschriften, ook voor de Zondagsschool. De „onveranderlijke waarheden, door Gods Woord geopenbaard, en in de Formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerken in Nederland uitgedrukt” vormen, blijkens Artikel 1 der Statuten, haar vasten grondslag.

Artikel 1 van het Algemeen Reglement der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging luidt aldus:

„Het doel dezer Vereeniging is de verbreiding van Evangelische Bijbelkennis en liefde voor geloofswaarheid onder de jeugd door middel van Zondagsscholen.”

Een in-het-oog-vallend verschil. „Evangelische Bijbelkennis” en „geloofswaarheid” zijn elastische uitdrukkingen, die ongetwijfeld ruimte laten voor persoonlijke gevoelens en willekeurige opvattingen, d.i. voor water en melk.

Artikel 1 van „Jachins” statuten biedt, voor zoover dit mogelijk is, zekerheid, dat de school niet alleen in naam, maar in werkelijkheid staat op den grondslag van wat God ons heeft geopenbaard in zijn Woord.

Vastheid en scherpe belijning van beginsel geeft aan het onderwijs klaarheid en helderheid, maar het vage en zwevende verwart en maakt troebel, brengt lichtelijk slapheid en vermenging teweeg.

„Jachin” neemt in artikel 1 een duidelijk omschreven standpunt in. Wat in haar arbeid door den loop der omstandigheden ook wijziging moge ontvangen, artikel 1 is, luidens de laatste alinea, onveranderlijk, zoolang de vereeniging bestaat. Wie met dien grondslag niet instemt, kan geen lid van „Jachin” zijn, en wie aan artikel 1 zou willen tornen, ondergraaft het fundament van ons huis. Met dien grondslag staat of valt onze vereeniging. Als men het fundament weggraaft, stort immers de bovenbouw van zelf in.

Velen zien het belang er niet van in, dat ook de Zondagsschool op Gereformeerden grondslag rust. Is het niet genoeg, zoo vragen zij met bedenkelijk schouderophalen, dat de Zondagsschool staat op den bodem der Heilige Schrift en des Bijbelschen, Christelijken geloofs? Waarom moeten nu de Gereformeerde beginselen zich ook al laten gelden bij het onderwijs aan nog zoo jonge kinderen?

Deze vraag hebben wij met nadruk te bespreken, wijl zij beslissend is geweest ten aanzien der oprichting van „Jachin”. Indien Dr. Hoedemaker op het voorstel van Ds. Lindeboom ware ingegaan, om de Gereformeerde

Belijdenisschriften tot grondslag der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging te nemen, zou „Jachin” niet zijn gesticht. Doch dit voorstel is onaannemelijk verklaard. Men zou nu kunnen vragen: „Waarom zagen Ds. Lindeboom en de zijnen dan niet af van hun eisch? Dan was er ook geen tweede Zondagsschoolvereeniging gekomen.” Wij willen thans nadrukkelijk aanwijzen, om welke oorzaak de mannen van „Jachin” hun eisch volstrekt niet konden en niet mochten laten varen. Zij hadden daartoe vele en welgegronde redenen.

Wij vragen Gereformeerde Zondagsscholen, omdat ook de Zondagsschool een inrichting van onderwijs is. „Gereformeerd” wil zeggen, dat de school staat op den bodem der Heilige Schrift naar de verklaring der Gereformeerde Kerken, welke zij in haar Belijdenisschriften hebben uitgesproken. Wij behooren er zekerheid van te hebben, dat de Schrift tot haar recht en tot haar eere komt, en in geenen deele naar menschelijk goeddunken wordt verkeerd.

Neem die Belijdenis als grondslag van het onderwijs weg, en wie waarborgt u, dat op de Zondagsschool, betreffende den weg der zaligheid, niet allerlei persoonlijke gevoelens en willekeurige opvattingen aan de kinderen worden voorgehouden? Daardoor zou zij haar beteekenis ten eenenmale verliezen. Zoo zou zij de kinderen wel van den eenen dwaalweg terugbrengen, maar ze op een anderen weer doen dolen.

De statuten der Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging laten ruimte voor afwijkende meeningen. De mannen van „Jachin” oordeelden op grond van Gods Woord, dat lang niet op alle zoogenaamde Christelijke Zondagsscholen de kinderen met onvervalschte melk werden

gevoed. Daarom stichtten zij de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging.

Dat was huns inziens noodzakelijk ook met het oog op het doel der Zondagsschool. Deze toch behoort de kinderen te brengen onder de bearbeiding der Kerk. Maar dan moet de Kerk ook worden beschouwd overeenkomstig het Woord van God en niet naar menschelijk goeddenken. Wie zegt, dat de Zondagsschool voor de kleinen is, wat de Kerk is voor de grooten, betoont zich in dezen ongereformeerd. Door zulke uitspraken worden kinderen niet tot de Kerk geleid, maar van haar vervreemd.

De Zondagsschool gaat uit, om het verlorene te zoeken, om terecht te brengen wat op verderfelijke wegen is. Indien zij nu niet staat op den zuiveren grondslag van Gods Woord, zooals die in de Gereformeerde Belijdenisschriften wordt aangegeven, zal zij geen vertrouwbare gids zijn. Iemand, die op een zinkend schip is, zal uitzien naar hulp. Doch zoo hem nu redding geboden wordt van een vaartuig, dat zelf op een klip geloopen is, en door het geweld der baren dreigt straks te breken, dan is dat een hoogst twijfelachtige redding.

Evenzoo is het op een Zondagsschool, waar het onderwijs niet is overeenkomstig Gods Woord; waar niet de genade Gods in Christus als de eenige weg des behouds wordt verkondigd.

„Gereformeerd” Zondagsschoolonderwijs vragen wij, opdat de Zondagsschool in haar onderwijs, wat het beginsel en de richting aangaat, evenwijdig loope met de zuivere waarheid, zooals de Gereformeerde Kerk die belijdt. Zoo eerst is er zekerheid, dat de school werkelijk staat op den grondslag van het Woord des Heeren. Zoo alleen

kan zij ten volle dienstbaar zijn aan de komst van het Koninkrijk Gods.

„Gereformeerd” is niet maar een klinkende leuze, gelijk velen ten onrechte meenen. Het is een kracht, die diep in het leven insnijdt, die een muur zet tusschen ons en de wereld, die ons ook in de Zondagsschool boven alles de eere onzes Gods op het hart bindt.

Hierin ligt het eigenlijke punt van verschil.

Het Reveil deed veler oogen opengaan voor den jammerlijken nood, waarin het opkomend geslacht was verzonken. Men had in het begin dezer eeuw gezien, tot wat schrikkelijke ellende het ongeloof, de afval van God, brengt. De gedachte schrijnde door de ziel, dat de jeugd der Christenen aan deze ellende ten prooi zou worden. De harten krompen bij deze bange gedachte samen. Daardoor kwam bij velen met kracht de vraag op, wat men toch doen zou, om te redden, wat nog gered kon worden.

De Zondagsschool trachtte dus de „dierb're jeugd” te behouden van de verderfelijke machten van bij- en ongeloof. Zij beproefde een reddingswerk te midden van een ernstig dreigend gevaar. Op zichzelf was dat zeer uitnemend. Toch had deze drang der liefde een zeer bedenkelijke zijde. Het scheen soms, alsof het mededoogen met den jammerlijken toestand der jeugd de liefde tot de eere Gods overklom. En dit was niet overeenkomstig het Woord Gods. Niet de vraag: „Hoe word ik zalig?” moet het hoogst staan, maar deze: „Hoe wordt de naam des Heeren verheerlijkt?”

Waar velen machtig aangedreven werden, om de kinderen te ontrukken aan het dreigend verderf, wekte de

Heere in anderer hart een begeerte, die nog hooger doel had dan de behoudenis der jeugd, die zich boven alles uitstreckte tot de verheerlijking Gods.

Deze hoofdgedachte der Gereformeerde beginselen leefde met kracht in veler harten op in de tweede helft der vorige eeuw. Naar de eere Gods werd boven alles gezocht door hen, die den Heiligen Doop beschouwden, erkenden en waardeerden als het sacrament van het verbond der genade. Tegenover de oppervlakkige deugdenleer van het modernisme werd de noodzakelijkheid der wedergeboorte, de onmisbaarheid van het geloof en de bekeering, de rechtvaardiging door het bloed en de heiliging door den Geest van Christus weer met nadruk gepredikt. De mannen van „Jachin” wenschten, dat ook bij het onderwijs op de Zondagsschool tot hun recht komen zouden: het verbond der genade, de beteekenis des Doops voor het kind en de werking des Heiligen Geestes in het hart van den zondaar. De beschouwing van het Verbond Gods, als openbaring van den Raad der Verlossing, van eeuwigheid genomen tusschen den Vader en den Zoon, trad weer op den voorgrond met de belijdenis, dat de jeugd alleen als gifte des Vaders aan den Zoon behouden kan worden.

Misschien vraagt iemand of wij hier niet in strijd komen met de gedachte, die in den laatsten tijd met nadruk is op den voorgrond gesteld, of de Zondagsschool zich niet in de eerste plaats heeft te richten tot het zaad des verbonds?

Ons antwoord luidt: in geenen deele. De Zondagschool als middel van evangelisatie werkt niet in de Heidenwereld, maar in een Christenland, waar, ook in verwilderde en diep ingezonken toestanden, toch nog

iets van de kerk, en dus ook van het genadeverbond overbleef. Niemand zal dit toch beperken willen binnen de grenzen der Gereformeerde kerken. En is er van het genadeverbond ook nog buiten haar kringen, dan kan de Zondagsschool uitnemend dienstbaar zijn, om het bewustzijn van dat verbond te verlevendigen bij hen, die geestelijk op droeve wijze werden verwaarloosd. Ook die geestelijk verwaarloosde kinderen zijn kinderen onzes volks, wier voorouders wellicht in de vreeze Gods hebben gewandeld, doch wier ouders van de kennis Gods zijn vervreemd. Voor hen kan de Zondagsschool tot rijken zegen worden. Want stellig zijn vele dier kinderen gedoopt. Met dien doop nu moet ernstig worden gerekend. De onderwijzer moet hun met nadruk leeren verstaan, dat niettegenstaande hun ouders de leer des verbonds vergeten en van den weg des verbonds afgeweken zijn, de God des verbonds evenwel hen niet heeft vergeten, maar dat Hij hen zoekt en aan hun terechtbrenging arbeiden wil door de Zondagsschool.

Door de kracht van het Gereformeerde beginsel, 't welk ook in de redding der jeugd voor en boven alles op de eere Gods den nadruk legt, is „Jachin” in het leven geroepen.

Geenszins door kerkistisch drijven, maar door de heilige zucht naar de verheerlijking van den God des Verbonds geleid, schreven wij met gulden letteren in onze banier: „De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” heeft tot grondslag de onveranderlijke waarheden, door Gods Woord geopenbaard en in de Formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerken uitgedrukt.”

En dit laatste niet om aan den Bijbel iets toe te voegen, maar om de Schrift ook op de Zondagsschool te

doen gelden waartoe zij van God is gegeven, n.l. als regel en richtsnoer bij alle dingen.

Toch wordt door velen hier gevraagd: Waarom moet de belijdenis, die slechts een werk is van menschen, er ook nog bij? Biedt de Bijbel op zich zelf dan geen voldoende waarborg?

Wij antwoorden: zeker, de Bijbel is volkomen genoegzaam. Hij is het Woord Gods, en daar behoeft niets bijgedaan te worden. Doch de belijdenis is ook niet noodig ter wille van de Schrift, maar om onze kortzichtigheid en dwaasheid. Deze zijn oorzaak, dat het Woord des Heeren door velen gansch verkeerd verstaan en verklaard, en alzoo verdraaid wordt.

Het is waar, de belijdenis is het werk van menschen. Doch zij is niet een opstel, door een godgeleerde in de stille studeerkamer gemaakt. Neen, de belijdenis geeft in klare en duidelijke taal de uitkomst aan van de bange worstelingen, die de Kerk vóór de waarheid Gods, en tegen het menschelijk verzinsel gevoerd heeft.

De belijdenis staat dus niet tegenover, en ook volstrekt niet naast, maar geheel onder de Schrift. Zij is uit de Schrift geput, en geheel in de Schrift gegrond, en huldigt — dit geldt in gansch uitnemenden zin van de Gereformeerde belijdenis — haar volkomen goddelijk gezag.

Gereformeerd wil dus niets anders zeggen dan — waarlijk Bijbelsch.

♦♦♦♦♦♦♦♦

IV

JACHINS EERSTE LEVENSJAREN.

...

BIJ de geboorte van een kind staan wij aan een nieuw begin; dan opent zich een horizon. In 's levens aanvang is de groei van het lichaam bij het kind het sterkst. Reeds in het eerste jaar wordt het gewicht van het lichaam verdrievoudigd. Doch de snelle ontwikkeling gaat gepaard met vele gevaren, die het jeugdige leven ernstig bedreigen, zoodat voor vele kinderen het eerste levensjaar tevens het sterfjaar is.

Zoo ongeveer is het ook gegaan met de jeugdige vereeniging voor Gereformeerd Zondagsschoolonderwijs. Haar eerste levensjaar getuigde aanvankelijk van krachtige en snelle ontwikkeling; in de tweede helft des jaars stuitte zij echter op allerlei misverstand, liefdelooze beoordeeling, onkunde en eigenzinnigheid. Zóó zelfs, dat met het einde van het eerste jaar het einde van „Jachin” nabij scheen. Doch het jonge kindeke mocht de crisis van het tanden krijgen gelukkig doorstaan.

Het eerste levensteeken, dat naar buiten openbaar werd, was het verschijnen van den Zondagsschoolkalender, die voor den prijs van 4 cent algemeen verkrijgbaar werd gesteld. Neemt men in aanmerking, dat „Jachin” pas in No-

vember opgericht werd, dan baart het zeker verwondering, dat het Bestuur zóó spoedig met een kalender gereed was. De geheele oplaag, groot 3000 exemplaren, was in de maand Mei 1872 reeds uitverkocht. Op dien kalender stonden de tekst en het psalmvers volledig gedrukt. In 1873 werd een kalender uitgegeven, die benevens het onderwerp, den tekst en het psalmvers alleen aangaf. Op goed papier, in verschillende kleuren gedrukt en voor 2 cent per exemplaar te bekomen. Deze verandering had ten doel, den leerlingen het onmisbare van het bezit en het gebruik van den Bijbel te doen gevoelen. Doch hoe goed ook bedoeld, deze maatregel vond in de praktijk bezwaar. Al spoedig werd door eenige onderwijzers de wensch geuit, dat de kalender, die toen in twee halfjaarlijksche termijnen verscheen, voortaan weder tekst en psalmen voluit gedrukt zou bevatten. Het getal, dat thans verkocht werd, beliep 5800 expl. Dus bijna tweemaal zooveel als het vorige jaar. In 1875 klom het totaalcijfer reeds tot 9000. Aan den kalender werd terecht veel zorg besteed. Voor het jeugdige leven is goede voeding en zorgvuldige verpleging een eerste eisch. Dit toonde het Bestuur van „Jachin” te verstaan. Van den beginne aan was het bedacht ook op goede liederen voor de Zondagschool. De inhoud van verreweg de meeste „kinderzangversjes” droeg er niet weinig toe bij, om den kinderen „waarheden op te dringen, die niet aan hun hart geheiligd werden, en op droggronden te zetten, die hun later zoo moeilijk weder te ontnemen zijn.” Daarom bezorgde het Bestuur eenvoudige zangstukjes. Ook waarschuwde het om dezelfde reden, met de uitdeeling van kinderboekjes voorzichtig te werk te gaan. Al dadelijk beijverde „Jachin” zich ook bij gelegenheid der Christelijke

feesten zelf kinderboekjes uit te geven. In „de Vredesbond” van 8 Februari werd aangekondigd: „Het Bestuur hoopt tijdig een of meer Paaschboekjes voor Zondagsscholen algemeen verkrijgbaar te stellen.”

De groote belangstelling en sympathie, welke „Jachin” terstond mocht ondervinden, was het Bestuur een blijde verrassing. Het had zich niet durven voorstellen, dat de belangstelling van alle zijden des lands in die mate zou worden ondervonden. Op 1 Mei 1872 was het cijfer der leden vertienvoudigd. Met 30 was men in November begonnen. Nu bedroeg het ledental reeds 300.

„De Vredesbond” toont duidelijk, hoe het Bestuur, als een bekwaam veldheer, op heel het leger het oog hield en den blik richtte naar alle zijden. Enkele mededeelingen en berichten drukken wij hier af:

„Gaarne zou het Bestuur zien, dat vele, dat alle voorstanders van de Gereformeerde leer zich beijverden, om de beginselen der Vereeniging in ruimer kring te bepleiten, en niet langer wachtten zelf lid te worden. Niets minder dan een vertakking door het gansche land is onze wensch, ons doel, ter wille der lieve kleinen.”

„Ook kunnen wij mededeelen, dat door het Bestuur pogingen in het werk gesteld worden, om op onderscheidene plaatsen, waar nog geen Zondagsscholen zijn, die te doen verrijzen.”

„Zeer wenscht het Bestuur, dat overal, waar zich in dezelfde plaats of in zeer naburige plaatsen minstens 5 leden bevinden, zij zich tot een Hulpvereeniging constitueeren, opdat zij hun afgevaardigden kunnen zenden naar de Algemeene Vergadering, die in den loop dezes

jaars moet gehouden worden, en waarop een en ander, dat op de eerste samenkomst nog niet of niet genoegzaam geregeld kon worden, nader besproken en geregeld, en over eenige andere, intusschen voorgekomen, zaken beraadslaagd moet worden”.

„Met blijdschap ontving en met erkentelijkheid vermeldt het Bestuur de openlijke sympathiebetuiging van het Bestuur der Vereeniging van Gereformeerd Schoolonderwijs. Die Vereeniging staat met de onze op denzelfden grondslag. Daarom, en omdat er nauw verband is tusschen de School voor lager onderwijs en de Zondagschool, is een vriendschappelijke verhouding tusschen beide Vereenigingen van groot belang en zou een innige band tusschen haar niet onnatuurlijk kunnen heeten. De eene kan in elk geval de andere zeer in de hand werken. Lezer, gij zult wél doen, als gij aan beide uw opmerkzaamheid en liefde wijdt.”

Al deze berichten komen voor in „De Vredesbond” van 5 Mei 1872.

In het Nummer van 8 Februari komt een artikel voor, geschreven door Jhr. A. M. C. Van Asch Van Wijck, getiteld: „Huisbezoek van de kinderen der Zondagsschool”. Een zeer belangrijk onderwerp, dat ook thans met meer nadruk aan de orde gesteld is. Wij deelen er enkele gedachten uit mede.

„Dr. Chalmers was gewoon te zeggen”, zoo luidt de aanhef, „dat een huisbezoekend herder een kerkgaande kudde maakte.” De ervaring heeft geleerd, dat evenzoo een huisbezoekend Zondagsschoolonderwijzer een trouw bezocht wordende Zondagsschool vormt.

Maar het bezoeken der kinderen aan hun eigen huis heeft, behalve dit, nog vele andere groote voordeelen.

Voor een goed en doeltreffend Zondagsschoolonderwijs is huisbezoek onmisbaar, indien men n.l. door middel van het Onderwijs der Schrift op een enkel Zondaguur in de week aan de kinderen gegeven, tot het hart en het geweten der kinderen wil spreken. Het hoofddoel eener Zondagsschool is en moet toch onveranderlijk zijn, om, onder den zegen des Heeren, ieder kind persoonlijk tot schuldbesef en tot den Zaligmaker van zondaars te brengen. En hoe is dit doel te bereiken, indien de onderwijzer, die tot dit gewichtig werk geroepen is, niet elk persoonlijk kent, d.i. niet van aangezicht tot aangezicht, niet door slechts met zijn naam, ouderdom en met de straat, waar het woont, bekend te zijn, maar met het persoonlijk karakter des kinds, zijn natuurlijke aanleg, zijn bijzondere omstandigheden, verzoekingen en hoofdgebreken, met de huiselijke omgeving, waarin het leeft en zich beweegt. Zonder geregeld huisbezoek is een dergelijke bekendheid niet te verkrijgen, en onbekendheid met al die dingen ontnemt aan het onderwijs en persoonlijk bearbeiten des kinds kracht en frischheid, ja, maakt het in den regel doelloos en onvruchtbaar.

Welken indruk het huisbezoek bij een kranken leerling maakte, teekent duidelijk het feit, dat de zieke tot zijn moeder met een zwakke stem zei: „Vindt u het niet lief van hen, dat ze eens naar mij zijn komen vragen?” Niet alleen op de kinderen, ook op hun ouders, maakt huisbezoek een goeden indruk. Al gelukt het den onderwijzer ook niet, daardoor zich van de medewerking der ouders te verzekeren, toch kan het huisbezoek zijn groot nut hebben. Hierdoor leert men den invloed der huiselijke omgeving kennen, waarin zich de kinde-

ren van zulke ouders voortdurend bewegen en waarin zij opgroeien, alsmede de schadelijke invloeden, waaraan zulke kinderen voortdurend blootgesteld zijn en waardoor ze worden meegevoerd. De volledige bekendheid daarmee is voor den onderwijzer van 't grootste belang, opdat hij daarnaar zijn persoonlijke bearbeiding dier kinderzielen kan inrichten, in aanmerking nemende de bijzondere verzoeken, waaraan zulke kinderen boven andere voortdurend zijn blootgesteld. Bij het huisbezoek openen zich ongezochte gelegenheden tot betooning onzer Christelijke liefde, die zich anders nimmer aan ons zouden hebben voorgedaan.

Afwezig gebleven kinderen dienen in de eerste plaats bezocht te worden. Twee of drie Zondagen te laten voorbijgaan, zonder het afwezig gebleven kind persoonlijk te bezoeken, of bij volstrekte verhindering onderzoek te laten doen naar de oorzaak daarvan, kan men bepaaldelijk onder de rubriek plichtsverzuim rangschikken.

Strikt genomen, moet het hoofd der Zondagsschool zich bekend maken met de reden der afwezigheid van elk kind.

Omtrent den aard van het huisbezoek is geen vaste regel voor te schrijven. Eén ding echter is daarbij noodzakelijk, nl. dat men het niet doe, zonder vooraf den Heere te hebben gebeden om zijn onmisbaren zegen op dit werk, en dat Hij ons daaronder den Geest der wijsheid, der voorzichtigheid, bescheidenheid en zachtmoedigheid en bovenal den Geest der liefde schenke. Er zijn natuurlijk op een Zondagsschool vele kinderen, die om verschillende oorzaken billijke reden tot klagen geven, maar het huisbezoek behoeft daarom geen klaagbezoek te zijn. Veel wijsheid en omzichtigheid is daarbij in acht te nemen.

Daarmede al aanstonds te beginnen, zal den eersten indruk van ons bezoek voor ouders en kinderen niet aangenaam maken en van dien eersten goeden indruk, dien men hun geeft, hangt soms zooveel af.

Voorkomende vriendelijkheid, en zooveel mogelijk het goede in het kind te erkennen, en het op het kwade met alle zachtmoedigheid te wijzen, zal meer ingang vinden, dan een gestrenge bestraffing, al is die ook geheel verdiend. Het gebed met en voor de kinderen in hun eigen woning, laat altijd, waar dit geschieden kan, ook bij de ouders onuitwisbare indrukken na. Bij kinderen, die min of meer ontwaakt zijn geworden, is het vooral noodig, dat men ze voortdurend bezoekt. Ook hun strijd kan soms zoo groot zijn, vooral in huisgezinnen, waar de vreeze Gods niet woont en zij zich niet durven uitspreken, en niemand vinden, die hen verstaan kan. Zulke kinderzielen eischen alsdan verdubbelde herderlijke zorg."

Dit uitnemende opstel, dat twee artikelen in „De Vredebond" beslaat, is alleszins waardig ernstig gelezen en overdacht te worden. Het bewijst ook, hoe ruim en teeder de eerste Bestuurders van „Jachin" hun taak opvatten, en biedt vele treffende wenken, die ook thans nog verdienen, algemeen opgevolgd te worden.

In „De Vredebond" van 11 Sept. 1872 werd aangekondigd, dat de eerste Algemeene Vergadering van „Jachin" zou plaats hebben op Dinsdag 1 October te Amsterdam in het kerkgebouw der Christelijke Gereformeerde Gemeente op de Keizersgracht. Deze aankondiging was met den naam van den heer Van Asch Van Wijck

als secretaris onderteevend. Ofschoon alle leden en belangstellenden dringend uitgenoodigd werden, de vergadering bij te wonen, beantwoordde de opkomst niet aan de verwachting.

Wat toch was het geval? Er waren donkere wolken saamgetrokken, die storm en onweer voorspelden. Kort vóór de eerste Algemeene Vergadering had de ijverige Secretaris zijn functie neergelegd en hoewel niet als lid der vereeniging, toch als lid van het Bestuur bedankt. Inderdaad geen klein verlies. Jhr. Van Wijk toch had een zoo ruim aandeel aan de oprichting van „Jachin” gehad, en gold op het gebied der Zondagsscholen in ons land als een man van beteekenis. Veel moeite had hij zich voor de zaak getroost en veel ijver en toewijding aan haar betoond. En zie, op eens trok hij terug zonder op de laatste Bestuursvergadering, in het begin van September, ook maar iets gezegd te hebben, dat zulk een stap kon doen vermoeden. Het was voor het Bestuur een zeer pijnlijke verrassing. Het dringend verzoek van den Voorzitter, om op dit besluit terug te komen of althans zijn plaats te blijven innemen tot de Algemeene Vergadering gehouden was, mocht niet baten.

De reden van dit bedanken lag in een voorstel, dat op de Bestuursvergadering ter tafel kwam, waarbij wenschelijk werd geacht, dat het Bestuur in het vervolg zou bestaan uit *zeven* leden, van welke *vier* moesten zijn Predikant of Ouderling der Christelijke Gereformeerde Kerk. Zij, die dit voorstel indienden, bedoelden daarmede een beteren waarborg te verkrijgen voor de handhaving van den grondslag der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging. Hun oog was daarbij niet met wantrouwen op het heden, maar met behoedzaamheid op de toekomst gericht.

Andere leden des Bestuurs hadden tegen dit voorstel groot bezwaar. Zij meenden dat „Jachin” daardoor haar zelfstandig karakter als vereeniging zou verliezen, en altezeer een kerkelijk karakter zou krijgen. En dat wilden zij juist niet. Wel waren zij voor den Gereformeerden grondslag, maar zij wenschten niet, dat „Jachin” zou worden geannexeerd aan een „bepaald kerkgenootschap.”

Ondanks hun bezwaren konden deze broederen er in berusten, dit punt aan te houden tot de Algemeene Vergadering. Het zou dus op de Agenda worden geplaatst. In weerwil hiervan werd door die Heeren nog vóór de Jaarvergadering kwam, om de bovengenoemde reden ontslag genomen. Niet alleen de Secretaris bedankte, ook br. Verbrugh deelde mede, dat hij voor herbenoeming als lid des Bestuurs niet in aanmerking wenschte te komen, wijl het hem in de laatste vergadering gebleken was, dat men zich op weg begaf „om af te wijken van de oorspronkelijke bedoeling der oprichters.”

De vrees, dat „Jachin” nu een kerkelijke vereeniging zou worden, heeft toen veler hart beangst. Dat op de Algemeene Vergadering Ds. P. Huet, Ned. Herv. Pred. te Dirksland, als lid van het Bestuur werd benoemd, vermocht geen olie op de golven te gieten. Ds. Huet bedankte. Op enkele uitzonderingen na hebben allengs de Nederlandsch Hervormde broeders als leden onzer Vereeniging zich laten schrappen. Zelfs bezweken een paar Afdeelingen in den tijd dezer catastrophie.

Een treurige ervaring, die eenigszins deed denken aan een stormdag in de lente, waarop de jonge blaadjes door den fellen wind verschrompeld en tegen den grond geworpen worden. 't Was „Jachins” Bestuurders daarbij wel eens droef te moede. De miskennis en misduiding

van het gewraakte voorstel deed hun smart en berokkende aan de zaak ernstige schade.

De strekking van het voorstel was niet, de Vereeniging tot een kerkelijke te maken, maar slechts om het gevaar voor verwatering en afwijking te keeren. Geen ander oogmerk had men, dan „Jachin” in dien weg meer te bevestigen.

De Vereeniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs — die men van het begin der onderhandelingen over deze zaak tot model koos — had diezelfde bepaling in haar statuten. Doch wat in Gereformeerd Schoolonderwijs werd toegejuicht en geduld, kon in „Jachin” door verscheidenen niet worden verdragen. Het voorbeeld, door Gereformeerd Schoolonderwijs gegeven, was den bezwaarden broederen een schrikbeeld. Een schrikbeeld, dat door vooroordeel of gebrek aan vertrouwen hun voor den geest stond.

„Jachin” toch was en bleef, al werd het voorstel, dat zulk een twistappel was, aangenomen, een zelfstandige vereeniging. En dat zij steeds meer een Christelijk Gereformeerd cachet verkreeg, kwam van zelf door het feit, dat bijna alle Gereformeerden buiten de Christelijke Gereformeerde kerk haar wantrouwend voorbijgingen, of zich aan haar onttrokken, terwijl daarentegen de predikanten en leden dier kerk in steeds grooter getale zich bij „Jachin” aansloten.

Wie met kalmen blik na veertig jaren deze dingen nagaat, zal toestemmen, dat hier geen plaats is voor rechtmatig verwijt.

De Bestuurders, die het voorstel deden, handelden met goede bedoeling; de zinspreuk der vereeniging „Dat Hij bevestige” was daarbij hun leidsstar. Bevooroordeelde

misvatting, waarvoor men zich kwalijk kan wachten, en die nooit mag verleiden om na te laten, wat voor onze consciëntie roeping en plicht is, heeft tweespalt veroorzaakt. Wellicht is hier nog nawerking van den ouden zuurdeesem van het Reveil in zijn onkerkelijk karakter.

In elk geval zijn niet de voorstellers, maar zij, die zich tegen het voorstel verklaarden en daarna zich onttrokken, oorzaak, dat „Jachin” steeds meer kwam in handen van mannen der Christelijke Gereformeerde kerk.

Na langdurige discussie is op de eerste Algemeene Vergadering het voorstel met bijna algemeene stemmen aangenomen.

Dat het Bestuur in heel deze zaak niet door enghartig kerkisme zich liet leiden, maar slechts het wezenlijk belang der vereeniging op het oog had, is later duidelijkgebleken.

Op de 34ste Algemeene Vergadering te Utrecht in 1908 werd bij de herziening der Statuten de zoo gewraakte zinsnede er uit weggenomen. En op welken grond? Ook nu weer was de welstand der vereeniging het eenig leidend motief. Al meer toch wordt het in de Gereformeerde kerken regel, dat broeders ouderlingen en diakenen op bepaalde tijden uit den kerkeraad treden en dan niet herkiesbaar zijn. Daardoor zou het kunnen gebeuren, dat een verdienstelijk en zeer gewaardeerd lid des Bestuurs zijn functie neerleggen moest, omdat hij op een gegeven oogenblik ophield lid van den kerkeraad te zijn. Dat nu zou het Bestuur betreuren, wijl het ongetwijfeld tot schade der vereeniging wezen zou. Wat dus in het belang der zaak eens als eisch in de Statuten gesteld is, werd later, toen de omstandigheden veranderd waren, om dezelfde reden uit de Statuten geschrapt.

De Eerste Algemeene Vergadering der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” werd 1 October 1872 gehouden. De president van het Bestuur, Ds. J. R. Kreulen, opende haar. Gezongen werd Psalm 25 : 4 en 5. Gelezen Psalm 119 : 33—40. Daarna ging Z.Eerw. in het gebed voor. Drie van de vijf bestuursleden waren tegenwoordig: de heeren J. R. Kreulen, H. W. A. van Andel en L. Lindeboom. De afdeelingen Gorcum, De Lier, Pernis en St. Anna Parochie hadden afgevaardigden gezonden. Uit Delft waren ter vergadering de broeders D. Kouwenhoven en E. Ket; uit Den Helder broeder E. Baas. Voorts een viertal heeren van het Bestuur der te Amsterdam gevestigde vereeniging „De Zendingzaak”. De kring der broederen op onze eerste Jaarvergadering was dus zeer klein.

De Voorzitter richtte tot de afgevaardigden en belangstellenden de volgende toespraak:

„Wij heeten u allen welkom. Welkom te dezer plaatse, welkom op deze onze eerste Algemeene Vergadering, die, hoe kortstondig het bestaan onzer Vereeniging ook zij, ons hier samenbrengt. 't Is waar, alle beginsels zijn moeilijk, en alles, wat als beslist Gereformeerd optreedt, vindt tegenstand of wordt met minachting bejegend.”

„Velen, die ons steunen konden en moesten, onthouden ons hun steun en hulp; daardoor wordt het bezwaarlijker, datgene te doen tot heil der Zondagsscholen, wat bij meerder geschikt personeel zou kunnen gedaan worden.”

„Misschien hebben anderen een afwachtende houding aangenomen, om eens bedaard te zien, wat er van onze Vereeniging worden zal en wat ze doen zal. Maar wij ontberen intusschen derzulken invloed, hulp en voorlichting. Doch, dat het ons niet ternedersla en moedeloos

make. Neen! Onze zaak is goed en nuttig; laat ons met vereende krachten, opziende tot den God aller genade, werken aan het heil der jeugd van ons volk in ons land. Laat ons te zamen, gedrongen door de liefde van Christus, alle middelen aanwenden, om tegen den stroom van het zoozeer verwoestende ongeloof een dam op te werpen, door Bijbelsch onderwijs te geven op onze Zondagsscholen."

„Dat deze onze eerste Algemeene Vergadering iets moge verrichten, dat tot wezenlijk voordeel van het Godsrijk bevonden worde, en wij ons, hoe gering ons aantal ook zij, ten slotte verblijden mogen, na afloop onzer beraadslagingen, leden der Vereeniging „Jachin" en medewerkers aan het heil van vele zielen te zijn. Waarlijk, de geschiedenis van onderscheidene Christelijke Vereenigingen geeft ons moed en doet ons hoop scheppen, dat ook deze onze Vereeniging, hoe klein en zwak ook op zich zelve, door God gezegend zal worden, zoo wij maar doen, ieder wat zijn hand vindt om te doen, naar Gods Woord, met alle macht en in de vreeze des Heeren. Krachtige bewijzen daarvoor hebben wij in zoovele Zondagsscholen, die eenige jaren hebben bestaan, en zeer gezegend zijn geworden en nog dagelijks menigen zegen in vele huisgezinnen brengen."

„Dat wij dan in liefde, met hartelijke belangstelling onze beraadslagingen voeren, en in alles de eere Gods en het heil van zielen beoogen, is mijn hartelijke wensch en bede."

Aan het verslag van Ds. Lindeboom, die tijdelijk als Secretaris optrad, ontleenen wij het volgende:

„De toestand en geschiedenis van „Jachin” is van dien aard, dat wij geroepen worden in het kleine God te verheerlijken, en van onze zijde veel gebrek te belijden. Veel groots hebben wij niet te vermelden, of het moest dit zijn, dat er nog uitgestrekte velden braak liggen en voor de inspanning van al onze en anderer krachten op het gebied der Zondagsschool alle aandrang bestaat. Met erkentelijkheid mogen wij er op wijzen, dat onderscheidene Christelijke bladen hunne onverdeelde sympathie met „Jachin” hebben betuigd.”

„Het ledental bedraagt ongeveer 400. Het aantal afdeelingen is 12.”

„In den loop des jaars heeft het Bestuur eenige malen vergaderd met de Besturen der Vereeniging tot verspreiding van Godsdienstige Blaadjes en van „De Zending-zaak” te Amsterdam met het oog op de wenschelijkheid en mogelijkheid van onderlinge verbinding tot den arbeid der evangelisatie.”

Aan de mededeeling, dat de Heer Van Asch Van Wijck als Secretaris had bedankt, voegde de waarnemende Scriba toe: „Met blijdschap kan het Bestuur hierbij melden, dat de vriendschappelijke en broederlijke verhouding met broeder Van Asch Van Wijck door het vermelde niet heeft geleden, en dat die broeder als gewoon lid van de Vereeniging haar bloei wenscht te bevorderen, zolang n.l. „Jachin” „van de kerk onafhankelijk” blijft.

Aan het eind van zijn verslag behandelde Ds. Lindeboom namens het Bestuur de vraag: „Wat toch wel naar ons oordeel, het kenmerkend Gereformeerde in het onderwijs van Zondagsschool-kinderen behoort te wezen.”

Hierna rapporteerde broeder Van Andel als Penningmeester over den staat der kas.

„Ik moet beginnen”, zoo luidde zijn verslag, „met één belangrijk nieuws. Kort na de oprichting der Vereeniging ontving ik van den heer Grosby uit New-York een gift van f 103.90, die later nog gevolgd werd door eene van f 105.26. Wel een beschamend voorbeeld voor ons Hollanders, die menigmaal koud zijn, om de beurs eens flink open te doen. Dien lieven broeder hebben wij dan ook hartelijk namens de Vereeniging bedankt. De opbrengst van 4000 Kalenders à 4 cts. bedraagt p.m. f 150.—. Ongeveer 400 leden contribueeren f 220.—. Totaal der inkomsten met bovengenoemde giften f 580.—.”

„Uitgaven aan papier en drukloon voor Kalenders enz. p.m. f 300.—. Aan reiskosten van bestuursleden f 35.—. Onvoorziene uitgaven f 15.—. Te zamen f 350.—; zoodat wij voor de eerste maal met een batig saldo van f 230.— sluiten. Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen! mogen wij wel uitroepen. Dat Hij daarvoor onzen dank ontvang!”

Eenige broeders moesten reeds vroeg de vergadering verlaten.

Daarna werden de voornaamste punten van het Agendum behandeld met dezen uitslag:

„De Vergadering stemt in met het voorstel, dat in den Kalender meer de Bijbelsche Geschiedenis, zoowel van het O. T. als N. T. behandeld worde, en geen onderwerpen, die voor Zondagsscholen te zwaar moeten worden geacht.”

„De Vergadering oordeelt, dat het classicaal onderwijs verreweg de voorkeur verdient, en wenscht dat onze Zondagsscholen zooveel mogelijk dit in het oog houden.”

„Als een uitnemend middel ter bevordering van bloei en uitbreiding der Zondagsscholen wordt aanbevolen: huisbezoek der kinderen en ouders door de onderwijzers en onderwijzeressen.”

Deze dingen zijn ook voor ons, na veertig jaren van groote beteekenis en der behartiging waardig. Voorts is door de Vergadering nog geldelijke steun verleend aan behoeftige Zondagsscholen.

Opmerking verdient ook nog het laatste punt.

„Bijbelverspreiding in het algemeen kan de Vereeniging niet op zich nemen. Aan de afdeeling Sluis evenwel wordt een som van f 10—, toegekend ter uitdeeling van N. T. en psalmboekjes aan behoeftige kinderen harer Zondagsschool.”

Na het zingen van Psalm 25 : 7 en dankzegging door Ds. Lindeboom sluit de Praeses de eerste Jaarvergadering.

De Algemeene Vergadering gaf duidelijke blijken, dat „Jachin” al dadelijk krachtig optrad. Het Bestuur nam zich niet alleen vele goede dingen voor, maar beijverde zich ook nadrukkelijk het voorgenomene goed uit te voeren.

Is in het eerste levensjaar bij een kind de groei van het lichaam het sterkst, in het tweede jaar vordert de ontwikkeling van den geest met verrassende snelheid. Zoo ging het ook bij „Jachin.”

De eerste Jaarvergadering droeg rijke vrucht. Met blijdschap kon het Bestuur vermelden, dat aanhoudend nieuwe leden toevloeiden. In weinig tijds was het leden-tal met 100 vermeerderd. Doch aan deze mededeeling voegde het de opwekking toe:

„Zal het wel zijn, dan moeten onze honderden tot duizendtallen worden. Waarom blijven zoovele vrienden en vriendinnen van de Gereformeerde leer en van de Zondagsschool van verre staan? Komt, toeft niet langer; uw tijd is wellicht zeer kort!” De Vredesbond, 12 Maart 1873.

Deze oproeping heeft een goede plaats in veler hart gevonden. Op de tweede Algemeene Vergadering werd medegedeeld, dat het getal der nieuwe leden het cijfer dergenen, die bedankt hadden, vele malen overtrof. De belangstelling in „Jachin” nam gestadig toe. Weldra telde de Vereeniging meer dan het dubbeltal der leden, die zij had vóór de catastrophie plaats greep. „Jachins” toenemende bloei leverde onweerlegbaar het bewijs, dat in ons land het Gereformeerd beginsel, zoo innig verbonden aan de geschiedenis onzes volks, nog krachtig voortleefde.

Op de Jaarvergadering was aan het Bestuur verzocht, „een van „Jachin” uitgaande serie Zondagsschooltraktaatjes uit te geven.” Ingevolge dit verzoek zag in Januari 1873 het licht het eerste nummer, getiteld „Jezus onze beste vriend.” In Maart volgde N°. 2, dat tot opschrift droeg: „Het beste Boek”. De oplaag, 5000 ex. groot, was spoedig geheel uitverkocht. „Jachin's” traktaatjes, waarvan in den loop van enkele jaren een geheele serie verscheen, vonden een goed onthaal. Zij waren uitnemend geschikt om den „Zondagsschool-evangelisatie-arbeid” krachtig te bevorderen.

Het Bestuur ontving gedurig verschillende brieven, bevattende vragen om voorlichting op sommige punten. Een van de vele vragen vermelden wij, omdat zij van

groot belang is ook voor dezen tijd. Zij luidde aldus: Hoe te handelen met kinderen, die te oud worden voor de Zondagsschool?

Het Bestuur gaf daarop dit antwoord: „Laat de leerlingen niet te vroeg de Zondagsschool verlaten, b.v. niet vóór hun 15de jaar. Kies uit hen, die te oud worden voor de Zondagsschool, helpers en helpsters bij het onderwijs; vereenig ze allen in een Jongeliedenvereeniging, onder bestuur van de Zondagsschoolvereeniging of dergelijke.”

Dit advies toont, dat de broederen van „Jachin” op de zaak een goeden kijk hadden. De knapenvergaderingen, die in de laatste tijden aan vele plaatsen zijn opgericht, deden ons aan dit advies denken. Zij kunnen voldoen aan een dringende behoefte, en een middel zijn, om een dreigend gevaar, n.l. het weer afzwerven van vele oud-leerlingen der Zondagsschool te verhoeden.

Ook de toegezegde uitgave van feestboekjes voor de kinderen liet niet op zich wachten. Reeds in 1872 verscheen een Paaschboekje. In 1874 gaf het Bestuur een tweetal Kerstboekjes uit. Binnen weinige dagen werden van het grootste 2000 ex. geplaatst.

Steeds verder strekte de ijverige zorg des Bestuurs zich uit. In 1875 werd de proef genomen met de uitgave van een Toelichting op den Kalender van „Jachin”. Zij verscheen om de veertien dagen en handelde telkens over twee lessen. Deze proef slaagde uitnemend, het getal abonné's op de Toelichting klom in de eerste maanden terstond tot 310. De Kalender en de Toelichting werden uitgegeven bij J. Wierema te Brielle. De Kerstboekjes, Traktaten, enz. bij Gezelle Meerburg-Wuyster te Heusden.

Van twee dingen hebben wij hier nog melding te maken, nl. van „Jachins” verhouding tot de kerk en van die tot de Overheid. De omstandigheden hebben er als van zelf toe geleid, dat „Jachin”, al is zij volstrekt geen kerkelijke vereeniging, evenwel toch veel betrekking gevoelde op de Christelijke Gereformeerde Kerk. En dat van haar geboorte af. Immers stond zij, evenals die kerk, op den grondslag der Gereformeerde belijdenisschriften. Beide hadden, ieder op eigen terrein, dezelfde banier. Nadat de Christelijke Gereformeerde Kerk op de Synode van Groningen getoond had, belang te stellen in de Zondagscholen, besloot de Algemeene Vergadering van „Jachin”, te Utrecht in 1875 gehouden, aan de Synode te 's Bosch een adres van dankbetuiging te richten met het verzoek, dat de Synode aan den arbeid van „Jachin” zedelijken steun verleen en de vereeniging bij de kerken aanbevelen mocht.

In haar laatste zitting sprak deze kerkelijke vergadering zich aldus uit:

„De Synode kan het bestaan en het werk van „Jachin” erkennen;

onder voorwaarde: dat, op plaatsen waar een Christelijke Gereformeerde Gemeente bestaat, geen Zondagscholen opgericht worden, zonder toestemming en opzicht des kerkerads.”

Aan de voorwaarde, door de Synode gesteld, kon des te gereeder worden voldaan, wijl reeds lang vóór de Synode dit uitsprak, sommige afdeelingen uit eigen beweging zich onder toezicht hadden gesteld van den kerkerad der plaatselijke Christelijke Gereformeerde kerk. Dit toezicht betrof alles, wat de leer aangaat en de bekwaamheid en onberispelijkheid der onderwijzers.

„Jachin” is dus in verband getreden met de Christelijke Gereformeerde Kerk, die haar arbeid waardeerde en aanbevolen had. Deze handeling is geen afwijking, maar veeleer de consequentie van haar grondslag. „Jachin” erkende daardoor die kerk als de eenige draagster in Nederland van het gezag in zake de Gereformeerde leer. Het beginsel, dat tot de oprichting drong, is hierdoor niet verzwakt, maar veeleer ten volle tot zijn recht gekomen.

In niets verloor de Zondagsschoolvereeniging daardoor haar zelfstandig karakter. Ook werd het lidmaatschap der Christelijke Gereformeerde Kerk niet als voorwaarde gesteld voor het lidmaatschap van „Jachin”. Allen, die instemming konden betuigen met den grondslag en het doel der vereeniging en de vastgestelde contributie betaalden, werden ingeschreven op „Jachins” ledenlijst.

Instellingen, die een zuiver geestelijk oogmerk bedoelen, hebben toch ook een zijde, waardoor ze met het stoffelijke in aanraking komen. Een Zondagsschoolvereeniging is een inrichting voor godsdienstonderwijs. Evenwel heeft zij ook een zijde, die haar met de aardsche dingen in verband brengt. Een vereeniging is een kring van personen. Die personen zijn burgers van het land, waarin zij wonen. In het land en onder het volk, waar ze leven en verkeer, zijn allerlei verhoudingen tusschen volk en overheid, welke de goede orde betreffen en het handhaven van recht en gerechtigheid beoogen. Dat is de taak der overheid als de dienaar van Gods.

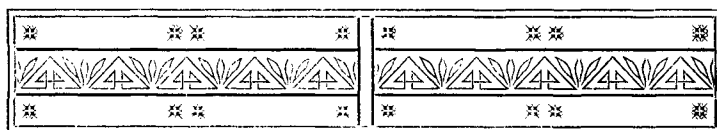
Uit deze overweging vroeg ook „Jachin”, evenals elke groote corporatie doet, erkenning aan bij den Staat. De

Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging werd als rechts-persoon erkend bij Z. M. besluit van 16 Juni 1878.

Aan het slot van dit hoofdstuk mag worden geconstateerd, dat „Jachin”, in weerwil van ernstig dreigende gevaren in de jeugd, voorspoedig is opgegroeid.

De geschiedenis onzer vereeniging toont, dat de arbeid, die om 's Heeren wil en naar zijn woord ondernomen wordt, niet ijdel is. En wordt daarbij dikwijls ook miskenning van menschen, van broederen zelfs ondervonden, de Heere doet alles medewerken ten goede en schenkt zijn trouwen knechten in het eind genade en eere.

♦♦♦♦♦♦♦♦

V.

JACHINS ORGANISATIE.

♦♦♦

EEN kind van één jaar is evengoed een mensch als de man in de kracht zijns levens. Alleen maar, wat bij het kind nog in kiem is, kwam bij den man tot volle ontwikkeling. Al wat later zich ontplooit, was vroeger in beginsel reeds aanwezig. Er komt van buiten bij het kind niets bij; al de leden, heel de aanleg is er; doch wat de Heere van de geboorte af geschonken heeft, moet in het leven nader ontwikkeld worden en tot volle ontplooiing komen.

Zoo ging het ook met de Zondagsschoolvereeniging „Jachin”. De geschiedenis, voorzoover wij ze in herinnering brachten, toonde ons, dat wij hier te doen hadden met een klein begin — doch met een groot beginsel. In dat kleine begin kwam het beginsel tot duidelijke openbaring. De oprichters van „Jachin” zijn mannen van beginsel geweest, die wisten, wat ze wilden. Zij hebben het stekje der Zondagsschool overgeplant op den Gereformeerden bodem. „Jachins” geschiedenis nu toont ons, hoe het plantje gegroeid is, hoe het tak en twijg, bloesem en vrucht voortgebracht heeft. In de veertig jaren, die „Jachin” heeft bestaan, is de vereeniging tot

steeds krachtiger en zuiverder toepassing van haar beginsel gekomen.

De Zondagsschool geen philanthropische, maar een religieuze stichting, die evangelisatiearbeid verricht onder de kinderen onzes volks en daarbij levensverband zoekt met de kerk des Heeren, ziedaar wat wij in het vorige hoofdstuk hebben vernomen. Bij de ontwikkeling van het beginsel is het natuurlijk, dat de tamme en edele twijgen zorgvuldig geleid en de wilde, bij den stam uitschietende takken gesnoeid moeten worden.

Zoo komen wij met de bespreking van „Jachins” organisatie geleidelijk uit het verleden tot den stand onzer Zondagsschoolvereeniging in het heden. Wat in kiem en begin er reeds was, zullen wij nu zich nader zien ontplooien.

Bij de vraag, hoe onze vereeniging is ingericht, komt in de eerste plaats ter sprake

Het Hoofdbestuur.

Gelijk een lamp geen licht geven kan zonder pit, zoo kan ook een vereeniging niet bestaan en niet arbeiden zonder bestuur. Ook de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging heeft een bestuur. Deze bestuursleden worden voor den tijd van drie jaren door de Algemeene Vergadering gekozen. Bij de eerste keuze is volstrekte meerderheid van stemmen noodig. Zij, die tot bestuursleden worden uitgeroepen, moeten hun persoonlijke instemming betuigen met den grondslag der vereeniging, in artikel 1 der Statuten uitgedrukt. Na drie jaren treden zij naar vaste orde af, doch zijn terstond herkiesbaar.

Oorspronkelijk telde het Bestuur slechts vijf leden. Doch reeds op de eerste Algemeene Vergadering werd besloten, dit vijftal tot een zevental uit te breiden. Wijl

twee leden van het Bestuur hadden bedankt, moesten toen vier nieuwe leden worden verkozen. Het volledige bestuur werd nu aldus samengesteld: Ds. J. R. Kreulen, Voorz.; Ds. P. Kapteyn, pred. te Pernis, Secretaris; H. W. H. van Andel, Penningmeester; Ds. L. Lindeboom; Ds. J. de Koning, pred. te De Lier en G. J. Overeem, ouderling te Weesp.

Tusschen dit eerste voltallige bestuur en dat 't welk nu de eer heeft „Jachin” te dienen, ligt een reeks van jaren. Verschillende heeren en broeders hebben in die periode hun krachten en gaven aan „Jachins” bloei gewijd. Wij herinneren slechts aan Prof. A. Brummelkamp, broeder A. C. Koops en Ds. A. Loois. Al deze broederen zijn reeds korter of langer opgeroepen van hun post, om in te gaan in de rust huns Heeren.

Enkele woorden van gedachtenis aan hun persoon en aan hun arbeid voor „Jachin” mogen in dit Gedenkboek niet achterwege blijven.

De heeren Ds. J. R. Kreulen, Jhr. Van Asch Van Wijck en H. W. H. van Andel eeren wij met dankbaarheid aan den Heere als de stichters onzer Vereeniging. Aan hun krachtig optreden en kloek beleid dankt „Jachin” haar bestaan.

Ds. J. R. Kreulen, onze eerste voorzitter, die bij de stichting onzer Vereeniging zich zoo verdienstelijk maakte, heeft „Jachin” daarna niet lang meer gediend. Wegens zijn vertrek uit Utrecht naar De Leek bedankte Z.Eerw. als president en reeds in 1875 trad hij, om het klimmen zijner jaren en de afgelegenheid zijner woonplaats, ook uit het bestuur uit. In zijn plaats werd tot voorzitter gekozen Ds. L. Lindeboom.

Jhr. Van Asch Van Wijck, ofschoon hij helaas

Ds. P. Kapteijn.

Ds. J. de Koning.

Prof. A. Brummelkamp.

G. J. Overeem.

spoedig uit „Jachin's” bestuur terugtrad, heeft zich in alles betoond als een man van hoogen adel. Bij zijn huis in de toen nog zoo deftige Maliebaan (No. 202) deed hij een lokaal bouwen, waarin hij Zondagsschool hield. Hoog van staat en rang, was hij toch een zeer eenvoudig mensch, die den Naam des Heeren zich niet schaamde. Hij hield Bijbellezingen en verspreidde traktaatjes. Zelfs hield hij toespraken op de straat. Een innig godvruchtig man, vol ijver voor 's Heeren zaak. Terwijl wij met dankbaarheid zijn velen arbeid, voor „Jachin” verricht, gedenken, blijven wij zijn heengaan uit het Bestuur als een groot verlies betreuren. Doch de Heere regeert.

Broeder H. W. H. van Andel heeft tot zijn dood, 27 December 1890, „Jachin” als bestuurslid gediend. En dat hij waarlijk actief bleef tot het einde toe, blijkt uit zijn laatste woord, 't welk hij op de Jaarvergadering te Gorinchem sprak, toen hij een referaat hield over: „De vrucht der Zondagsschool voor het huisgezin, de maatschappij en de eeuwigheid.” Ook door plaatselijken arbeid in de stad zijner inwoning heeft hij op voorbeeldige wijze getoond, hoe zeer het de begeerte zijns harten was, de jeugd met den Heere Jezus, als den grooten Kindervriend, bekend te maken.

„In onze eeuw,” zoo sprak br. Van Andel in zijn laatste referaat, „verrijzen honderden Zondagsscholen. Van alle kanten gevoelt men dringende behoefte, dat de kinderen moeten bearbeid worden, zal er iets van de toekomst terecht komen. Luther sprak reeds in zijn tijd: „Geef mij uw kinderen, en de toekomst is gewaarborgd.”

„Voor ruim 100 jaren was het wat nieuws, maar nu is het alledaagsch; het is een groote eer daarop werkzaam te zijn.”

„Jammer is het, dat men gelooft, dat alle hout timmerhout is, en dat men b.v. klompenmakershout voor deuren en vensters gebruikt. Langen tijd hebben onze tegenvoeters ons werkeloos aangezien, en met Zondagscholen gespot, maar toen duizenden kinderen daarvan gebruik maakten, hebben zij ons gevolgd en Zondagscholen opgericht, uit vrees, dat hun kinderen ook werden verleid, en zij hebben daardoor een machtige concurrentie in het leven geroepen.”

„Wanneer ik spreek over de vrucht der Zondagsscholen, bedoel ik Zondagsscholen, waarop God naar zijn Woord den kinderen wordt onderwezen; Jezus Christus als de Eenige weg ter behoudenis wordt voorgesteld, en het kind als verdoemelijk schepsel voor God wordt beschouwd.”

„In de meeste huisgezinnen van den minderen stand onzer groote steden staat de godsdienst op zeer lagen trap van ontwikkeling. Ik bezocht een zieken man, die alleen het „Onze Vader” kende en dat gedurig bad, maar verder van den Bijbel niets wist.”

„Zelfs een meisje van 20 jaar had weleens van Jezus gehoord, maar was letterlijk vergeten, of het een vrouw of een man was geweest. „Is dat”, zoo vraagt br. Van Andel te recht, „geen schreiende onkunde in een Christenwereld?”

Deze opmerkingen zijn nog alleszins van kracht. De concurrentie onzer tegenstanders wordt al scherper en de schreiende nood rondom ons steeds grooter.

Al dadelijk hebben de stichters van „Jachin” een krachtigen medestander gevonden in Ds. thans Prof. L. Lindeboom. Van het begin tot den dag van heden toe stond zijn Hooggel. eerst als waarnemend Scriba, daarna als

Voorzitter, eindelijk als Eere-voorzitter met onze Vereeniging in nauwe betrekking. Hij heeft ten volle recht op onze dankbare waardeering. Zijn krachtige persoonlijkheid, die niet alleen zelf onvermoeid arbeidde, maar ook anderen tot arbeid wist te prikkelen, mag ons tot een exempel zijn.

Vooraf in het stadium, waarin de Gereformeerde Zondagsschool nu verkeert, wenschen wij, dat aan vele onzer bestuurders en onderwijzers twee deelen van Professor Lindeboom's geest wierden geschonken. In het overgangstijdsperk, dat de Zondagsschool beleeft, hebben wij behoefte aan mannen van de goede practijk, die moedig aangrijpen, krachtig volhouden en eindelijk hun doel treffen. Mannen dus in den stijl van Prof. Lindeboom.

Ds. P. Kapteyn was eerst Secretaris en daarna Voorzitter van „Jachin”. Een reeks van jaren heeft hij met de krachten en gaven, hem van God geschonken, vol ijver en trouw onze Vereeniging gediend. Op de Algemeene Vergadering te Alfen aan den Rijn (de laatste, die hij heeft bijgewoond) verzocht hij wegens zijn zwakheid en ouderdom vrij te mogen zijn van de leiding der samenkomst. Evenwel nam hij nog ijverig deel aan den arbeid van dien dag.

Hij leidde toen de volgende vraag in: „Kan het Bestuur ook meer doen of pogingen aanwenden, om in de achterbuurten de kinderen, die zonder het Evangelie leven, door het Zondagsschoolonderwijs te bereiken?”

Deze vraag was toen punt 1 van de agenda der vergadering. Toen de „grijze voorzitter” met jeugdig vuur er op wees, dat het hoofddoel der Zondagsschool moet zijn, de verwaarloosde jeugd op te zoeken, gaf hij nadrukkelijk te kennen, dat deze vraag punt één van „Jachins” blijvend agendum moet zijn.

Ds. Kapteyn was altijd vol ijver voor „Jachin”. Onlangs deelde ons een zuster mede, dat zij uit haar jeugd zich nog herinnerde, hoe hij in haar ouderlijk huis aanwezig zijnde, „Jachins” traktaatjes en boekjes bij zich had, die hij uitreikte, om voor de Gereformeerde Zondagsschool-vereeniging propaganda te maken.

Ds. J. de Koning is ook een der kloeke strijders van „Jachins” oude garde. Vele jaren fungeerde hij met groote nauwgezetheid als Penningmeester. Doch niet alleen de financieele, ook de geestelijke belangen onzer Vereeniging werden door hem met liefde behartigd. Hoezeer hij met heel zijn ziel aan haar hing, bleek ook hieruit, dat hij, reeds eerelid zijnde, op meer dan zestig-jarigen leeftijd de reis heel uit het Zuiden des lands naar het hooge Noorden maakte, om de Jaarvergadering te Heerenveen bij te wonen. Toen wij in 1904 onze samenkomst te Goes hadden, ontbrak ook Ds. De Koning niet. 't Was echter de laatste maal, dat hij in de rij der broederen zijn eereplaats innam. Dankzeggende voor de vriendelijke en waardeerende woorden, door den Voorzitter hem toegesproken, zeide hij: „Het strekt mij tot vreugde, te mogen zien, dat de Vereeniging, die nòg de liefde van mijn hart heeft, groeit en bloeit, toeneemt en wint ook in gunste bij de menschen.” Den 3^{den} Januari 1907 overleed hij te Krabbendijke.

Ook de naam van G. J. Overeem mag met eere hier worden genoemd. Een alleszins opmerkelijke verschijning. Een man van durf en moed betoonde hij zich, toen hij in Weesp, waar hij woonde, jaren lang alleen stond als afgescheidene. Een man van durf en moed, die ondanks smaad en stoffelijke schade niet afliet in zijn geestelijk dorre omgeving op te komen voor de eere

van Koning Jezus. Tot het gezin, waarin hij eerst als meesterknecht, en, na het huwelijk met de weduwe, als huisvader optrad, gevoelde hij zich zeer aangetrokken. Op de huiscatechisatie, steeds met ijver en trouw gehouden, rustte in kennelijke mate 's Heeren zegen, zoodat al de kinderen de vreeze Gods werden toegedaan.

Hard en sterk als het ijzer, waarmede hij in zijn smederij dagelijks omging, had hij toch ook een week gemoed. Bijzonder veel toewijding en liefde betoonde hij voor de jeugd. Na zijn huwelijk opende hij al spoedig een Zondagsschool. Met grooten tact wist hij onder het jonge volkje te verkeerem. Het woord van Madame de Staël: „Die kinderen wil leeren, moet ook met hen kunnen spelen,” is in hem ten volle bewaarheid. Op de Zondagsschool was hij een uitnemend onderwijzer; treffend kon hij daar spreken over de groote liefde van Christus voor verloren zondaren. Iederen Nieuwjaarsdag bereidde hij zijn leerlingen een feestje. De ruime zolder der smidse was dan tot feestzaal ingericht. Dien middag was de onderwijzer kind met de kinderen. Dan had hij een trommel met koek aan den zolder hangen, dien al de kinderen beurtelings naar beneden mochten trekken, om er wat uit te halen. Doch niet alleen dat spel, maar inzonderheid het ernstige onderricht is voor velen onvergetelijk gebleven. Nog zijn er in Weesp velen, thans mannen en vrouwen, die zijn naam noemen met eerbied en hoogachting en vooral met dankbaarheid aan den Heere.

Broeder Overeem begon zijn gezegend werk in zijn eigen huis en breidde het daarna in al wijder kring uit naar buiten. De stichter van de Zondagsschool werd ook de medeoprichter van de school met den Bijbel. En duidelijk is na te gaan, dat de Gereformeerde Kerk, die

twee jaren na de oprichting der Zondagsschool in Weesp tot openbaring kwam, door de Zondagsschool is gesterkt. Vele harer vroegere leerlingen zijn nu leden der Gereformeerde kerk.

De Psalmdichter zingt: „God kroont met vreë het einde zijner knechten.” Dat woord is in br. Overeem vervuld. Den man, die jaren lang alleen gestaan en gestreden had, is, toen zijn stoffelijk overschot werd uitgedragen, overvloedige eere aangedaan. Een dichte schare van belangstellenden verdrong zich rondom zijn graf, terwijl de kinderen der Zondagsschool en der Christelijke dagschool op aandoenlijke wijze een Psalmvers zongen.

Een man, die op de plaats zijner woning zóó krachtig de zaak der Zondagsschool voorstond, had er een zedelijk recht op, een plaats te hebben in „Jachins” bestuur.

De naam van Prof. A. Brummelkamp is blijvend aan „Jachin” verbonden door het werkzaam aandeel, dat hij heeft gehad in de samenstelling van den bundel Christelijke liederen, getiteld „Stem en Snaren”. De commissie, die deze liederen verzameld heeft, bestond uit leden van drie Vereenigingen in ons land: „Gereformeerd Schoolonderwijs”, de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” en het Gereformeerd Traktaatgenootschap „Filippus”. Een uitnemende gedachte. Een school zonder lied zou zijn als een bosch zonder vogels. Het lied oefent een machtigen invloed op het kinderhart. De dwaalleeraars hebben het gaarne gebruikt, om hun dwaalgevoelens in de harten der jeugd in te planten. Dat Prof. Brummelkamp in de commissie voor den liederenbundel zat, verwondert niemand, die den opgewekten Christen van nabij gekend heeft. Menigmaal hoorden wij hem, als hij ons in de Theologische school te Kampen voorbijging,

neuriën. Zijn hart was een harp, welgestemd en steeds gereed, om den lof van zijn Heiland te bezingen. Wij herinneren ons, dat hij eens een broeder, die zeide, dat hij niet zingen kon, vroeg: „Wat zult u dan metterdaad in den hemel doen?” Zelf van de vroegste jeugd toegebracht, gloeide zijn hart van liefde tot en ijver voor het geestelijk welzijn der kinderen onzes volks.

Reeds op vergevorderden leeftijd schreef hij: „Het heugt schrijver dezès niet, wanneer hij de eerste indrukken kreeg van de hoogheid en alomtegenwoordigheid Gods, van het schandelijke en snoode der zonde, of van onze behoefte, om teruggeleid te worden tot God; maar wel, dat dit alles aanwezig was in den tijd, waar zijn eerste bewustzijn, waar zijn geheugen kennis van draagt. Zijn vrome moeder leerde hem ook reeds zeer vroeg een en ander vers uit de Psalmen. Het zooveel beteekenende:

„Sla de zonden nimmer ga,
Die mijn jonkheid heeft bedreven,”

uit haar godvruchtig gemoed, als in het zijne overgeplant, vond in den tijd, waarin hij leerde lezen, reeds weerklink in zijn hart.”

Zou het ons dan bevreemden, dat een man, die in zijn eigen persoon had ervaren, hoe de Heere met zijn zaligmakende werkingen ook reeds tot het kinderhart uitgaat, met warmte de zaak der Zondagsschool voorstond?

Broeder A. C. Koops was slechts korten tijd lid van „Jachins” bestuur, doch zijn groote bekwaamheid en ernstige toewijding maakten dien korten tijd voor onze Vereeniging van zeer groot nut. Half werk te doen, was hem vreemd. Al wat hij ondernam, deed hij in volheid des harten.

Met hart en ziel onderwijzer, drukte hij een stempel op

zijn leerlingen door zijn hoogstaande geheiligde onderwijzing.

Met hart en ziel lid van ons bestuur, heeft hij ook hier door zijn stipten en nauwgezetten arbeid een duidelijk te onderkennen spoor nagelaten. Het Archief, dat hij ordende, de Verslagen, die hij schreef, de Boekbeoordeeling, die hij bewerkte, en de plannen, welke hij voor de toekomst van „Jachin” ontwierp, leggen als om strijd daarvan een krachtig en zeer lofwaardig getuigenis af.

Maar deze sterke geest woonde in een zwak lichaam. Een verraderlijke bos op de wangen teekende, dat hij leed aan een ernstige kwaal. Ook toen hij op school zijn arbeid niet meer verrichten kon, bleef hij echter onverpoosd werkzaam voor „Jachin”.

Op 9 Maart 1891, toen hij door bloedspuwing te bed liggen moest, liet hij des avonds omstreeks half twaalf nog brieven voor „Jachin” door zijn broeder gereed maken. Eveneens een kennisgeving aan de Afdeelingen en Corporatiën, voor de Christelijke bladen bestemd. Twee uren later maakte een bloedspuwing in enkele minuten een einde aan zijn leven, 't welk hij met den naam „Jezus” op de lippen verliet. om het leven der gezaligden in te gaan.

Dezelfde couranten, waarin de genoemde kennisgeving met zijn naam onderteekend, voorkwam, brachten ook de droeve tijding zijns doods.

Voor „Jachin” is hij dus in het harnas gestorven. Terwijl zijn werken hem volgden, bleef de zegen van zijn arbeid onder ons tot op dezen dag.

Ds. A. Loois werd op de Algemeene Vergadering te Gorinchem in 1890, waar hij een referaat hield over „Het dogma op de Zondagsschool,” als secundus-bestuurs-

E. Ket.

Mej. J. M. Dicke.

W. Kroese.

J. Wouda.

Ds. A. Loois.

Ds. A. de Geus.

A. C. Koops.

S. J. van Wijck.

lid gekozen. In 1891 nam hij zitting in het bestuur in de plaats van br. H. W. H. van Andel, die overleden was. In 1895 werd hij tot Penningmeester benoemd, welke functie hij tot zijn dood heeft bekleed.

Wij herdenken op deze bladzijde met ootmoedigen dank aan den Heere den veelvuldigen arbeid, door dezen geliefden broeder voor „Jachin” verricht. In dagen van bestrijding en veroordeeling, waarin de Zondagsschool aan harde, soms niet billijke critiek bloot stond, was hij het niet het minst, die met vaste hand het scheepke door de branding heen stuurde. Zijn gelijkmatigheid van karakter, de zachtheid van zijn gemoed, de helderheid van oordeel, zijn practische zin maakten hem tot een bestuurder, die aan de zaak waarlijk stuur en richting gaf. Ds. Loois is door zijn degelijke en zakelijke adviezen, door zijn zorgvuldig en onberispelijk beheer der geldmiddelen, door zijn onvermoeiden arbeid voor den Rooster, de Toelichting en de Boekbeoordeeling, door zijn, (dit was zijn laatste werk) groote diensten bij de herziening onzer Statuten van onberekenbaar nut geweest.

Om zijn trouwen, eerlijken en oprechten omgang was hij bij al zijn medebestuurders in bijzondere mate geacht en geliefd. Nadat hij op de Jaarvergadering te Assen in 1907 den bidstond geleid en nog een krachtig pleidooi voor den heerlijken arbeid der Zondagsschool gehouden had, maakte, juist een maand later, een kortstondige ziekte een einde aan zijn welbesteed en rijk gezegend leven. Met nadruk mag ook van hem worden getuigd, dat hij in al zijn werkzaamheden de eere Gods, den welstand onzes volks en het heil der kinderen biddend en volijverig gezocht heeft.

Aan de Heeren S. J. Van Wijck en Ds. A. de

Geus, die een reeks van jaren in het Bestuur hebben gezeten, en beiden nog in leven zijn, betuigt „Jachin” hier openlijk dank voor de werkzaamheden, die zij in het belang der Vereeniging hebben gedaan. Hun bijdrage, welke zij welwillend op onze uitnoodiging voor dit Gedenkboek inzonden, getuigt er van, dat zij in het werk der Zondagsschool ernstig belang stellen en derhalve met „Jachin” nog medeleven.

Deze herinneringen aan onze vroegere bestuursleden zijn ons meer dan een zaak van piëteit. Er is verscheidenheid der gaven, doch het is één Geest, die al deze gaven schonk en tot ontwikkeling bracht. Menigmaal is op onze Algemeene Vergadering gesproken over de vereischten van een goed onderwijzer op de Zondagsschool. De herinnering aan onze overleden bestuurders kan op die vraag een voortreffelijk antwoord geven. Dat wij ons dan spiegelen aan hen en God bidden om genade, ten einde in hun voetspoor te treden, vertrouwend op den Heere onzen God, die wel zijn knechten afroept van hun post, maar zelf blijft en het werk zijner handen niet laat varen.

2. Onze Afdeelingen en Corporatiën.

De Vereeniging bestaat uit onderscheidene Afdeelingen. Niet ten onrechte werden die in den eersten tijd hulpvereenigingen genoemd. Vroeger vormden minstens vijf leden in een zelfde plaats het vereischte getal, om een Afdeeling te constitueeren. Thans is dat cijfer van vijf op tien gebracht. „Minstens 10 leden, in één gemeente of in nabij elkander liggende gemeenten woonachtig,” zoo luidt Artikel IV onzer Statuten, „kunnen een afdeeling

vormen. Deze betaalt aan de Vereeniging een jaarlijksche contributie van 25 cent voor ieder harer leden."

Iedere Afdeeling heeft het recht één stemgerechtigd afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering te zenden. Afdeelingen met meer dan 25 leden mogen twee, die met meer dan 50 leden drie stemgerechtigde afgevaardigden zenden.

Een afdeeling is dus ook in „Jachin” een kring van personen, die een deel uitmaken van een grootere vereeniging. Zoo spreekt men ook van een legerafdeeling. Zulk een legerafdeeling wordt vaak met een bepaalden last uitgezonden, die evenwel in rechtstreeksch verband staat met de operaties der geheele armee. Zoo heeft een groot muziektuk verschillende afdeelingen, door een langere of kortere rust van elkaar gescheiden. Zij hebben elk een eigenaardig karakter, doch werken mede om de grondgedachte van heel de partituur uit te werken en daaraan meer nadruk te geven.

Het getal van „Jachins” Afdeelingen bedraagt thans acht en twintig.

Het Hoofdbestuur acht het zeer gewenscht, dat er steeds meer Afdeelingen komen. Niet wijl dit „Jachin” financieel voordeel zou brengen. Integendeel, de Afdeelingen storten voor ieder lid slechts 25 ct., terwijl het overblijvende deel der contributie, die op zijn minst 50 ct. bedraagt, voor de kas der Afdeeling blijft. Het stichten van Afdeelingen echter brengt aan de zaak der Zondagsschool krachtigen, zedelijken steun; daardoor komt er meer contact tusschen de plaatselijke Zondagsscholen. Een contact, dat door de afvaardiging van deputaten naar de Algemeene Vergadering vruchtbaar en gezegend werken kan ook op „Jachin”. De Afdeelingen kunnen uiteraard beter de meer

locale belangen voorstaan, en zullen de behandeling der gemeenschappelijke belangen door gewenscht advies kunnen bevorderen. Door de Afdeelingen kan de organisatie van „Jachin” alzoo winnen aan invloed en kracht.

Naast de Afdeelingen staan de Corporatiën. Een Corporatie moet rechtspersoonlijkheid bezitten en met het doel en den grondslag van „Jachin” instemmen. Zij stort jaarlijks f 3.— in de algemeene kas, en heeft het recht één afgevaardigde naar de jaarvergadering te zenden.

Deze Corporatiën worden gevormd door Zondagsschool-vereeningen, buiten „Jachin” staande, door Kerkeraden, Jongelings- en Jongedochtersvereeningen, Zendings-vereeningen, enz. „Jachin” telt thans 70 Corporatiën.

De Afdeelingen en Corporatiën staan tot elkaar en tot „Jachin” in verband als verscheidenheid en eenheid. Elke Afdeeling heeft haar eigen locale belangen en verhoudingen, doch al die Afdeelingen hebben samen een algemeen belang, dat aller belang is. Op dit laatste heeft „Jachin” het oog. Om te weten, niet hoe het met een afzonderlijke Zondagsschool is, maar hoe het met heel het vraagstuk der Zondagsschool staat, begeve men zich naar de Algemeene Vergadering. Om de troepenbeweging op het slagveld te kunnen overzien, moet men niet midden in het slaggewoel zijn, maar op den heuvel, waar de aanvoerders zich bevinden en waar derhalve het middenpunt van den strijd te vinden is.

3. Onze Ledenlijst.

Behalve de Afdeelingen en de Corporatiën heeft de vereeniging „Jachin” nog verspreide leden, die allen een jaarlijksche bijdrage in de algemeene kas storten van

ten minste vijftig cents. Het totaalcijfer onzer ledenlijst is 330. De leden der afdeelingen zijn ongeveer 500 in getal, te zamen dus ruim 800.

„Jachin” behoort dus niet tot de onbeduidende vereenigingen in den lande, al is het ook, dat aanstonds de betuiging ons hier van het hart moet, dat het ledental veel te klein is. Het aantal Gereformeerde kerken is volgens het Kerkelijk Handboek ongeveer 700, en het cijfer onzer leden bedraagt 800. „Jachin” heeft dus maar honderd leden meer dan er Gereformeerde Kerken zijn. Dit totaalcijfer toont duidelijk aan, dat de belangstelling in „Jachins” arbeid bij onze Kerken nog klein is. In elke kerk moesten althans eenige leden zijn. De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging heeft er recht op, van de zijde der Gereformeerde Kerken belangstelling en steun te ontvangen.

Heel de kaart van het land is op onze ledenlijst, die 160 plaatsen noteert, wel vertegenwoordigd. Doch zij doet ons denken aan de zoogenaamde blinde landkaart, waarvan wij op school aardrijkskunde van Nederland leerden. Hier en daar eenige groote of kleine witte plekjes, waardoor steden en dorpen werden aangeduid, doch voor het overige alles eentonig zwart.

Ook in onze lijst zien wij de onevenredigheid, waarvan de wereld en het leven vol zijn. Onze lijst bevat groote steden met zeer weinig leden, soms een luttel twee- of drietal; daartegenover treft ge er kleine plaatsen aan, waar het getal leden een aanmerkelijk cijfer bedraagt. Er zijn enkele plaatsen, wier ledental meer dan een kolom der bladzijde van het Jaarverslag (waarin de lijst om de vijf jaren volledig wordt opgenomen) vult. Met eere mogen in dit opzicht vermeld worden: Amersfoort, Bun-

schoten, Burgerveen, Heerenveen en Hoogeveen. Die dorre opsomming van namen in de Ledenlijst heeft iets van een transparantkaart, welke u eerst dof en dood toeschijnt, doch zoo gij haar in het licht houdt, schittert er een mengeling van kleuren u uit toe. Achter al die namen schuilt een gloed van liefde en ijver voor „Jachin”. Liefde tot het geestelijk welzijn der kinderen onzes volks is het kostelijke snoer, dat al die namen verbindt.

Wie ten aanzien onzer Vereeniging iets nader op de hoogte is, weet, dat op de genoemde plaatsen vroeger gewoond hebben of nog wonen vrienden van „Jachin” en vrienden der Zondagsschool, die voor de goede zaak geijverd hebben op voorbeeldige wijze. De uitkomst van hun arbeid is onder meer het groot getal leden. De liefde van hun hart wist belangstelling te wekken ook bij anderen. Moge dat liefdevuur meer ontbranden in veler ziel. Dan zal onze Ledenlijst weldra aanzienlijke vermeerdering krijgen.

Wat in die lijst zeer in het oog valt, is het feit, dat de steden er meestal zeer zwak vertegenwoordigd zijn. Dit betreuren wij zeer. Daaruit toch wordt duidelijk, dat de belangstelling in den arbeid van „Jachin” aldaar nog gering is.

Dit is te meer jammer, wijl juist in de groote steden het terrein ligt, waarop de Zondagsschool behoort te arbeiden. De steden toch zijn de middelpunten van het volksleven; doch daar zijn ook de poelen van het al schrikkelijker voortwoekerende verderf. In de steden is het werk der Zondagsschool het meest noodzakelijk. Daar is haar oorsprong, daar is ook de plaats der betooning

van haar grootste kracht, teneinde het verlorene te zoeken.

Daarom verblijdt het ons, dat in den laatsten tijd de belangstelling in de steden is vermeerderd. Er kwam eenige verbetering. Moge die bestendigd en bevestigd worden. Wij houden ons er van overtuigd, dat zoo de vrienden van „Jachin” te Amsterdam, Rotterdam, Leeuwarden, Leiden, Schiedam, Delft, Dordrecht, Middelburg en Goes zich eens opmaakten, om leden voor onze Vereeniging te werven, aan het cijfer der lijst spoedig eenige honderden zouden worden toegevoegd, want daar kan nog met het schepnet gewerkt worden. Wie van de broeders of zusters wil er zich eens toe aangorden? Onze Penningmeester, de heer P. Koster te Appelscha, zendt hun gaarne een lijst toe, waarmede gearbeid kan worden. Wij achten het een misstand, dat plaatsen, waar bloeiende Gereformeerde kerken zijn en bovendien soms vele Zondagsscholen, slechts met één of twee namen voorkomen op „Jachins” Ledenlijst.

Aangezien de Zondagsschool een belangrijke factor is in den arbeid der evangelisatie, bevelen wij de zaak van het Zondagsschoolwezen met nadruk aan de kerkeraden en in het bijzonder aan de Dienaren des Woords in de groote steden aan. Een onzer professoren aan de Vrije Universiteit heeft op het college tot zijn studenten gezegd, dat het de ernstige plicht is van iederen predikant, om het werk der Zondagsschool met woord en daad te steunen.

„Het is zoo jammer,” zeide eens een ijverige broeder tot ons, nadat wij een toespraak voor de Zondagsschoolvereeniging hadden gehouden, „dat nog zoo menig predikant voor de Zondagsschool de schouders ophaalt.”

Indien ook bij onze predikanten meer liefde en belangstelling voor den arbeid der Zondagsschool ontwaakte, zou daarvan onder 's Heeren zegen voor de toekomst veel goeds worden gezien.

Met des te meer vrijmoedigheid durven wij in wijden kring belangstelling vragen voor „Jachin”, omdat het bedrag der contributie onzer Vereeniging zeer gering is. Voor slechts 50 ct. in het jaar kan men lid van „Jachin” worden. Dit behoeft voor zeer velen geen bezwaar te zijn. Al de leden ontvangen gratis het Jaarverslag en het verslag der Boekbeoordeeling, zoodat zij altijd meer terugkrijgen, dan zij uitgaven.

Wij weten zeer goed, dat er heel veel is, 't welk vooral van ons, Gereformeerden, financiëlen steun vraagt. Doch „Jachin” mag ook met vrijmoedigheid haar stem in den lande doen uitgaan, wijl zij een zaak behartigt, die vooral in onzen tijd van groot belang is. Op het kind richt onze eeuw het oog. Zij is er op uit, om de jeugd met het net der moderne paedagogiek als haar prooi weg te voeren. Moet ons dat niet aansporen tot grootere krachtsbetooning, om de verwaarloosde kinderen, wier getal bij den dag toeneemt, op te zoeken, opdat velen, die anders door den stroom van ongelooft en socialisme zeker worden weggezogen, onder den gezegenden invloed van het Woord Gods komen en uit de wildernis der wereld tot de kerk des Heeren worden geleid?

De zaak van het kind is de zaak van Christus' gemeente op aarde. Alle Christelijke vereenigingen, die zich het lot der kinderen aantrekken, moeten daarom met vreugde worden begroet. De arbeid van „Jachin” is een arbeid,

waarin de Heere Jezus zelf is voorgegaan, en waarin al zijn discipelen den grooten Meester hebben te volgen.

Nu door Christus zelf volle aandacht geschonken is aan de kinderen, die Hij tot zich riep, nu moet het de eeretaak zijn van allen, die zijn Naam belijden, om reddend en behoudend werkzaam te zijn in 't bijzonder voor de jeugd, die door allerlei gevaren op het ernstigst bedreigd wordt.

Op al deze gronden roepen wij er nadrukkelijk toe op, dat al wie dit leest, lid moge worden van „Jachin”. En hen, die het reeds zijn, sporen wij nadrukkelijk aan, in hun omgeving nieuwe leden te werven.

Wie het jaarboekje onzer Gereformeerde Kerken inziet, vindt daarin een lange reeks van vereenigingen, die onder ons bestaan en bloeien. Zij zijn een treffend bewijs, dat het woord Gereformeerd niet maar een naam is of een schoone leus aanduidt, maar dat het een kracht is als het zuurdeeg, 't welk heel het meel doortrekt. Al die vereenigingen toonen, dat het aan het Gereformeerd beginsel eigen is, het oog te richten over heel het breede cirkelvlak van het leven. Zij doen ons denken aan de bijgebouwen van den tempel of aan de nissen van een Gothische kathedraal, die aan het gebouw, dat zich zoo ver in de hoogte verheft, ook vastheid en stevigheid in de breedte geven.

Nu is het zeker niet te veel gezegd, dat de belangstelling, die vele andere corporaties zoo overvloedig vinden (waarover wij ons zeer verblijden) naar evenredigheid van verre niet wordt gevonden voor het werk der Zondagsschoolvereeniging „Jachin”. Hoe nederig onze arbeid ook zij, toch meenen ook wij op belangstelling rechtmatige aanspraak te mogen maken. En al gaan door den bangen nood der tijden en den schrikkelijk

toenemenden afval rondom ons de oogen eenigszins open voor de noodzakelijkheid van den arbeid der evangelisatie, evenwel is de belangstelling daarvoor nog veel te gering.

Daar zijn er ook onder ons, die veel voor de buitenlandsche zending doen, doch zeer weinig ijver betoonen voor de evangelisatie. Zij vergeten, dat alleen wie in zijn eigen omgeving op allerlei levensterrein voor den Naam en de zaak des Heeren optreedt, waardig is, zijn hand ook tot de zending onder de heidenen uit te strekken.

In elke vereeniging zijn contribueerende en werkende leden. Zoo ook bij „Jachin”. Onder de laatsten verstaan wij hen, die op de plaats hunner woning of in haar omgeving tot het personeel der Zondagsschool behooren, en dus in de practijk een werkzaam aandeel hebben. Het zijn broeders en zusters, die jaren lang schier elken Zondag, vaak op grooten afstand van hun huis, zich door wind en weer begeven tot een of andere buurt of gehucht, om te arbeiden aan het zieleheil van de geestelijk verwaarloosde jeugd. Wij gedenken hunner menigmaal, vooral op gure en stormachtige Zondagen met een gevoel van eerbied en met het gebed, dat de Heere hun persoon en arbeid zegenen moge.

Gelijk ons alfabet bestaat uit klinkers en medeklinkers, zoo zijn er ook in elke vereeniging broeders, die leiden en broeders, die helpen. Van de eersten treffen wij op onze Algemeene Vergadering dikwijls broederen aan, die wij er van jaar tot jaar ontmoeten. De plaatselijke besturen vaardigen hen steeds af, omdat zij aan hen, die thuis de belangen der Zondagsschool krachtig voorstaan, het pleit

voor het Zondagsschoolwezen op de Jaarvergadering het veiligst toevertrouwen. Broeders zijn het, die niet alleen stemgerechtigde, maar in vollen zin stemhebbende leden zich betoonen, die ook in de besprekingen zich nu en dan laten hooren en met hun advies de vergadering dienen.

Van die veteranen, die „Jachins” oude garde vormen, zouden wij hier verscheidene namen kunnen noemen. Wij denken aan broeder C. de Haan van Heerjansdam, die zijn 83sten jaardag vierde op de laatste Algemeene Vergadering, en zeide, dat hij het nergens liever deed dan juist daar, waar hij zoo lange reeks van jaren telkens was verschenen. Wij denken ook aan broeder E. Ket uit Delft, die op verschillende wijzen van het begin af aan „Jachin” verbonden is geweest. Reeds op de eerste Jaarvergadering was hij tegenwoordig. Als correspondent voor Zuid-Holland was hij ijverig werkzaam, in welke functie br. H. Poot hem nu is opgevolgd. Op de Jaarvergadering te 's-Gravenhage was het hem nog gegund, tegenwoordig te zijn. Met krachtige stem deelde hij ons toen nog iets mede uit het verleden, toen hij in Delft, bijna veertig jaren geleden, een Zondagsschool opende, met zeven kinderen, en thans mogen de broeders aldaar hun leerlingen tellen tot driehonderd.

Ook in „Jachins” verleden gaf hij ons een terugblik, toen hij ons mededeelde, wat voor vijf en dertig jaren op onze Algemeene Vergadering behandeld was. En er blonk een straal van vreugd in zijn oog, er was aandoening in zijn stem, toen hij, gewagend van den krachtigen bloei onzer Vereeniging, het Bestuur toeriep: „Broeders, houdt moed, werkt voort en de Heere moge uw werk rijkelijk zegenen!”

In elke Zondagsschoolvereeniging zijn ongetwijfeld ook verscheidene zusters werkzaam. Het terrein der Zondagschool toch is een gebied, waarop ook door haar een heerlijke taak vervuld worden kan. Wie meent, dat de jongedochter, die in een klasse der Zondagsschool werkt, besmet is met emancipatistische gevoelens, doet ons denken aan den man, die toen wij tegen de emancipatie hadden gesproken, in het debat verklaarde, dat het ten doop houden van het kind door de moeder, naar zijn meening het feminisme in de hand werkte.

Wij gelooven, dat die brandende quaestie onzes tijds hier te eenen male buiten blijft. Aangezien het gebied van onderwijs en opvoeding wel degelijk behoort tot het terrein der vrouw en zij dáár inzonderheid een schoone roeping kan vervullen, spreken wij als onzen hartelijken wensch uit, dat vele jeugdige zusters in onze kerken zooveel liefde in het hart tot God en zijn dienst mogen gevoelen, dat zij gedrongen worden aan de Zondagsschool mede te werken.

Wij verblijden er ons in, dat een breede kring zoowel van bejaarde als van jeugdige zusters ons bekend is, die met veel liefde en hartelijke toewijding den arbeid der Zondagsschool steunen. Wij noemen hier Mej. M. Braam te Goes, Mej. Versteeg—Prins te 's-Gravenmoer en Mej. J. M. Dicke te Dordrecht. Op onze jaarvergadering te Schiedam gaf een zuster aan den Voorzitter haar begeerte te kennen, een woord te mogen spreken. Toen haar daartoe volgaarne verlof was gegeven, heeft Mej. Versteeg, zoo maar bij haar stoel staande, niet een redevoering gehouden, o neen, maar een zeer hartelijk woord gesproken over haar Zondagsschoolarbeid, dien zij reeds vele jaren doen mocht en waarop zij menig blijk van 's Hee-

ren goedkeuring had mogen ontvangen. Dit oogenblik was waarlijk een der treffendste van de gansche vergadering. Evenmin als Mej. Versteeg zich schaamde, om in een zoo talrijke vergadering te spreken, evenmin behoeft Mej. J. M. Dicke zich te schamen, dat te midden der portretten van verscheidene heeren haar beeld het eenige vrouwenportret is in ons Gedenkboek. Want zij is de vertegenwoordigster van al de zusters, die aan zoo vele plaatsen, gelijk de dochters van Sallum, medearbeiden aan den opbouw van Jeruzalems muren.

Doch hier moet ons een klacht van het hart over het feit, dat ook op het terrein van „Jachin” de arbeiders nog zoo weinige zijn. Wij hebben te weinig werkende leden. Schier elk Zondagsschoolbestuur moet klagen over gebrek aan personeel. Ofschoon onze tijd een tijd van actie is op bijna elk gebied van het Christelijk leven, is er over 't algemeen weinig opgewektheid, om zich tot dezen arbeid der evangelisatie aan te gorden. En toch is de nood hier zoo groot. Dit moest ons beschamen.

Gedurig lezen wij in de Kerkboden advertenties, waarbij hulp voor de Zondagsscholen wordt ingeroepen. Doch deze aanvraag vindt meestal weinig weerklank.

„Jeugdige ongehuwde leden der Gereformeerde Kerken,” zoo lazen wij onlangs in een onzer bladen, „die lust en gaven van den Heere ontvangen hebben, om mede te werken op de Zondagsscholen, gelieven zich schriftelijk aan te melden bij den Voorzitter of den Secretaris der Zondagsschoolcommissie.”

In deze oproeping viel onze aandacht er op, dat bepaald gevraagd werden: jeugdige, ongehuwde leden. 't

Kan best zijn, dat het personeel dier Zondagsschool voor het meerendeel bestaat uit bejaarde personen, en dat men nu jeugdige leden wenscht, om als recruten voor de goede zaak te worden opgeleid. In 't algemeen echter achten wij het wenschelijk, dat het onderwijs ook op de Zondagsschool worde toevertrouwd aan personen van rijperen leeftijd. Dus niet bij voorkeur aan jeugdige leden.

Niet alsof wij zouden afkeuren, dat deze laatste zich tot dit werk begeven. Alleen, het hebbe een grens. Dat jongelingen en jongedochters als helpers en helpsters dienst doen, heeft niet het minste bezwaar.

Maar het geven van onderwijs moet o. i. in geen geval geschieden door jeugdige menschen, die zelf nog onderwijs behoeven en op de catechisatie ook nog ontvangen.

Wie op de Zondagsschool als onderwijzer optreedt, behoort openbare belijdenis te hebben gedaan en bovendien proeven hebben geleverd, dat hem tot dit werk niet alleen de lust, maar ook de noodige gaven van den Heere geschonken zijn.

Een goede Zondagsschoolles te geven, is volstrekt niet ieders werk. Menigmaal wordt het hiermede wat licht genomen. Ook hierop dient goede orde te worden gesteld. Het dilettantisme moeten wij ook op dit terrein weren. Daar zal de Zondagsschool ongetwijfeld bij winnen.

Bij de vraag: hoe komen wij aan het noodige personeel? moet aanstonds deze worden gevoegd: hoe verkrijgen wij de beste medewerkers?

Wij zouden het uitnemend achten, zoo onder onze Christelijke onderwijzers velen aan den arbeid der Zondagsschool zich wilden wijden.

Hulp van onderwijzers voor de Zondagsschool achten wij dubbele hulp. Zij toch zijn met de school en met het kind vertrouwd. Liefde tot de jeugd is uitnemend, kennis van het Woord hoog te waardeeren, en ijver voor de komst van het koninkrijk Gods onmisbaar voor wie op dit terrein wenschen te arbeiden. Doch kennis van het kind en tact om met kinderen om te gaan, zijn óók noodig.

En deze mogen bij de onderwijzers der dagschool worden verwacht.

Hun hulp, zeiden wij, rekenen wij in dubbele mate aan: zij komt ten goede aan de leerlingen en niet minder aan het personeel, dat door de hulp der onderwijzers van beroep voortreffelijke leiding kan ontvangen. Jammer maar, dat het getal der broeders onderwijzers, 't welk tot medewerking aan den Zondagsschoolarbeid roeping gevoelt, nog steeds zoo gering is.

De arbeid om de komst van het Godsrijk draagt haar eerste vrucht steeds voor den arbeider zelf.

Ook den onderwijzers zou dit nog zeer ten goede kunnen komen. Zij zouden daardoor onwillekeurig in de gelegenheid zijn, zich nog meer dan anders toe te leggen op de gewijde geschiedenis. En aangezien deze naar het woord van den heer H. Bijleveld Sr. „het eerevak op de Christelijke scholen” is, zouden zij daarvan rijke winste plukken. De persoonlijke voorbereiding voor de les en de samenspreking op de cursus-vergadering zouden daartoe in dubbele mate medewerken.

Als wij er ernstig op aandringen, dat toch meer broeders en zusters zich opgewekt mochten gevoelen, persoonlijk aan den arbeid der Zondagsschool deel te nemen, verliezen wij daarbij geenszins uit het oog, dat lang niet

allen daartoe in de gelegenheid zijn. Dat is ook niet noodig en nog minder is het gewenscht. Maar wat al de leden onzer kerken wél moesten doen is: meer en ijveriger dan tot nu toe geschiedde, medearbeiden aan den bloei der Zondagsschool door geloovig gebed, door milde gaven en door hartelijke belangstelling.

4. Jachins Correspondenten.

In bijna alle provinciën van ons land heeft „Jachin” een of meer broeders tot Correspondenten benoemd. Zulk een Correspondent heeft tot taak de Zondagsscholen in zijn omgeving met raad en daad te dienen en ze nu en dan eens te bezoeken. Eenmaal per jaar, tegen de Bestuursvergadering, die in de Paaschweek wordt gehouden, doet hij aan het Hoofdbestuur mededeeling van zijn arbeid en zijn ervaringen.

Correspondent, de naam zelf wijst het karakter van het werk dezer broederen aan. Correspondeeren is briefwisseling houden, gemeenschap hebben. „Jachins” correspondenten staan tusschen het Hoofdbestuur en de Zondagsscholen in op een plaats of in een geheele streek, teneinde het welzijn der Zondagsschool bij „Jachin” en de belangstelling voor „Jachin” bij de Zondagsschoolvereenigingen voor te staan.

Dit brengt van zelf eenige vereischten mede ten opzichte van het correspondentschap. Een Correspondent behoort op de hoogte te zijn met de Zondagsscholen in zijn omgeving; ook dient hij goede kennis te hebben genomen van „Jachins” organisatie en van al wat met onze Vereeniging in verband staat, opdat hij bij voorkomende gevallen behoorlijk inlichtingen verstrekken moge.

Een Correspondent kan op verschillende wijzen de goede zaak dienen.

Hij betoone zich ijverig in den arbeid aan den bloei der Zondagsscholen in zijn omgeving, door ter rechter tijd en op de gewenschte manier op het goede spoor te wijzen, gelijk dat in 't bijzonder in de laatste jaren door „Jachin” is aangewezen. Ook houde hij een oog in 't zeil, of er gelegenheid is tot het stichten van nieuwe Zondagsscholen.

Daartoe stelle hij zich in contact met het Zondagschoolbestuur in de naastbijzijnde plaats.

Een Correspondent kan nieuwe leden voor „Jachin” winnen; hij kan Zondagsscholen, die niet bij „Jachin” aangesloten zijn, opwekken, zich bij onze Vereeniging te voegen. Ook kerkeraden, Jongelings- en Jongedochtersvereenigingen kan hij daartoe uitnoodigen.

Hij zal, als het noodig is, voor de Zondagsscholen in zijn gewest steun zoeken bij den Penningmeester van „Jachin”.

Hij kan den Zondagsschoolarbeid in het algemeen en dien van „Jachin” in 't bijzonder in zijn gesprekken aanbevelen. Waar het hart bij de zaak is, zal de mond er gedurig op verschillende tijden en plaatsen van spreken.

't Blijkt dus wel, dat wij in onze Correspondenten geen figuranten willen zien. Wij wenschen integendeel, dat zij mannen van het woord en van de daad zullen wezen. Zoo zullen zij een levendige correspondentie voeren, die ongetwijfeld aan de goede zaak zeer bevorderlijk kan zijn.

„Jachin” heeft Correspondenten, die in de behartiging van hun taak een al te groote bescheidenheid aan den dag leggen. De oorzaak daarvan kan tweeërlei wezen.

Dat men iets op zich genomen en belofte daaromtrent

gedaan heeft, maar deze niet nakomt. Dit is niet, zooals het behoort. Doch ook de omstandigheden kunnen oorzaak wezen van het zwak optreden van sommige broeders. Dit is b.v. het geval, als zij in een te wijden kring hebben te arbeiden, zoodat zij hun terrein niet kunnen overzien. Daarom is het gewenscht, dat de kring der Correspondenten niet te groot zij. In elke groote stad moest „Jachin” een Correspondent hebben, en ook in elke dicht bevolkte streek. Daardoor zou inderdaad onze Vereeniging toenemen in kracht en bloei. Wij hopen, dat het Hoofdbestuur nog menigen ijverigen Correspondent zal kunnen benoemen: kloeke mannen, vol ijver en toewijding en met een hart, dat in liefde klopt voor de zaak des Heeren.

Van onze broeders Correspondenten willen wij vooral een tweetal noemen, beiden oudgedienden, en in den kring van „Jachin” voor allen goede bekenden, wyl ze schier nooit verzuimden onze Algemeene Vergadering bij te wonen, waar zij altijd een ernstig woord ten beste gaven.

Aan broeder D. de Ruyter komt in de eerste plaats een loffelijke vermelding toe. Woonachtig te Burgerveen, is hij Correspondent voor de provincie Noord-Holland. Op de laatste Jaarvergadering noemde hij zich „maar een ouden ploeger”, doch op het veld van „Jachin” is hij een ijverig zaaier. Jaren achtereen heeft hij eerst alleen, later met behulp van een anderen broeder, op de Zondagsschool gearbeid; meest onder kinderen, die nooit van het Woord Gods iets hoorden, dan alleen wat zij op de Zondagsschool vernamen. Hij mag zich verblijden in gezegende vruchten op zijn werk. Vele zijner leerlingen betoonen lust te hebben, om zich onder de prediking in de samenkomsten

der gemeente te voegen. Van twee zijner overleden leerlingen mag hij gelooven, dat zij in Christus ontslapen zijn. Eén van hen verzocht, toen zij op haar sterfbed lag, den onderwijzer der Zondagsschool, dat hij haar nog eens bezoeken en met haar spreken en bidden wilde.

Met frisschen moed werkt broeder De Ruyter na vele jaren nog op zijn post. Verwonderd en dankbaar, dat de Heere ook hem in zijn dienst gebruiken wilde, schreef hij: „Ik mag gelooven, dat mijn werk nog niet af is.”

Moge de Heere hem nog veel geven te doen, niet alleen op de plaats zijner inwoning, maar ook in de geestelijk dorre streken zijner omgeving.

In de tweede plaats noemen wij den naam van onzen hooggeschatten broeder J. Wouda te Oranjewoud, Correspondent voor de provincie Friesland, liefderijk en ijverig pleitbezorger der geestelijke belangen van Friesland's Zuidoosthoek. Toen hij onze uitnoodiging ontving, om eenige inlichtingen te verstrekken aangaande zijn arbeid, toonde hij zijn roeping als Correspondent uitnemend te verstaan. Hij zond aan al de Zondagsschoolbesturen van den Zuidoosthoek een vriendelijk schrijven, met verzoek hem den staat hunner scholen en iets van hun arbeid te willen mededeelen, opdat hij daarvan verslag aan „Jachin” geven kon. Dit epistel heeft bij al de broeders een welwillende ontvangst gehad. Zij hebben allen de pen ter hand genomen en zich tot schrijven gezet. Wijl br. Wouda zwak en te zeer lijdende was, om uit al die brieven een bijdrage voor ons Gedenkboek saam te stellen, zond hij ze mij toe met beleefd verzoek, er een uittreksel uit te maken.

Ik heb dat gaarne en met veel genoegen gedaan. 't Was mij een verkwikking, die brieven te lezen, waarin zoo klaar getuigenis werd afgelegd van kinderlijk geloof en van innige liefde tot den Naam en de zaak des Heeren. Bij zulke lectuur gaat het u als iemand, die bij een vuurhaard is gezeten: hij wordt er door verlicht en verwarmd.

Aangaande de Zondagsscholen uit Frieslands Zuidoosthoek werd ons het volgende bericht.

Deze stichtingen mogen met alle recht heeten: bloempjes in de wildernis. In de dorre heide van ongeloof en modernisme, waar 60000 menschen wonen, meestal zonder God, soms half verdierlijkt levend, groeien en bloeien ze. Voor ongeveer dertig jaren kwam daar Domela Nieuwenhuis. Er was toen in de veenderij van Terwispel een werkstaking uitgebroken. De profeet des ongeloofs trad daartoe op, om het vuur van den opstand aan te blazen. Hij predikte verzet tegen de patroons, verzet tegen de overheid, en strooide bovenal het zaad van vijandschap tegen God en zijn dienst met kwistige hand uit. Dag aan dag gingen en kwamen de menschen bijeen, om naar dezen ongeloofsprediker te hooren. En zijn woord vond zoo gereeden ingang, dat een oude broeder van meer dan tachtig jaren toen getuigde: „Als God het niet genadig verhoedt, dan blijft hier niemand over, die Hem wenscht te dienen.” Toen de felste stormvlaag wat uitgewoed had, en men inzag, dat die man des ongeloofs niets anders teweegbracht dan vermeerdering der ellende, begonnen velen toch wat tot bezinning te komen.

Het bedrijf van zulk een man des oproers is toch ontzettend. Hij bracht geen balsem voor de geopende wond, maar strooide er peper over of wierp er bijtenden azijn op. De arbeiders, die staakten, kregen gebrek, zoo

zelfs, dat er honger werd geleden. Den armen menschen werden steenen in plaats van brood gegeven. Door den raad van Domela Nieuwenhuis werden de nood en de jammer slechts erger. Daardoor kwamen velen tot andere gedachten, en zij, die den verzachtenden balsem van het evangelie van Gods genade in de schrijnende wonden hunner ongerechtigheid mochten ervaren, gevoelden zich gedrongen, om van wat zij zelf ervoeren tot anderen te getuigen. Zoo werd in 1886 te Terwispel een Zondagsschool gesticht, die door 35 à 40 kinderen bezocht werd. De broeders R. Booi, J. Drachstra en H. Meester richtten later een Zondagsschoolvereeniging op, om de wijde uitgestrektheid van Tijnje en Terwispel te bearbeiten. Een dezer broeders werd, kort na de oprichting der eerstgenoemde Zondagsschool, door een kameraad mede daarheen geleid, en heeft toen voor het eerst van den Heere Jezus gehoord. Op mannelijken leeftijd tot bekeering gekomen, wijdde hij zich met liefde aan den arbeid der Zondagsschool. Toen hij daartoe zich aangordde, trof hij in zijn medeonderwijzer ook een man aan, die door middel der Zondagsschool tot kennis der waarheid gebracht was.

„Daarom”, zoo schrijft hij, „zijn wij nu zoo vurig voor de Zondagsschool.” Het werk breidde zich krachtig uit, zoodat het getal hunner leerlingen nu tot honderd is geklommen. Van die honderd komt stellig $\frac{1}{3}$ uit huisgezinnen, waarvan de ouders nooit eenige kerk bezoeken. In den winter worden deze door de onderwijzers trouw bezocht. Menigmaal spraken de ouders hun verwondering uit, dat de onderwijzers der Zondagsschool zooveel met hun kinderen op hadden. Hun bezoek is dikwijls zóó welkom, dat hun bij het heengaan verzocht wordt „nog eens een avond over te komen.” De kinderen zijn meestal

uit de armste gezinnen afkomstig, zoodat de Zondagsschool zeer behoeftig is en dringend steun noodig heeft, die haar door broeder Wouda naar vermogen rijkelijk verleend wordt.

Bij de viering van het Kerstfeest was het kerkgebouw voor de helft ook met groote menschen gevuld. Zij hadden verzocht, het feest te mogen bijwonen. Het spreekt van zelf, dat dit met blijdschap toegestaan werd. „Wat is die Zondagsschool toch een uitnemend middel,” zoo schrijft een dier broederen, „om het Woord des Heeren in ongelooovige huisgezinnen te brengen.”

In het zoogenaamde België, behoorende onder Jubbega, waar ook een Zondagsschool is, vervoegden de ouders zich tot de onderwijzers met de betuiging, dat hun kinderen tot hen van den Heere Jezus hadden gesproken, van wien ze op de Zondagsschool zooveel hadden geleerd. En nu kwamen ze, „om daar meer van te hooren.” De vrucht van het onderwijs, aan de kinderen eerst en aan de ouders daarna verstrekt, is niet uitgebleven. Velen van hen, die vroeger tot de diep onkundigen en geheel onverschilligen behoorden, hebben later hun kinderen gezonden naar de Christelijke school te Gorredijk, een uur loopens van hun woonplaats verwijderd. Dat was ook een vrucht van den arbeid der Zondagsschool.

Voorts werd ons bericht van een oud-leerling der Zondagsschool, wiens ouders behooren tot de geheel onverschilligen op godsdienstig gebied, die thans een sierlijk lid is der Gereformeerde kerk.

Een der broederen uitte de klacht, dat van de zijde der Hervormde kerk vaak, zoo drukte hij zich uit „in onze tamme eenden geschoten wordt.” Als de Zondagsschool gesticht en tot bloei gekomen was, werd daardoor de

naijver van sommige Hervormden geprikkeld, zoodat zij ook een Zondagsschool openden, waardoor vele kinderen, die reeds lang op de eerste school bearbeid waren, werden afgetrokken. Ongetwijfeld is zulk een tegenstand niet aangenaam, en vooral dan niet, als zij ontaardt in een onheilige concurrentie of jaloersche behoudzucht. Toch is de arbeid der broederen ook dan volstrekt niet vruchteloos, als hij anderen, die lang nalatig bleven, dient tot een wetsteen, om hun sluimerenden ijver op te wekken en te scherpen.

Het verheugt ons, dat wij van een Zondagsschool uit den Zuidoosthoek een photo konden opnemen. Zij geeft ons leerlingen der Zondagsschool te Moscou, (een gehucht in Ooststellingwerf) te zien met den onderwijzer J. de Vries en zijn helpers. Deze broeder is zeker wel de nestor van allen, die op de Zondagsschool arbeiden. Ofschoon drieëntachtig jaren oud, is hij nog vol levendigen en blijmoedigen ijver voor den arbeid onder de kinderen. Jaren lang reeds doet hij dit werk, met zeldzame bekwaamheden toegerust. Hij verstaat de kunst ten volle om eenvoudig, kinderlijk en boeiend tot zijn leerlingen Zondag op Zondag te spreken.

Broeder Wouda had het vermoeden uitgesproken, dat hij vanwege zijn hoogen ouderdom misschien geen Zondagsschool meer hield. Doch het antwoord luidde in een eigenhandig geschreven brief: „Als God mijn leven nog wat spaart, hoop ik mijn Zondagsschoolwerk nog biddend voort te zetten, smeevende, dat de Heere het zegenen moge.” Het laatste woord van zijn brief is: „Bid met mij ook voor mijn Zondagsschoolkinderen.” Nog

altijd geeft hij aan meer dan 60 kinderen ondericht. Met diep gevoel verhaalde hij dikwijls aan broeder Wouda, hoe hij met genot zijn werk verrichtte, en dat hij niet alleen kinderen op school had, maar ook vele ouders. Herhaaldelijk is het gebeurd, dat oude menschen boven de tachtig jaren mede naar de Zondagsschool kwamen en met zulk een eerbied luisterden naar de bezielende woorden van broeder De Vries, dat zij menig lid der Gereformeerde kerk tot beschaming kunnen strekken.

Deze oude Zondagsschoolonderwijzer mag een treffelijk model heeten. Al onze onderwijzers kunnen bij hem nog een lesje halen in de schoone kunst van levendig vertellen.

Verleden jaar verzocht hij broeder K. Uithof, hem hulp te willen verleenen bij het vieren van het Kerstfeest. Ook deze broeder werd verkwikt door den eenvoud en den bezielenden levensernst van den grijsaard, als hij tot de kinderen sprak. Al de scholieren maakten daarna een optocht door het dorp Donkerbroek. Luide weergalmde het feestlied door de lucht. Wjl de oude onderwijzer niet meer meeloopen kon, was hij gezeten in een wagen, door een paard getrokken. Uit dien wagen klonk zijn stem boven al de kinderstemmen uit. Zijn ziel huppelde en sprong op van vreugde, gelijk die van David voor de ark des Heeren. Wel mag „de oude Kobus” gelden als een bewijs voor de waarheid van het Psalmwoord: „In den ouderdom zullen zij nog frisch en groen zijn, om te verkondigen dat de Heere recht is.” Moge God dien broeder sterken tot Hij straks hem zal doen ingaan in de rust en in de vreugde zijns Heeren.

De Zondagsschool in Frieslands Zuidoosthoek is dus inderdaad een model van wat de Zondagsschool zijn moet: nl. middel in den arbeid der evangelisatie. Voor

Zondagsschool te „Moscou”.

Zondagsschoollokaal te Haule.

verreweg het grootste deel der bevolking heeft de kerk er alle beteekenis verloren en het socialisme tiert in die geestelijk dorre streken welig. Door Gods genade is de Zondagsschool daar reeds voor vele kinderen en voor vele gezinnen tot rijken zegen geweest. Zij werd voor niet weinigen de brug, die naar de school met den Bijbel en tot de Kerk des Heeren geleid heeft.

De tweede photo geeft te zien het Zondagsschool-lokaal te Haule. Haule is een klein dorp in de gemeente Ooststellingwerf, waar vele jaren geleden de menschen woonden in holen en hutten. Vanwege den kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Haulerwijk werd te Haule in 1908 een lokaaltje gebouwd, hoofdzakelijk met het doel, om er op den dag des Heeren Zondagsschool te houden. In de week wordt het gebouwtje ook voor evangelisatie gebruikt, terwijl door den predikant van Haulerwijk of door andere sprekers eens in de maand het evangelie aldaar ook tot de volwassenen gebracht wordt.

Wij eindigen ons verslag van de Zondagsscholen in den Zuidosthoek met den wensch, dat broeder Wouda, straks hersteld zijnde, weer met nieuwen moed en nieuwe bezieling, naar het voorbeeld van den ouden De Vries, zijn arbeid zal kunnen hervatten. Moge ook dit verslag er iets toe bijdragen, om deze Zondagsscholen in de voorbede, de liefde en de milddadigheid der broeders en zusters steeds meer te doen deelen.

Van broeder C. Maliepaard, onzen ijverigen Correspondent voor Zuid-Holland, behoeven wij niets nader te melden. In de bijdrage, die hij welwillend ons heeft gezonden, spreekt hij door zijn getuigenis nadrukkelijk.

Een bedenking opgelost.

Meermalen is ons, met het oog op „Jachin's” organisatie, gevraagd: „Waartoe toch al die drukte? Kan elk Zondagsschoolbestuur dan zijn eigen zaken niet doen?”

Daarop antwoorden wij: dat is er naar, hoe gij het beschouwt en hoe gij het neemt.

Er zijn bij een Zondagsschool verschillende plaatselijke aangelegenheden, die geheel naar de omstandigheden en de toestanden, gelijk die daar zijn, moeten geregeld worden. Hier is invloed van buiten onnoodig en zelfs ongewenscht. Zij kunnen en moeten door elk Bestuur trouw en ernstig behartigd worden. Zijn eigen zaken kan men steeds het best zelf doen.

Maar daar zijn ook algemeene dingen, gemeenschappelijke belangen. En deze eischen tot rechte behartiging een gemeenschappelijk optreden. Deze dingen zijn van tweeërlei aard. Zij betreffen allereerst de beginselen en daarna de wijze, waarop die beginselen toegepast en in de praktijk voortgeplant kunnen worden.

Onze Zondagsschoolvereeniging wenscht nu in deze zaken leiding en stuur te geven.

„Jachin” is volstrekt geen divisiecommandant, die uit de hoogte bevelen geeft. Hiërarchie erkennen wij niet. Noch op het gebied der kerk, noch op dat der school. „Jachin” wenscht slechts de Zondagsscholen te dienen met raad en hulp.

Een Zondagsschool, die zich bij „Jachin” aansluit, legt zich zelf geen boei aan. Boeien knellen en belemmeren. Zij behooren in de vrije kerken op geen enkel gebied te zijn. Wie bij „Jachin” zich voegt, neemt vrijwillig een band aan, die kracht en steun biedt. Een band niet van ijzer, maar een band, gelijk de geneesheer dien legt rondom

de zwakke gewrichten van zijn patiënt. Een elastische band, die meegeeft en zich aanpast aan het lichaamsdeel, dat hem noodig heeft.

„Jachin” wil een raadsman zijn, die het beginsel, den grondslag, waarop de Zondagsschool staat; de methode waarnaar zij behoort te arbeiden; het doel, dat wordt beoogd, aanwijst.

Nu is het eisch, dat een vereeniging het beginsel nauwkeurig en zuiver stelt. Daarvan hangt alles af. Doch in de toepassing van dat beginsel moet vrijheid worden gelaten, om naar omstandigheden te handelen.

Zoo doet ook de geneesheer, die hetzelfde verband bij den eenen patiënt strakker, bij den anderen wat losser aanlegt. Niet willekeurig, maar zooals de toestand dit eischt.

Een Zondagsschool, die tot „Jachin” toetreedt, wordt dus in niets belemmerd; zij neemt vrijwillig een vaste leiding en een hecht verband aan, waardoor de arbeid vruchtbaarder kan geschieden.

„Maar,” zoo is ons herhaaldelijk gevraagd, „wat voordeel hebben de kinderen er van, dat een Zondagsschool zich bij „Jachin” aansluit?”

Het antwoord ligt reeds in hetgeen wij hierboven zeiden. Zouden de kinderen er geen voordeel van hebben, dat de Zondagsschool het zuivere beginsel nadrukkelijk in het oog houdt en alzoo in de goede richting wordt geleid? Niet alleen principiële, maar ook allerlei praktische belangen worden daardoor bevorderd.

Doch wij willen deze vraag nog iets nader overwegen. Welk voordeel hebben de burgers er van, dat zij aan

den Staat belasting betalen? Dat voordeel is op alle manier zeer groot.

Uit de belastingen toch worden alle middelen van verkeer en gemeenschap, die voor stad en land onmisbaar zijn, bekostigd. Daardoor worden wegen aangelegd, kanalen gegraven, post- en telegraafdienst onderhouden, enz. Het betalen van gelden daarvoor is eigenlijk niets dan een bijdrage in de gemeenschappelijke uitgaven, die anders ieder op eigen gelegenheid zou moeten doen en die dan natuurlijk veel meer moeite en veel grooter kosten veroorzaken zouden.

Dit geldt nu ook voor de Zondagsschoolvereeniging „Jachin”. Zij wenscht de Zondagsschool op alle wijzen te dienen. Ook door haar worden wegen gebaad, kanalen gegraven, middelen van verkeer en gemeenschap geopend, die het Zondagsschoolwezen zeer bevorderlijk zijn.

Denk slechts aan den Rooster, die den gang van het onderwijs regelt; aan de Toelichting, die den onderwijzers een goede handleiding bij hun voorbereiding tot de les biedt; aan het Orgaan „De Zondagsschool”, dat zoowel algemeene als bijzondere belangen bespreekt; aan het verslag der Boekbeoordeeling, waardoor de Besturen op de hoogte worden gebracht met de kinderboekjes, die jaarlijks verschijnen, zoodat zij, wat het beste is, zich kunnen aanschaffen; aan de subsidies, die aan behoeftige Zondagsscholen gaarne en met milde hand worden verstrekt; aan allerlei hulpmiddelen, die „Jachin” ten dienste van onderwijzers en leerlingen tot zeer lagen prijs verkrijgbaar stelt: belooningskaartjes, traktaten, boekjes enz.; aan de Algemeene Jaarvergadering van „Jachin”, die elk jaar wordt gehouden en waar broeders

uit vele oorden van het land elkaar ontmoeten en met elkander over den arbeid spreken.

Zou in al deze dingen geen groot nut liggen? Voor de onderwijzers niet alleen, maar ook voor de kinderen?

Tot het exploiteeren van een spoorlijn behoort in de eerste plaats, dat goede rails gelegd worden, daarna dat er geschikte locomotieven en wagens zijn, dat er een vertrouwd personeel is, 't welk den trein bedient. Dat alles is ten gerieve der reizigers.

Een Zondagsschool nu, die zich niet bij „Jachin” aansluit, die in plaats van „Jachin's” Rooster en Toe-lichting te gebruiken, zelf deze leermiddelen vervaardigt, is als iemand, die niet met den trein wil reizen, maar met eigen rijtuig gaat. Hij zal veel meer geld moeten uitgeven, veel later aankomen en in vele dingen zich moeite en onnoodige kosten veroorzaken.

Op alle gebied worden overal in onzen tijd de betekenissen en de kracht van het vereenigingsleven openbaar. Ook op het gebied der Zondagsschool moet men centraliseeren. Daartoe dient nu onze vereeniging „Jachin”.

Eendracht maakt macht. Wie een deur openwerpen moet, zal met vele kleine steentjes tevergeefs zich vermoeien, maar als met vereende krachten één zware steen er tegenaan geworpen wordt, hebt ge kans, dat zij straks uit het slot springt.

Zal nu de arbeid der Zondagsschool de gewenschte vrucht dragen, dan moet er onderlinge vereeniging en samenwerking zijn, zoodat de Zondagsscholen als één net vormen, dat over heel het land wordt uitgespreid.

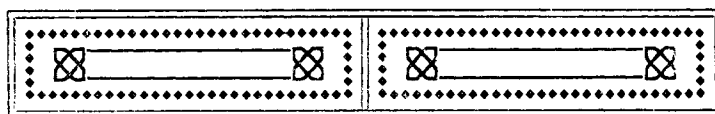
Goede organisatie bevordert op allerlei wijze den bloei van het Zondagsschoolwezen.

Daarom noodigen wij de Zondagsscholen, die nog op zichzelf staan, vriendelijk en dringend uit, zich bij „Jachin” aan te sluiten.

Wie nu ten laatste nog als bedenking aanvoert, dat de contributie een bezwaar is, zeggende, dat zoo men toch al zijn inkomsten hoognoodig heeft voor zich zelf, en vaak te kort komt, het niet rechtmatig zou zijn een post uit te keeren, die naar buiten gaat — hij betoont een gansch verkeerd begrip van zuinigheid te hebben. Want de contributie van „Jachin” levert veelvoudige rente op. Zij brengt stoffelijken en zedelijken steun aan eigen Zondagsschool en bevordert in de belangen van „Jachin” ook het welzijn van andere Zondagsscholen. Wie de contributie voor „Jachin” meent niet te kunnen betalen, staat een dure zuinigheid voor, waardoor hij zich zelf en anderen nadeel doet.

Zulk een bestuur is gelijk aan den winkelier, die oordeelt, dat het geld voor advertenties van zijn artikelen weggeworpen geld is, ofschoon hij hier toch, door een klein bedrag uit te geven, bekendheid aan zijn zaak en winst aan zijn balans kan beschikken.

♦♦♦♦♦♦♦♦

VI.

„JACHIN'S" ALGEMEENE VERGADERING.

...

DE sluitsteen onzer organisatie is de Algemeene Vergadering, die, tenzij wettige redenen dit verhinderen, elk jaar wordt gehouden. Een enkele maal kon die samenkomst dan ook niet plaats hebben. Als onze Vereeniging haar veertigjarig bestaan herdenkt, zal het de 37ste Algemeene Vergadering zijn.

Deze samenkomst wordt in den laatsten tijd gewoonlijk in de groote steden gehouden. Daar is het eigenlijk terrein der Zondagsschool. En wijl deze het gemakkelijkst te bereiken zijn, wordt de opkomst tot en de belangstelling voor de vergadering daardoor verhoogd.

Aan deze jaarlijksche samenkomst gaat steeds een Bestuursvergadering vooraf, die gewoonlijk heel den namiddag in beslag neemt. Den avond te voren wordt in een Bidstond het werk der Vereeniging en in het bijzonder de arbeid, die op den volgenden dag verricht worden zal, Gode opgedragen. Het gebed moet bij alle dingen het eerste en het laatste zijn. Steeds mogen wij ons zelve wel met ernst afvragen of ook in onzen arbeid voor de Zondagsschool het „Bidden en Werken" nauwgezet en teeder zijn verbonden.

Op die jaarlijksche samenkomst doen de verschillende

functionarissen in het Bestuur verslag van hun arbeid, en brengen zij den toestand der Vereeniging in kaart. In de morgenzitting worden meest verschillende dingen van huishoudelijken aard besproken. De voorstellen en vragen, welke voorkomen op het Agendum, ten minste drie weken te voren aan de afdeelingen, corporaties en verspreide leden toegezonden, worden voor zoover de tijd het toelaat besproken.

Het glanspunt der Vergadering ligt echter in de referaten, welke er (gewoonlijk twee) door begaafde en geliefde sprekers worden gehouden. Wij behoeven slechts enkele onderwerpen, die behandeld zijn, te noemen, om te doen verstaan, dat de referaten lokvogels zijn, die menigen belangstellende uit de omgeving bewegen om de samenkomst bij te wonen. In den loop der tijden is daar gehandeld over: De Zondagsschool en de verbreiding der Heilige Schrift; de Zondagsschool en het Genadeverbond; de Zondagsschool en het Socialisme; de Zondagsschool en de Christelijke lectuur voor de jeugd; de Zondagsschool en het Moderne Heidendom. Orde en tucht op de Zondagsschool. Het beste tuchtmiddel op de Zondagsschool. Het onderscheid tusschen de Gereformeerde en Methodistische Zondagsschool. Deze referaten vormen niet alleen den hoofdschotel, die op onze Jaarvergadering wordt opgedischt, zij brengen ook nog een ander niet onbelangrijk voordeel. Wilt ze in den laatsten tijd uit het Verslag overgedrukt en voor geringen prijs afzonderlijk verkrijgbaar gesteld werden, vormde zich daardoor een verzameling van brochures, die alle het Zondagsschoolvraagstuk van verschillende zijden beschouwen.

Wilt onze Algemeene Vergadering steeds druk bezocht

wordt, er een opgewekte geest heerscht en belangrijk werk verricht wordt, is zulk een dag een rijk genot. Onze jaarlijksche samenkomsten worden dan ook niet gesloten, gelijk een kaars die uitgaat, door gebrek aan brandstof, maar als een kaars, waarop, terwijl zij nog in volle kracht brandt, de domper gezet moet worden, omdat de tijd het gebiedt.

't Is geen grootspraak als wij zeggen, dat onze Jaarvergadering steeds meer het karakter krijgt van een jaarfeest.

De beteekenis dier samenkomst is zeer groot. Zij doet duidelijk aan het licht komen, welk een rijke gift de Heere ons schonk in onze Gereformeerde Zondagsschool-vereeniging „Jachin”. De behoefte van het menschelijk hart drijft op schier elk punt tot vereeniging. Zelfs de meest gevorderde Christen gevoelt telkens behoefte aan steun. De mensch is niet op alleen zijn, maar op vereeniging aangelegd.

Dit verschijnsel laat zich gelden op elk gebied. Ook op dat der Zondagsschool. Aan die behoefte wordt op onze Jaarvergadering ruimschoots voldoening gegeven. Zij die arbeiden ieder in eigen kring, over verschillende oorden des lands verspreid, ontmoeten op dien dag elkander als bondgenooten in denzelfden strijd, onder aller Hoofd en Koning, Christus Jezus, onzen Heere. Gelijk de krijgsknechten, die voor hun overste aantreden, stellen wij ons dan ook voor het aangezicht des Heeren, om met elkanders ervaringen winst te doen en elkaar te raadplegen betreffende verschillende dingen in den arbeid, ons door den Heere op de hand gezet. Inzonderheid ook wordt dan al de arbeid, die aan zoovele plaatsen ver-

richt wordt, in het gemeenschappelijk gebed Gode opgedragen. In het zonlicht der persoonlijke ontmoeting kan de ijver ontwikkeld, en het inzicht in het vraagstuk der Zondagsschool zeer worden verhelderd.

In dit opzicht hebben inzonderheid de referaten groote beteekenis. Niet alleen geeft de spreker door de inleiding zelf het resultaat van zijn onderzoek over eenig punt te genieten; ook de samenspreking, die er op volgt, is zeer vormend en leerzaam. De gedachten uit vele harten worden dan openbaar. Men kan vrijelijk vragen en opmerkingen doen. Wijl het onderwerp en de stellingen op het agendum afgedrukt, en dus tevoren tot aller kennis gebracht worden, kan men thuis en op de vergadering der plaatselijke Zondagsschool er over nadenken en spreken. Daardoor kan de behandeling des te meer vruchtbaar zijn. De inleiding van den spreker en het debat daarna hebben hetzelfde doel, nl. het komen tot een goede bepaling en duidelijke omschrijving van het onderwerp, dat aan de orde is. Het is niet tegen te spreken, dat van zulk een samenkomst een onderwijzende en opvoedende kracht uitgaat in wijden kring.

Daarom verblijden wij er ons steeds over, dat onze vergaderingen in toenemende mate druk bezocht worden. In zooverre kan zelfs de opkomst naar de Jaarlijksche samenkomst een thermometer zijn van den bloei en de kracht der vereeniging. Wij herinneren ons, dat wij er samen waren met weinig meer dan vijftig menschen, en de laatste vergadering te Rotterdam bracht een dichte schare bijeen, die de groote zaal der Diergaarde van alle zijden vulde, zóó zelfs, dat de glazen deuren moesten worden geopend, welker ingangen alle met aandachtige hoorders waren bezet.

Zulk een samenkomst is een krachtig propaganda-middel voor de beginselen, die wij op het stuk der Zondagsschool voorstaan. Hoe drukker zij bezocht wordt, hoe beter. Wie altoos thuis zit, beweegt zich uiteraard slechts in een zeer engen kring. Onwillekeurig komt hij er toe, de dingen te beschouwen onder den bepaalden vorm, waarin zij in eigen omgeving optreden. Dit brengt natuurlijk eenzijdigheid mede. De grens tusschen beperktheid en bekrompenheid wordt dikwijls ongemerkt overschreden. Daarom is het zeer heilzaam, een wijle in een andere wereld verplaatst te worden. Dat verruimt den blik en verheldert het gezicht.

Natuurlijk is onze Jaarvergadering in de verste verte niet te vergelijken met een wereldconferentie, gelijk die om de drie jaren door de groote Zondagsschoolvereniging wordt gehouden; maar wij zijn toch gewoon, dat „Jachins” kleine wereldje op onze samenkomst goed vertegenwoordigd is. Daar zijn afgevaardigden uit alle deelen van het land, zoowel uit het Noorden als uit het Zuiden.

Een eigenaardigheid van het genot, dat door de Jaarvergadering wordt geboden is, dat het door de afgevaardigden twee maal genoten worden kan. Eenigen tijd toch na de samenkomst verschijnt het Jaarverslag. Dit verslag is van jaar tot jaar grooter geworden en vormt steeds een lijvig boekje van ongeveer honderd en vijftig bladzijden. Als men een spreker met genot gehoord heeft, zal het hoogst aangenaam zijn, later het gehoorde nog eens te kunnen lezen. 't Is of men dan weder in de samenkomst is, of het verledene weer geheel voor ons herleeft. Zoo gaat het onzen afgevaardigden, als zij 't verslag der Jaarvergadering lezen.

Zoowel de belangrijkheid der zaken als de onderhou-

dende manier, waarop de eerste Secretaris de besprekingen weergeeft, lokken tot lezen uit.

De beteekenis onzer Jaarvergadering is als die van de peilschaal, die op de zeeplaatsen en bij de sluizen wordt gevonden, waar men zien kan, hoe de stand van het water is en uit welken hoek de wind waait.

Wij vestigen hierop zoo nadrukkelijk de aandacht, omdat er helaas nog zoovele Gereformeerde Zondagsscholen zijn, die zich niet bij „Jachin” hebben aangesloten. Deze zijn te vergelijken bij de vele kleine eilanden, waaraan ons land in het Zuiden tamelijk rijk is. Zij liggen afgezonderd van het vaste land, missen de correspondentie en de samenleving wel niet geheel, maar toch in vele opzichten. Zij staan zoowat op zich zelf. Zeer hopen wij dat al deze Zondagsscholen zich bij „Jachin” zullen voegen. Want door alleen te blijven staan, doet men zich zelf en anderen tekort. Niet tevergeefs is de gemeenschap der heiligen een der artikelen in de belijdenis van ons Christelijk geloof.

In niets doodt „Jachin” de zelfstandigheid der plaatselijke vereeniging; geen enkele afdeeling wordt ook maar in het minste in eigen kring belemmerd, veeleer kan zij door onzen Bond een zedelijken steun genieten, die vaak onmisbaar is. „Jachin” beoogt de bevordering van het Zondagsschoolwezen in het algemeen, en laat de plaatselijke Zondagsscholen ten volle in haar vrijheid.

Bij „Jachin” zich aan te sluiten, doet meelevén; het geeft allerlei voordeelen voor het bestuur, voor de onderwijzers en de leerlingen der Zondagsschool.

Moge het getal onzer plaatselijke afdeelingen aanzien-

lijk vermeerderen, opdat daardoor ook op dat terrein meer eenparigheid kome; meer eenheid van inzicht in het vraagstuk der Zondagsschool rijpe; en, aangezien eendracht macht maakt, meer ontwikkeling van kracht kunne worden betoond.

Doch misschien leeft in het hart van wie dit leest, de vraag: „Staat „Jachin” zelf als Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging niet op een ietwat geïsoleerd standpunt?” Men bedoelt dan met die vraag, dat onze vereeniging niet is aangesloten bij en geen deel neemt aan de wereldconferentie van Zondagsscholen.

Ten aanzien daarvan antwoorden wij het volgende:

Gelijk ten opzichte der Evangelische Alliantie, zoo bestaat er ook ten aanzien der Wereldconferentie van Zondagsscholen verschil van gevoelen. De één pleit ervoor, dat allen zonder nadere bepaling alleen Christenen moeten zijn. De ander typeert zulk een vergadering als een rijke verscheidenheid met bewaring van eigen karakter en roeping; een plaats van reünie, waar men elkander ontmoet en samensprekt, over de uitbreiding van het Koninkrijk Gods door den arbeid onder de jeugd. Tegen het eerste gevoelen wij ernstig bezwaar. Tegen het tweede valt niet de minste bedenking in te brengen.

In het groote leger van Christus trekken wij, Gereformeerden op onder eigen vaandel. We verzamelen onze eigen scharen en organiseeren deze; wij strijden op onze eigen manier en met onze eigen wapenen, maar wij zijn en blijven een afdeeling van het groote geheel. Geenszins hebben we de pretentie van het leger van Christus te zijn; wij vormen slechts een klein deel ervan,

en wij gelooven, dat we door Gods genade een keurbende moeten wezen.

Daarom houden wij onder volkomen bewaring van ons beginsel, de punten in het oog, waarop wij ook anderen kunnen ontmoeten, om in dezen met elkander samen te werken. Hoofdpunt is hier stellig de uitbreiding van het Koninkrijk Gods. Dat moet ons onder al wat scheiden kan, steeds weer verbinden, om voorzoover dit mogelijk is, gemeenschappelijk voor het welzijn der jeugd te strijden. Voor zoover zulk een conferentie informatiën geeft over de mogelijkheid en over de methode van gemeenschappelijken arbeid, waardeeren wij haar hoog.

Ongetwijfeld maakt zulk een wereldvereeniging en zoo'n wereldconferentie een overweldigenden indruk. Groote invloed kan er zeer zeker van uitgaan. Echter alleen onder deze voorwaarde, dat men om den algemeen vrede de zuivere belijdenis der waarheid niet ten offer brenge. Maar hier wringt juist de schoen. Doch als Jachin zoo krachtigen nadruk legt op de Gereformeerde beginselen ook voor het onderwijs op de Zondagsschool, is onze vereeniging daardoor volstrekt niet kerkistisch of enghartig anderen uitsluitend. Wij willen gaarne waardeeren het goede, dat door andere vereenigingen tot stand gebracht wordt.

Ook sluit het accentueeren van den naam „Gereformen” niet in, dat er, wat de hoofdzaak betreft, geenerlei samenwerking mogelijk zou zijn tusschen ons en bijv. de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging. Stel, dat door deze laatste een samenkomst belegd werd, waartoe allen werden uitgenoodigd, die ernstig het geestelijk belang der jeugd zoeken, om gezamenlijk te overleggen, wat er in onze tijden, zoo vol dreigend gevaar inzonder-

heid voor de kinderen, te doen zij, dan zou voorzeker ook de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” op het appèl zijn.

Doch als op zulk een conferentie de eisch gesteld werd, dat wij op het gebied der Zondagsschool niet Gereformeerd of Hervormd of Luthersch, maar algemeen Christelijk moeten zijn, zou „Jachin” daartegen protest aantekenen. Dit toch zou neerkomen op het afbreken van ieders eigen huis, om in een karakterlooze loods samen te gaan wonen en samen te gaan arbeiden.

Als echter zulk een conferentie een samenkomst was, waarop men met behoud van elks eigenaardig karakter en type, met eerbiediging van ieders eigenaardig standpunt elkaar ontmoette, om samen te overleggen en te spreken over de beste methode van arbeiden in verband met den nood der tijden, dan zou de Gereformeerde Zondagsschool daaraan zich niet onthouden, doch stellig haar woord in de weegschaal werpen.

De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging zou evenwel alleen dan aan zulk een conferentie deelnemen, als het daarbij liep over wat in den arbeid voor de jeugd eenparig kon worden gedaan. Als zij ook maar een deel van haar eigen woning zou moeten sloopen, en vooral wanneer zij een grondstuk der waarheid, bijv. de verkiezing, zou moeten wegdoezelen, om in de conferentie recht van spreken te hebben, zou zij zich zeker onttrekken. En wie wèl denkt, zal het in haar eeren, dat zij in liefde en trouw de wacht bij haar hoofdbeginsel houdt. Als de eenheid en samenwerking verkregen moeten worden door afschilfering der waarheid Gods, is het een valsche eenheid. Ongetwijfeld hebben ook wij den vrede lief, maar boven alles en dus in de eerste plaats de waarheid. Er gaat in onzen tijd een

vredegeroep uit, dat veelszins gevaarlijk is voor de zuivere waarheid. Zeker, wij worden door de Heilige Schrift vermaand, te bidden om den vrede van Jeruzalem. Maar wij mogen dat Jeruzalem ons niet denken als een mengmoes van menschen, die deels de waarheid, deels de leugen liefhebben en voorstaan. Jeruzalem is de stad Gods, die de waarheid en de godzaligheid bemint. Een vrede, die gegrond is op en voorkomt uit geloofsvermenging, verkregen door wegslijpen en wegwrijven van sommige stukken der waarheid, bevordert in het eind slechts de overwinning van de leugen. Daaraan kan en mag de Gereformeerde Zondagsschool nooit mede doen. Als de eenheid alleen tot zóó duren prijs verworven kan worden, trekt „Jachin” zich binnen haar eigen grenzen terug, met de bede, dat de Heere haar verwaardige, om een trouwe getuige der volle waarheid te zijn.

„Een cirkel”, zoo heeft iemand zeer schoon gezegd, „wordt nooit geprezen om zijn grootte, maar wel om zijn zuiverheid, en het is niet de uitgebreidheid van uw arbeidsveld, maar de volheid van het werk, dat gij verricht hebt in den kring, waarin God u geplaatst heeft, die u aanspraak zal geven op het: „Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht.”

Aan dit heerlijk ideaal wenscht de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” door de kracht, die de Heere haar geeft, met toenemenden ernst zich te houden.

♦♦♦♦♦♦♦♦

Ds. W. Sieders.

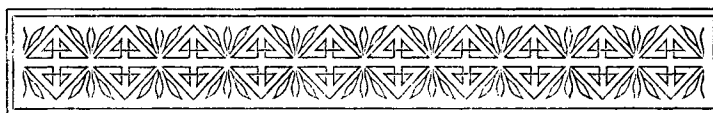
Ds. E. Douma.

J. C. Wirtz.

Ds. J. C. Sikkel.

VII.

JACHIN'S TAKKEN VAN DIENST.

♦♦♦

GELIJK een boom zich verdeelt in takken, grootere en kleinere, die te zamen de lommerijke kruin vormen, zoo heeft ook onze Vereeniging verschillende takken van dienst. Zoo'n schaduwrijke boom biedt aan het gevederde volkje ruimschoots gelegenheid, om een nestje te bouwen, en bereidt den wandelaar een plaats der rust en verkwikking.

„Jachin” wenscht tot zegen voor de kinderen en ten nutte van de onderwijzers der Zondagsschool dienstbaar te zijn. In de eerste plaats wijzen wij op „Jachins” uitgaven. Voorop staat hier:

1. de Rooster voor de Zondagsschool.

Deze is in boekformaat of geperforeerde bladen verkrijgbaar tot den prijs van 3 cent. Hij wijst in volgorde aan, het onderwerp, dat behandeld zal worden, benevens den tekst en het psalmvers, door de kinderen te leeren.

Aan de geschiedenis van onzen Rooster is onafscheidelijk verbonden de heer W. Kroese, Hoofd der Christelijk Nationale School te Drachten. Jaren achtereen heeft deze broeder zijn taak als saamsteller van den Rooster met lofwaardigen ijver volbracht. De oplaag bedraagt

jaarlijks ongeveer 60.000 exemplaren. Ofschoon dit een aanzienlijk cijfer is, evenwel kon en moest het tot 100.000 klimmen. Er zijn nog verscheidene Zondagsscholen in de steden, die zich een eigen Rooster vervaardigen. Natuurlijk heeft ieder Zondagsschoolbestuur daartoe het volle recht. Toch veroorlooven wij ons de vraag of dat wijs is. Onlangs deelde een broeder uit een onzer groote steden ons mede: „Wij hebben een tijd lang met een eigen Rooster gesukkeld, maar dat gaf veel werk, groote kosten en verschillende moeilijkheden.” Is het nu wijs, zoo veroorloven wij ons te vragen, om, als men voor een zaak goedkooper, gemakkelijker, en beter terecht kan, toch den moeilijken en duurderen weg in te slaan? Op handelsgebied doet dat zeker niemand. Op het terrein van de Zondagsschool gebeurt het echter wél. Zeer hopen wij, dat alle Gereformeerde Zondagsscholen zich van „Jachin's” Rooster willen bedienen. Ds. Sikkel, een man, die in dezen alleszins tot oordeelen bevoegd is, heeft er van gezegd: „Jachin's” Rooster is een prachtrooster in zijn soort.” Daarom durven wij hem te meer aan al onze Zondagsscholen dringend aanbevelen.

De Rooster van „Jachin” vertoont, vergeleken bij andere Roosters, een duidelijk onderscheiden kenmerk.

Dit kenmerk geeft uitdrukking aan het beginsel, 't welk onze Vereeniging ten opzichte der Zondagsschool voor staat. Wilt haar arbeid evangelisatie, binnenlandsche zending is, draagt zij een missionair karakter. Dit nu stelt aan haar onderwijs een bepaalden eisch, n.l. dat daarbij de grondstukken der waarheid, de hoofdfeiten

der geschiedenis, de geledingen van den raad des heils elk jaar in het licht moeten worden gesteld. Aan dien eisch tracht „Jachin's” rooster te voldoen. Terwijl de roosters van andere vereenigingen steeds doorloopen en jaar op jaar een vervolgreeks geven, biedt „Jachin” jaarlijks een afgerond geheel. Onze Rooster doorwandelt elk jaar heel den Bijbel, en komt in den tijd van drie jaren daarbij geheel den cirkel der gewijde geschiedenis (wat de hoofdzaken betreft) rond.

Gelijk bij alles is ook hier een licht- en een schaduwkant. Doch de vraag is maar, of het licht de schaduw, dan of de schaduw het licht overtreft.

Men heeft herhaaldelijk gevraagd, in den Rooster niet zoo groote sprongen te maken, opdat de afstand tusschen de behandelde onderwerpen kleiner wezen mocht dan nu vaak het geval is.

Doch men bedenke, dat wij slechts 52 onderwerpen in het jaar kunnen geven. Wilden wij de overgangen tusschen de afzonderlijke onderwerpen geleidelijker maken, dan zouden wij zeker honderd in plaats van 52 onderwerpen moeten behandelen. En dit is onmogelijk, wijl er maar 52 Zondagen in een jaar zijn.

Doch wie minder sprongen in den Rooster wil, vergeet één ding, en wel een hoofdzaak. De Rooster zou door meer verband tusschen de historische onderwerpen te leggen, allicht de orde des heils, den hoofdgang van den raad der verlossing minder duidelijk doen uitkomen. En dit zou o. i. een veel grooter bezwaar zijn. Vóór alle dingen moet de Zondagsschool, wijl ze missionair is, den weg der zaligheid aan de hand der gewijde geschiedenis helder op den voorgrond doen treden. Om den hoofdweg van het pad des heils geheel te

bewandelen, moet de onderwijzer menig bij- en zijpad voorbijgaan.

Een ander bezwaar tegen onzen Rooster ingebracht is, dat de onderwerpen een te wijden cirkel beschrijven. 't Is waar, somtijds loopt de stof, die behandeld moet worden, over drie of vier hoofdstukken uit de Heilige Schrift.

Doch dit is naar ons oordeel veeleer een aanbeveling dan een bezwaar. Om een beperkt onderwerp zóó te behandelen, dat men daarmede de kinderen een half uur boeien kan, moet men ongetwijfeld een bekwaam onderwijzer wezen. De broeders en zusters, die op de Zondagsschool arbeiden, zijn meestal geen onderwijzers van beroep. Indien nu een zoo beperkt onderwerp wordt aangegeven, zouden velen ongetwijfeld al spoedig klagen over gebrek aan stof. Wie hier van twee kwaden één kiezen moet, zal zeker liever te veel dan te weinig stof hebben. Rijke en volle onderwerpen zijn voor de meeste onderwijzers het beste en voor de leerlingen het aangenaamste. Daarbij moet de onderwijzer echter zorgvuldig zich er voor wachten, dat hij zijn stof niet onevenredig behandelt, zoodat hij van het ééne deel van zijn onderwerp veel en van het andere weinig of niets kan zeggen. Als de tijd tot eindigen roept, is hij onderweg gebleven en heeft hij zijn doel niet bereikt. De hoofdgedachte der les komt niet tot haar recht, als men midden in zijn onderwerp blijft steken.

„Jachin” dient de Zondagsscholen ook met een

2. Toelichting op den Rooster.

Deze verschijnt in vier driemaandelijksche afleveringen en geeft op eenvoudig wijze leiding en besturing voor

de onderwijzers bij hun arbeid op de Zondagsschool. Van deze Toelichting worden 1250 exemplaren verkocht. Deze uitgave behoort tot het belangrijkste van „Jachin's” arbeid. De zwakke zijde van het Zondagsschoolwezen ligt vooral hierin, dat het onderwijs meest in handen is van hen, die geen onderwijzers van beroep zijn. Dit brengt een ernstig gevaar mede niet alleen wat de leer-methode, maar niet minder ook wat de leerstof betreft. Vaagheid en gebrekkige belijning, zoo zij niet in dwalingen doen verlopen, brengen toch het onderwijs ernstige schade toe. In Amerika heeft de Zondagsschool diensten-gevolge het sectewezen op treurige wijze bevorderd.

De Toelichting wordt door drie Heeren bewerkt onder toezicht van het Bestuur. Twee predikanten en een Hoofd eener Gereformeerde dagschool. Als redacteuren der Toelichting moeten hier met eere vermeld worden Ds. E. Douma en Ds. W. Sieders, die jaren lang hun gaven en krachten aan haar gewijd hebben. Deze beide broeders hebben ten volle recht op een plaats in de lijst van „Jachin's” eereleden.

De Toelichting bedoelt tegen het gevaar, dat der Zondagsschool van ongeofende onderwijzers dreigt, tegengifft te bieden. Zij tracht hen op te leiden tot eenvoudige bespreking der onderwerpen overeenkomstig den eisch van Gods Woord en naar de vatbaarheid der kinderen.

Menig onderwijzer is zelf niet degelijk genoeg onderlegd, om bij zijn onderricht eenvoudig te wezen. Velen verliezen maar al te dikwijls uit het oog, dat zij tot kinderen spreken. De zucht om zich zelf gaarne te hooren, maakt iemand tot het onderwijs op de Zondagsschool geheel ongeschikt.

De Toelichting nu is voor den onderwijzer, die het

gedeelte der Schriftuur 't welk aan de orde is, ernstig en nauwgezet gelezen heeft, (dit moet bij de voorbereiding steeds het eerste zijn) een leidsman, die hem het Woord Gods nader opent. Een „Filippus”-gestalte, die hem gedurig vraagt: „Verstaat gij ook, hetgeen gij leest?” en daarna hem duidelijk uitlegging en opheldering biedt. De Toelichting onderwijst dus in tweeërlei opzicht, zij zegt niet alleen, *wat* de onderwijzer met de kinderen behandelen moet, maar ook, *hoe* hij dit heeft te doen. De vrucht van de uitnemendste leerstof gaat dikwijls te loor door de verkeerde methode van onderwijs.

De Toelichting zal eerst dan haar volle werking doen, zoo zij in een wekelijkschen cursusavond gemeenschappelijk wordt besproken. Zulke cursussen zijn zeer noodzakelijk. Al worden zij op verscheidene plaatsen gehouden, toch heeft dat nog veel te weinig plaats. In Amsterdam wordt onder de voortreffelijke leiding van Ds. J. C. S i k k e l, voorzitter der commissie van toezicht op de Zondagscholen, die zich aldaar onder de hoede van den kerkeraad hebben gesteld, elken Zaterdagavond een cursus gehouden, die door een talrijke schare van onderwijzers en onderwijzeressen met vrucht gevolgd en dankbaar gewaardeerd wordt.

Doch de Zondagsschoolcursus, hoe uitnemend ook, kan het vraagstuk der vorming van het Zondagsschoolpersoneel niet tot volle oplossing brengen. Dit zal eerst mogelijk zijn door het instellen van bepaalde opleidingsklassen. Het doet ons genoegen, dat in Amsterdam reeds twee opleidingsklassen bestaan. Een voor „Patrimoniums Zondagsscholen” en een voor die van den „Gereformeerden Broederkring”.

De photo, in ons Gedenkboek opgenomen, is de opleidingsklasse van Patrimoniums Zondagsscholen. Zij werd in April 1909 opgericht, staat onder leiding van onzen ijverigen broeder A. Verleur, en werd evenals die van den Gereformeerden Broederkring officiëel overgenomen door den Gereformeerden Bond van Zondagsscholen te Amsterdam, die deze hoogst gewichtige zaak, welke nog zeer in het begin is, nader regelen zal en ijverig naar middelen zoekt, om haar krachtig te ontwikkelen. De Broederen te Amsterdam hebben in dezen een uitnemend voorbeeld gegeven, dat alleszins navolging verdient. De vraag: Hoe krijgen we goede onderwijzers? is voor de Zondagsschool een levensvraag, die meer dan tot nu toe om ernstige overweging roept. Want het godsdienstonderwijs aan de jeugd kan in een dampkring van ordeeloosheid en lusteloosheid bij de leerlingen en ongeoeffendheid bij den onderwijzer, onmogelijk tot de zoo zeer gewenschte uitkomst leiden: evangelisatie van een deel, nl. van de kinderen, onzes volks.

Behalve den Rooster en de Toelichting geeft „Jachin” nog uit Zondagsschoolkaartjes in verscheidene soorten, boekjes en traktaatjes, zangstukjes voor kinderen, van welke er jaarlijks bij duizendtallen verkocht of aan behoeftige Zondagsscholen gratis verstrekt worden. Voorts ook nog een diploma voor de leerlingen, die de Zondagschool verlaten. Prachtig in kleurendruk uitgevoerd en voor geringen prijs verkrijgbaar. Wie met Jachins uitgaven wenscht kennis te maken, hem wordt op aanvraag door de firma A. Gezelle Meerburg te Heusden een pakket gratis en franco toegezonden.

Gelijk in het algemeen het werk der traktaatverspreiding helaas te weinig behartigd wordt, zoo wordt ook in den kring van „Jachin” nog te weinig aan traktaatverspreiding gedaan. Het Bestuur zorgt er steeds voor, dat de serie traktaatjes gedurig vermeerderd wordt met nieuwe nummers. „Jachin” geeft echter alleen traktaatjes voor kinderen uit. Bij deze uitgaven houdt zij natuurlijk ook rekening met de gelegenheid des tijds. Bij de troonsbestijging onzer Vorstin zag een Oranjeboekje het licht, getiteld: „De jeugd van H. M. Koningin Wilhelmina.” Drie drukken werden in enkele weken tijds daarvan opgelegd. Bij de geboorte van Prinses Juliana verscheen een blaadje: „Ons Koningskind.” En bij de herdenking van Calvin gaf het Bestuur een boekje uit, waarin, op kinderlijke wijze het leven van Genève's grooten hervormer verteld werd. Het laatste was spoedig geheel uitverkocht.

De verspreiding van dergelijke blaadjes bevelen wij ernstig aan.

Daardoor krijgt het kind iets mede naar huis, dat den ouders meer belangstelling in de Zondagsschool kan inboezemen. Het zal zeker ook door de ouders en huisgenooten worden gelezen. En daarvan kan onder 's Heeren zegen een heilzame invloed uitgaan. Wat de Heere door zijn Heiligen Geest menigmaal doen wilde door zulk een traktaatje, is vaak op aangrijpende wijze gezien. Het zou ongetwijfeld uitnemend zijn, als geregeld eens per maand in elke klas een blaadje voor kinderen werd uitgereikt. Orde en regel zijn bij elken arbeid een groote kracht. Die blaadjes kunnen als malsche regendroppels op menig dorre plek vruchtbaarheidwekkend neervallen. Maar dan moet de verspreiding ook herhaaldelijk ge-

schieden. Door één regenbui wordt een akker niet doorweekt.

3. Jachin's Officiëel Orgaan.

Een vereeniging, die reeds tal van jaren bestaat en haar vertakkingen heeft over het geheele land, behoort een officiëel orgaan te hebben, waardoor zij spreekt. In 1903 zag als uitgave der Gereformeerde Zondagsschool-vereeniging „Jachin” het licht:

„De Zondagsschool. Tijdschrift ter bespreking van de belangen der Gereformeerde Zondagsscholen.”

Reeds bij de stichting der Vereeniging was het oog van het Bestuur gericht op „een goed, aan de behoeften van het Zondagsschoolonderwijs zooveel mogelijk tegemoetkomend Zondagsschoolblad.”

Artikel 6 van „Jachins” eerste Reglement zegt, dat het Hoofdbestuur „de uitgave van een afzonderlijk Zondagsschoolblad tracht voor te bereiden”. Op de eerste Jaarvergadering werd de vraag: „Is zulk een afzonderlijk blad inderdaad wenschelijk en noodig?” toestemmend beantwoord. Het resultaat der bespreking was: „Het moet er komen”. Doch op de vraag: „Kan het nu reeds de tijd worden geacht voor de uitgave?” antwoordde de vergadering: „neen”. „Het Bestuur wordt verzocht voort te gaan met zijn berichten in „De Vredesbond” te plaatsen, de behandeling van de beginselen en de belangen der Vereeniging en van het Zondagsschoolwezen in het algemeen in de onderscheidene Christelijke bladen zooveel mogelijk te bevorderen”.

Aan deze bepaling is gevolg gegeven. „De Vredesbond” heeft zeer welwillend in ruime mate zijn kolommen voor „Jachin” steeds opengesteld.

Later trad als officiëel orgaan op, het „Maandblaadje der vereeniging”, dat de Toelichting op den Kalender bevatte, terwijl wat er meer ter algemeene kennis gebracht worden moest, geschiedde in „De Bazuin”, „De Wekstem” of „De Heraut”, die ons steeds vriendelijke gastvrijheid daartoe hebben verleend.

Doch wie om een gunst vraagt, mag de grenzen der welvoegelijkheid niet te buiten gaan. Daarom moesten wij ons steeds beperken tot enkele berichten en mededeelingen. Aan principiëele behandeling van het vraagstuk der Zondagsschool kon daarbij in het geheel niet gedacht.

Bij herhaalde besprekingen over het uitgeven van een Tijdschrift stieten wij telkens op ernstige bezwaren. Toen echter de zaak der Zondagsschool aan ernstige bestrijding en aan harde critiek blootstond, en zij onder ons meer algemeen een punt van bespreking werd, was het geboorteuur van ons Tijdschrift spoedig geslagen. Op voorstel van onze corporatie „De Zaaier” te Andijk werd op de Algemeene Vergadering in 1902 gehouden, besloten tot de uitgave van een Driemaandelijksch blad voor de Zondagsschool.

Het doel, dat onze Vereeniging met deze uitgave beoogt, geeft het opschrift van ons Blad duidelijk te kennen. Dat orgaan is de mond der vereeniging, ter bespreking van de belangen der Gereformeerde Zondagsschool. Twee dingen staan op het programma van den Redacteur bovenaan: ten eerste de belangstelling voor de Zondagsschool op te wekken en door het Tijdschrift er toe mede te arbeiden, dat zij steeds meer moge worden, wat

zij naar den eisch van ons beginsel wezen moet; en ten tweede steeds met krachtigen nadruk er aan te herinneren, dat de taak der opvoeding en onderwijzing allereerst en allermeeft de dure roeping der ouders is.

Bij de bespreking van dit thema wordt natuurlijk voor afwisseling zorg gedragen. Zoowel in theoretisch als in practisch opzicht wenscht het Blad voorlichting te geven.

In een reeks van artikelen werd daarin gesproken over de voorbereiding van den onderwijzer voor zijn taak; hoe die voorbereiding behoort te zijn; welke bronnen en hulpmiddelen hem daarbij kunnen dienen; terwijl nu aan de orde is de rechte methode van onderwijzen.

Een der belangrijkste onderwerpen, 't welk veel ruimte vroeg, was: de verhouding van de Gereformeerde Zondagsschool tot de Gereformeerde Kerk.

Ook de practische zaken komen in het blad geregeld aan het woord. Bijv., hoe de onderwijzer zich te gedragen heeft bij uit sexueel oogpunt moeilijke onderwerpen; hoe te handelen bij het oprichten van een Zondagsschool, bij de administratie der Zondagsschool, bij de uitdeeling van boekjes op het Kerstfeest, enz. Herhaaldelijk werd de aandacht gevestigd op belangrijke Handleidingen, die voor het onderwijs op de Zondagsschool waren verschenen.

Niet slechts wat in Nederland, ook wat in andere landen op het terrein der Zondagsschool plaats heeft, wordt voor zoover de ruimte het toelaat besproken. In elk nummer is een verhaaltje, dat in levende beelden iets uit het onZdagsschoolleven te zien geeft. Voorts zijn er verschillende rubrieken voor „Ingezonden stukken”, voor „Vragen en Berichten” en voor „Boekaankondiging”. Wat op het gebied der Zondagsschool verschijnt, als: boeken, brochures en plaatwerken, wordt ons geregeld

door de Heeren uitgevers toegezonden, om in ons Blad gerecenseerd te worden.

Inzonderheid ook de rubriek „Vragen en Mededeelingen” achten wij van groot gewicht. Deze bevordert de samenleving, wijl zij contact legt tusschen de verschillende afdelingen. Op de Algemeene Vergadering ontmoeten wij elkander maar eens in het jaar. Dan smaken wij het genot, elkander te zien en te spreken. Door de berichten en mededeelingen kan ons Orgaan de rol van briefwisseling vervullen, die vrienden en broeders met elkaar houden in tijden, als zij elkanders tegenwoordigheid niet kunnen genieten.

De redactie beijvert zich ernstig, om ons Blad een welbesnaard speeltuig te doen zijn, dat de onderwijzers en onderwijzeressen gaarne hooren.

Bij het verschijnen is ons officiëel Orgaan in de Pers met welwillendheid ontvangen.

„Het Zondagsschoolonderwijs”, zoo schreef Prof. Noordt zij in „De Bazuin”, „beslaat een belangrijke plaats in den arbeid voor de komst van Gods Koninkrijk onder de kinderen onzes volks.

Reeds daarom verdient dit tijdschrift de belangstelling van velen. En dat niet alleen van Zondagsschoolonderwijzers, maar ook van de ouders.

„Hollands Kerkblad” schreef: „Wij bevelen dit tijdschrift dan ook hartelijk aan. De Zondagsschoolarbeid onder de volkskringen, die afvallen, is in de groote steden althans allernoodzakelijkst en moet tot meerdere ontwikkeling komen.”

De „Groninger Kerkbode”: „Het (tijdschrift) is van dien

aard, dat Kerkeradsleden het niet ongelezen mogen laten, dat de leden der gemeente er belang bij hebben en dat onderwijzers en onderwijzeressen er veel in vinden van hun gading."

Prof. Lindeboom schreef in „Wat zegt de Schrift?": „Allen, die arbeiden en die belangstellen in de Zondagschool, zij dit blad aanbevolen."

Ofschoon het blad gunstig gerecenseerd werd en goeden ingang vond, zoodat het getal abonné's weldra tot ongeveer 500 groeide, zijn wij toch nog niet, waar wij in dezen gaarne wilden komen. De meeste Zondagsschoolvereeningen abonneerden zich voor slechts één exemplaar. Dit is o.i. bepaald te weinig.

Iedere onderwijzer op onze Zondagsscholen moest een blad in eigendom hebben. Want wie het met anderen leest, kan het later niet meer naslaan. Enkele Zondagsschoolbesturen teekenden met dit doel in voor 10, een paar zelfs voor 25 exemplaren. Moge dit goede voorbeeld door velen naar vermogen worden gevolgd. Het doel, dat „Jachin" met deze uitgave beoogt, kan alleen dan worden bereikt, als het Blad op ruime schaal verbreid, en de inhoud alzoo in wijden kring voorwerp van overweging en bespreking wordt.

Opdat velen het zich aanschaffen zouden, is de prijs zoo laag mogelijk gesteld. Voor 40 cent in een geheel jaar ontvangt men 4 bladen van 12 bladzijden over 2 kolommen bedrukt, welke om de drie maanden verschijnen.

Bij meerdere getallen is de prijs nog geringer. 1 ex. 40 ct; 10 ex. f 3.50; 20 ex. f 6; 25 ex. f 7.25 bij vooruitbetaling. Wie er belang in stelt, vrage een exemplaar ter inzage aan bij den uitgever, de firma Gezelle Meerburg te Heusden.

Als het getal abonné's eens dubbel zoo groot werd als het nu is, zou door het Bestuur het voorstel, dat reeds herhaaldelijk op onze Jaarvergadering is gedaan, ten einde het Blad in plaats van om het kwartaal maandelijks te doen verschijnen, in ernstige overweging worden genomen. Vooralsnog echter kan hieraan geen uitvoering worden gegeven. Toch is het een der idealen van het Bestuur, het nog daartoe te brengen, dat de stem van „Jachin” niet slechts om de drie maanden, doch elke maand in den lande uitgaat. De leiding zou daardoor vaster en de invloed van het Blad ongetwijfeld veel grooter zijn.

4. Het Verslag der Boekbeoordeeling.

Een belangrijke tak van „Jachins” dienst is ook de arbeid tot bevordering van goede en Gereformeerde kinderlectuur. Een der vruchten van de Zondagsschool is vooral, dat men van de kinderen meer studie begon te maken. Vele schrijvers dachten in de kinderwereld en in het kinderlijk leven zich in, en zoo ontstond een geheel nieuwe litteratuur, die der jonge jeugd leesstof bood. Op dit terrein verscheen echter weldra rijp en groen. Naast het heilzame kwam het schadelijke op. Boekjes met allerlei onmogelijke verhaaltjes en van zeer bedenkelijke strekking. Vaak ongereformeerd, zelfs onchristelijk. Daarom besloot „Jachin” op de Algemeene Vergadering te Leiden in 1885, jaarlijks tegen het einde van November een Boekbeoordeeling uit te geven, welke de werkjes, die verschijnen, toetst aan den eisch van Gods Woord en van het kinderlijk gemoed.

Het Verslag der Boekbeoordeeling is gegrond op de volgende overwegingen:

Onberekenbaar groot is de invloed der lectuur, zoo-
wel ten kwade als ten goede, inzonderheid op het ver-
stand en gemoed der jeugd.

Streng keuring en nauwgezette toetsing van boeken
en bladen, die ouderen en jongeren in handen worden
gegeven, is mitsdien noodzakelijk.

Wijl het woord „Christelijk” een vlag is, waaronder niet
zelden een onchristelijke leer wordt ingevoerd, dient de
keuring óók op de „Christelijke lectuur” te worden
toegepast.

Wijl het lezen een cultuur is voor den geest der jeugd,
moeten wij alleen zulke boeken aan onze kinderen toe-
vertrouwen, die in overeenstemming zijn met wat hun
in huis, op school, in de kerk en op de catechisatie
wordt voorgehouden.

In het begin der maand September wordt jaarlijks aan
alle Christelijke Uitgevers een circulaire gezonden met
vriendelijke uitnoodiging, hun nieuwe uitgaven voor de
Zondagsscholen ons ter beoordeeling te willen toezen-
den. Op welwillende wijze is door de Heeren daaraan
steeds voldaan.

In die circulaire dringt het Hoofdbestuur bij de Uitgevers
er telkens op aan, bij de uitgave van kinderlec-
tuur toch niet alleen op den schoonen vorm, maar
inzonderheid op inhoud en strekking der boekjes nauw-
lettend acht te geven, en toch geen werkjes aan de
markt te brengen, waarin een algemeene-verzoenings-
geest heerscht.

„Jachin” heeft van de zijde der Uitgevers steeds groo-
ter wordende waardeering van het Verslag ondervonden.
Bij de bepaling der herdrukken wordt met onze recensie
gerekend. Zelfs is het verscheidene malen reeds voorge-

komen, dat het handschrift van een kinderwerkje door den Uitgever ons ter beoordeeling toegezonden werd.

Tegen het groote gevaar van bedenkelijke en nadeelige lectuur voor de jeugd, waarschuwt „Jachin” steeds weer door dit Verslag. Hierbij wordt vooral ook nadruk gelegd op de beginselen. In breede Algemeene Beschouwingen, die aan de recensie van de afzonderlijke boekjes voorafgaan, wordt uiteengezet, welke eischen wij hebben te stellen aan goede kinderlectuur. Deze Beschouwingen bedoelen de kennis der beginselen te bevorderen, die ons leiden moeten bij de keuze der boekjes voor onze kinderen.

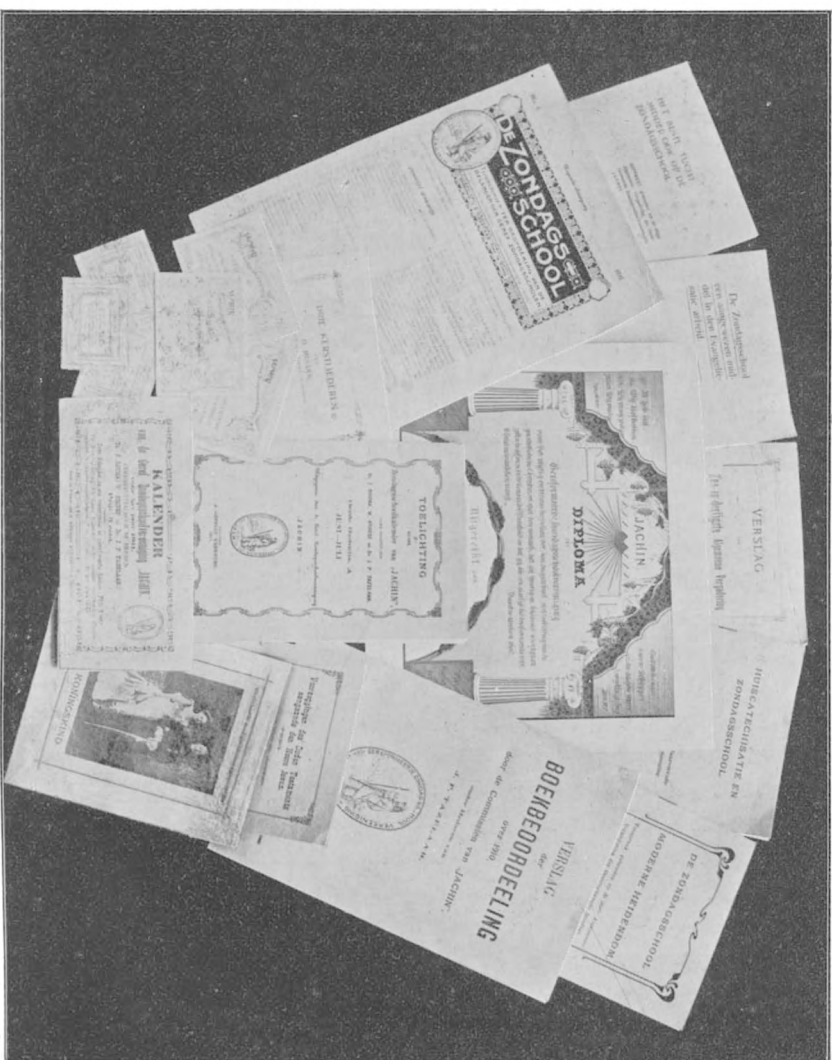
„Jachin's” recensie is geen massale, waarin heel een reeks van uitgaven met een enkel woord wordt afgedaan. In „Onze Courant” werd van het laatste Verslag gezegd:

„Dat werk van „Jachin” is bepaald eenig. Ge vindt hier de Kerstuitgaven van Callenbach en Bredeé e. a. besproken. Niet maar in 2 à 5 regeltjes van „Mooi, mooi!”, maar in flinke opstelletjes, waarin ook telkens wordt gezegd, waarom een boekje goed- of afgekeurd wordt.”

„Het is degelijk werk.”

Wijl ons Verslag van elk boekje een breede, op de bijzonderheden ingaande recensie geeft, vormt het een lijvige brochure van 70 à 80 bladzijden, compres gedrukt.

Deze boekbeoordeeling is alleen de vijftig cents contributie, aan het lidmaatschap van „Jachin” verbonden, ten volle waard. Aan al onze leden, afdeelingen en corporatiën wordt een exemplaar van dit Verslag der boekbeoordeeling toegezonden. Bovendien wordt een bepaald getal er van voor de Heeren Uitgevers beschikbaar gesteld, met verzoek deze aan de Schrijvers en Schrijf-

„Jachin's" periodieke uitgaven.

sters van kinderlectuur te willen doen toe komen, opdat ook zij van de recensie hunner werkjes kennis mogen nemen en, zoo mogelijk, daarmede winst wilden doen.

Niet minder dan 1900 exemplaren gaan er van „Jachins” Boekbeoordeeling in het laatst van November de wereld in.

Op verschillende wijzen kwamen ons ondubbelzinnige blijken toe, dat deze arbeid in wijden kring wordt gewaardeerd. Verscheidene onzer Christelijke bladen hebben er een woord van vriendelijke waardeering aan gewijd.

„Met deze beoordeeling,” zoo schreef „De Heraut” (No. 1307) kunnen niet alleen onze Zondagsschoolonderwijzers, maar ieder winste doen, die voor kinderlectuur te zorgen heeft. De beoordeeling is welwillend, geeft juiste opmerkingen, en tracht ook voor onze kinderen het beste geestelijke voedsel aan te wijzen. De algemeene opmerkingen, die vooraf gaan, verdienen door onze schrijvers wel ter harte te worden genomen.”

„De Amsterdamsche Kerkbode” zei er van:

„Wie gebruik maakt van de hier gegeven voorlichting, gaat aan de hand van een goeden gids, zal zich zelven de beslissing over wat hij nemen mag of niet mag, zeker veel gemakkelijker maken; en zal ook in zijn hart hun danken, die deze hulp hem boden”.

In No. 742 van „De Gereformeerde Kerk” werd door Ds. C. J. Six Dijkstra het volgende getuigenis gegeven:

„Daarin (n.l. in het Verslag van „Jachin”) worden al de Zondagsschool- en kinderlectuur, teksten en platen, kaarten, enz. door de Christelijke uitgevers in het licht gezonden, beoordeeld naar Gereformeerden maatstaf. En dat zeer ruim en mild: om „Heere” of „Heer” wordt

een boekje niet goed- of afgekeurd; om een Kerstboom in het verhaal ook niet. Maar waar de verhalen remonstrantsch zijn, daar worden ze ook niet gespaard."

Niets liever wordt door „Jachins" bestuur gewenscht, dan bespreking der Boekbeoordeeling in de Pers. Wij zouden wel wenschen, dat al onze Bladen steeds, al was het maar met een enkel woord, er de aandacht op wilden vestigen. Daardoor zou de goede zaak, die wij in dezen voorstaan, krachtigen steun ontvangen. Herhaaldelijk troffen wij in de recensies der nieuwsbladen de mededeeling aan: „Wij kunnen er natuurlijk niet aan denken, al die nieuwe boekjes te bespreken." Met zulk een mededeeling wordt ook door de bladen het bewijs geleverd, dat „Jachins" Boekbeoordeeling alleszins recht van bestaan heeft en in een dringende behoefte voorziet. Wat wij van onze Bladen zoo gaarne in dezen zouden wenschen, heeft „Hollandia" in een duidelijk voorbeeld getoond, als het zijn recensie besloot met de opmerking: „Wijl echter de Zondagsschoolvereeniging „Jachin" een uitvoerige beoordeeling geeft, waarop men aan kan, bepalen wij er ons toe, naar die beoordeeling te verwijzen."

Moge dit uitnemend exempel allerwegen navolging vinden!

Dat „Jachin" door dezen arbeid in zeer wijden kring nuttig is, bleek ons op verrassende wijze door een schrijven van den boekhandelaar J. B. Hulst uit Grand Rapids, waarin ons gemeld werd, dat deze reeds eenige jaren bij den inkoop zijner Kerstboekjes zich regelde naar de beoordeeling van „Jachin," en dat dit hem uitstekend beviel.

Ook uit Transvaal verzocht een broeder ons toezending van al de Verslagen der Boekbeoordeeling met

het doel, om uit de grootere boeken een keuze te doen voor de Jongelingsvereniging in zijn omgeving.

Van bevriende zijde werd verzocht, een vaste lijst te willen aanleggen van de lectuur voor de jeugd, die door „Jachins” commissiën goedgekeurd werd. Aan dit verzoek heeft het Bestuur gaarne voldaan.

Dientengevolge is in 1902 uitgegeven een Catalogus van lectuur voor de Jeugd, door de Gereformeerde Zondagsschoolvereniging „Jachin” aanbevolen.

Deze lijst wordt elk jaar aangevuld met de nieuwe boekjes, die verschenen en goedgekeurd zijn. Als bijlage wordt zij steeds in het Verslag der Algemeene Vergadering opgenomen.

„Jachins” Boekbeoordeeling wordt bewerkt door een breede reeks van commissiën, gevormd door de leden van het Hoofdbestuur, elf predikanten en elf hoofden van Christelijke scholen. Elke commissie bestaat uit drie personen. Ieder lid dezer commissie ontvangt een exemplaar van de ter beoordeeling ingezonden boekjes en zendt zijn recensie op een daartoe verstrekt formulier bij den tweeden Secretaris in, die uit heel dien stapel formulieren het Verslag der Boekbeoordeeling opstelt. Een boekje wordt goed- of afgekeurd, al naar gelang er twee of drie stemmen voor of tegen zijn.

Van een tweetal der Heeren commissieleden, die in dezen reeds jaren belangeloos hun uitnemende hulp aan „Jachin” hebben bewezen, is in dit Gedenkboek het portret opgenomen.

Ds. A. de Geus was geruimen tijd lid van „Jachin's” Bestuur. Op het zilveren feest onzer Vereeniging, te Delft gehouden, hield hij de feestrede, die nog steeds verdient met aandacht te worden gelezen. Nadat ZEerw. uit het Bestuur heenging, bleef hij met hart en ziel aan onze Boekbeoordeeling verbonden.

De heer J. C. Wirtz, districtsschoolopziener te Win-schoten, heeft eveneens een reeks van jaren in dezen tak van onzen arbeid op voortreffelijke wijze ons bijgestaan.

In het laatst van November verlaat „Jachin's” Boekbeoordeeling de pers. Zij geeft steeds den verkorten inhoud der boekjes, vermeldt de redenen, waarom een werkje aangeprezen of ter zijde gelegd moet worden; voorts biedt zij opmerkingen over den vorm der nieuwe uitgaven; taal en stijl, uitvoering en illustraties, enz.

Deze tak van dienst komt „Jachin” op groote uitgaven te staan. Doch om het groot belang der zaak, die het geldt, heeft het Bestuur daarin geen bezwaar, integendeel legt het zich er nog steeds op toe, dezen arbeid zoo nauwkeurig mogelijk te doen behartigen. Te meer, omdat de Zondagsschoolbesturen telkens verzekerden, dat zij geen keuze deden uit de Zondagsschoolboekjes, die aan de markt kwamen, alvorens „Jachin's” verslag verschenen was.

De arbeid aan de Boekbeoordeeling wordt echter steeds gedrukt door een ernstig bezwaar. Het Verslag kan nl. niet zoo vroeg verschijnen, als men dit algemeen wenscht. Telkens kwamen daarover klachten tot ons. Om dit bezwaar zooveel mogelijk weg te nemen, besloot het Bestuur dat het breede Verslag zou worden voorafgegaan door een Voorloopige Lijst.

Deze lijst bevat niets dan de titels en de prijzen der boekjes met de bloote mededeeling: aanbevolen of niet aanbevolen. Zij wordt in het Officieel Orgaan afgedrukt en aan al de belanghebbenden afzonderlijk toegezonden. De Voorloopige Lijst verschijnt gewoonlijk 14 dagen vóór het Verslag de pers verlaten kan.

Het Bestuur voegt bij de publiceering van deze lijst steeds een vriendelijk verzoek en een dringenden raad.

Het verzoek is, dat men bij een zoo gewichtige zaak, als de keuze van lectuur ter uitdeeling op onze Zondagscholen, niet overhaastig te werk ga. Het is hierbij niet de hoofdzaak om vlug, maar om goed klaar te komen, wijl het in dezen niet een zaak van gemak en tijd geldt, maar een zeer ernstig beginsel. Hiermede de hand te lichten, is gevaarlijk, ja onverantwoordelijk.

Grootelijks zou het daarom het Bestuur leed doen, als de Lijst voor het besef van sommigen het breede Verslag overbodig maakte. Wien het belang der zaak op het hart weegt, hij zal volstrekt niet tevreden zijn met eenige titels.

De lijst geeft genoegzame aanwijzing, welke boekjes men voor zijn school kan bestellen. Doch voor de nadere toewijzing en uitdeeling aan de leerlingen moet men het verslag niet vluchtig, maar met aandacht lezen.

Daarom wekken wij steeds al onze Zondagsschoolbesturen nadrukkelijk op, het verschijnen van het Verslag af te wachten.

Ook bindt het Hoofdbestuur al onzen Afdeelingen op het hart, dat zij, als de drukke bemoeiingen der Kerstfeestviering voorbij zijn, in rustigen tijd op één der maandelijksche samenkomsten zullen lezen en bespreken de Algemeene Beschouwingen, waarmede de Boekbeoordeling steeds wordt geopend. De voorloopige lijst is als

een dagbloempje, doch het Officiëele Verslag zet de beginselen uiteen. Van het aandachtig nalezen en gezamenlijk bespreken dier beginselen mag vrucht worden verwacht, veelvuldige en blijvende vrucht. Wie anderen den weg wil wijzen, moet zelf goed met de omgeving bekend zijn.

Omdat „Jachin” het Verslag niet alleen onder het bereik van al de Zondagsschoolbesturen, maar ook in handen van vele ouders wenscht te zien komen, heeft het Bestuur het in den handel gebracht. Wie een ex. wenscht te ontvangen, richte zich tot de firma A. Gezelle Meerburg te Heusden; de prijs is slechts 10 ct; franco per post 15 ct. Voor een boek in royaal formaat, 5 of 6 vel groot, is dit waarlijk geen geld.

„Het is een onrustbarend verschijnsel”, zoo schreef iemand onlangs, dat ons volk bezig is, zich zedelijk te vergiftigen door zijn lectuur.” Laat deze harde, maar niet te harde uitspraak ons opwekken, om in dezen streng te waken over wat wij zelf, wat onze jongelingen en jongedochters en niet het minst wat onze kinderen lezen. Nalatigheid te dien opzichte is diep schuldig en zal bittere vruchten dragen.

Laten ouders en onderwijzers voor deze zaak de handen in een slaan. Van samenwerking toch gaat groote kracht uit. Onlangs lazen wij, dat in Amerika naar een wild dier gezocht werd, dat in een breed korenveld zich schuil hield. Ieder ging een kant uit, speurend en zoekend, het geladen geweer in de hand. Doch alle moeite was vruchteloos. Toch wist men zeker, dat het beest zich tusschen de hoog opgaande halmen bevond

en daar zeer veel schade aanrichtte. Wyl het veld echter zoo verbazend uitgestrekt was, had men het niet op het spoor kunnen komen. Doch wat men niet vermocht, zoolang elk op eigen gelegenheid uitging, bereikte men vrij spoedig, toen alle man zich aaneen sloot en men in breeden kring er op uit ging. Nu was het monster weldra omsingeld en neergeschoten ook.

Moge zoo ook de arbeid der Boekbeoordeeling aaneensluiting en samenwerking bevorderen tegen het gevaar van bedenkelijke en verkeerde lectuur voor onze jeugd.

5. Subsidie.

Laatst, maar niet het minst, staat op „Jachins” program van actie: het bieden van steun aan zwakke en behoeftige Zondagsscholen.

Jaarlijks worden door den eersten Secretaris aan de Zondagsscholen, die bij „Jachin” zich aansloten, lijsten gezonden met verschillende vragen, betreffende haar arbeid. Wie nu subsidie verlangt, behoort de vragen van die lijst nauwkeurig in te vullen, opdat het Hoofdbestuur omtrent den stand dier scholen nauwkeurig ingelicht worde.

Ongeveer 25 Zondagsscholen genieten van „Jachin” ondersteuning. En dat dit een post van beteekenis is, blijkt uit het feit, dat herhaaldelijk 400 gulden aan toegezegde subsidiën werd uitgekeerd. Verscheidene Zondagsscholen ontvangen reeds jaren achtereen 10 of 20 gulden. En als dat uit de stukken noodig bleek, keerde het Bestuur ook wel een bedrag van 30 à 40 gulden uit.

Deze aanvragen zijn bij „Jachins” Bestuur steeds welkom. Hulp te bieden aan behoeftige Zondagsscholen acht

het Bestuur een eeretaak van „Jachin”, die het jaarlijks met blijdschap vervult.

Doch aangezien het geld, dat in onze kas is, op verantwoordelijke wijze besteed worden moet, is het natuurlijk, dat bij de subsidie ernstig rekening wordt gehouden met verschillende omstandigheden.

Voorop staat, dat onze Zondagsscholen niet om hulp uit de algemeene kas moeten aankloppen, als in eigen omgeving krachten zijn, die het tekort op de rekening der Zondagsschool kunnen aanvullen. 't Is een vaste regel, dat men niet naar buiten gaat om steun te vragen, zoo niet eerst in eigen kring alle ten dienste staande middelen in het werk gesteld werden.

Van deze gedachte gaat het Bestuur steeds uit. Want „Jachin” mag door de subsidie geen gemakzucht in de hand werken; daardoor zouden zij, die zich zelf helpen kunnen, in hun roeping ontrouw en nalatig worden.

Besturen die „Jachin” om hulp vragen, zonder dat in eigen kring het uiterste beproefd werd, brengen een smaad over de kerk in wier midden de Zondagsschool werkt.

Doch waarlijk behoeftige Zondagsscholen kloppen bij „Jachin” niet aan Doovemans deur. Zij worden met blijdschap geholpen. Zulke Zondagsscholen behoeven zich er niet voor te schamen, dat zij geldelijk gesteund worden,

Ook hier echter volgt „Jachin” bij de vaststelling dier bijdragen een bepaalden regel. Een Zondagsschool waarop de leerlingen voor het grootste deel kinderen zijn, buiten den boezem der Gereformeerde kerken, wordt krachtiger gesteund dan een andere, welke grootendeels kinderen van Christelijken huize onderwijst. De reden daarvan ligt

Drukkerij van „Jachin's” uitgever, A. Gezelle Meerburg te Heusden.

Stempel waaronder „Jachin's” uitgaven verschijnen.

voor de hand. Niet de kinderen der gemeente, maar de geestelijk verwaarloosde kinderen moeten beschouwd worden als de eigenlijke voorwerpen, over wie de Zondagschool zich in liefde behoort te ontfermen. Laten de onderwijzers daarnaar voortdurend een onderzoek instellen. Zij kunnen door de absentielijsten trouw in te vullen met weinig moeite ten volle op de hoogte komen. De belangrijkste Zondagsscholen zijn die, welke het grootste getal kinderen hebben, geheel van alle kerkelijke bearbeiding verstoken.

Een aanbeveling tot milden steun is ook, als de Zondagschool staat onder kerkelijke leiding. Daardoor wordt des te meer waarborg geboden, dat de gelden op de rechte wijze besteed worden, en dat met de hulp, door „Jachin” verstrekt, in de goede richting gestuurd wordt.

Wat de subsidie-aanvragen in het algemeen betreft, is het gewenscht, dat men zich toelegt op een goede rekenkunde. Sommige broeders willen liefst optellen en vermenigvuldigen, en als het einde dan den last niet kan dragen, richten zij een bede om hulp aan „Jachin”. Deze broeders hebben het in de rekenkunde op geestelijk gebied blijkbaar nog niet ver gebracht. Optellen en vermenigvuldigen kan noodig zijn, maar in vele gevallen behoort men ook af te trekken en te deelen. Zoo komt men rond, terwijl men anders een te kort hebben zou. De tering moet altijd met de nering verband houden.

Behalve met geldelijke bijdragen wordt door „Jachin” ook in anderen vorm steun verleend.

Verscheidene Zondagsscholen verzoeken geregeld lectuur ter verspreiding te mogen ontvangen. Ze kunnen in de loopende zaken zich bedruipen, maar hebben geen geld,

om zelf traktaten en boekjes te koopen. Ook aan deze aanvragen voldoet het Bestuur steeds met milde hand.

Nog op een andere wijze dan wij hier boven noemden, is „Jachin” in de gelegenheid, steun te bieden aan behoeftige Zondagsscholen. Als het verslag der boekbeoordeeling gereed en door de Heeren uitgevers gelezen is, zijn deze zoo vriendelijk, van elk boekje, dat aanbevolen werd, een getal present exemplaren ons aan te bieden, ten einde daarmee de behoeftige Zondagscholen te verblijden. Een groot pakket boekjes, scheurkalenders en tekstkaartjes wordt aan het einde van het jaar door br. Koster te Appelscha verdeeld. Meestal is hij in de gelegenheid, de kinderen van 30 arme Zondagscholen te verrassen. Herhaaldelijk is hem de vreugde bereid, ver over de 500 boekjes uit te reiken.

Bij het verleenen van steun aan behoeftige Zondagscholen wordt door „Jachin” ook nog op een andere zaak gelet. Het is meermalen voorgekomen, dat ondersteuning gevraagd werd door Zondagsscholen, van welke uit de lijsten bleek, dat zij den Rooster en andere uitgaven van „Jachin” niet gebruikten. Dit beschouwt het Bestuur als een misstand. Zulke scholen komen om subsidie vragen en besteden dan het door „Jachin” verstrekte geld bij andere uitgevers. Dit is o.i. af te keuren. Het Bestuur is van oordeel, dat wie steun van „Jachin” ontvangt, ook onze uitgaven behoort te gebruiken. Zoo kunnen de scholen eenigszins in evenwicht blijven. Daarom verleent „Jachin” geen subsidie, als uit de lijsten blijkt, dat het bestuur der Zondagsschool, die aanvraagt, de praktische benodigdheden (Rooster, Toelichting, Kaartjes, Traktaatjes enz.), bij andere Uitgevers koopt.

Het billijke van dit besluit kunnen de volgende cijfers aan ieder toonen. Jaarlijks geeft „Jachin” aan behoeftige Zondagsscholen f 400 subsidie. Het Verslag der Boekbeoordeeling kost f 200. Het Officiële Orgaan brengt eveneens een uitgave mede van f 200. En de laatste opslag onzer belooningskaartjes kwam de kas te staan op f 400. Zulke kostbare ondernemingen zou „Jachin” niet op zich kunnen nemen, als het geen bronnen van inkomsten had. Uit de contributiën kunnen deze uitgaven niet bestreden worden. Die zijn nauwelijks voldoende voor al de andere takken van dienst.

Terwille nu van de belangen der Gereformeerde Zondagsschool in het algemeen en van de behoeftige Zondagsscholen in 't bijzonder, dringt het Hoofdbestuur er bescheidenlijk op aan, „Jachin's” uitgaven zooveel mogelijk te gebruiken. Hoe meer „Jachin” gesteund wordt, hoe milder en steun het ook verleen kan.

Van nog één zaak moeten wij hier spreken.

Wij zeiden hierboven, dat de eerste Secretaris vóór de Bestuursvergadering, die jaarlijks in de Paaschweek wordt gehouden, formulieren rondzendt aan al de Zondagsscholen, die bij „Jachin” zich aansloten. Vele besturen zijn zoo welwillend, die lijsten behoorlijk ingevuld terug te zenden. Op de vergadering ligt gewoonlijk dan ook een heele bundel ingekomen lijsten ter tafel.

Zij worden door het Bestuur op hoogen prijs gesteld, wijl zij dikwijls belangrijke mededeelingen bevatten.

Een enkel staaltje kan hiervoor ten bewijze strekken.

„Ofschoon onze kerk,” zoo werd ons in een dier lijsten bericht, „een welvarende kerk is, komen wij

elk jaar bij onze rekening voor de Zondagsschool te kort. De oorzaak daarvan ligt in de koelheid en traagheid van eigen geestverwanten. Dit is te meer betreurenswaardig, wijl van de zijde der Hervormde Kerk krachtig voor de Zondagsschool wordt geijverd."

Uit een andere lijst vernamen we: „De Hervormde kinderen worden steeds meer van onze Zondagsscholen afgetrokken en op Hervormde Zondagsscholen gebracht."

In een derde lazen wij: „De tegenpartij ziet de beteekenis der Zondagsschool beter in dan menig een onder ons. Een paar Onderwijzers van de Openbare School, beiden socialisten, hebben met den predikant een Zondagsschool opgericht."

Zulke mededeelingen behoeven geen nadere verklaring. Zij spreken duidelijk voor zichzelf.

Uit de lijsten bleek ons herhaaldelijk, dat slechts op zeer enkele Zondagsscholen al de leerlingen kinderen der gemeente zijn. De meeste Zondagsscholen hebben een gemengde bevolking. Vele tellen voor de grootste helft kinderen buiten alle kerkelijke bearbeiding. Op enkele gaan bijna uitsluitend geestelijk verwaarloosde kinderen.

Die lijsten geven ons een goed overzicht over het geheele terrein. Ieder jaar zeggen zij ons, hoe de thermometer staat. Daarom gaat het Bestuur ze ook met groote belangstelling na. De zaak der Zondagsschool kan daardoor op uitnemende wijze gediend worden, wijl „Jachin" alzoo uit betrouwbare bronnen verschillende belangrijke gegevens ontvangt.

♦♦♦♦♦♦♦♦

VIII.

DE STRIJD OVER DE ZONDAGSSCHOOL.

...

TUSSEN den leeftijd van den knaap en van den volwassen man liggen de jongelingsjaren. Deze zijn de storm- en drangperiode van het leven, waarin de oorspronkelijke aanleg en het aangeboren karakter nader ontwikkeld worden. Even zoo verging het ook „Jachin”.

De Zondagsschool is in de laatste vijfentwintig jaren van verschillende zijden aan afkeuring en miskenning blootgesteld en aan ernstige, dikwijls min vriendelijke critiek onderworpen geweest. De aanleiding daartoe ligt voor de hand. De Zondagsschool toch is, nu meer dan een eeuw geleden, in een buitenkerkelijken weg opgetreden. Toen de kerk jammerlijk nalatig zich betoonde ten opzichte van het onderwijs en de opvoeding der jeugd, heeft het particulier initiatief de taak der Kerk overgenomen.

Door de gunst des Heeren over ons land is de Kerk echter weder tot nieuw leven gekomen. Die opbloeiing der Kerk had als van zelf tengevolge critiek op de Zondagsschool, wijl deze in buiten-kerkelijken weg was ontstaan.

Hierin ligt niets bedenkelijks. Veeleer is het een van-

zelfheid. Bezwaar steekt er alleen dan in, als de critiek hard en onbillijk is. De critiek op de Zondagsschool is dit metterdaad geweest. Bij velen was zij deels eenzijdig, deels ongegrond en voor een deel ook zeer overdreven.

Allerlei verwijtingen heeft men haar gedaan. In de eerste plaats bracht men als een bezwaar tegen haar in, dat zij een plant van vreemden bodem is. Doch wij vragen, of dit als een bezwaar mag gelden.

Immers de hervorming was ook van vreemden oorsprong. En hoe heerlijk heeft God door haar ons land en volk gezegend!

Prins Willem I was eveneens van Duitschen bloede. Uit den vreemde kwam ook hij tot ons. En is hij niet geworden de Vader des vaderlands, wiens doorluchtige persoon en wiens glorierijk werk, zoolang het Nederlandsche volk bestaat, in dankbare gedachtenis behooren te blijven?

Het bezwaar dat de Zondagsschool een uitheemsche plant is, heeft nog des te minder kracht, aangezien de geschiedenis toont, dat zij zich geschikt heeft naar het karakter der verschillende volken en naar den aard der onderscheidene kerken. De Zondagsschool is eenerzijds wereldburgeresse, doch vertoont door haar groot aanpassingsvermogen ook anderzijds een nationaal type.

Niet alleen was de Zondagsschool van vreemden oorsprong, zij droeg bovendien ook een onkerkelijk of wilt gij liever een buitenkerkelijk karakter. Aldus luidt het tweede bezwaar.

Dat men dit als feit in herinnering brengt, daar is niets tegen. Maar wèl is het aan bedenking onderhevig,

zoo men dit als een grief de Zondagsschool wil aanwrijven. Wie haar vanwege het buitenkerkelijk optreden een verwijt maakt, handelt inderdaad onbillijk. Toen de kerk aan jammerlijk verzuim schuldig stond, heeft de Zondagsschool zich over de jeugd ontfermd. Tegenover de koude onbarmhartigheid en stuitende ontrouw der kerk heeft zij een gloed van teedere liefde en ontferming verspreid. Is het nu billijk, haar daarvan een verwijt te maken?

Stel, er is op een dorp brand uitgebroken; stel daarbij, dat de officiële autoriteiten er zich in 't minst niet om bekommeren. Rustig blijven zij thuis zitten, alsof er geen nood was en geen gevaar dreigde. Zou het dan een misdaad zijn, als eenige menschen, die in de omgeving van het brandende perceel wonen, zich opmaken, om de vlammen te blusschen en te redden wat nog gered worden kan? Wie wel denkt, zal veeleer de naastenliefde en de kloekmoedigheid die in hun handelwijze openbaar worden, prijzen.

Dat de Zondagsschool is geboren uit het schuldig verzuim der kerk, moet de kerk tot beschaming over zich zelf en tot dankbaarheid jegens de Zondagsschool stemmen. En stuitend is het inderdaad, als predikanten nu laatdunkend en uit de hoogte zouden neerzien op wat, toen het verzuim der kerkedienaren zoo verregaand was, door de leden der gemeente is gedaan. „Niet met hoogheid, maar ootmoedig zullen zij de verzuimde taak weer opvatten, waardeerend wat anderen deden, in hun critiek op den arbeid van anderen rechtvaardig zijnde voor het aangezichte Gods.” („De Heraut”, No. 1189.)

Met den onkerkelijken oorsprong der Zondagsschool hangt schier onmiddellijk saam, dat haar ontwikkeling eveneens plaats had in buitenkerkelijken weg.

De kerk liet zich hier te lande ganschelijk niet met haar in. Integendeel, juist van kerkelijke zijde heeft de Zondagsschool zeer veel tegenstand ondervonden. Nooit hebben de kerken in haar meerdere vergaderingen, uitgenomen de voormalige Christelijke Gereformeerde kerk, officiëel zich ook maar op eenige wijze met de Zondagsschool bemoeid. Is het nu billijk, wijl de kerk en haar ambtsdragers zich onttrokken, en de Zondagsschool uitsluitend aan de leden verbleef, haar daarom te veroordeelen?

Men verhaalt van een koning van Spanje, die zich deerlijk brandde, omdat hij te dicht bij het vuur zat. De aanwezige hovelingen lieten rustig den koning in zijn ellende zitten, omdat de grootwaardigheidsbekleeder, wiens werk het was Zijne Majesteit te hulp te komen, even afwezig was. Eer hij terug wezen kon, was het kwaad geschied.

Hadden de trouwe leden der kerk dan zóó moeten doen? Maar wat zou er dan van de kerk des Heeren, menschelijker wijze gesproken, zijn terecht gekomen? En dat deze vraag niet te stout is, blijkt uit wat Dr. Kuyper in „De Heraut” heeft gezegd: „Het is de Zondagsschool, die in de 19e eeuw de Christelijke kerk gered heeft. Denk u haar weg, en het is niet te zeggen, in wat doods-slaap de kerken nog zouden verzonken liggen.”

Wie om onkerkelijkheid den staf breekt over de Zondagsschool, veroordeelt haar om iets, waarvan de oorzaak meer komt voor rekening van de kerk dan van de Zondagsschool.

Op het feit, dat de Zondagsschool niet door ambtelijke bewerking, maar door de leden der kerk zelf is ont-

wikkeld, kan vooral van Gereformeerde zijde geen rechtmatige aanmerking worden gemaakt. In de Gereformeerde kerk toch gold nooit het beginsel, dat alle arbeid alleen en uitsluitend door ambtsdragers moet geschieden. Het principe, waaruit onze kerken leven, spoort de leden tot zelfoptreden veeleer aan, dan dat het hun den mond zou stoppen.

Ondankbaar en hard is het, de Zondagsschool te veroordeelen, ook en vooral wanneer dat vonnis gezien wordt in het licht van den rijken zegen, waarmede de Heere in gansch uitnemende mate dit werk heeft bekroond.

Wat zoo kennelijk het stempel der goddelijke goedkeuring draagt, mag niet op onrechtmatige wijze gewraakt worden.

„De Zondagsschool,” zoo schreef Dr. A. Kuyper in De Heraut No. 1110, „is al spoedig een macht geworden in het leven, een macht, er is geen twijfel aan, die onder 's Heeren leiding, onbegrijpelijk veel goeds gedaan heeft, ook in ons land.”

Mr. Groen van Prinsterer heeft er nadrukkelijk op gewezen, dat de Zondagsschool een middel is geweest, om het pogen van het Liberalisme en Modernisme tot ontkerstening van ons volk, niet te doen gelukken.

„Honderdduizenden kinderen,” zoo schreef Wilhelmus in de Groninger Kerkbode terecht, „honderdduizenden kinderen, die nooit thuis, die nooit op school hoorden van den Eenigen Naam, die onder den hemel ter zaligheid is gegeven, hebben voor 't eerst op de Zondagsschool gezongen van dien liefelijken Naam, die daar ruischt langs de wolken, die vereenigt te zaam Hemel en Aarde, en ze hebben de knieën leeren buigen voor hunnen Heere en Zaligmaker. De Banier van het Kruis is door de

Zondagsschool in stegen en in sloppen geplant, waar sinds lang geen hooger licht meer werd gekend. Ze heeft op hare wijze de ontkerstening van het gedoopte volk tegengegaan."

Hoewel dit alles ontegensprekelijk is, had de Zondagsschool, die onder ons uit het Reveil opkwam en oorspronkelijk vrucht is van het Methodisme, over 't algemeen niet de liefde der Gereformeerden. Dezen waren veeleer tegen haar gekant, vooral ook om haar methodistisch karakter. Doch deze bedenking heeft haar kracht grootendeels verloren, sedert onder ons is opgericht de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin". Van haar ontstaan af en door heel haar ontwikkeling bedoelt deze Vereeniging niets anders, dan de Zondagsschool in zuiverder bedding te leiden. Inzonderheid staat zij er ernstig naar, de Zondagsschool te bevrijden van den Methodistischen zuurdeesem. Het is de overtuiging van „Jachin's" hoofdbestuur, dat de Zondagsschool, zal zij niet een gevaar brengen voor de toekomst van het kerkelijk leven, geen kleurloos Christendom kweeken mag, 't welk in algemeenheden verloopt. Zal zij werkelijk tot een blijvenden zegen zijn, zoo moet zij worden geënt op den Gereformeerden stam van ons volksleven. Den eisch onzer Gereformeerde beginselen past „Jachin" toe op al de takken van haar dienst: op den Kalender en de Toelichting, op het Officiëel Orgaan en op het Verslag der Boekbeoordeeling.

Niet alleen begeert „Jachin" van harte, dat de Zondagsschool in een gezond verband met de kerk worde gebracht, doch zij verliest bij het onderwijs ook niet uit

het oog het verband tusschen de Zondagsschool en het leven der maatschappij.

Terwijl de voorvechters der revolutie allen godsdienst uitbannen en het Woord des Heeren uit kerk en school en huis verdrijven willen, bepleiten wij, telkens als het in het kader der vertelling pas geeft, ook op de Zondagsschool het groote beginsel, dat Gods Woord de grondwet moet zijn voor geheel ons leven en voor al de verhoudingen van ons leven, zoowel persoonlijk als huiselijk, zoowel kerkelijk als maatschappelijk. De hoofdgedachte van den arbeid, dien wij onder de kinderen verrichten, is geen andere dan deze: „De vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid.”

Met nadruk veroordeelt „Jachin” voorts het particulier dilettantisme, waardoor de zaak aan persoonlijk goeddunken is overgegeven en door toevallige omstandigheden geleid wordt; terwijl zij krachtig bij het onderwyzend personeel aandringt op ernstige persoonlijke voorbereiding en op het geregeld houden en bijwonen van cursusvergaderingen.

Velen zijn tegen de Zondagsschool gekant, omdat zij het er voor houden, dat de ouders daardoor hun roeping ten opzichte hunner kinderen verzuimen. Zij gelooven, dat de Zondagsschool de oorzaak is van het zeer laag peil der huiselijke onderwijzing, wijl vele ouders in haar het middel zien, dat hen ontslaat van de dure en heilige roeping, om zelf hun kinderen te onderwijzen van den weg der zaligheid. Zij meenen, dat de Zondagsschool de gansch verkeerde beschouwing in het leven heeft ge-roepen, dat men in de Christelijke opvoeding het hoogste

punt zou hebben bereikt, als men zijn kinderen getrouw naar Kerk en Catechisatie, naar de School met den Bijbel en de Zondagsschool zendt.

Dat deze dingen plaats hebben, ontkennen wij niet. Doch wél trekken wij sterk in twijfel, of de Zondagschool daarvan de verantwoordelijkheid draagt. Naar onze overtuiging moet dit op rekening geschreven worden van de ouders, die, zoo handelende, de Zondagsschool op jammerlijke wijze misbruiken, en daartegen gaat onzerzijds steeds een ernstig protest uit. Er wordt in onzen tijd veel voor en aan de kinderen gearbeid: op de Zondagschool, de Catechisatie en ook door geschriften zonder tal. Maar laten wij toch nooit vergeten, dat alles volstrekt niet in staat is, voor het toenemend verval van den huiselijken godsdienst schadeloos te stellen. Hun kinderen op te voeden in de leering en vermaning des Heeren, is en moet zijn de eerste en groote plicht der ouders, die niet mag verzuimd worden, noch ook ooit aan eenig ander, wie hij ook zij, mag worden overgedaan, en waartoe al het andere slechts hulpmiddel kan zijn. De huiselijke opvoeding is voor de jeugd de allereerst aangewezen. En het lijdt geen tegenspraak, als de ouders nauwgezet hun plicht doen, dan behooren hun kinderen op geen Zondagsschool, wijl ze thuis van vader en moeder zelf ontvangen, wat de beste Zondagsschool hun niet kan geven. Doch terecht heeft Dr. Kuyper gezegd, „dat er niet vele vaders en moeders zijn, die ten deze hun plicht op zóó ernstige wijze vervullen, dat ze voor hunne kinderen de Zondagsschool overbodig maken”. „De Heraut” No. 1110.

Het is niet waar, dat de Zondagsschool de oorzaak is, dat de huiselijke catechisatie op zulk een laag peil staat.

Zij toch heeft zich ontfermd over de verwaarloosde en in volslagen onkunde van den Christus Gods opgroeiende kinderen. Wat men zegt, dat zij te weeg bracht, is in tegendeel de oorzaak van haar ontstaan geweest. En inplaats van de huiselijke godsdienstoefening te verzwakken, bedoelt zij veeleer, voor zoover dit haar gegeven wordt, mede dienst te doen als tijdelijk hulpmiddel, om de huiselijke opvoeding, waar zij gemist wordt, weer in het leven te roepen of waar ze kwijnende is, te herstellen. Dat er nu ouders zijn, die de Zondagsschool in de geestelijke lauwheid en traagheid huns harten misbruiken, veroordeelt wél die ouders, maar niet de Zondagsschool. En wie op het terrein der Zondagsschool eenigszins tehuis is, zal door de feiten zich overtuigen kunnen, dat zij op verschillende wijzen een middel zijn kan, om de huiselijke godsdienstoefening in haar zwakheid te sterken. Ongetwijfeld zijn de tekst en het psalmversje, dat de kinderen leeren moeten, voor menig ouder een prikkel tot eenig geestelijk toezicht op de kinderen. Ook is het onderwerp, dat behandeld werd, menigmaal aanleiding geweest, dat er in een huisgezin meer dan anders met de kinderen over de waarheid gesproken werd.

Velen gaan, door hun antipathie misleid, nog verder. Zij beweren, dat de Zondagsschool in het leven der Gereformeerde Kerken niet thuis behoort. „Waar,” zoo roepen zij, „waar leest gij in de belijdenis of in de kerkenordening of bij eenige der oude Gereformeerde schrijvers van Zondagsscholen, anders dan in den zin van Zondagsche catechisatiën, waar de dienaar des Woords de jeugd, die in de week niet komen kan, onder-

wijst in de voorzeide leer?" Doch tot het doen van deze vraag mist men het recht. Wilt de Zondagsschool eerst van veel lateren datum is, is het van zelf, dat de Confessie van haar niet spreekt. De belijdenisschriften zijn gedenkstukken uit den bloeitijd der kerk, waarin haar polsslag het krachtigst klopte; de Zondagsschool daarentegen dateert uit de periode van diep kerkelijk verval. Deze vraag komt dus eigenlijk in 't geheel niet te pas. Men zou even goed kunnen vragen: „waar spreekt de Confessie van het modernisme en van het socialisme en van zooveel meer ketterijen, eerst in later tijd opgekomen?"

Doch 't is hier niet de quaestie: hebben de belijdenis of onze Gereformeerde vaders de Zondagsschool gekend, maar: past de Zondagsschool in den Gereformeerden hof? Dit laatste nu valt naar de meening van „Jachin" niet te betwijfelen. Alleen komt het er maar op aan, hoe ze opgevat, hoe ze geleid en ingericht wordt.

De geschiedenis der Zondagsschool kan bij het bepalen van deze belangrijke zaak ons tot gids dienen. Oorspronkelijk is zij een stichting, die een philanthropisch karakter vertoont.

Weldra is zij door John Wesley met kracht geannexeerd en omgezet tot een propaganda-middel voor het Methodisme. Van een philanthropische werd zij nu een godsdienstige stichting. De vraag is nu, of de Gereformeerde kerken niet hetzelfde recht hebben, 't welk het Methodisme op de Zondagsschool zich toeëigende. Mogen ook wij niet doen, wat Wesley deed, toen hij de Zondagsschool als een stekje entte op den Methodistischen stam?

Slechts in één geval moet het antwoord op deze vraag ontkennend luiden. Dan n.l., als het Gereformeerd beginsel niet toelaat, dat de Zondagsschool in haar kader

wordt opgenomen. Is de Zondagsschool als vuur en de Gereformeerde kerk als water, dan is verbinding van deze beide uiteraard beslist onmogelijk.

Doch dit laatste is volstrekt niet het geval. De stukken zelf kunnen dat bewijzen. Door het Gereformeerde beginsel wordt de verbondsleer nadrukkelijk voorgestaan. Heerlijk is deze in de Gereformeerde kerken ontvouwd. Dit plantte haar uit den aard der zaak, wijl het verbond een band legt om de geslachten, een bijzondere liefde in voor de jeugd. Van daar staat de Gereformeerde kerk ook mede vooraan in den glorieuzen schoolstrijd, die tal van jaren in ons land is gevoerd, en waarop de Heere, na bange worsteling, zoo rijken zegen heeft willen schenken.

In de tweede plaats is liefde voor de zending een karaktertrek der Gereformeerde kerken. De zendingsgeest bezielt haar in die mate, dat op de lijst dergenen, die geldelijke offers brengen voor de zending onder de heidenen, de Gereformeerden mede vooraan staan.

Reeds deze beide factoren stellen duidelijk in het licht, dat de Zondagsschool wel terdege op het Gereformeerde erf kan worden overgeplant. Doch wij zeggen met nadruk, de Zondagsschool. Wij bedoelen niet, dat de „Methodistische” Zondagsschool op den Gereformeerden stam zou kunnen worden geënt. Deze zijn in menig opzicht tegenvoeters. Dat neemt echter volstrekt niet weg, dat de Gereformeerde kerk de Zondagsschool als zoodanig kan opnemen. Zij mag dat evenzeer doen als anderen. En zij kan dat in zeker opzicht zelfs des te beter doen, door de leer des verbonds en den zendingsgeest, die haar kenmerkt.

Doch in dit geval moet de Zondagsschool natuurlijk het Gereformeerde stempel dragen. Dit Gereformeerde ca-

chet nu bestaat hierin: dat de Zondagsschool erkend wordt als orgaan van den plaatselijken zendingsarbeid. Op Gereformeerd standpunt is zij een onderdeel van wat in het algemeen genoemd wordt: de binnenlandsche zending. Dus een tak van evangelisatie. Deze evangelisatie heeft Christus zelf, evenals de catechisatie, de missie en het diaconaat, in het heilig organisme zijner kerk ingesteld.

De Zondagsschool is op Gereformeerd standpunt in de eerste plaats orgaan voor plaatselijken zendingsarbeid. Zending onder de geestelijk verdwaalden in ons eigen land. Daarop leggen wij den nadruk. Zij dankt haar oprichting aan de ontwaking der Christelijke conscientie, wat betreft haar roeping ten opzichte van het verlorene. Hoofddoel en hoofdzaak moeten haar dus zijn: afgedwaalden en verdoolden terug te brengen van den doolweg, door aan wie van het pad des levens vervreemd waren, het heil in Christus bekend te maken. Geestelijk onwetende en geestelijk verwaarloosde kinderen, zijn de voorwerpen, die de Zondagsschool in de eerste plaats heeft te bearbeiten.

Zoo beschouwd, heeft zij ook onder ons ten volle recht van bestaan. Ook het Christelijke Nederland heeft van deze ongelukkigen, helaas, talloos velen. Ook onder ons zijn duizenden ouders, die leven zonder God in de wereld, en tienduizenden kinderen, die heel den Zondag doorbrengen op de straat. Ziende op de breede schare van grooten en kleinen, die in onze omgeving of op geringen afstand van ons, opgroeit zonder God en zonder Bijbel, en een prooi dreigt te worden van den verwoestenden tijdgeest, zeggen wij: ook in ons land zijn goede Zondagsscholen zeer noodzakelijk. En door het schrikkelijk toenemend ongeloof worden zij het steeds

meer. Zoo wij in dezen nalatig zijn, zullen die duizenden bij duizenden mede door ons diep schuldig verzuim een vruchtbare akker worden voor het veldwinnend socialisme.

Het Gereformeerde beginsel laat zich voorts ook gelden, ten aanzien van de wijze, waarop wij de kinderen beschouwen, alsook ten aanzien van de methode en het doel van het onderricht.

De Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” verklaart uitdrukkelijk, dat zij allereerst de eere Gods zoekt met de terechtbrenging van verdoolde kinderen. Zij beschouwt die verwaarloosde jeugd niet als vondelingen, maar treedt tot die kinderen ook met de verbondsgedachte. Daarom houdt zij bij haar onderwijs zeer ernstig rekening met den Heiligen Doop, als het sacrament van het verbond der genade. Zij houdt het kind voor, wat het beteekent gedoopt te zijn, en waartoe het krachtens den Doop verplicht is. Zij kent als het hoogste doel van haar arbeid geen ander, dan dat de kinderen den God des verbonds mogen kennen, en in den weg des verbonds leeren wandelen. In dit alles onderscheidt de Gereformeerde Zondagsschool zich wezenlijk van de Methodistische.

De Methodistische Zondagsschool dringt altijd eenzijdig aan op bekeering, de Gereformeerde Zondagsschool legt daarbij krachtigen nadruk op den eisch der bekeering, in het genadeverbond gelegd. De Methodistische is tevreden, als het kind tot Jezus geleid wordt; de Gereformeerde spreekt van den Heere Jezus als den Goeden Herder, en wijst daarbij nadrukkelijk aan, waar de Goede Herder zijn kudde legert.

De Gereformeerde Zondagsschool acht het niet vol-

doende, als des Zondags den kinderen een geschiedenis uit den Bijbel aangenaam verteld wordt, of als de kinderen met een ander verhaal worden bezig gehouden. Neen, zij acht het haar taak, den leerlingen den weg Gods tot verlossing van zondaren in Christus Jezus bekend te maken en hun te zeggen, hoe de Heere zijn kerk vergadert en zijn koninkrijk doet komen.

De Gereformeerde Zondagsschoolonderwijzer stemt dus volstrekt niet in met het roepen van hen, die zeggen: „Het dogma behoort niet op de Zondagsschool!” In plaats van die angstige schuwheid voor het dogma, leeft bij hem de overtuiging, dat hij de geschiedenis nooit van het dogma kan en mag scheiden, wijl het dogma eerst de gelijkheid en vastheid aan het onderwijs geeft.

Omdat het onderwijs op de Gereformeerde Zondagsschool niet alleen historisch, maar ook dogmatisch is, houdt zij vanzelf contact met de Gereformeerde Belijdenis, en zoekt zij verband met de kerk. In dien weg wordt een der groote schaduwzijden van het Zondagsschoolwezen krachtig verminderd, deze nl., dat de Zondagsschoolonderwijzer dikwijls op zijn eigen hand de Schrift uitlegt en verklaart.

Dit bezwaar is inderdaad van hoogst ingrijpenden aard en moet met allen ernst zooveel mogelijk worden weggenomen.

Het kenmerkende onderscheid tusschen de Methodistische en de Gereformeerde Zondagsschool ligt voorts hierin, dat de Methodistische de beteekenis van de kerk des Heeren veronachtzaamt, terwijl de Gereformeerde juist op de kerk allen nadruk legt. De geschiedenis kan ons leeren, dat alle arbeid, die onkerkelijk is in zijn wezen en strekking, met onvruchtbaarheid is geslagen

en voor de toekomst weinig resultaat biedt. Houdt men dit niet in het oog, dan zal de Zondagsschool steeds meer een onkerkelijk, indien maar niet tegenkerkelijk, karakter krijgen. „Jachin's” roeping en eere is steeds geweest, de Zondagsschool van dit onkerkelijke en tegenkerkelijke te ontdoen, en daarentegen in gezonde kerkelijke bedding te leiden.

Dit inzicht in het wezen, het karakter en doel der Gereformeerde Zondagsschool nu, is vrucht van den strijd, die tal van jaren onder ons is gevoerd. Bij de weeropleving der kerk is zij aan de vuurproef der critiek onderworpen. Dit nu kan zeer heilzamen invloed oefenen. Doch dan behoort het een opbouwende, niet een afbrekende critiek te zijn. Goede critiek wijst de scheuren en reten in de muren van een huis aan, opdat ge ze dicht zoudt kunnen maken. Verkeerde critiek legt een dynamietpatroon bij den muur van uw huis, om het in de lucht te doen springen. De Zondagsschool nu heeft dezen tweeërlei invloed ondergaan.

Door zeer vele „tegenstanders en harde veroordeelaars,” gelijk Dr. Kuyper ze noemde, is de Zondagsschool aan zichzelf overgelaten; men oefende veroordeelende critiek, zonder eenige poging te doen tot verbetering. Anderen gingen daarbij nog verder en riepen: „Weg met de Zondagsschool.”

Onder de hamerslagen van dat geestelijke vandalisme zijn niet minder dan 86 Zondagsscholen bezwaken.

Dat is nu op zichzelf wel smartelijk. Doch dat men in een periode van bestrijding eenige veeren moet laten, is niet te verwonderen.

De Zondagsschool heeft echter ook den zuiverenden invloed van welwillende en ernstige critiek ervaren. Met dankbaarheid heeft het Bestuur van „Jachin” allerlei op- en aanmerkingen ernstig overwogen. En verschillende wijzigingen, die zijn aangebracht, toonen van deze overweging de goede vrucht.

Swift heeft eens gezegd: „Critiek is een schatting, die men aan de openbaarheid betaalt, om eminent te worden.” Al werd nu der Zondagsschool door sommigen een onbillijke en al te zware schatting opgelegd, tòch heeft dit een gezegenden invloed geoeffend. Zij is in de worsteling der laatste jaren niet ondergegaan. Met nieuwe kracht toegerust, en gezuiverd van schadelijke invloeden, die haar ontegenzeggelijk aankleefden, is zij uit den strijd te voorschijn gekomen.

Vroeger zijn er zelfs Gereformeerde Zondagsschool-vereeningen geweest, die oordeelden, dat de kinderen van de prediking toch niet veel begrepen, dat ze in de kerk soms tot een last waren, en dat het daarom goed was, die kinderen onder kerktijd in de Zondagsschool bijeen te brengen. Wij gelooven, dat zulk een beschouwing in onze Gereformeerde kerken door niemand meer wordt gehuldigd. Het idee kinderkerk is onder ons ten eenenmale verwerpelijk. Wij noemen slechts één punt, maar een punt van zeer ernstige beteekenis.

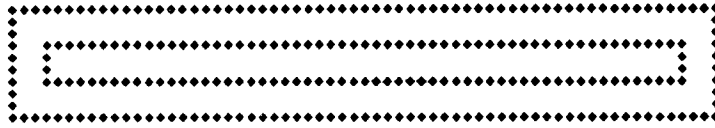
Dat de Zondagsschool met eere uit den strijd is te voorschijn gekomen, hebben wij voor een goed deel te danken aan Dr. Kuiper. De dagen van het eenzijdig idealisme en overdreven theoretiseeren met voorbijzien van de werkelijkheid, zijn voorbij. Inzonderheid door wat „De Heraut” ten deze heeft gezegd, deed de Heere beter inzicht triumfeeren. Herhaaldelijk heeft deze geroepen:

„Verderf ze niet want er is een zegen in!” en als de les der wijsheid voorgehouden, dat door de kerken zonder de kracht, die in de Zondagsscholen schuilt, tot werkeloosheid te doemen, de in haar schuilende energie in de goede richting moest worden geleid.

En dit is — dank zij den strijd der laatste jaren — geschied. Er is daardoor nu over 't algemeen veel milder toon in het spreken over de Zondagsschool. Men heeft haar leeren erkennen als een uitstekend middel ter evangelisatie.

Wie nu, na al wat op dat terrein geschied is, nog roept: „De Zondagsschool is ongereformeerd. Zij behoort in de Gereformeerde kerk niet thuis,” dien mag met het volste recht worden geantwoord, dat hij zijn tijd zeker een twintig jaren ten achter is. Die toont slechts, dat hij niet meeleeft en dat hij derhalve op dit terrein tot spreken en oordeelen onbevoegd is.

♦♦♦♦♦♦♦♦

IX.

EEN BELANGRIJK ONDERZOEK.

♦♦♦

EEN voorgaand hoofdstuk zette uiteen den arbeid, dien „Jachin” geregeld verricht. Thans vestigen wij de aandacht op een bijzondere zaak, die, ofschoon zij maar voor korten tijd de aandacht vroeg, toch van blijvende beteekenis mag worden geacht. Wij bedoelen het belangrijk onderzoek, dat door onze Vereeniging op voorstel van de Algemeene Vergadering te Nijkerk is ingesteld omtrent den staat der Zondagschool binnen den kring onzer kerken.

Het onderzoek liep hoofdzakelijk over deze beide vragen: 1, of de ouders persoonlijk hun kinderen onderwijzen; 2, of de Zondagsschool ook dienst doet als hulpmiddel der zending.

Een commissie door de Vergadering benoemd, bestaande uit de heeren: Ds. S. O. Los, P. Oranje en Ds. J. P. Tazelaar, heeft dat onderzoek geleid. De arbeid dezer broederen heeft verschillende dingen duidelijk aan het licht gebracht, die nog steeds met ernst in het oog dienen te worden gehouden. Het is daarom, dat de hoofdzaak van het Rapport, na dit onderzoek op de Jaarvergadering te Hilversum gedaan, hier wordt opgenomen.

In het laatst der maand November van het jaar 1901

werden 682 circulaires verzonden aan de Kerkeraden der Gereformeerde Kerken en 425 aan de Besturen der Gereformeerde Zondagsscholen. 237 Kerkeraden en 37 Zondagsschoolbesturen hebben welwillend aan het verzoek, dat namens „Jachin” tot hen kwam, voldaan.

Uit de provincie Groningen zonden 28 Kerkeraden de vragenlijst beantwoord terug, uit Friesland 40, uit Drente 10, uit Overijssel 10, uit Gelderland 21, uit Utrecht 14, uit Noord-Holland 28, uit Zuid-Holland 52, uit Zeeland 22, uit Noord-Brabant 9.

Uit alle provinciën kwamen zoowel uit stads- (bijv. van de Kerk van Amsterdam, Arnhem, Delft, Dordrecht, 's-Gravenhage, Haarlem, Middelburg, Nijmegen, Rotterdam, Schiedam, Utrecht, Zaandam), als uit dorpskerken antwoorden in. Dat het getal inzendingen van de zijde der Zondagsschoolbesturen niet grooter was, moet worden toegeschreven aan het feit, dat vele Kerkeraden, gelijk uit de stukken telkens bleek, hunne antwoorden hebben opgesteld in overleg met de Zondagsschoolbesturen.

De Commissie was zoo vrij, hare taak iets ruimer op te vatten dan door de Algemeene Vergadering bedoeld werd. Zij voegde aan de beide oorspronkelijke vragen nog eenige andere toe, eveneens het wezen en den arbeid der Zondagsschool betreffende, in de hoop, alzoo vele duidelijke en gewaarborgde gegevens te verkrijgen, die den waren toestand der Zondagschool, voorzover dit mogelijk is, zuiver voor oogen stellen.

Deze hope werd niet beschaamd. Al zonden vele Kerkeraden niet in, vele andere deden het wél. En de beantwoording der vragenlijsten getuigde niet alleen van vriendelijke welwillendheid, maar in menig geval ook

van zeer ernstige overweging der aanhangige quaestie.

De lijst der gestelde vragen luidde aldus:

Vraag 1. Zijn er in den laatsten tijd in uwe Gemeente of in hare omgeving ook Zondagsscholen opgeheven?

Deze vraag werd door 147 Kerkeraden en 19 Zondagsschoolbesturen ontkennend, door 66 Kerkeraden en 12 Zondagsschoolbesturen bevestigend beantwoord.

Vraag 2. Is u gebleken, dat ouders, die hunne kinderen niet naar de Zondagsschool zenden, of die hen van de Zondagsschool afnamen, op den dag des Heeren of op andere tijden zelven opzettelijke zorg besteden aan de Christelijke onderwijzing hunner kinderen?

Door 188 Kerkeraden en 25 Zondagsschoolbesturen werd hierop ontkennend en door 18 Kerkeraden en 5 Zondagsschoolbesturen bevestigend geantwoord.

Vraag 3. Hebt gij in uwe omgeving ook bewijzen aangetroffen, voor de dikwijls uitgesproken (onder a—e vermelde) bezwaren tegen de Zondagsschool?

werd door 125 Kerkeraden geheel en zonder voorbehoud met een besliste ontkenning beantwoord.

a. dat het ter kerk gaan der kinderen door de Zondagsschool vermindert, werd met meer of minder beslistheid door 56 Kerkeraden en 7 Zondagsschoolbesturen beweerd, door 167 Kerkeraden en 25 Zondagsschoolbesturen ontkend.

b. Dat de catechisatie er door wordt veronachtzaamd, achtten 12 Kerkeraden en 2 Zondagsschoolbesturen te moeten aannemen.

c. Dat het oprichten der Christelijke dagscholen er door wordt tegengehouden, was voor 14 Kerkeraden en 3 Zondagsschoolbesturen eene gegronde klacht.

d. dat de nalatigheid der ouders in de onderwijzing

hunner kinderen er door in de hand wordt gewerkt, werd door 42 Kerkeraden en 2 Zondagsschoolbesturen eene rechtmatige beschuldiging geacht.

e. Dat het onderwyzend personeel de bevoegdheid en de bekwaamheid tot het onderwijzen mist, gaf aan 22 Kerkeraden en 1 Zondagsschoolbestuur grooter of kleiner oorzaak van smart.

Vraag 4. Wat is het oordeel in den boezem uwer Vergadering over het bestaansrecht der Zondagsschool,

a. in verband met de vaak groote nalatigheid in, of het zeer gebrekkige van de huiselijke onderwijzing uit het Woord Gods;

b. met het oog op de roeping der Kerk ten opzichte van de kinderen dergenen, die buiten zijn, welke opgroeien zonder ooit iets van God of Zijn Woord te hooren?

Ofschoon sommige Kerkeraden weifelden, en andere blijkbaar weinig sympathetisch zich betoonden, werd door slechts drie het bestaansrecht der Zondagsschool beslist en zonder voorbehoud ontkend.

Met het oog op de redenen a en b te zamen, kenden 162 Kerkeraden aan de Zondagsschool recht van bestaan toe.

Alleen met het oog op reden b 50 Kerkeraden.

Vraag 5. In welke betrekking staan de Zondagsschool en haar Bestuur tot den Kerkeraad?

„Geen verband”, zoo luidde het antwoord van 47 Kerkeraden en 11 Zondagsschoolbesturen.

Indirect verband, 33 Kerkeraden en 5 Zondagsschoolbesturen.

Direct verband, 102 Kerkeraden en 16 Zondagsschoolbesturen.

Vraag 6. Wordt de Zondagsschool ook door afgevaardigden van den Kerkeraad bezocht?

Antwoord:

Bezocht: 80 Kerkeraden en 7 Zondagsschoolbesturen.

Niet bezocht: 96 Kerkeraden en 25 Zondagsschoolbesturen.

Vraag 7. Wordt het onderwijs op de Zondagsschool gegeven door de leden der Gemeente?

Antwoord:

door leden der Gemeente: 111 Kerkeraden,

door Kerkeradsleden: 30 Kerkeraden,

door onderwijzers der Christelijke dagschool: 15,

door leden, die nog niet tot het avondmaal gerechtigd zijn: 5,

door personen buiten de gereformeerde Kerken: 14.

Vraag 8. Hebben de onderwijzers der Zondagsschool ook een cursus ter voorbereiding?

Antwoord:

Neen, volgens het bericht van 183 Kerkeraden.

Ja, naar luid van 20 Kerkeraden.

Het antwoord der Zondagsschoolbesturen is: 26 geen, 6 wel een cursus.

Vraag 9. Zijn de Zondagsschoolleerlingen ten uwent kinderen uit den boezem der Kerk, door wie de Christelijke dagschool en de catechisatie bezocht wordt, of zijn het grootendeels opgezochte en toevergaderde gedoopten, wier ouders niet in den weg des verbonds wandelen?

92 Kerkeraden antwoordden: de Zondagsschoolleerlingen te onzent zijn meerendeels kinderen uit den boezem der Gereformeerde Kerken.

49 Kerkeraden deelden mede: de Zondagsschoolleer-

lingen zijn meerendeels kinderen uit gezinnen buiten de Gereformeerde Kerken.

55 Kerkeraden berichtten, dat de Zondagsschoolleeringen in hunne omgeving kinderen zijn, zoowel uit Kerkelijke als uit onkerkelijke en wereldsche gezinnen.

Vraag 10. Oordeelt gij, dat de Zondagsschool voor kinderen, die de catechisatie en de Christelijke school bezoeken, overbodig is, en acht gij het wenschelijk, dat zulke leerlingen van de Zondagsschool worden geweerd?

„Niet overbodig”, was het antwoord van 117 Kerkeraden, terwijl 97 Kerkeraden de Zondagsschool voor de genoemde kinderen wel overbodig achtten. Van dezen keurden echter slechts 15 het wenschelijk, dat zij van de Zondagsschool worden geweerd.

Vraag 11. Is er op den arbeid der Zondagsschool in uw omgeving wel eens blijkbare vrucht gezien voor den geestelijken welstand der gezinnen, voor den bloei der Kerk en voor de uitbreiding van het Godsrijk in het algemeen?

Van blijkbare vrucht spraken met meer of minder beslistheid 122 Kerkeraden. In 15 lijsten werden daarvan bepaalde en treffende gevallen aangegeven.

66 Kerkeraden antwoordden, dat van blijkbare vrucht op den arbeid der Zondagsschool niets of althans weinig te bespeuren viel.

15 Kerkeraden oordeelden, dat de vrucht op het onderwijs der Zondagsschool moeilijk te onderkennen is, wijl in vele gevallen de Christelijke school en de catechisatie aan dezelfde kinderen arbeiden.

Uit de gegeven antwoorden bleek nu het volgende:

1. Dat de Gereformeerden in hunne beschouwing over de Zondagsschool in drie groepen uiteengaan.

Er zijn warme voorstanders, en er zijn meer of minder besliste (enkele zelfs bittere) tegenstanders.

Tusschen deze beide in is eene derde groep van lauwen en tragen, wien de zaak der Zondagsschool blijkbaar weinig ter harte gaat.

Deze laatste groep is helaas, de grootste der drie.

2. Dat verschillende omstandigheden in den laatsten tijd de opheffing van niet minder dan 86 Zondagsscholen hebben veroorzaakt. Doch de oprichting van eenige nieuwe, en vooral het weder openen van vroeger opgehevene Zondagsscholen wijst op eene kentering, die hier en daar ten opzichte van de beschouwing der Zondagsschool intrad.

3. Dat het met de huiscatechisatie inderdaad zeer treurig gesteld is. Het overgroote deel der Kerkeraden (188 tegen 18) verklaarde, dat hun daarvan weinig of niets is gebleken.

4. Dat de verschillende bezwaren, die tegen de Zondagsschool telkens worden ingebracht, slechts door een zeer kleine minderheid worden erkend. Alleen het bezwaar, dat het ter kerk gaan der kinderen door de Zondagsschool verminderen zou, werd door betrekkelijk velen toegestemd. Evenwel liepen ook hier de cijfers ver uiteen; 56 Kerkeraden deelden dit bezwaar, maar 167 (d. i. dus bijna driemaal zooveel), ontkenden de geldigheid er van. Van deze spraken sommige juist omgekeerd uit, dat het kerkgaan en de catechisatie er door bevorderd worden.

5. Dat het getal van hen, die de Zondagsschool enkel als tak van missionairen dienst willen erkennen, veel kleiner is, dan dat van hen, die haar bestaansrecht

toekennen ook in verband met de groote nalatigheid in, en het zeer gebrekkige van de huiselijke onderwijzing. Het getal der eersten bedroeg 50 tegen 162 der laatsten.

6. Dat de meeste onzer Zondagsscholen ($49 + 55 = 104$), wat de leerlingen betreft, gemengde scholen zijn; 92, dus 12 minder, hebben hoofdzakelijk leerlingen uit den boezem der Gereformeerde Kerken.

7. Dat, ofschoon een groot getal Kerkeraden de Zondagsschool voor de kinderen van Gereformeerden huize overbodig achtte, het getal van hen, die haar niet overbodig keurden, met 20 stemmen in de meerderheid was.

Nergens duidelijker dan hier (bij vraag 10), kwam het onderscheid aan het licht tusschen theorie en practijk. 97 van de 214 Kerkeraden oordeelden, dat de Zondagsschool voor de kinderen, die de Christelijke school en de catechisatie bezoeken, overbodig is; doch slechts 15 achtten het wenschelijk, dezen van de Zondagsschool te weren.

8. Met het oog op de beide vragen, als punten van het onderzoek door de Algemeene Vergadering te Nijkerk genoemd, werd deze uitkomst verkregen:

a. dat slechts zeer enkele ouders persoonlijk hunne kinderen onderwijzen;

b. dat de meeste Gereformeerde Zondagsscholen in meerdere of mindere mate ook dienst doen als middel ter evangelisatie.

Dit onderzoek heeft rijke vruchten gedragen.

Allereerst is daardoor met de stukken gebleken, dat de Zondagsschool is blootgesteld aan een critiek, die veelszins eenzijdig, ongegrond en overdreven is.

In de tweede plaats heeft het onderzoek als van zelf de Zondagsschool meer gemaakt tot een punt van ernstige bespreking. Daardoor is op vele plaatsen contract gekomen, in meer of minder mate, tusschen de Kerkeraden en de Zondagsschoolvereeniging.

Als in de laatste tijden het oordeel over de Zondagschool bij velen gunstig gewijzigd werd, heeft het ingestelde onderzoek daartoe zeker ook het zijne bijgedragen. Er is na dien tijd ontegenzeggelijk meer actie gekomen ook op dit gebied.

Het groote doel, waartoe het werd ingesteld, mag in beginsel geacht worden bereikt te zijn. „Jachin” hoopte n.l. daardoor een schrede nader te komen tot een bevredigende oplossing van de vraag naar de verhouding tusschen de Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Zondagsschool. En dat deze hope vervuld is, zal het volgende hoofdstuk ons toonen.

Het eerstgenoemde onderzoek is nog door een tweede gevolgd. Dit betrof het godsdienstonderwijs op de Christelijke dagschool. In „Jachin's” officiëel Orgaan was als dringende eisch onzes tijds bepleit: versterking van het godsdienstig onderwijs op de Christelijke dagschool. De aanleiding tot dit artikel lag in wat ons bij het ingestelde onderzoek van verschillende zijden onder het oog werd gebracht.

Niet in de breedte, maar in de diepte wenschte „Jachin” dat het godsdienstonderwijs op de dagschool werd versterkt. Niet door het meer tijd, wèl door het meer gehalte te geven.

Dit kon geschieden door een meer toepasselijke behan-

deling der gewijde geschiedenis, door de leesles in de Heilige Schrift zooveel mogelijk tot een Bijbelles te maken, en vooral ook, door den Heidelbergschen Catechismus onder de leerstof op te nemen.

Ten einde deze zaak algemeen onder de aandacht der heeren onderwijzers te brengen, is van het nummer van ons Orgaan, waarin over deze materie gehandeld werd, aan alle hoofden onzer Gereformeerde scholen een exemplaar toegezonden, met het vriendelijk verzoek, bericht te willen doen, of op hun school al of niet de Catechismus behandeld werd.

Slechts 32 heeren zonden ons een antwoord toe. De meerderheid der ingekomen berichten sprak ten gunste eener voorzichtige behandeling van den Catechismus op de school. Op 23 van de 32 scholen werd blijkens de ingekomen brieven de Catechismus gebruikt. Bij de meeste van deze stond de Catechismus als afzonderlijk leervak op den rooster; 5 van de 23 behandelden het Heidelberger leerboek „occasioneel” en „fragmentarisch”. Het kleine getal antwoorden, dat in 1903 inkwam, bewijst, dat deze zaak toen nog weinig in de harten leefde.

Wij verblijden ons, dat zij in den laatsten tijd herhaaldelijk met meer nadruk ter sprake is gekomen. „Jachin” acht de behandeling van den Catechismus op de Christelijke dagschool heilzaam en hoogst noodig, en hecht haar volle adhesie aan wat Dr. Kuyper zegt in „Ons Program” bladz. 472: „Wil men op later leeftijd in het opkomend geslacht gebondenheid aan de eeuwige beginselen vinden, dan is het noodwendig, dat begrippen als waarvan niet de liberalistische, maar b.v. de Heidelbergsche Catechismus uitgaat, het gemeengoed onzer Christelijke scholen worden.”

Het onderwijs uit den Catechismus zal onder den zegen des Heeren een heilzamen invloed oefenen op de jeugd. Het kan dammen opwerpen tegen den stroom des ongeloofs, die ons van alle zijden ernstig bedreigt.

Het recht gebruik van het Heidelberger leerboekje op de school, waarbij de grens tusschen de catechisatie en de school stipt wordt geëerbiedigd, zal de school een inrichting doen zijn, waarin, naar het woord onzer vaders, „de jonge jeugd in de ware Godsaligheyt, gehoorzaamheyt en de andere Christelijke deugden van jongs op geoëffent ende wel gestileerd wordt.”

Het is onloochenbaar, dat de kennis van het Woord Gods onrustbarend afneemt. Ons volk is met den Bijbel opgegroeid. In onzen tijd echter wordt de beteekenis en de invloed van het Woord Gods onder het volk schier met den dag geringer. Het bijgeloof verslaat zijn duizenden; het ongelooft zijn tienduizenden. En de ernst van den toestand wordt nog meer dan verdubbeld, door het feit, dat het ook in de godsdienstige kringen thans niet meer is als vroeger. Bijbelvastheid wordt in onzen tijd al schaarscher gevonden.

Ook de zeer gebrekkige huiselijke onderwijzing, die, ondanks de beste voornemens, bij zeer velen gebrekkig zal blijven, moet nopen tot versterking van het godsdienstonderwijs op de school. Zeer te betreuren is het, dat vele ouders juist in betrekking tot het godsdienstonderwijs der school, de minste belangstelling toonen. Men eischt wel, dat de kinderen flink zullen worden in het lezen, schrijven, rekenen enz., en op hun vorderingen daarin wordt gelet. Doch aan het godsdienstonderwijs denkt men dikwijls al te weinig.

Indien de ouders meer belangstelling toonden in het

godsdiensonderwijs op de school, zou dit inderdaad op het onderricht een uitnemenden invloed hebben. Ook zou dit ongetwijfeld gunstig werken op de Christelijke onderwijzing in huis.

De ernst der tijden, die wij beleven, moet ons tot een krachtige en onafwijsbare drangreden zijn, om op deze dingen nauwgezet acht te geven.

♦♦♦♦♦♦♦♦

X.

DE NIEUWE REGELING.

...

EEN der belangrijkste vraagstukken op het gebied der Zondagsschool is ongetwijfeld dit: welk verband behoort er te bestaan, tusschen de Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Zondagsschool?

Deze gewichtige quaestie is door het Hoofdbestuur van „Jachin” in de bestuursvergaderingen herhaaldelijk met ernst besproken. Ook op de jaarlijksche samenkomst werd zij nadrukkelijk aan de orde gesteld. Op de Algemeene Vergadering te Zwolle in 1910, werd over dit punt door Dr. B. Wielenga en te Nijkerk door wijlen Ds. A. Littooi een referaat gehouden. Vooral de gedachtenwisseling, die te Nijkerk na de inleiding van Ds. Littooi volgde, waar ook Dr. Wielenga tegenwoordig was, ligt den broederen, die het genoeg hadden, er bij tegenwoordig te zijn, ongetwijfeld nog in de herinnering. Om deze zaak meer beteekenis te doen krijgen en de belangstelling van velen er voor te winnen, besloot het Hoofdbestuur, het verslag dier beide samenkomsten, waarvan een zeer groote oplaag gedrukt was, in breeden kring te verspreiden.

Niet alleen zijn over dit punt vele woorden gewisseld, het kwam gelukkig ook tot daden.

Van een drietal plaatsen, welke in deze quaestie handelend zijn opgetreden, maken wij hier melding, n.l. Zaandam, Enschedé en Amsterdam.

1. De Gereformeerde Zondagsschool te Zaandam.

Aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Zaandam komt de eere, toe den baanbrekenden stap te hebben gedaan met het oog op de reformeering der Zondagsschool. De Zondagsschool is daar metterdaad gebracht in een verband tot de kerk, zooals dat ons principiëel en Schriftmatig voorkomt. Wij doen daarvan omstandig mededeeling, wijl hier de rechte weg is gewezen tot de o.i. eenige goede oplossing van het aanhangige Zondagsschoolvraagstuk.

Licht wordt altijd door schaduw verscherpt. Zoo ook hier. Daarom zullen wij eerst zien, hoe het voorheen in Zaandam met de Zondagsschool stond.

De Zondagsschoolvereeniging leidde er een sober en kwijnend leven. De leden lieten nooit iets van zich zien of hooren. Als het bestuur en de onderwijzers vergaderden, waren er soms maar drie of vijf leden tegenwoordig. Ook gebeurde het, dat niet één lid ter vergadering was. Zodoende kwam de behartiging van de belangen der Zondagsschool voor rekening van slechts zeer enkelen. De meeste leden der vereeniging bekommerden zich daarover in 't geheel niet. Deze toestand heeft jaren geduurd.

De broeders te Zaandam hebben terecht het onverantwoordelijke daarvan ingezien. Het is een smaad voor de kerk des Heeren. Het legt den broederen, die er zich aan toewijden, een te zware taak en vooral een te zware verantwoording op. En laatst, maar niet het minst, is

het tot groote schade voor de Zondagsschool zelve, die op zulk een wijze niet anders dan een kwijnend leven kan leiden.

Ziende op deze dingen, heeft Ds. G. Wielenga van Zwolle in zijn toespraak op het Amsterdamsche Zondingsfeest naar waarheid gezegd: „Het is toch al te dwaas, dat men zulk eenen gewichtigen arbeid (als de Zondagsschool verricht), overlaat aan den eerste den beste, die er lust toe gevoelt of er aardigheid in vindt.”

En hoe dwaas het ook zij, op de meeste plaatsen is het inderdaad met de Zondagsscholen nog zoo. Dat men het dwaze, het onverantwoordelijke, het zondige daarvan mocht inzien! Terwijl de mannen des ongeloofs op alle wijzen en met alle krachten zich er op toeleggen, om het kind voor zich op te eischen en naar zich toe te trekken, laten wij de bearbeiding der verwaarloosde jeugdigen, wier getal met den dag op schrikbarende wijze toeneemt, grootendeels over aan dilettantisme en liefhebberij.

Dat mag niet langer zoo blijven. Het gewicht der zaak en de ernst der tijden, die wij beleven, moeten ons dringen, om daarin verandering en verbetering aan te brengen. En dit hoe eer hoe beter. Dat het mogelijk is, heeft Zaandam op loffelijke wijze ons getoond.

De enkele broederen, die te Zaandam den arbeid der Zondagsschool behartigden, hadden een zware taak op de schouders. Den druk van dien last voelden zij des te meer, naarmate het besef bij hen levendig werd, dat het leiden der Zondagsschool eigenlijk de roeping des Kerkeraads was. Naarmate deze overtuiging bij hen rijpte,

viel de arbeid hun zwaarder en gevoelden zij al dieper, dat het, zooals het met de Zondagsschool tot nu toe stond, niet langer kon en mocht. Zoo kwam op een avond het bestuur der vereeniging tot het besluit, zich tot den Kerkeraad te wenden, ten einde hem in dezen advies te vragen. Tegelijk echter verklaarden de broederen zich bereid, om alles aan den raad der kerk over te geven.

Aanstands was de Kerkeraad gezind, om geheel de zaak der Zondagsschool te aanvaarden, oordeelende, „dat zij een zendingszaak is, waardoor men connectie kan bekomen met de buitenwereld, en het roeping der kerk is, om het evangelie te brengen, wààr ook.”

Nadat men het in de hoofdzaak met elkander eens geworden was, volgde de nadere regeling. Deze is alleszins uitnemend. Straks zullen wij haar afzonderlijk bespreken. Doch allereerst bepalen wij ons bij de hoofdvraag: op welke wijze het zoozeer noodige en door velen zeer gewenschte verband tusschen de Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Zondagsschool tot stand komen kan.

In de eerste plaats moet de overtuiging bij de besturen der Zondagsschoolvereenigingen gevestigd worden, dat deze stichting tot nu toe al te veel aan persoonlijk goedvinden en persoonlijke opvatting is overgelaten. Dit is door verschillende omstandigheden zoo geworden. En de kerk heeft daaraan evenzeer schuld als de Zondagschool. Doch in plaats van nu te gaan twisten over de vraag, bij wie toch eigenlijk de meeste schuld in dezen is, behooren wij veeleer ons diep er van te doordringen, dat het niet langer zoo kan en mag blijven.

Wat toch is het doel, 't welk de Zondagsschool moet beoogen?

Immers niet uitsluitend redding van enkele personen, maar vooral de voortplanting van de Kerk des Heeren.

Zij wenscht, voorzoover haar kleine kracht reikt, en wetende, dat de Heere, blijkens de geschiedenis der kerk, door het kleine vaak groote dingen deed, mede te arbeiden aan de kerstening van ons volksleven.

Dat is het rechte doel der Zondagsschool. Wie iets anders beoogt, is op een doolpad.

Zij heeft dus een roeping voor de kerk. En wel een missionaire roeping. Want al is het, dat vele kinderen uit den boezem der kerk deze inrichting bezoeken, in de eerste plaats wendt zij zich toch tot de geestelijk verwaarloosden en verdoodden. Dat zijn de eigenlijke voorwerpen, die de Zondagsschool, gedrongen door de liefde Christi, heeft te bearbeiten.

De Zondagsschool is een zaak van „binnenlandsche zending.” Zij is hiertoe een der eerste en ook een der uitnemendste middelen. Wat de Zendingsschool is op het terrein der missie onder de Heidenen, behoort de Zondagsschool te wezen voor den arbeid onder het moderne Heidendom, dat in de Christenlanden hoe langer hoe schrikkelijker afmeting verkrijgt.

Wie dit standpunt niet inneemt en het missionair karakter der Zondagsschool niet erkent, blijft in het moeras.

Wie de Zondagsschool niet missionair opvat, zal moeilijk op andere wijze haar karakter kunnen omschrijven, zonder, als Gereformeerde, hetzij op het punt van het huisgezin of van de school of van de kerk, in het gedrang te komen.

Daarentegen, waar men het missionair karakter dezer stichting erkent, is in beginsel de quaestie van het ver-

band tot de kerk beslist. Want aan de kerk heeft de Heiland den Zendingslast gegeven. Zendingsarbeid moet derhalve van haar alleen uitgaan. Dat mag geen zaak van particuliere personen zijn. Het is de hooge roeping van de kerk des Heeren.

De Zondagsschool behoort alzoo in gehoorzaamheid aan de ordinantie des Heeren, zich onder de kerk te plaatsen, opdat zij in het leven der kerk worde ingelijfd. Op welke wijze dit nu geschieden kan, leert ons de gang van zaken te Zaandam. Laat het bestuur der Zondagsschool zich tot den plaatselijken kerkeraad wenden met het verzoek, dat de kerk dezen arbeid der binnenlandsche zending van haar overneme. Dan zal hij in zuivere sporen geleid worden, onder kerkelijk opzicht en leiding komen en door of in aansluiting aan de kerkelijke ambten arbeiden. Zoo zal het belang der Zondagsschool krachtig bevorderd worden. Zoo wordt zij naar het woord van wijlen Ds. Littooi „gelegitimeerd, d. i. voor wettig en echt verklaard.”

Deze handeling moet echter van een groote voorwaarde afhankelijk worden gesteld. Zoowel het bestuur der Zondagsschool, als de raad der plaatselijke kerk moet er rijp voor zijn. Indien het bestuur der Zondagsschool het missionair karakter dezer stichting niet erkent, zal het zeker tot dezen belangrijken stap niet overgaan, wijl de dringende noodzakelijkheid er van niet gevoeld wordt. Maar stel, dat een bestuur zich wél daartoe geroepen gevoelde, doch dat de plaatselijke kerkeraad de Zondagsschool met een scheef oog aanzag, dan zou het verzoek, om den arbeid over te nemen, daar ter plaatse ontijdig

zijn en op niets anders uitloopen, dan op toenemenden achteruitgang en straks met de opheffing der Zondagschool eindigen. De vrees is inderdaad gegrond, dat de kerken op vele plaatsen voor dezen stap nog niet rijp zijn.

Blijkbaar had tot nu toe nog geen enkele plaatselijke kerk Zondagsschoolbelangen te brengen op de meerdere vergaderingen. Dit doet vreezen, dat de meeste kerken op dit punt nog slapende zijn. Moge de invloed van „Jachin” in dezen steeds meer een wekkende en opwekkende beteekenis krijgen. Evenwel vergete men niet, dat de Zondagsschoolzaken, evenals de arbeid der evangelisatie in het algemeen, niet zoozeer op de Generale Synode ter tafel behoeven te komen, tenzij alleen om de noodzakelijkheid van dezen arbeid en de belangstelling er in uit te spreken, gelijk dit indertijd door de synode van Groningen geschied is. Overigens zullen, wat de leiding en regeling van den arbeid aangaat, de Zondagscholen het wel nooit verder behoeven te brengen, dan de classicale vergaderingen en de provinciale synoden. Daartoe hopen wij echter, dat het steeds meer moge komen. Wij gelooven, dat de kerk, als zij zich in de toekomst het Zondagsschoolwezen niet aantrekt, aan nalatigheid moet worden schuldig geacht. De geest onzer eeuw, die zich al meer en op allerlei wijze op het kind richt, zal o. i. de kerk straks er toe nopen, ook deze belangrijke zaak ter hand te nemen.

Op de vergadering te Nijkerk werd op voorstel van Ds. Loois besloten, dat „Jachin”, aangezien de Gereformeerde Zondagsschoolarbeid in een overgangperiode verkeerde, als vereeniging in dezen vooralsnog geen principiële uitspraak zou doen.

Opleidingsklasse met den Leider br. A. Verleur.

Men wilde de beginselen eerst meer laten doorwerken en voor het bewustzijn helder laten worden. Uitmend. Maar toen deze motie aangenomen werd, schreven wij 1901. En nu is het 1911, dus 10 jaren later. Zijn in dien tijd de beginselen nu meer doorgewerkt en helderder tot het bewustzijn gekomen?

Wat te Zaandam geschiedde, geeft daarop antwoord.

En zóó helder stonden de zaken daar voor het besef der broederen, dat men reeds tot een beslissing en tot een goede oplossing kwam.

Moge dit voorbeeld al meer navolging vinden. Mochten onze Zondagsschoolbesturen toch leeren verstaan, dat de Zondagsschool geen zaak van particulieren behoort te zijn. Dat zij zich in correspondentie stellen met den plaatselijken kerkeraad. Laat men over en weer ernstig overwegen en bespreken. Dan komt er wrijving. Een overgangstijdperk behoort uiteraard te streven naar het beoogde doel. Zoo er in de overgangperiode geen voortgang is, komt er teruggang.

Natuurlijk geldt ook hier de regel: de verstandige wete tijd en wijze. Onverstandig zou het zijn, hier dringerig en drijverig op te treden. Daardoor zou de Zondagsschool schade lijden.

Doch waar de Zondagsschoolvereeniging en de kerkeraad in deze quaestie rijp zijn, om te handelen, wachte men niet langer. Daar volge men het voetspoor van Zaandam.

Op deze wijze alleen zal er sterke gisting ontstaan. Zoo zal het goede beginsel krachtig doorwerken en tot helder bewustzijn komen. Want leeringen wekken, maar voorbeelden trekken.

Het Zondagsschoolbestuur te Zaandam heeft den arbeid der Zondagsschool, gelijk wij meedeelden, aan den Kerkeraad overgedragen. Deze stichting is nu aldaar geen zaak meer van een afzonderlijke vereeniging, maar van den Kerkeraad. De Kerkeraad heeft van alles de leiding en de regeling in handen.

Het eerste, wat na de overdracht geschiedde, was de vaststelling van een reglement voor den Zondagsschoolarbeid. Eene commissie uit den kerkeraad werd benoemd, om een conceptregeling te ontwerpen. Deze broederen mochten het genoeg smaken, op de volgende vergadering hun arbeid goedgekeurd te zien.

Blijkens die regeling, die in de Derde Afdeeling van dit Gedenboek volledig is opgenomen, heeft de Kerkeraad het werk der Zondagsschool opgedragen aan een commissie, die onder zijn toezicht werkzaam is (Art. 3). Deze commissie is dus door den Kerkeraad gemachtigd, namens hem te handelen.

Zij bestaat:

a. uit gedeputeerden van den Kerkeraad, door dezen uit zijn midden of uit den boezem der gemeente gekozen, *b* uit de onderwijzers, en *c* uit de adspirant-onderwijzers en helpers.

Deze Commissie heeft een Bestuur van vijf leden; twee gedeputeerden des Kerkeraads maken er deel van uit. De overige drie Bestuursleden worden door de Commissie uit de onderwijzers gekozen. Ook maakt zij zelve bij stemming uit, wie haar als Voorzitter, als Secretaris of als Penningmeester dienen zal.

Het getal der gedeputeerden des Kerkeraads was eerst twee; spoedig werd dat uitgebreid tot zeven. Want er zijn daar ook zeven Zondagsscholen, zoodat nu voor elke

bepaalde Zondagsschool een deputaat van den Kerkeraad werd aangewezen, om met de onderwijzers dier school haar belangen te behartigen.

Het is ons aangenaam, dat we van deze Commissie een photo in ons Gedenkboek konden opnemen. Een tweetal broeders was verhinderd bij de opname tegenwoordig te wezen, zoodat de breede rijen nog niet voltallig zijn. Br. B. H. Koriker, Hoofd der Christelijke School, is voor velen onzer leden een goede bekende, wjl hij dikwijls op onze Jaarvergadering tegenwoordig was. Naast den Secretaris, br. G. v. d. Wees, zit de heer W. Offenbergh, die op enkele maanden na 50 jaren lang onvermoeid aan de Zondagsschool heeft gearbeid. Hem werd de groote genade verleend, vergrijsd te worden in den dienst des Heeren. Br. R. Pos, de Voorzitter, is eveneens aan velen bekend. Mej. J. M. P. Hartman, is Penningmeesteresse. De geheele Commissie bestaat uit 5 ouderlingen, 3 diakenen, het Hoofd der Christelijke School, het Hoofd der Christelijke Fröbelschool, een onderwijzer der Christelijke School, twee aanstaande onderwijzers en één student. Voorts onderscheidene broeders en zusters, van wie sommige twintig en dertig jaren aan de Zondagsschool verbonden zijn. Verschillend in rang en leeftijd, maar één in den arbeid des geloofs en der liefde. Zulk een groep van broeders en zusters te zien, wier hart met liefde en ijver voor de zaak des Heeren vervuld is, biedt inderdaad een indrukwekkend tafereel.

Wij komen nu tot den arbeid, welken die Commissie te behartigen heeft.

Haar taak is:

Zondagsscholen op te richten en die te verzorgen;
vergaderingen te houden, om de belangen der Zondags-
school te bespreken en werkzaam te zijn tot bekwaming
der onderwijzers en helpers;

helpers aan te stellen; uit den kring der helpers de
geschiktsten te bevorderen tot aspirant-onderwijzers, en,
voor zooveel dat noodig is, personen aan den Kerkeraad
ter benoeming tot onderwijzer voor te dragen;

de gelden, die inkomen, te beheeren en te besteden in
het belang van den arbeid;

tot steun van het Zondagsschoolonderwijs contact te
zoeken met de ouders der schoolgaande kinderen door
bezoek, en, waar dit noodig blijkt, door Bijbel- en traktaat-
verspreiding;

minstens eens per jaar, zooveel mogelijk in de maand
Januari, en voorts zoo vaak de Kerkeraad dit begeert,
rapport van den arbeid en rekening en verantwoording
voor den Kerkeraad te doen.

Uit dit breed en welgesteld programma blijkt, dat de
Commissie alles te doen heeft, wat in het belang van
den arbeid kan strekken. Zij doet dit als gevol-
machtigde van den Kerkeraad, onder zijn voortdurend
toezicht, terwijl zij geregeld aan den Kerkeraad verant-
woording schuldig is van al haar daden.

Dit program van actie toont, dat de broederen te
Zaandam wijselijk onderscheid hebben gemaakt tusschen
wat het principiële betreft, en wat de practische aange-
legenheden aangaat.

Ten aanzien van het principiële rust de beslissing
altijd en in alles bij den Kerkeraad; de practische dingen
worden door de Commissie geregeld.

De Kerkeraad wijst de gedeputeerden aan; benoemt de onderwijzers en ontslaat degenen, die, na advies der Commissie, ongeschikt bleken te zijn voor hun taak. De Kerkeraad stelt de regeling van den Zondagsschoolarbeid vast of wijzigt haar. De Commissie kan daartoe steeds voorstellen bij den Kerkeraad indienen.

Alleen belijdende leden der Gereformeerde Kerk kunnen tot onderwijzer worden benoemd. Deze benoeming geschiedt in den regel op een voordracht, welke de Commissie uit de adspirant-onderwijzers doet. Dit benoemen is echter niet maar enkel „ja” zeggen op wat de Commissie voordraagt. Neen, de Kerkeraad stelt vóór de benoeming een onderzoek in naar de kennis en bekwaamheden van hen, die in de voordracht worden genoemd. Een zeer uitnemende zaak, waardoor een der groote grieven tegen de Zondagsschool op de rechte wijze wordt weggenomen. Wie onderwijzen zal, moet onderwijs kunnen geven. Niet alleen het belang der Zondagsschool, maar vooral ook de eerbied voor het Woord Gods moeten er ons toe dringen, nauwlettend toe te zien, wie als onderwijzer ook op de Zondagsschool zal optreden.

Artikel 11 van de Regeling te Zaandam luidt: „Alle onderwijs moet zijn in overeenstemming met de belijdenisschriften der Geref. Kerken in Nederland. Wie als onderwijzer of helper in dienst treedt, moet vooraf verklaren, zich bij al zijnen arbeid aan die belijdenisschriften gebonden te achten”.

Ook dit is o. i. noodzakelijk. Wilt de school een inrichting van onderwijs is, moet er een regel zijn, waarnaar dat onderwijs wordt gegeven. Onze Zondagsscholen dragen den naam van „Gereformeerde Zondagsscholen.” Dit nu moet niet slechts een naam, neen, het moet werkelijkheid zijn.

Daarom is het eisch, dat al wie in den Zondagsschool-arbeid onder ons dienen zal, te voren verklaart, dit te zullen doen in overeenstemming met het karakter der Zondagsschool. Zoo worden eigendunkelijke handelingen afgesneden en het mededeelen van persoonlijke opvattingen en afwijkende beschouwingen aan de kinderen zoo-veel mogelijk voorkomen.

Als na het gehouden onderzoek is gebleken, dat de voorgedragen personen de noodige bekwaamheid bezitten, en als zij van hun zijde hebben verklaard, bij den arbeid zich te zullen houden aan de Gereformeerde Belijdenisschriften, wordt den betrokken personen een schriftelijke aanstelling uitgereikt.

Ook de adspirant-onderwijzers en helpers ontvangen een schriftelijke aanstelling. Een afdruk daarvan is in dit Gedenkboek opgenomen.

Het moet gezegd worden, dat de broeders te Zaandam met rijpe kennis van zaken en vaste hand hebben gearbeid. Zij toonden, de zwakke plekken van het Zondags-schoolwezen goed te kennen.

Vaak wordt in de Zondagsschool te veel overgelaten aan persoonlijk goedvinden en toevallige omstandigheden. De Kerkeraad te Zaandam nu heeft dit kwaad zooveel mogelijk door flinke maatregelen bezworen, als hij het optreden der onderwijzers en helpers in officiële sporen leidde. Niet de eerste de beste, die er maar lust toe gevoelt, of die door een vriend uit het personeel werd medegenomen, om daar „ook een woordje te spreken”, is er op de Zondagsschool werkzaam, maar alleen hij, die door den Kerkeraad onderzocht en daarna officieel aangesteld werd.

In artikel 9 wordt nog gemeld: „De onderwijzers, die op den datum der vaststelling van deze Regeling in dienst zijn van de Afdeeling Zaandam, van „Jachin”, worden geacht benoemd te zijn”.

Toen de zaak der Zondagsschool door den Kerkeraad overgenomen was, hebben de broeders zich niet als examinatoren van het dienstdoend personeel laten gelden, neen, zij hebben de onderwijzers en helpers in vertrouwen aangenomen. Dit is een wijze maatregel van overgang. Doch na dien overgang stonden al de broeders en zusters, die tot nu toe een afzonderlijke vereeniging vormden, onder het bestuur van den Kerkeraad.

De Kerkeraad van Zaandam heeft inderdaad ten opzichte van het Zondagsschoolwezen zich zeer verdienstelijk gemaakt. De Gereformeerde Zondagsschool staat daar in een gezonde betrekking tot de Kerk. Zij drijft niet meer op eigen wieken, maar is een zaak der Kerk. Geen toeval of persoonlijk goedvinden zijn daar leidende machten, maar alles geschiedt in goede orde. En de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken zijn er de grondslag van het onderwijs.

De broeders hebben met veel bekwaamheid en tact de rails gelegd in de richting, waarin o. i. het Zondagsschoolwezen moet worden geleid. Tot nu toe ging alles te veel buiten de Kerk om. Door de regeling, gelijk die te Zaandam werd ingevoerd, is een der grootste bezwaren tegen de Zondagsschool weggenomen, nl. dat zij „zonder het te willen of te bedoelen, haar zeer bedenkelijke zijde voor de toekomst van het kerkelijke leven kreeg.”

Met wijs beleid heeft de Kerkeraad aldaar gehandeld; hij heeft goede banden gelegd, banden die niet knellen, maar stevigheid en kracht geven.

De principiële dingen, al wat de beginselen raakt, worden door den Kerkeraad bepaald, doch de regeling van meer huishoudelijke zaken is overgelaten aan de Zondagsschoolcommissie.

In artikel 12 van de Regeling voor den Zondagsschoolarbeid lezen wij: „Over het leerplan, de oprichting en opheffing van scholen, het houden van feesten, de uitdeeling van boekjes en tractaten, enz. enz. beslist de Commissie.”

Zoo behoort het. Al de dingen toch, die hier worden genoemd, liggen rechtstreeks onder het bereik der Commissie. Indien de Kerkeraad hierin handelend optreden zou, kon dat niet geschieden, zonder dat hem van stuk tot stuk daarover breede inlichtingen door de Commissie waren verstrekt. Dit zou veel moeite veroorzaken en den gang van zaken noodeloos vertragen.

Alleen als er verschil van inzicht over eenig punt in den boezem der Commissie bestaat, wordt de Kerkeraad er in gemoeid. „Bij verschil”, zoo lezen wij verder in artikel 12, „heeft eene minderheid van tenminste $\frac{1}{3}$ der aanwezige leden het recht, de zaak ter beslissing te brengen bij den Kerkeraad. Dit zelfde recht hebben de twee gedeputeerden des Kerkeraads.”

Dus slechts als de wagen hokt en stoot, komt de Kerkeraad er aan te pas. Een zeer wijze bepaling. Niets toch verlamt de kracht tot arbeiden meer dan verdeeldheid. Licht ook kan de eene broeder zijn oordeel wat te

veel op den voorgrond willen schuiven. Blijven zulke verschilpunten nu onopgelost, dan smeulen er vuurvonken, die weldra brand veroorzaken zullen. Het scheidsgerecht van den Kerkeraad kan in dergelijke gevallen dit kwaad voorkomen, of waar het reeds is, met wijsheid en voorzichtigheid wegnemen. Al de broeders, die op de Zondagsschool arbeiden, hebben bij hun aanstelling zich vrijwillig onder het gezag van den Kerkeraad gesteld en zijn dus gehouden, zich aan diens uitspraken te onderwerpen.

De Commissie vergadert op vaste tijden tot afdoening der loopende zaken, en wel den tweeden Woensdag van elke maand.

Ieder onderwijzer doet dan mededeelingen over zijn school, en op de laatste vergadering in 't jaar geeft hij een schriftelijk verslag. Dit schriftelijk verslag dient voor het rapport, dat jaarlijks in de maand Januari bij den Kerkeraad ingediend wordt.

Dit voorbeeld verdient alleszins navolging. Door die maandelijksche besprekingen kunnen de onderwijzers elkaar dienen met hun wederzijdsche ervaringen. Iets, wat van zeer groot belang is. Daarin ligt een uitermate vormende invloed. Menig onderwijzer komt gedurig voor verschillende moeilijkheden te staan. Hierin het advies van oudere en meer ervaren onderwijzers niet terloops, maar in een rustige vergadering te kunnen vernemen, kan rijke winst bieden.

Eigendunkelijk handelen en eigenmachtig optreden doen aan de goede zaak dikwijls groote schade. Gemeenschappelijk overleg daarentegen geeft kracht.

Op de vergaderingen der Commissie worden vooral besproken: de wijze van werken, de methode van het vertellen, het handhaven der orde en het oefenen van tucht. Al deze dingen kunnen niet ernstig genoeg behandeld worden. Deze besprekingen worden steeds door een ouderen broeder ingeleid, die aan de onderlinge gedachtenwisseling, welke straks volgt, leiding en stuur geeft, en niet verzuimt, waar dit noodig is, de eenvoudigen vriendelijk te leiden en de eigenwijzen op zachte manier te bestraffen.

De beteekenis van dergelijke samensprekingen kan o.i. niet te hoog worden geschat. Zij hebben onder des Heeren zegen de werking van het zonlicht op de bloemen, waardoor de knoppen zich ontsluiten. Ze doen de aanwezige talenten rijpen, en kunnen het onkruid wegnemen, dat de gewenschte ontwikkeling verhindert.

Ook waar men nog niet gezind en gereed is, den grooten stap te doen, die door de broeders te Zaandam gedaan werd, zou het al veel zijn, wanneer men begon met een maandelijksche samenkomst te houden in den geest, als hier boven werd beschreven. Daarvan zou een rijk gezegende invloed uitgaan. Daar zouden de wapenen in onzen heiligen krijg worden gewet en gewijd. Daardoor zou het eenzelve en eenzijdige, dat ook op de Zondagsschool groote schade doet, voor een goed deel worden weggenomen.

De Zondagsschool te Zaandam verkeert in de gunstige conditie, dat de heer B. H. Korfker, hoofd der school met den Bijbel, haar een goed hart toedraagt en daarvan op velerlei wijze blijkt geeft. Hij dient op de com-

missievergadering het personeel van advies en leidt de besprekingen menigmaal in; ook bezoekt hij nu en dan de scholen, om te hooren en te zien, hoe het er toegaat.

't Ware te wenschen, dat dit op vele plaatsen zoo was. Dat zou ongetwijfeld den arbeid der Zondagsschool zeer ten goede komen. Tot het onderwijzen op de Zondagschool behoort niet alleen persoonlijk geloof en liefde tot de jeugd; zelfs is kennis van de Schrift, hoe voornaam deze ook zij, niet genoegzaam. De onderwijzer moet vooral ook het kind kennen en heeft zich te oefenen in wat men noemt: tact om met kinderen om te gaan. Wie kunnen hierin ons personeel nu beter van dienst zijn, dan de onderwijzers der Christelijke dagschool? Wij betreuren het steeds, dat zoo weinige dezer broeders zich aan den arbeid der Zondagsschool toewijden.

Nu weten wij wel, wat bezwaar men vaak inbrengt, als hiertoe wordt opgewekt. Deze broederen zitten heel de week onder de jeugd. Maar juist daarom zouden wij velen hunner zoo gaarne ook aan de Zondagsschool verbonden zien! Er zou van hen voortreffelijke leiding uitgaan tot heel het personeel, met name wat den tact tot onderwijzen betreft.

Inzonderheid waar het Hoofd der Christelijke school zich met de Zondagsschool belangstellend inlaat, zal daarvan veel goeds mogen worden verwacht. De heer Korfker schreef ons: „Vele onderwijzers zijn mijn oud-leerlingen.” Deze oud-leerlingen der dagschool zijn dan echter weder, zij het in een ander opzicht en met een ander doel, ten volle zijn discipelen. En de oude betrekking, die tusschen beiden bestaat, zal den goeden invloed van het Hoofd der school verdubbelen in kracht.

Een voorname zaak achten wij het voorts, dat blijkens de mededeelingen, die ons daarvan werden gedaan, ook ernstig toezicht gehouden wordt, of de kinderen het Zondagsschoolonderwijs getrouw bijwonen. De kinderen, die, om welke redenen ook, verzuimen, worden bezocht. Zoo komen de onderwijzers rechtstreeks met de ouders in aanraking en wordt er dus een verband gelegd tusschen het huisgezin en de Zondagsschool. Vooral wanneer de kinderen ziek zijn, kan dit gezegenden invloed oefenen. In dagen van krankheid zijn ook de wereldschgezinde menschen eerder te naderen dan anders. De ziekte is een ploegschaar, die voor het goede woord soms een vore trekt. Deze bezoeken worden veelal te weinig gedaan. Menig anderszins trouw en uitnemend onderwijzer schijnt daartoe maar niet te kunnen komen. Dit is inderdaad zeer te betreuren. Men laat daardoor vele uitnemende gelegenheden ongebruikt voorbijgaan, waardoor de Zondagsschool ten zegen kan zijn, zoowel voor de kinderen als voor de ouders.

De Kerkeraad te Zaandam heeft dit recht ingezien. Vandaar dat hij zelfs een crediet gegeven heeft, om, indien mocht blijken dat zulks noodig was, Bijbels gratis uit te reiken in huisgezinnen, waar het Woord Gods niet is. Een voortreffelijke maatregel!

Dit brengt ons vanzelf tot nog een ander punt, in artikel 14 van de Regeling vermeld. De Commissie beschikt over de fondsen. Deze bestaan uit de opbrengst der in alle scholen aanwezige busjes; uit contributiën van begunstigers, giften, bijdragen, enz. Deze inkomsten worden alle besteed ten behoeve van den Zondagsschool-

arbeid. Indien de Commissie uitgaven noodig acht boven de inkomsten, dan wendt zij zich met een met redenen omkleed verzoek tot den Kerkeraad, die daarna in de aanhangige zaak een beslissing neemt. Alle fondsen en bezittingen behooren aan den Kerkeraad.

Hier springt ons weder een belangrijk voordeel in het oog van de rechte verhouding der Zondagsschool tot de Kerk. Menige Zondagsschool is zeer schraal bij kas en moet daardoor in den arbeid zich beperken. Waar nu de kerkeraad de zaak der Zondagsschool overneemt, wordt bij al de zedelijke winst, die dat medebrengt, ook nog de financiële kracht versterkt. Hoe wijder bodem een plant heeft, hoe meer vruchtbaarmakende sappen zij geniet.

De kerkeraad te Zaandam heeft, het moet tot zijn eere gezegd, de zaak der Zondagsschool op zeer uitnemende wijze geregeld. Niet alleen heeft hij deze regeling in eigen omgeving ingevoerd, aanstonds werd daarvoor ook propaganda gemaakt bij de genabuurde kerken. Een Zondagsschool te Nauwerna, waarheen elken Zondag twee Zaandamsche jongelingen gingen, werd aan den kerkeraad der Gereformeerde kerk te Westzaan overgedaan. Het kostte wel wat moeite, maar het einde der onderhandelingen was toch bevredigend.

Het mes sneed hier dus van twee kanten. Men bracht de zaak niet alleen bij zich zelf, maar ook bij anderen in het rechte spoor.

Door deze overdracht aan Westzaan kregen de broeders te Zaandam gelegenheid, om hun vischnet weer op andere plaatsen uit te werpen. Werd de Zondagsschool te Nauwerna aan Westzaan overgedragen, twee nieuwe Zondagsscholen werden geopend, waarvan een te Koog a/d.

Zaan, dat kerkelijk tot de Gereformeerde kerk te Zaandam behoort. De nieuwe regeling heeft dus het levensbloed verfrist en daardoor geprikkeld tot meerdere ontplooiing van kracht.

In verschillende wijken der stad werkt de Commissie in acht lokalen: ruime schoollokalen en consistoriekamers, welke gratis gebruikt mogen worden, of oude woonhuizen ook wel kelders, welke tot een bepaalden prijs worden gehuurd. Door de welwillende zorgen der broeders werden wij in de gelegenheid gesteld een tweetal photo's te geven. De eene is een binnenpost, welke in de Christelijke school aan de Vinkenstraat is gevestigd; de andere is een buitenpost, n.l. de Zondagsschool te Koog aan de Zaan, welke in een oude woning wordt gehouden.

Nog één artikel uit de Regeling van den Zondagschoolarbeid der Gereformeerde Kerk te Zaandam hebben wij te bespreken. Wel een der kleinste in omvang, doch daarom niet een van de minste in beteekenis. Wij bedoelen artikel 15, dat aldus luidt: „De Commissie treedt, des gewenscht, als corporatie toe tot de Zondagschoolvereeniging „Jachin”.

Ook dit artikel is van groot gewicht, wijl het antwoord geeft op de vraag, in welke verhouding de plaatselijke Zondagsschool behoort te staan tot onze Zondagsschoolvereeniging.

De broeders te Zaandam hebben bij hun regeling ook dit punt overwogen. En deze overweging heeft tot een goede practijk geleid. In Art. 15 toch staat: „De Commissie treedt als corporatie tot „Jachin” toe.”

Eindelijk komen hier twee vragen aan de orde: *a* welke is bij de nieuwe regeling de gewenschte verhouding der plaatselijke Zondagsschool tot „Jachin”? en *b* welke beteekenis heeft „Jachin” in de toekomst voor de Zondagsscholen?

Wat het eerste betreft, vernemen wij uit de Regeling, dat de Commissie als corporatie tot „Jachin” toetreedt. Uitnemend. Niet de Kerkeraad, maar de Commissie sloot zich bij onze Vereeniging als corporatie aan. Natuurlijk stak er geenerlei bezwaar in, wanneer de Kerkeraad als zoodanig bij „Jachin” zich wilde aangeven. Dit blijkt wel uit de lijst der corporatiën in het Jaarverslag, waarop verscheidene kerkeraden staan aangeteekend. Maar wij spreken nu over deze zaak in verband met de nieuwe regeling. En dan achten wij het beter en zuiverder, dat de commissie als corporatie toetreedt.

Telkens hebben wij in het voorgaande onderscheid gemaakt tusschen het principiële en het practische. Het principiële berust te Zaandam bij den Kerkeraad. De practische aangelegenheden echter worden door de Zondagsschoolcommissie behartigd. Aangezien „Jachin” in de toekomst minder met het principiële en meer met het practische en huishoudelijke te doen krijgen zal, is het geheel in den haak, dat de Commissie zich met onze Vereeniging in contact stelt, en dat zij alle noodige correspondentie met haar door haar Secretaris voert.

Maar van één uitdrukking in Art. 15 spraken wij nog niet. Er staat toch: „De Commissie treedt, des gewenscht, als corporatie toe.” Des gewenscht, wil zeggen: indien men het gewenscht acht, zoo men het goed en nuttig vindt. Deze uitdrukking kwam ons, eerlijk gezegd, wel wat zwak voor. Liever hadden wij, in

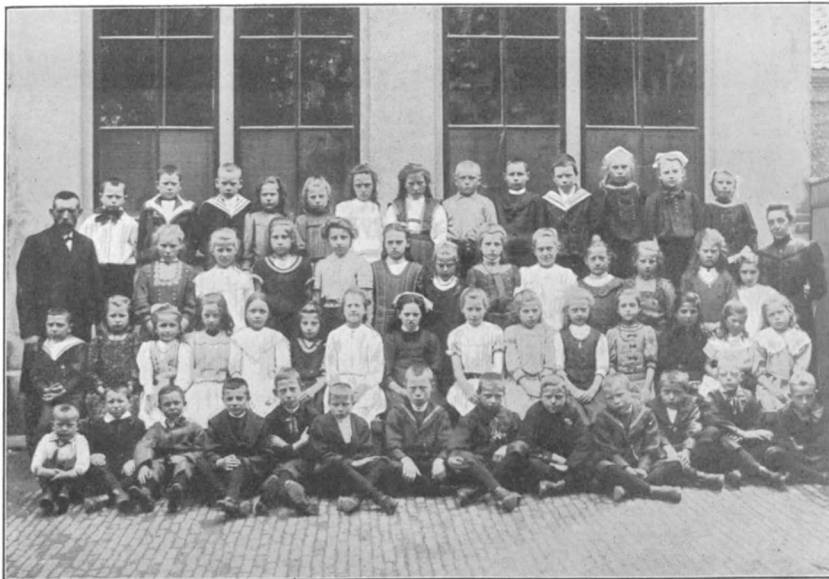
plaats van het wenschelijke, het noodige dezer zaak hier uitgedrukt gezien. Doch de practijk der broederen heeft getoond, dat zij „des gewenscht” ook in dien zin verstonden, want zij hebben zich als corporatie van „Jachin” laten inschrijven.

Wij mogen niet achterwege blijven ook hier iets nader aan te wijzen, waarom het gewenscht en noodig is, dat alle besturen of commissiën dit voorbeeld der Zondagschool te Zaandam trouw volgen,

Op schier elk terrein wordt in onzen tijd de beteekenis en de kracht verstaan van het vereenigingsleven. De leuze: „centraliseert u” klinkt ons tegenwoordig van alle kanten tegen. 't Is wenschelijk, dat zij ook op het gebied der Zondagsschool zich meer dan tot nu toe late gelden. Congressen en bonden vindt gij in onzen tijd van alle soort: ouderlingen-congres, diaconale-conferenties, de Unie van scholen met den Bijbel, den Bond van Christelijke jongelingsvereenigingen; voorts zijn er allerlei vakvereenigingen.

Al die bonden en vereenigingen roepen een organisch verband in het leven, waardoor de verschillende deelen, die anders op zich zelf zouden blijven staan, in gemeenschap met elkander gebracht worden, om elkaar te steunen, te dienen en aan te vullen. De Heere heeft de menschen zoo geschapen, dat zij elkaar noodig hebben. Een mensch kan op verre na niet alles alleen doen. Hierdoor wordt van zelf de wet geboren, dat de een den ander behoort te dienen met de gaven, hem door God geschonken.

Zoo is heel de maatschappij ontstaan. De bakker dient

Een binnenpost der Zondagsschool te Zaandam.

Een buitenpost der Zondagsschool te Zaandam.

ons met zijn brood, de winkelier met zijn handelsartikelen, de geneesheer met zijn medische, de advocaat met zijn juridische kennis.

Deze wet van het aaneensluiten en in elkaar passen heeft nu ook kracht op het gebied der Zondagsschool. Al de Gereformeerde Zondagsscholen, die zich als corporatie bij „Jachin” voegden, vormen te zamen een Bond, die eenparig de belangen der Zondagsschool voorstaat en waarin verschillende krachten en gaven zich vereenigen tot het treffen van eenzelfde doel: den welstand van het Zondagsschoolwezen. Naarmate nu zulk een bond talrijker in zijn corporaties is, en deze alle in elkaar sluiten, zoodat het eene lid tot een hand en een voet voor het andere is, en de een tot een orgaan voor de kracht van de anderen strekt, zal er van zulk een vereeniging meer heilzame werking uitgaan.

Om deze uitnoodiging meer kracht te doen hebben, willen wij nader aanwijzen, welke plaats en wat betekenis „Jachin” heeft ook bij de regeling, gelijk die in Zaandam getroffen is en welke in de practijk, gelijk de Voorzitter nog onlangs ons verzekerde, uitnemend werkt.

Het bestaan der Zondagsschoolvereeniging „Jachin” wordt door de nieuwe regeling volstrekt niet bedreigd. Wie dit meent, vergist zich. Haar optreden zou daardoor principiëel zuiverder, en haar kracht en haar invloed practisch grooter worden.

Principiëel zuiverder, noemden wij in de eerste plaats.

Wanneer de Zondagsschool aan de kerk als een missionaire inrichting overgaat, is het stichten van Zondagsscholen ook de taak der kerk en ligt dit niet meer

op den weg van „Jachin”. De Kerkeraad treedt in dezen handelend op, door de Commissie, welke op zijn last en namens hem handelt. Zoo „Jachin” zelf dan nog Zondagsscholen oprichtte, zou zij ingrijpen in de rechten der plaatselijke kerken. Al wat de Vereeniging in dezen doen kan, is, dat zij, indien haar gebleken is, dat een kerk een uitnemend terrein onbearbeid laat, bescheidenlijk en met vriendelijken drang de geestelijke belangen dier plaats bij haar te bepleiten, door inlichtingen te vragen, of, zoo dit noodig mocht zijn, financiëelen steun of stoffelijke hulp te verleen. Maar de bevoegdheid om handelend op te treden, verblijft alsdan aan de kerk, wijl Christus haar het bevel gaf tot buitenlandsche zending en ook tot binnenlandsche evangelisatie. „Zending drijven” kan alleen de kerk. En zij doet dat in gehoorzaamheid aan haar Zender.

In de tweede plaats zeiden wij, dat door de nieuwe regeling „Jachin's” kracht en invloed practisch grooter zou worden. De vereeniging zou dan bestaan uit tal van plaatselijke commissiën voor den arbeid der Zondagschool, die te zamen een Unie, een centraal bureau vormden, dat van zeer groote beteekenis wezen kon.

Gij kent — om maar één voorbeeld uit vele te nemen — den wielrijdersbond. Deze vertakt zich over heel het land. Hij bezit een eigen orgaan, geeft wielrijdersatlassen uit, plaatst overal wegwijzers op de kruispunten. Op in het oog vallende wijze worden de naam der plaats en de afstand in kilometers aangegeven. Is ergens een gevaarlijk punt bij een weg, dan verkondigt u een groot bord aan een ijzeren paal al van verre: „Pas op de

gevaarlijke bocht" of: „Denk aan den tram." In alle hotels, die zijn aangesloten, is een reparatiekist, waar de wielrijder, dien een ongeluk trof, zich van het bekomen ongerief herstellen kan. Op dergelijke, d. w. z. op zoo praktische wijze, behoort „Jachin" een unie te vormen, die, gelijk Dr. B. Wielenga het in zijn referaat te Zwolle heeft uitgedrukt, door het vormen van een generale kas en het uitgeven van litteratuur en roosters, den plaatselijken arbeid steunt en bevordert.

Deze steun is van niet geringe beteekenis ook voor de beginselen.

Zoo is „Jachin" dus een centraal-bureau voor inlichtingen en advies, een centrale kas voor hulp aan zwakke Zondagsscholen, en een centrale kracht, die zich laat gelden tot aanvuring van den ijver, tot opschering der liefde en die, laatst, maar niet het minst, ook door haar Orgaan het inzicht in het vraagstuk der Zondagsschool verheldert en de gedachte meer kan doen rijpen, om weldra te komen, waar het toch heen moet: tot de kerkelijk-missionaire Zondagsschool.

2 De Gereformeerde Zondagsschool te Enschedé.

Ook te Enschedé is de Zondagsschool in het goede spoor gebracht. Eveneens te Wormerveer, te Zutphen en te Weesp. Er zijn ook nog andere plaatsen, waar de nieuwe regeling is ingevoerd, doch van deze kwam geen officieel bericht daarover bij ons in. Evenwel is het getal van hen, die in dezen de hand aan den ploeg hebben geslagen, nog zeer klein.

Uit Enschedé werd ons een breedvoerige mededeeling

gedaan. Wilt hier duidelijk blijkt, hoe het werk der reorganisatie behoort te worden ondernomen, geven wij na Zaandam aan Enschedé een plaats.

De broeders zijn aldaar in hun operaties ten deze zeer voorspoedig geweest. Zij deden niet een halven, maar een heelen stap voorwaarts in de goede richting.

Terwijl men aanvankelijk slechts op kerkelijk toezicht over den arbeid der Zondagsschool bedacht was, mocht men meer verkrijgen, n.l. dat de Zondagsschoolarbeid geheel door den Kerkeraad werd overgenomen.

Ook Enschedé gaf hier het goede voorbeeld. De actie is van de Zondagsschoolvereeniging uitgegaan. Zij heeft haar voorstellen bij den Kerkeraad ter tafel gebracht. Zoo behoort het ook.

Op uitnemende wijze zijn de broederen geslaagd. Met het oog op het mindere begonnen, hebben zij het meerdere verkregen. Moge dat tot aansporing strekken van menig Zondagsschoolbestuur, dat het beginsel wel huldigt, doch in de uitvoering er van door de bezwaren zich laat weerhouden. Laat men de zaak althans beproeven.

Best mogelijk, dat vele bezwaren dan blijken niet werkelijk te bestaan, maar slechts denkbeeldig te zijn.

Er is in de laatste jaren onder ons over het vraagstuk der Zondagsschool veel gesproken. Van verschillende kanten is het overwogen en toegelicht. En nu wachten wij op de daden. Wij kunnen ons echter niet ontveinzen, dat deze daden zich wat te lang laten wachten.

Hoe nu in dezen vruchtbaar gehandeld kan worden, toont ons de gang van zaken in Enschedé. Jarenlang heeft te Enschedé, een fabrieksplaats, welke zich meer en meer uitbreidt, waar zeer velen leven, die gansch en al aan de vreeze en den dienst Gods onttrend zijn, de Zon-

dagsschool niet ongezegend gewerkt; doch in den laatsten tijd was de ijver wel eenigszins verslapt en bij velen de sympathie verflauwd. De Zondagsschoolvereeniging had zelf hiervoor ook wel eenige aanleiding gegeven. Stond zij vroeger onder toezicht des kerkeraads, later heeft zij zich geheel aan het kerkelijk toezicht onttrokken en alle contact met de plaatselijke kerk verbroken. Zoodoende was zij het goede spoor geheel bijster geworden, en is het te begrijpen, dat de Zondagsschool aan vele Gereformeerden niet sympathiek was en zij zelf, tengevolge van een en ander, niet bloeide.

In Enschedé deed zich dus hetzelfde voor als te Zaandam. De Zondagsschool leidde er een kwijnend bestaan.

Deze toestand heeft het Bestuur der vereeniging er toe geleid, Ds. de Bruijn uit te noodigen, in een openbare vergadering met gelegenheid tot gedachtenwisseling, de vraag aangaande „het bestaansrecht der Zondagsschool” eens onder de oogen te zien.

Deze vergadering heeft strooming in het water gebracht. Het bestuur beloofde, de gegeven wenken inzonderheid ook aangaande het verband van de Zondagschool met de kerk, ernstig te zullen overwegen. Na eenige samenspreking, onder bekwame leiding gevoerd, was het kostelijk resultaat: dat de Zondagsschoolvereeniging met alle stemmen besloot, haar arbeid geheel aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk over te dragen met verzoek, dat deze de zaak zelf ter hand nemen zou. En wat was de uitkomst? De Kerkeraad besloot eenparig aan het verzoek der vereeniging te voldoen.

Het bleek dus, dat in den weg van goed overlegden

voorbereidenden arbeid het beoogde doel spoedig en verrassend werd getroffen. De Zondagsschoolvereeniging „Erfdeel des Heeren” werd ontbonden verklaard, omdat op voorstel der vereeniging de Kerkeraad den Zondags-schoolarbeid zelf ter hand wenschte te nemen.

De leden der ontbonden vereeniging werden allen door den Kerkeraad tot leden der Commissie voor den Zondagsschoolarbeid benoemd. Ook bepaalde de Kerkeraad, dat de Commissie tot „Jachin” toetreden zou. In alles werd gehandeld naar het exempel, door Zaandam gegeven.

Strekke de goede uitkomst, ook te Enschedé verkregen, velen ten spoorslag, om niet langer stil te zitten en af wachten, maar krachtig aan het werk te tijgen.

Worde het besef toch steeds levendiger, dat wij met een Zondagsschool buiten alle kerkelijk verband geen vrede kunnen en mogen hebben. Drijve die gedachte de besturen aan, om de quaestie in bespreking te brengen. Zijn de broederen het na goede voorlichting en ernstig beraad onderling eens geworden, dan kloppe men aan de deur der kerkeraadskamer aan, om daar zijn voorstellen te doen.

Laat door bezwaren u niet afschrikken. Het voorbeeld van Enschedé bemoedige u veeleer, om voort te gaan.

Laat de liefde tot de kerk des Heeren, laat de liefde tot den arbeid der Zondagsschool, laat de liefde tot het koninkrijk Gods er u krachtig toe dringen.

En de uitkomst zal zijn, dat ge verrast en beschaamd zegt: het had reeds veeleer moeten geschieden.

Heeft de zaak haar beslag gekregen, dan komt het ons zeer gewenscht voor, dat een openbare vergadering worde belegd, waarin het Zondagsschoolwezen besproken en tot

belangstelling en persoonlijke medewerking aan de Zondagsschool opgewekt wordt. Zoo zal zij meer worden ingelijfd in het leven der kerk.

Dan zal de Zondagsschool de plaats ontvangen, die zij in de kerk behoort in te nemen. En waar zij nu nog menigmaal aan miskenning en harde critiek is blootgesteld, zal haar dan de waardeering en liefde ten deel vallen, waarop zij naar luid der historie aanspraak mag maken.

In dien weg zal een der zwakke plekken van het Zondagsschoolwezen, n.l. het gebrek aan personeel, zeker het best worden verholpen. In Zaandam en in Enschedé althans vindt men voor den arbeid veel belangstelling en heeft men ook genoegzame onderwijskrachten.

3 De Gereformeerde Zondagsschool in Amsterdam.

Ook te Amsterdam is de wissel naar het zuivere spoor overgehaald. De Zondagsschoolvereeniging op Gereformeerden grondslag, voorheen „Patrimoniums Zondagscholen” en „de Gereformeerde Broederkring”, zonden bij den Kerkeraad een schrijven in, waarbij kerkelijk toezicht over de Zondagsscholen aangevraagd werd. Al gingen deze beide corporaties niet zoover als in Zaandam en in Enschedé het geval was, toch achten wij het een beteekenisvollen stap in de goede richting. Al wat contact kan aanbrengen tusschen de Zondagsschoolvereeniging en den plaatselijken kerkeraad juichen wij van harte toe.

De Kerkeraad toonde het verzoek om kerkelijk toezicht

op hoogen prijs te schatten. Na eenige correspondentie werd het gaarne ingewilligd.

Wat hebben wij nu in dezen door kerkelijk toezicht te verstaan? Toezicht is het toezien, het opzicht houden over iets. Het duidt aan bewaking en zorg. Het verzoek om toezicht tot den Kerkeraad gericht, beoogde de wakende en leidende zorg des Kerkerads over heel den Zondagsschoolarbeid. In artikel 13 onzer oude Statuten werd ook van kerkelijk toezicht gesproken. Doch in veel beperkter zin. Daarbij werd den Kerkeraden verzocht „opzicht te willen houden over de Zondagsscholen der afdeeling, voor zoover de leer en den wandel der onderwijzers aangaat”. Dit had echter zeer weinig beteekenis; ook was het vrijwel overbodig. De onderwijzers der Zondagsschool staan als belijdende leden der kerk ten opzichte van hun leer en wandel immers van zelf onder het opzicht des kerkerads. Moge die oude bepaling ook bedoeld hebben, het kerkelijk verband met en het kerkelijk toezicht over de Zondagsschool te sterken, de ervaring heeft bewezen, dat het in de practijk niet of anders zeer zwak werd uitgeoefend. Het bestond veelal slechts in naam, in werkelijkheid had het weinig te beteekenen. Toen de Zondagsschool te Amsterdam bij den Kerkeraad toezicht aanvroeg, werd dan ook heel iets anders, en veel meer bedoeld, dan de oude bepaling der Statuten meldt. De regeling door een daartoe benoemde commissie ontworpen, welke in Afdeeling Drie van dit boek volledig is afgedrukt, toont dat duidelijk aan. Daarin wordt omschreven, wat het kerkelijk toezicht inhoudt, door wie en op welke wijze het wordt geoeffend. De regeling draagt alleszins het kenmerk, dat zij door bekwame handen is gesteld. Uit

formeel oogpunt kan zij tot model dienen aan andere Zondagsschoolbesturen. Daarom vestigen wij iets nader op haar de aandacht.

Er bestaat in Amsterdam een Commissie van toezicht op de Zondagsscholen, welke als bemiddelaar optreedt tusschen den Kerkeraad en de verschillende Zondagsschoolverenigingen, die het toezicht aanvroegen.

Artikel 1 beschrijft, hoe de Commissie geformeerd is. Zij telt acht leden, die door den Kerkeraad worden benoemd. Al behoeft in kleinere plaatsen die Commissie niet zoo uitgebreid te zijn, toch behoort zij op dezelfde leest te worden geschoeid. Onze eerste Secretaris, de heer P. Oranje, heeft in den kring dezer broederen een plaats.

Artikel 2 handelt van den tijd, gedurende welken de commissieleden zitting hebben. In een geval van vacature kan de Kerkeraad bij de benoeming ruggespraak houden met de Commissie.

Uitnemend. De leden der Commissie zullen ongetwijfeld het best in staat zijn, den Kerkeraad hierin te dienen van advies.

Artikel 3 raakt de principiële grondslagen. Het bevat twee alinea's. In de eerste wordt gezegd, „dat de Zondagsschool niet anders moet wezen dan middel voor evangelisatie”. Hier zijn wij zoo vrij, een enkele opmerking te maken. Wij voor ons hadden de eerste alinea iets breder omschreven willen zien, bijv.: dat de Zondagsschool niet anders moet wezen dan middel van evangelisatie onder geheel of gedeeltelijk verwaar-

loosde kinderen. Zooals de redactie nu luidt, biedt zij ruimte voor de vraag, of hierin nu ligt opgesloten, dat kinderen uit den boezem der Gereformeerde Kerken moeten worden geweerd? Dit zou ons te kras zijn. Doch wij vertrouwen, dat de broederen hier het beginsel in zijn ideale verhouding hebben uitgesproken, alsook dat zij die niet door harde en strenge, maar door zachte, verstandige leiding willen trachten te bereiken.

Het tweede deel van artikel 3 wijst uit, wie als onderwijzer op de Zondagsschool mag optreden. Daarmede gaan wij gaarne accoord.

Artikel 4 beschrijft, hoe het toezicht wordt uitgeoefend. Vier zaken worden genoemd:

het bezoeken der Zondagsscholen,
medewerking bij de aanstelling van onderwijzers,
het houden van een wekelijkschen cursus,
het verleenen van advies in alle voorkomende gevallen.

In deze vier zaken is in beginsel alles genoemd. Zij roepen een gezonde en heilzame betrekking in het leven tusschen de Commissie en de Zondagsschoolvereeniging.

Om die betrekking krachtiger te doen werken, zouden wij liever gezien hebben, dat niet om de zes, maar om de drie maanden, het bezoek plaats had. Een half jaar tusschentijd is zoo heel lang. Doch ongetwijfeld heeft men hier rekening te houden met den zeer uitgebreiden kring, dien onze hoofdstad ook in dezen beschrijft. De uitdrukking „minstens” biedt evenwel ruimte, om het bezoek meermalen te doen plaats hebben.

Deze opmerking geldt ook artt. 5 en 6.

Een vergadering, als in art. 5 bedoeld wordt, kan zeker zeer vruchtbaar zijn. Zij zal onder 's Heeren zegen den arbeid der Zondagsschool in velerlei opzicht ten goede komen.

De Commissie, die blijkens art. 1 door den Kerkeraad benoemd werd, dient jaarlijks een schriftelijk rapport van haar werkzaamheden in. Hier sluit de cirkel zich weer bij het punt van aanvang.

Wij raden onzen Zondagsschoolbesturen dringend aan, van deze regeling goede nota te nemen. Hier wordt een uitnemende leerschool ontsloten.

Met dankbaarheid mogen wij constateeren: wij gaan vooruit! Wel langzaam. Maar dat is zoo de manier in ons goede land. Vinde het voorbeeld, door de broeders gegeven, gereede navolging.

Wij hopen, dat de overtuiging zal rijpen: het behoort met onze Zondagsscholen te worden, zooals het in Zaandam of gelijk het in Amsterdam werd. Er moet contact komen tusschen de Gereformeerde kerk en de Gereformeerde Zondagsschool.

Te lang reeds stond de kerk in dezen van verre, zoodat de Zondagsschool gewoonlijk geldt als iets à parts. Doch nu in den laatsten tijd allerwegen een machtige drang tot evangelisatie opkomt, en zoowel door de Zondagsschoolbesturen als door de kerken het groot gewicht der Zondagsschool wordt ingezien als middel tot evangelisatie, is o. i. het geschikte oogenblik aangebroken om elkander te naderen, opdat de Zondagsschool in het rechte, d. i. in het kerkelijke spoor worde geleid.

Wat in Amsterdam geschiedde is iets anders, dan wat te Zaandam plaats vond. Doch wij zouden ons zeer verblijden, zoo men al vast maar in de sporen van Amsterdam mocht komen. Voorts dunkt ons: als de rails goed gelegd worden kan de afstand van Amsterdam naar Zaandam in korten tijd worden afgelegd.

Nog in een en ander opzicht heeft Amsterdam ten aanzien van de Zondagsschool een uitnemend voorbeeld gegeven. De vereenigingen, die zich onder het toezicht des Kerkeraads stelden, kwamen al spoedig tot het besef, dat de arbeid, die verricht werd, te geïsoleerd geschiedde. Men werkte te veel naast elkaar en los van elkander. Al meer rijpte echter het bewustzijn, hoezeer samenwerking hier noodzakelijk is. In sommige gevallen toch was gebleken, dat het naast elkaar werken, ofschoon onbedoeld en onbewust, toch inderdaad in tegenwerking kon ontaarden. Van daar is men er toegekomen, maatregelen te treffen, ten einde niet meer los naast elkaar te staan, maar door onderlinge verbinding gezamenlijk de belangen te behartigen, die door elke vereeniging afzonderlijk niet geheel tot hun recht konden komen. Gevolg hiervan was de oprichting van den

Bond van Gereformeerde Zondagsschoolvereenigingen te Amsterdam.

Den 24sten Mei 1910 belegde de Bond zijn eerste algemeene vergadering in het gebouw „Excelsior”. In het verslag dezer samenkomst lezen wij:

„Na de opening werd door den heer D. Sikkel in korte trekken uiteengezet het doel van den Bond, om door meerdere samenwerking der verschillende vereenigingen den bloei der Zondagsscholen te bevorderen. Hij riep aller medewerking in tot bereiking van dit doel. Namens het bestuur stelde hij aan de vergadering het volgende werkprogram voor:

1) het houden van vergaderingen met bespreking van practische onderwerpen; 2) de oprichting bevorderen van Zondagsscholen in buurten, waar deze ontbreken; 3) pogingen aanwenden tot oprichting van Zondagsscholen

voor Kinderen uit den gegoeden stand; 4) het instellen van een bureau van plaatsing voor Zondagsschoolonderwijzers (essen); 5) trachten te komen tot het oprichten van een of meer cursussen tot opleiding van Zondagsschoolonderwijzers (essen)."

Een zestal vereenigingen, welke twaalf Zondagsscholen besturen, sloot zich bij den Bond aan. Elk der aangesloten vereenigingen betaalt als jaarlijksche contributie minstens f 2.50. In de maand Mei j.l. hield de Bond zijn eerste Jaarvergadering in het gebouw „Salvatori", die door een groot aantal onderwijzers en onderwijzeressen werd bijgewoond. Bij deze gelegenheid werd een Jaarboekje uitgegeven, 't welk in ruime mate verspreid is.

Op de jaarvergadering was een zeer belangrijk punt aan de orde, n.l. het verslag van de Commissie, benoemd om een onderzoek in te stellen naar het getal en den aard der verschillende in Amsterdam gevestigde Zondagsscholen. Het resultaat van den arbeid dezer Commissie was een lijvig rapport met belangrijke bijdragen. Inderdaad een hoogst gewichtige arbeid, die kostelijke vruchten dragen kan. Het was toch meermalen voorgekomen, dat scholen vlak bij elkander gelegen werden opgericht, terwijl daarentegen geheele stadsgedeelten onbearbeid bleven. Om althans eenigermate aan dit bezwaar tegemoet te komen, besloot men geheel het kerkelijk Amsterdam in kaart te brengen, ten einde te weten, waar de Zondagsscholen gevestigd zijn, naar welk beginsel zij onderwijzen, enz. In dit rapport werden de gegevens bijeenverzameld van ongeveer 160 Zondagsscholen. Deze zijn in drie categorieën te verdeelen:

1. scholen, waar naar Gereformeerde beginselen wordt onderwezen;
2. scholen, die op algemeen Christelijk standpunt staan;
3. moderne Zondagsscholen, onder welke socialistische en anarchistische.

Van de eerste rubriek bestaan er in Amsterdam 29, van de tweede 118, van de derde 19.

Deze arbeid heeft als eerste vrucht (en deze is niet gering te schatten) opgeleverd, dat men nu een duidelijk overzicht heeft over het geheele terrein, zoodat met zekerheid kan worden nagegaan, waar het werk vooruitgang heeft, doch ook waar het veld nog braak ligt. Tegenover de circa 160 Zondagsscholen staan 172 Openbare Lagere Scholen. Het verschil in cijfers is dus niet zeer groot. Doch aangezien het aantal leerlingen op de Openbare School meestal meer dan het dubbele bedraagt van dat der kinderen op de Zondagsschool, blijkt daaruit ontegensprekelijk, dat in de hoofdstad van Nederland een zeer groote menigte kinderen leeft, die nimmer de blijde boodschap des Evangelies verneemt. Zulk een gedachte moest ons ondragelijk zijn, en ons geen rust laten vóór het mogelijke gedaan is, om in dien geestelijken nood leniging te brengen.

De Bond heeft niet alleen het stadsgebied verkend, hij deed ook een krachtige oproeping uitgaan tot algemeene medewerking. Dringend wordt door de broeders gevraagd, dat vele jongelingen zich bij de opleidingsklassen mochten voegen, om te worden gevormd tot onderwijzers op de Zondagsschool. En opdat dit verzoek meer resultaat hebben zou, werden de heeren predikanten uitgenoodigd,

met hun oudste catechisanten over deze dingen te spreken, opdat in veler hart liefde en ijver voor het gezegende werk der Zondagsschool gewekt wierd. Doch dat is hulp voor de toekomst. En wijl de nood in het heden zoo groot is, bestaat er dringende behoefte aan, dat personen van rijperen leeftijd meer dan tot dusver geschiedde, voor den arbeid der Zondagsschool zich beschikbaar stellen. Ook te Amsterdam hebben, gelijk op vele plaatsen, de meeste scholen te weinig onderwijskrachten. En helaas, dikwijls wordt tevergeefs gevraagd om persoonlijke medewerking, zelfs voor de naaste omgeving. Een schreiende nood en koude onaandoenlijkheid daartegenover — deze toestand klaagt ons aan bij God!

Ten slotte wijzen wij nog op een zeer belangrijk punt. Door den Bond is er in het bondssecretariaat een vast adres, waarheen al wie belang stelt in den arbeid der Zondagsschool zich kan richten.

Dat adres is bij den heer G. van der Steen, Fagelstraat 52.

Wie van buiten in Amsterdam zich vestigt en zich aan den arbeid der Zondagsschool wenscht te geven, kan bij den Bondssecretaris alle noodige inlichtingen bekomen.

We eindigen met de bede, dat de Heere den Bond van Gereformeerde Zondagsscholen te Amsterdam rijkelijk moge zegenen.

Amsterdam geeft hier een voortreffelijk voorbeeld aan alle andere steden in ons land. Moge het ruime navolging vinden.

Als wij in dezen vooral de Zondagsschoolvereenigingen onzer groote steden tot navolging opwekken, leggen wij er nadruk op, dat de Bond te Amsterdam een bond van Gereformeerde Zondagsschoolvereenigingen is. Allicht komt ook hier de gedachte bij sommige lezers op: zou het niet gewenscht zijn, dat samenwerking gezocht werd tusschen al de Zondagsschoolbesturen, die op den grondslag der Christelijke beginselen staan?

Meer dan eens, doch vooral bij de wijziging der Statuten op de vergadering te Utrecht in 1908, werd de vraag gedaan of het wel goed is, het Gereformeerde stempel zoo zeer op de Zondagsschool te drukken. De gedachte werd herhaaldelijk geuit, dat men geen scheiding trekken moet zonder noodzaak, en zooveel mogelijk op samenwerking bedacht wezen moet. Door zoo positief als Gereformeerde Zondagsscholen te willen optreden, vreesde men, dat de groote massa der kinderen onzes volks ons zal ontgaan.

Met deze redeneering kunnen wij geenszins medegaan. Daarbij zet men o. i. de paarden achter den wagen. Niet „het succes”, maar het beginsel moet bij den arbeid der Zondagsschool uitgangspunt zijn.

De geschiedenis van „Jachin” heeft van haar begin af duidelijk getoond, dat samenwerking door de Nederlandsch Hervormde broeders ook in het stuk der Zondagsschool niet gewenscht werd. Wel heeft men met enkele woorden er overgesproken, doch door daden werd zij steeds wederstaan. De Hervormde broeders hebben zich steeds stelselmatig aan „Jachin” onttrokken. Samenwerking te begeeren met wie zich steeds van u afkeerde, is een bezwaarlijk ding.

Doch o.i. is geregelde samenwerking van Gereformeerde

en algemeen Christelijke Zondagsscholen ook niet mogelijk. Wel op een bepaald punt en voor een zekeren tijd met een duidelijk omschreven doel, maar niet in het algemeen en op den duur. Eenvoudig om deze reden, wijl Zondagsschoolbesturen, die de algemeen Christelijke beginselen voorstaan, de moedergedachte onzer denkbeelden, den wortel van onze begrippen niet erkennen en derhalve rechtstreeks of zijdelings dien ondermijnen en bestrijden.

De Zondagsschool in de Belijdeniskerk zal van zelf in andere banen geleid worden dan die in de Volkskerk. Er is hier onderscheid in den grondslag, in de methode van het onderwijs, in de personen, die onderwijzen, in de leerlingen, die onderwezen worden, en in het doel, dat met het onderwijs wordt beoogd. Wijl op al deze punten verschil van inzicht bestaat tusschen de Gereformeerde Zondagsschool en die, welke van de algemeen Christelijke beginselen uitgaat, is fusie o.i. hier uitgesloten.

Wij bedoelen daarmee niet, dat Gereformeerde broeders, die tot de Hervormde kerk behooren en zich als onderwijzer aan de Gereformeerde Zondagsschool aanbieden, stellig moeten worden geweerd. Ofschoon als regel geldt, dat de onderwijzers der Gereformeerde Zondagsschool belijdende leden der Gereformeerde kerken moeten zijn, zouden wij in een voorkomend geval een Hervormden broeder niet uitsluiten. Indien hij instemming betuigde met den grondslag der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging, zouden wij hem aanvaarden. Doch op dit laatste leggen wij nadruk.

Overigens moeten onze Zondagsschoolvereenigingen er haar eere in stellen, als Gereformeerde Zondagsschoolvereenigingen positie te nemen. Samenwerking met wie uit een ander beginsel leven (de geschiedenis der Zon-

dagsschool heeft het herhaaldelijk bewezen) zal in de praktijk weinig resultaat bieden. Gedurig komen daarbij kronkelingen in de lijn, zoodat men geen cirkel en ook geen vierkant krijgt, maar een tusschending, waarvan niemand zeggen kan, wat het eigenlijk is.

Geen jacht op „succes”, maar trouw aan het beginsel leide ons ook bij onzen arbeid op het gebied der Zondagsschool.

Samenwerking in het breede spoor van een onbegrensd terrein zal altijd tot verwijdering, niet tot toenadering leiden.

♦♦♦♦♦♦♦♦

XI.

DE ZONDAGSSCHOOL EN HET CHRISTELIJK HUISGEZIN.

...

IN het laatste tiental jaren is de gedachte, dat de Zondagsschool middel tot evangelisatie behoort te zijn, met kracht op den voorgrond getreden. En volkomen terecht. Gode zij dank, gaan de oogen steeds meer open voor het ontzettende feit, dat onder ons eigen volk honderdduizenden leven en sterven zonder God. Door deze ernstige gedachte aangegrepen, wordt het uitnemende gewicht van den arbeid der Zondagsschool voor de Evangelisatie zoowel door de Zondagsschoolverenigingen als door de Kerk levendig gevoeld.

Doch ook hier laat zich verschil van inzicht gelden. De Zondagsschool middel ter evangelisatie, met deze leus stemmen allen in. Evenwel met dit onderscheid, dat sommigen zeggen in de eerste plaats middel ter evangelisatie, en anderen: de Zondagsschool zij alleen middel tot evangelisatie.

Onder deze laatsten zijn er, die de consequentie tot in het uiterste willen getrokken zien. Vandaar keeren zij hun zwaard tegen Zondagsscholen, waarop ook kinderen uit Gereformeerde gezinnen worden onderwezen. In hun ijver roepen zij: „De Zondagsschool moet zuiver evangeliseerend werken. Zend daarom alle kinderen

van Gereformeerden huize weg en ruim de Zondagsscholen op, die alleen of hoofdzakelijk door kinderen der gemeente bezocht worden!"

Door hun vurigen ijver verleid, treden zulke broeders zelfs als aanklagers op tegen „Jachin”. Kinderen van Christelijke ouders toe te laten, is huns inziens een standpunt innemen, dat onzuiver en niet begrensd is. Ja, nog verder gaan sommigen dezer broederen, door, tegen de werkelijkheid en de klare feiten in, te leeraren, dat „Jachin's” Zondagsscholen zich bij voorkeur tot de „kinderen der gemeente” wenden, waarom ze dan ook ernstig vermanen, daarmede toch niet langer voort te gaan.

Overdrijven is altijd verkeerd, doch vooral zoo men daarbij de oogen sluit voor de waarheid.

Dan overdrijft men niet slechts, maar drijft geheel af en weg.

Wie zegt, dat „Jachin's” Zondagsscholen bij voorkeur arbeiden onder de kinderen der Gereformeerde Kerken, spreekt zonder kennis van zaken.

Reeds in 1902 was blijkens het rapport na het ingestelde onderzoek uitgebracht, het getal van Zondagsscholen met gemengde bevolking grooter dan dat van die, welke hoofdzakelijk leerlingen uit den boezem der Gereformeerde kerken tellen. Sedert dien tijd is de Zondagschool in toenemende mate middel tot evangelisatie geworden, zoodat de beschouwing der bovengenoemde broederen in strijd met de werkelijkheid is.

Consequenties trekken is een zeer gevaarlijk werk. Dat blijkt ook hier. Daarom vermanen wij met dringenden ernst, toch voorzichtig te zijn met het roepen: „Ruim

de Zondagsscholen, waar hoofdzakelijk kinderen van Gereformeerde ouders worden onderwezen, op”.

Ongetwijfeld aanvaarden wij zonder aarzeling de stelling: De Zondagsschool zij in de eerste plaats middel tot den arbeid der evangelisatie. Doch wij zouden de laatsten zijn, die instemden met de gedachte om de Zondagsschool voor kinderen uit Gereformeerde gezinnen te sluiten.

Onzes inziens heeft zij een ernstige roeping ook voor die Christelijke huisgezinnen, waar de kinderen niet of zeer gebrekkig door de ouders worden onderwezen. En het getal van deze huisgezinnen is uitermate groot.

Voor deze nu kan de Zondagsschool zijn een kostelijk surrogaat d. w. z. iets, dat de plaats van een andere zaak, die niet voorhanden of moeielijk te verkrijgen is (en dit geldt metterdaad voor de Christelijke huiscatechisatie) vervangt.

„Jachin” predikt alom in den lande, dat de Zondagsschool middel is ter evangelisatie voor de kinderen, wier geestelijke opvoeding geheel verwaarloosd of gedeeltelijk verzuimd wordt.

Op dit standpunt kunnen niet alleen kinderen uit wereldsche omgeving, maar ook uit Christelijke gezinnen object zijn van de zorgen der Zondagsschool.

Evenwel staan zij, die geestelijk geheel verwaarloosd werden, hier voorop. Over hen heeft de Zondagsschool zich in de eerste plaats te ontfemen.

Het zijn de kinderen van hen, die leven in totale vreemding van de waarheid Gods. Ontelbaar groot is het getal der huisgezinnen buiten den kring onzer kerken, welke ten eenen male van de kennis der Heilige Schrif-

tuur vervreemd zijn, en waar de kinderen ongedoopt opgroeien.

Zulke ouders laten, om een uitdrukking onzer vaderen te gebruiken, hun kinderen „als woudezelen loopen, zoodat ze bot en blind blijven voor hun zielen.”

Daar zijn echter ook zeer vele huisgezinnen, waar het nu nog wel niet zóó treurig is, doch waar het gevaar zich opdoet, dat het in de toekomst zoo kan worden. In menig Christelijk huisgezin is een zeer bedenkelijke inzinking op religieus gebied. Dit geldt zelfs ook voor vele gezinnen binnen den kring onzer kerken.

Met het oog op deze beide categorieën kan de Zondagschool een ernstige taak vervullen, n.l. door aan de eerste de kennis der waarheid te brengen en door de tweede voor verdere vervreemding te bewaren. Dit komt dus weer uit op wat wij vroeger reeds omschreven als het beginsel, 't welk „Jachin” voorstaat: De Zondagschool orgaan voor plaatselijken zendingsarbeid, en hulpmiddel voor de vaak zeer gebrekkige huiselijke godsdienstoefening. 't Is hetzelfde standpunt, dat de diaconie op haar terrein inneemt, als zij niet alleen bestaande armoede tracht weg te nemen, maar ook dreigenden nood wenscht te voorkomen.

Toch heeft men tegen het bestaansrecht der Zondagscholen als correctief voor de gebrekkige huiscatechisatie herhaaldelijk bedenkingen ingebracht. Daar zijn van verschillende zijden stemmen gehoord, die telkens riepen: „De Zondagsschool is voor de kinderen van Christelijken

huize onnoodig." Zij die zoo spreken, achten het dan ook verkeerd, dat Christelijke ouders hun kinderen er heen zenden. Daardoor wordt naar hun meening de Zondagsschool misbruikt.

Wij stemmen volmondig toe: in de kerk, met name binnen den kring der Gereformeerde kerken moest de Zondagsschool niet noodig zijn. En als zij noodig blijkt te wezen, brengt dit een ernstige aanklacht in tegen de belijders des Heeren. Doch wij voegen terstond daaraan toe: de toepassing der kerkelijke tucht op de geloovigen moest ook niet noodig zijn. Wij hebben echter niet te rekenen met wat moest zijn, maar met wat werkelijk is.

Wie zonder meer zegt: „De Zondagsschool is voor onze kinderen overbodig”, betoont zich door zijn idealisme onmachtig om den werkelijken toestand onder de oogen te zien. Zich misleidend door wel schoon opgezette theorieën, die echter met de werkelijkheid geheel in strijd zijn, roepen zij: „De Zondagsschool is voor onze kerken overbodig!” Indien zij nu als grond daarvoor konden aangeven: „De ouders zelf onderwijzen hun kinderen,” zouden wij (echter ook nog maar tot op zekere hoogte, omdat ouders, die er de roeping toe gevoelen, de bekwaamheid er toe kunnen missen) daarmede kunnen instemmen. Maar neen, niet wat in werkelijkheid gebeurt, maar wat naar de theorie gebeuren moest, is het luchtig zwiepende stokje, waaraan deze wimpel wordt geheschen.

Men riep niet: „De ouders zelf onderwijzen hun kinderen”; maar: „De ouders zelf behooren het te doen”. Zoo sprekende, namen velen hun kinderen van de Zondagsschool af. En togen die ouders nu zelf aan het werk? Daarvan is helaas, weinig te bespeuren. Maar vast stond

voor hen: onze kinderen behooren niet op de Zondagschool. Dat was ongereformeerd. 't Scheen wel of men er al eenige voldoening in vond, zoo ze maar niet op Zondagsschool waren. Dat de kinderen het uur, waarin ze anders op de Zondagsschool onderwezen werden, bij den weg, op straat of langs den dijk liepen, scheen geen bezwaar! Ze waren dan toch niet op de Zondagsschool. Daar behoorden ze in geen geval. 't Is waar, het beginsel had men hier toch zuiver gehouden. Principiëel was het! Maar of het ook practisch was, is een andere vraag. Het beginsel werd gered, maar de kinderen werden er de dupe van.

Tegen zulk een treurig idealisme kan niet genoeg worden gewaarschuwd. Met dat roepen: „De ouders moeten het doen, niet de Zondagsschool!” staat het als met twee knechten, die twist hebben over eenigen arbeid. De een zegt: „'t Is uw zaak.” En de ander beweert: 't Is mijn zaak niet!” Gevolg is, dat de arbeid ongedaan blijft.

Toen de Romeinen met hun machtig leger voor Jeruzalem lagen, was er in de stad allerlei verdeeldheid en twist. Het einde is geweest, dat stad en tempel verwoest werden. Laten wij toch bedenken, dat terwijl wij twisten over huiscatechisatie of Zondagsschool, de duivel rondgaat, om vooral ook onze kinderen als zijn prooi te verslinden.

Het huisgezin, hiervan mag niets worden afgedongen, moet de hoofdfactor zijn in de godsdienstige vorming van het kind. Daarin is het geboren. In den kring van het huisgezin leeft het en groeit het op. De opvoeding is de plicht der ouders. Zij behooren, zooveel dit hun

mogelijk is, in hun kroost de grondslagen te leggen voor een goeden levenswandel.

Christelijke ouders moeten hun kinderen van het eerste gebruik hunner lichaamsdeelen aan, leeren tot den hemel op te zien, de handen te vouwen, den naam van God en Christus eerbiedig uit te spreken; in één woord, zij moeten hun kind leeren, met diep ontzag vervuld te zijn voor de onzichtbare majesteit Gods. Treffend schoon heeft Comenius dit aldus uitgedrukt: „Men brenge Gode de eerstelingen der gebaren en woorden van het kind.”

In het Christelijk huisgezin hoort het kind zijn ouders tot God bidden. Door hun onderwijzing en door hun voorbeeld heeft het zelf ook geleerd, voor den Heere Jezus de jeugdige knieën te buigen. Doch dit alles deed het schier onbewust van wat het eigenlijk beteekent. Daarom is het de dure roeping der ouders, door ernstige en gedurige samenspreking het besef van deze dingen op te wekken, en den kinderen allereerst te leeren, op hun wijze aan het lezen van Gods Woord, aan het gebed en aan het loflied deel te nemen.

Wij gaan volstrekt niet mede met hen, die beweren, dat een Christelijke opvoeding zeer wel mogelijk is, zonder huiscatechisatie, d. i. zonder opzettelijke onderwijzing in de dingen der religie door de ouders zelf. De Synode van Dordt in 1618 en 19 heeft dit uitdrukkelijk genoemd: den schuldigen plicht der ouders. Wie de opzettelijke Christelijke onderwijzing door den huisvader zelven ter zijde schuift, doet aan de opvoeding onberekenbare schade. Hij berooft haar van wat als het groote en voorname voorschrift der opvoeding gelden moet. In elke practijk heeft

men een richtsnoer noodig, waarnaar men zich regelt. Het richtsnoer der Christelijke opvoeding nu is de Christelijke onderwijzing. Zij is er de norma, de regel en de maatstaf van.

Elk onderwijs moet door vaste beginselen geleid worden. Deze liggen in de huiselijke onderwijzing. Wie deze nu scheidt van de Christelijke opvoeding, berooft haar van de leidende en bewarende kracht, zonder welke zij spoedig zal verflauwen en ontaarden. Daardoor wordt de locomotief van den trein afgehaakt en mist dus al het andere materiaal zijn werking.

't Wordt hier ook weer duidelijk, hoe licht men al verder afdooft, als men op het verkeerde pad zich begeeft.

Eerst riep men met voorbijzien van de werkelijkheid: De ouders moeten het doen! En nu men de werkelijkheid niet langer voorbijzien kan, tengevolge van treurige ontdekkingen op dit gebied gedaan, spreekt men: „De ouders doen het in het algemeen niet. Maar dit is ook niet noodig, want het is zeer wel mogelijk, een Christelijke opvoeding te geven zonder huiselijke onderwijzing.” Zoo raakt men van den wal in de sloot.

Wij stemmen volmondig toe: de huiscatechisatie blijft voor de Gereformeerde kinderen het ideaal. Kinderen van ouders, die in het werk der Christelijke opvoeding hun taak naar luid van Gods Woord ernstig en getrouw behartigen, hebben de Zondagsschool niet noodig. Als het huisgezin en de school zijn, wat ze wezen moeten, en geven, wat zij behooren te geven, dán ja is de Zondagsschool onder ons overbodig.

Het lijdt geen tegenspraak, een vader, die des Zondagsmiddags in allen eenvoud met zijn kinderen in den Bijbel leest en over het gelezene met hen spreekt; die

aan de hand en bij het licht van Gods Woord zijn kinderen inscherpt, wat groote voorrechten zij genieten, daarin dat zij uit Christelijke ouders geboren werden en in een Christelijk gezin worden opgevoed, zulk een vader mag voor de zijnen en voor heel zijn huis meer heil wachten, dan wanneer zijn kinderen op de uitnemendste Zondagsschool gaan. Daardoor zal onder 's Heeren zegen het geheele gezin steeds meer komen onder den Band van het Woord.

Een goede huiscatechisatie heeft altijd boven de uitnemendste Zondagsschool veel voor. De verhoudingen toch, waarin het huisgezin het kind plaatst, zijn veel rijker en veel ingrijpender dan die eener school. Het huisgezin is uiteraard het hoofdinstrument in de opvoeding, en het is duidelijk voor wie nadenkt, dat de school in vormende en opvoedende kracht van verre bij het huisgezin niet haalt. De aanraking van het kind en den meester, zoowel als die tusschen het kind en de andere kinderen is te weinig afwisselend, te eenvoudig en te spaarzaam, om veel invloed te oefenen op het hart of op het zedelijk leven.

Van het huisgezin gaat in en door alles een opwekkende en onderrichtende invloed uit: van het voorbeeld van vader en moeder, van den omgang met de oudere broeders en zusters, van den zuigeling in de wieg en van den kranke op het ziekbed. Alles is hier bezig om voortdurend en onwillekeurig, d. i. zonder te voren uitgedacht plan, elkaar op te voeden. Het rijke, alzijdige leven van iederen dag laat zich daar gelden in zijn opvoedende kracht.

In de tweede plaats heeft op een school uiteraard het klassikale de overhand. Daar moet het bijzondere zich schikken naar het algemeene. De ouders kunnen thuis elk kind daarentegen leiden overeenkomstig het persoonlijk karakter en naar zijn persoonlijke behoeften. De afzonderlijke opvoeding, welke ieder kind naar zijn aard behoeft, kan de school natuurlijk niet geven.

Dit is het eigenlijk verschil tusschen de huiscatechisatie en de Zondagsschool. 't Is een onderscheid, dat niet zoo zeer de beginselen of de stof van het onderwijs raakt, maar meer een verschil van methode, van manier, waarop het onderwijs gegeven wordt.

De huiscatechisatie heeft meer een persoonlijk, de Zondagsschool meer een gemeenschappelijk karakter.

Vandaar zal deze, indien de huiselijke onderwijzing getrouw en ernstig plaats heeft, een geestelijken band leggen tusschen de ouders en hun kinderen. Zij kweekt de echte vertrouwelijkheid, die bij de kinderen meestal meer ten opzichte van de moeder, dan ten opzichte van den vader bestaat. Daar wordt gewandeld in de voetstappen van Abraham, den vader aller geloovigen, die bevelen gaf aan heel zijn huis.

Doch de groote vraag is nu slechts: heeft dit plaats in vele huisgezinnen, en waar het geschiedt, geschiedt het daar, zooals het met den ernst en het hoog belang der zaak overeenkomt?

Op deze vraag moet het antwoord, blijkens officiële gegevens luiden, dat het met de huiselijke onderwijzing in dezen tijd zeer treurig gesteld is. Bij het onderzoek in 1901 gedaan, verklaarden 188 van de 237 kerkeraden,

dat hun van huiselijke catechisatie bij het huisbezoek weinig of niets was gebleken. Zelfs op den dag des Heeren, die toch zeker gelegenheid daartoe biedt, worden de kinderen slechts door zeer enkele ouders persoonlijk onderwezen.

Hier is geen gebrek aan tijd, maar gebrek aan ernst.

Gebrek aan ernst en getrouwheid, met name in het stuk van den huiselijken godsdienst, is de diepe wonde, waaraan verreweg de meeste Christelijke huisgezinnen lijden.

Gevaarlijk zijn onze tijden in de hoogste mate, het is zoo. Doch dat het daarbuiten koud is, dat het daar stormt en sneeuwt, of vriest dat het kraakt, is niet de oorzaak, dat het in de huiskamer koud en kil wordt. Als hier de koude u doet rillen, komt dat, wijl het vuur op den huiselijken haard niet helder brandt. Dat is het nu juist. Niet de koude daarbuiten, in de wereld zoo vol ongeloof en godvergeting, maar de koudheid en geestelijke traagheid in hart en huis is voor het Christelijk leven het meest dreigend gevaar. Van deze zijde worden de kerk des Heeren, de school en de maatschappij door zwarte wolken, die aan den gezichteinder zich saampakken, bedreigd.

Dat men het toch weer nauw ging nemen met de huiscatechisatie! Dit zou ongetwijfeld tot rijken zegen zijn. De geschiedenis zegt ons, welk een kostelijke vrucht zij heeft gedragen voor al de verhoudingen van het leven. Uit gezinnen, waarin Gods Woord in eere was, zijn de groote mannen der 17de eeuw voortgekomen, die als lichten hebben geschinen, waarvan de glans nog niet is gedoofd.

Indien de huiscatechisatie weer ingesteld en trouw naar

vermogen behartigd werd, zou daarvan een zegen uitgaan voor heel het gezin, een zegen voor man en vrouw, voor ouders en kinderen en ook voor de dienstbaren.

Het zou onder den zegen Gods een leidende en bewarende macht zijn. Een hechte omtuining, waardoor de scherpe noordenwind van ongeloof en revolutie voor een goed deel van ons huis en erve werd afgeweerd. Aan niets hebben onze kinderen meer behoefte, dan aan een krachtige beschutting tegen den verderfelijken geest onzer anti-Christelijke eeuw.

Uit wat wij zeiden, bleek ontegensprekelijk, dat er voor de Surrogaat-Zondagsschool nog overvloedig plaats is. Zoolang het met de huiselijke onderwijzing zoo treurig staat, beschouwe en waardeere men de Zondagschool als een kostelijk hulpmiddel. Wij zouden het ten hoogste onverantwoordelijk achten, hier met ruwe hand in te grijpen, en met haar te breken. Wie zal, terwijl de lampen dreigen uit te gaan, zeggen, dat de olie overbodig is? Door de Surrogaat-Zondagsschool op te heffen, zouden wij een stap doen, die zeer jammerlijke gevolgen moet hebben. Tot wie om de badkuip te reinigen, het kind wegwerpt, moet worden gezegd: „Gij hebt zottelijk gehandeld.”

Neen, dringe ook de Zondagsschool, zooveel zij kan, aan op ernstige behartiging van de huiscatechisatie.

Doch de tijden zijn er niet naar, dat de huiscatechisatie krachtig zal opbloeien. Allerlei invloeden werken er veeleer toe mede, om haar steeds meer te verzwakken. Onverantwoordelijk zouden wij het daarom achten,

als in dezen stand van zaken de Surrogaat-Zondagsschool verwijderd werd.

Wel hopen wij, dat de tijd komen zal, dat deze steeds meer verminderen kan. Maar dat behoort langs een geheel anderen weg te geschieden. Niet door haar nu reeds op te heffen. Wat anders zal dit teweeg brengen, dan dat de kinderen naar andere Zondagsscholen gaan, (de meeste kinderen gaan gaarne naar de Zondagsschool) of dat ze op straat loopen in het uur, dat ze zich anders op de Zondagsschool bevinden! Wie daarin vooruitgang ziet, betoont zich wel geheel verblind.

O.i. behoort dit te geschieden. De Kerk wekke in prediking en huisbezoek met allen nadruk tot de huiselijke onderwijzing op. Doch aangezien vele ouders, die het willen doen, geen genoegzame gelegenheid en ook geen behoorlijke bekwaamheid er toe bezitten, is deze maatregel nog niet voldoende. Ook de hulp der school met den Bijbel hebben wij noodig. Het Godsdienstonderwijs op de Christelijke dagschool worde krachtig versterkt.

De school kan hier in uitnemende mate hulp verleen. Daar toch is een vaste routine, daar is ook het geregeld bijwonen der lessen verplichtend. En deze beide zijn noodzakelijk bij alle onderwijs, om eenig wezenlijk resultaat te verkrijgen. Zulk een vasten band mist het huisgezin van onzen tijd over 't algemeen; zelfs de Kerk kan vele jonge lieden niet meer geregeld ter catechisatie krijgen. De school is dus in de beste conditie, om hier hulp te verleen.

Als nu de kerk en de school het zwakke huisgezin sterken, eerst dan kan er aan gedacht worden, de Zon-

dagsschool, als correctief van de meestal gebrekkige huiselijke onderwijzing op te heffen. Eerder niet.

Wat wijlen Ds. Littoij te Goes ons toeriep, geldt nog in volle kracht: „Het ideaal voorop — mits rekening houdend met de werkelijkheid.” En de werkelijkheid is nog veel te droef — om eenzijdig op den ideaaltoestand aan te sturen. Een ideaal, dat geen rekening houdt met de practijk, zal blijken niets anders te zijn dan een dwaaze inbeelding!

♦♦♦♦♦♦♦♦

XII.

„HIJ ZAL BEVESTIGEN.”

♦♦♦

AN het einde onzer historische beschouwing gekomen, vestigen wij iets nader de aandacht op den naam onzer Vereeniging. Gelijk wij met een slot iets bewaren en als het onze in veiligheid stellen, alzoo moge door de overweging van den naam nogmaals het wezen en het doel onzer Vereeniging nadrukkelijk in het licht worden gesteld. Inderdaad kan al, wat wij in dit Gedenkboek schreven, toegelicht en verklaard, bekrachtigd en verzegeld worden door den zinrijken naam „Jachin”. Hierin vinden wij in een enkel woord alles besloten en saamgevat.

„Jachin” komt in de Heilige Schrift herhaaldelijk voor als een eigennaam. De vierde zoon van Simeon, die met zijn grootvader Jakob naar Egypte is getogen, heette „Jachin”. (Genesis 46 : 10, Ex. 6 : 14.) Van hem is, blijkens Numeri 26 : 12, het geslacht der Jachinieten voortgekomen. Vervolgens treffen wij ten tijde van David een hoofdpriester (1 Kronieken 24 : 17), en tijdens Nehemia een priester van dien naam aan. (Nehemia 11 : 10). Deze laatste was mede uit Babel wedergekeerd en woonde te Jeruzalem. Doch de naam „Jachin” is door de stichters onzer Vereeniging niet ontleend aan een dezer

personen. Om u te doen verstaan, wat het symbool der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging beteekent, verwijzen wij naar 1 Koningen 7 : 21, waar ten aanzien van de twee koperen pilaren des tempels gezegd wordt: „En den rechter pilaar opgericht hebbende, zoo noemde hij zijn naam „Jachin”, en den linker pilaar opgericht hebbende, zoo noemde hij zijn naam „Boaz”.” De naam onzer Vereeniging is dus die, welken de rechter pilaar van Salomo's tempel droeg.

Deze pilaren worden in den Bijbel uitvoerig beschreven. Wij lezen van hun oprichting door Salomo; ook wordt ons gemeld, dat zij bij de verwoesting des tempels werden afgebroken en naar Babel gevoerd. 2 Kon. 25 : 17; Jeremia 52 : 21—23. Ook de nieuwe tempel, naar de teekening van den profeet Ezechiël, had twee pilaren, aan Jachin en Boaz gelijk. (Ezechiël 40 : 49.)

De uitdrukking „Jachin” komt af van een werkwoord, dat tot grondbeteekenis heeft: rechtzetten, opstellen, bevestigd worden. Voorts: zitten blijven, onbewegelijk fundeeren, vaststaan.

De naam „Jachin” wil dus zeggen: „Hij, d. i. de Heere, zal bevestigen”.

De vorm van die pilaren des tempels wordt ons duidelijk geteekend. Zij bestonden uit drie deelen: het voetstuk, de zuil en het kapiteel, d.w.z. het kopstuk, dat als een kroon de zuil dekte. Van deze laatste zegt Flavius Josephus: „Op de kolommen stonden gegotene knoppen, naar de gedaante van leliën, vijf ellen hoog, om dewelke twee koperen kransen liepen, die de leliën bedekten; hangende wederzijds twee festoenen van granaatappelen, twee honderd in getal”.

De koperen zuilen, 18 ellen hoog en 12 ellen in omvang, die onbewegelijk in de aarde wortelden, waren een machtige symboliseering van vastheid en sterkte. De namen wijzen dat duidelijk aan: Jachin, „Hij zal bevestigen;” Boaz, d. i. „In Hem is kracht”. Te samen geven zij dus deze troostvolle en heerlijke gedachte: „Hij, in wien de kracht is, zal bevestigen.”

Onder de Schriftverklaarders is verschil van gevoelen of deze pilaren dienden, om het dak te schragen, dan wel alleen tot symbolen strekten. C. F. Keil, in zijn Commentaar op de boeken der Koningen, is de laatste opvatting toegedaan. Hij houdt de zuilen voor „symbolen der vastigheid en sterkte, welke niet zoozeer de tempel als uitwendig gebouw, als veel meer het in den tempel belichaamde Godsrijk van Israël door den Heere verkreeg, die den tempel tot zijn woonstede onder zijn volk verkoren had.” Volgens hem stonden de pilaren bij het voorhuis des tempels op zich zelf.

Ook onze Vaderen verstonden het alzoo, blijkens de Kantteekening der Statenvertaling: „Deze twee namen geven te kennen”, zoo lezen wij bij 1 Kon 7 : 21, „dat de geestelijke tempel, welke is de gemeente der ware geloovigen en uitverkorenen, rustende op den pilaar der almogende kracht des Heeren, tegen alle uitwendig en inwendig geweld zoude staande blijven, zoodat de poorten der hel daartegen niets zouden vermogen.” Ook wij beschouwen die pilaren liefst als zinnebeeldige aanduidingen van vastheid en kracht. De godvruchtige Israëliet, die in het besef van zijn nietigheid en verwerpelijkheid tot de voorhoven des Heeren naderde, werd door die machtige pilaren, welke van verre in den stralenden gloed der zon hem tegenschitterden, opgewekt en ver-

maand, om alleen op den Heere zijn vertrouwen te stellen, en niet te steunen op iets buiten Hem. Zoo ook mag het hart, dat aan zich zelf ontdekt werd, dat zich zelf zwerfziek en gansch onstandvastig leerde kennen, den God der almogende sterkte om zijn bijstand aanloopen, ten einde zich op Hem in leven en sterven onvoorwaardelijk te verlaten.

„Jachin”, die naam bevat dus de troostrijke sprake: „God zal het tot afzwerven en dolen geneigde hart sterkte en vastheid geven”.

Zoo ligt in den naam uitgesproken de grondgedachte, die het hart van „Jachins” Stichters vervulde. De Zondagsschool toch is opgericht, om wat omdoolde en afzwierf van den Heere, van zijn dienst en van zijn Woord, weer terecht te brengen. Zij zoekt bij voorkeur het afgedwaalde en verlorene. Evangelisatiearbeid onder de jeugd, die geheel dreigt af te zwerven in totale vervreemding van God, is het doel van den arbeid der Zondagsschool. Haar ontstaan en bestaan zijn een vertolking van de bede, dat de Heere bevestigen moge, wat verkwijnen en versterven zou.

In de tweede plaats ligt in den naam ook de teekening van Jachin's geschiedenis. De Gereformeerde Zondagsschoolvereniging is gesticht tot bevestiging en meerderen bloei der Zondagsschool. „Dat Hij bevestige”, deze gedachte leefde in het hart der Stichters, wijl zij ook voor de Zondagsscholen het gevaar duchtten „om medegevoerd te worden door een Christendom, hetwelk niet gegrond is op den Bijbel.” De mannen broeders, die de Gereformeerde Zondagsschoolvereniging oprichtten

hebben, toen het modernisme ook door middel van Zondagsscholen zijn verderfelijke dwalingen in de harten van kinderen wilde inprenten, omgezien naar middelen, welke onder den zegen des Heeren daartegen een bewarende en bevestigende kracht konden oefenen.

De stichting van „Jachin” bracht, het kon niet anders, scheiding te weeg onder wie te voren samengewerkt hadden. Doch die scheiding was een zich terugtrekken op eigen erf, om aan het gevaar van het schijn-christendom te ontkomen. De mannen van „Jachin” hebben in afzondering kracht gezocht. Zij trokken zich terug van het schuivend oeverzand der algemeen Christelijke beginselen, om met beide voeten te staan op den vasten bodem der Gereformeerde Belijdenisschriften. Zij deden dat niet, wijl zij lust hadden in breken en uiteenscheuren, maar juist, omdat zij van harte begeerden te sterken en te bevestigen, wat gevaar liep aan alle zijden af te brokkelen. Zij grepen naar de Gereformeerde Belijdenisschriften als grondslag ook voor de Zondagsschoolvereeniging, omdat zij het gevaar vreesden, dat op den bodem van het algemeen Christelijke het zout van het Evangelie zouteloos werd gemaakt.

Klein, zeer gering was „Jachin's” begin, maar groot het beginsel, waarvoor zij het opnam. Allerlei invloeden werkten samen, om de Vereeniging te fnuiken en haar af te breken. Doch is van 's menschen zijde tegenstand ondervonden, de Heere heeft het werk genadig en krachtig bevestigd. Door de zegenende en bewarende hand Gods mag „Jachin” haar veertig-jarig bestaan vieren; terugziende op „een rijken en veelvuldigen zegen,” dien de Heere op haar arbeid heeft willen schenken.

De geschiedenis onzer Vereeniging is de treffende ver-

vulling van haar naam: „De Heere zal bevestigen.” De historie van „Jachin” toont nadrukkelijk, dat zij, die met biddenden ernst en heiligen ijver opkomen voor de eere Gods, ondanks veel tegenstand en bestrijding, door den Heere worden bevestigd.

Wegkruipend klein was het begin, en de geschiedenis van het eerste levensjaar deed een wijle tijds vreezen, dat de Vereeniging als sneeuw voor de zon wegsmelten zou. Maar gaandeweg werden de eerste druppelkens van „Jachin's” historie tot een beekje en dat beekje groeide langzaam aan tot een stroom. En sinds won die stroom gestadig in breedte en in diepte, en de veelheid zijner wateren wies aldoor aan.

De geschiedenis onzer Vereeniging teekent het spoor van „Jachin's” pad.

Wat heerlijke zaak geschiedenis is, toont ook „Jachin's” veertig-jarig bestaan. Ons Jubileum doet onwillekeurig in de historie terugleven. Wijsheid is er in het leven van hem, die zich laaft aan de bron der historie. Zij leert het wezenlijke van het bijkomstige onderscheiden, zij bewaart voor overdrijving en eenzijdigheid. Moge het aan het geslacht der „Jachinieten”, met de kennis van „Jachin's” historie gevoed, steeds meer worden gegeven, voor de Zondagsschool het goede pad te kiezen. En dat hun schreden daarop steeds vaster worden gemaakt.

De geschiedenis van „Jachin” telt een veertig-tal jaren. Een opmerkelijk cijfer. Het getal veertig komt in de Heilige Schrift vele malen voor en draagt steeds het karakter van voorbereiding en overgang. De veertig dagen der verzoeking in de woestijn vormen bij Christus den

overgang uit zijn verborgen tot zijn openbaar leven; de veertig dagen na zijn opstanding banen geleidelijk den weg tot zijn hemelvaart. Het getal veertig vertoont in den Bijbel het stempel van moeitevollen en niet afgedanen arbeid. Dit geldt ook voor onze vereeniging „Jachin”. Uit den strijd om het bestaan, dien de Gereformeerde Zondagsschool niet alleen tegen vijanden, maar, vooral in de laatste jaren, zelfs tegen broederen had te voeren, is „Jachin” gesterkt en bevestigd te voorschijn getreden. Wij zien niet terug op een arbeid, die afgedaan is; neen, „Jachin” staat op veertigjarigen leeftijd eerst op het standpunt, dat de rechte basis van operatie biedt, om een groot werk, in de kracht van Hem, Die in 't verleden bevestigd heeft en in de toekomst sterken zal, te ondernemen. Veertig jaren is de leeftijd der volle mannelijke kracht. In vroeger eeuwen gold het steeds, dat een man van wetenschap eerst op zijn veertigste jaar volle rijpheid van overtuiging bezat.

Zoo moge het ook zijn met „Jachin”. Na veertig jaren van strijd en worsteling zijn wij gekomen tot helderder inzicht in het Zondagsschoolvraagstuk. Van de stichting af heeft „Jachin” het oog gericht naar de Kerk. Toch bleef de Zondagsschool voor het grootste deel een op zichzelf staande zaak. Thans echter is de gedachte steeds meer gerijpt, „dat zij een stichting van missionair karakter is, die, zoo zij al niet rechtstreeks van de Kerk uitgaat, toch onder de leiding en hoede der Kerk moet staan. Ziedaar de uitkomst, waartoe de historie ons geleid heeft.

Eindelijk ligt in den naam onzer Vereeniging de vurige bede met het oog op Jachin's toekomst. „De Heere zal bevestigen.” De historie heeft steeds deze tweeërlei eigenschap, dat zij niet alleen de wortel van het heden, maar ook de leerschool der toekomst is. Zij plaatst, als de kruitdamp van den strijd is opgetrokken, de dingen voor ons in het juiste licht en in de rechte verhouding.

Met gouden letteren staat het zoowel in de geschiedenis der Zondagsschool, als ook in die der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin”, te lezen, dat zij is een werk Gods. Terwijl de afval al groter wordt, en wat wij nu in dat opzicht zien, nog slechts een begin is van wat zal komen, mogen wij er van verzekerd zijn, dat de Heere het werk der Zondagsschool zal bevestigen en sterken. Zijn in de periode van strijd ongeveer honderd onzer Zondagsscholen bezweken; de nieuwe periode, die wij zijn ingetreden, heeft het diep besef gewekt, dat de ontzettende geestelijke nood allerwegen rondom ons roept, om oprichting van Zondagsscholen bij honderdtallen. Met name voor de Zondagsschool als middel tot evangelisatie is ruimte in overvloed.

Wijl de Heere in alles middellijk werkt, is in dit stadium ten hoogste noodzakelijk, dat de kring van broeders en zusters, die persoonlijk aan den arbeid der Zondagsschool zich wijden, aanzienlijk worde uitgebreid. Niemand, die er de gaven en de krachten toe ontvangen heeft, kan vrijmoedig bidden, dat de Heere het werk der Zondagsschool bevestigen moge, als hij de gave, die in hem is, verzuimt, door aan dien arbeid zich te onttrekken.

De tempel des Heeren had slechts twee pilaren. De kleinheid van dit getal wijst duidelijk op gansch bijzondere heerlijkheid. Naast „Jachin” stond, ter anderer zijde, de pilaar Boaz, genaamd: „In Hem is kracht”. Moge de Heere onder de „Jachinieten” velen toerusten met genade en kracht. Kracht der getuigenis en kracht der volharding, om op kinderlijke wijze tot de jeugd te spreken van den raad der verlossing, in Christus Jezus geopenbaard. Aan niets hebben wij in onzen tijd van revolutie en ongeloof meer behoefte, dan aan wat bevestigt en grondt.

Die bevestiging zal alleen hecht en duurzaam zijn, zoo zij verbindt aan het Woord Gods en aan de Kerk des Heeren. Alleen zoo de Zondagsschool staat in rechte verhouding tot de Kerk, zal zij op haar wijze kunnen zijn wat zij naar heur aard wezen moet: een pilaar en vastigheid der waarheid.

Pilaren werden in den ouden tijd ook gebruikt, om er wetten en instellingen op te graveeren of beschreven tafelen aan op te hangen. Zoo moge ook de Zondagsschool door de bevestigende genade Gods, steeds meer wezen een pilaar, die aan de kinderen onzes volks toeroept: „Vreest God, eert den Koning”. Zoo zal de Zondagsschool in de hand des Heeren kunnen zijn een dam tegen den wilden stroom van socialisme en anarchisme. Met de bede in het hart, dat de Heere haar bevestigen moge, hebben wij voor de toekomst goeden moed. Moge de Zondagsschool in steeds meerdere mate dienstbaar worden gesteld, om kinderen, die nu liggen in de poelen van zonde en geestelijke verwaarloozing, te leiden tot de Kerk des Heeren. Een onderwijzer der Zondagsschool zal steeds een teedere snaar

in de ziel voelen trillen, bij het lezen van het woord des Psalm dichters: „Zelfs vindt de musch een huis, en de zwaluw een nest voor zich, waar zij haar jongen legt, bij Uw altaren, Heere der heirscharen, mijn Koning en mijn God.” Hij toch wenscht de kinderen, die door de ouders verwaarloosd worden en neerliggen in geestelijke ellende, ten prooi aan allerlei vijanden, met liefderijke hand op te nemen en ze te leiden tot de plek, waar ze veiligheid en verkwikking mogen vinden. En die plaats is alleen bij de altaren des Heeren.

De onderwijzers der Zondagsschool vormen in nadrukkelijken zin het geslacht der „Jachinieten.” Zij worden door Hem, in wien de sterkte is, bekrachtigd, om te wijzen op wat alleen, op wat in alles en altijd aan het arme menschenhart vastheid en zekerheid geeft. Professoren en doctoren, die arbeiden voor de wetenschap, besteden dikwijls al de denkkraft van hun geest aan een hypothese, die, hoezeer ook met nadruk bepleit, weldra als onhoudbaar verworpen wordt. Maar de eenvoudige onderwijzer der Zondagsschool, toegerust met geloof in Christus en met liefde tot de jeugd, mag er van verzekerd wezen, dat zijn werk geldt het eenig vaste en ontwijfelbaar zekere, dat alle eeuwen door stand houdt en hoe oud ook, toch nimmer veroudert.

Moge het woord, de vertelling der onderwijzers liefelijk en welluidend klinken, gelijk het geluid der granaatappelen, als hun afhangende guirlandes door den wind in beweging gebracht, tegen het koper der pilaren rinkelden. Mogen zij het aan de kinderen, die van God en zijn Woord dreigen vervreemd te worden, steeds toeroepen: „In den Heere is sterkte, en bij Hem is genade. Neemt de toevlucht tot Hem, en Hij zal het bevestigen. Zijn

Woord en belofte zal Hij Ja en Amen maken voor elk, die in waarheid tot Hem bidt."

Jachin en Boaz zijn bij de verwoesting van stad en tempel door de Chaldeënen omvergeworpen, maar zij waren ook slechts uiterlijke symbolen. Niet het steenen huis, maar de Gemeente des Heeren is de wezenlijke en echte tempel Gods, door Salomo's prachtgebouw slechts op onvolledige wijze zinnebeeldig vertoond. Die geestelijke tempel kan door geen macht en kracht der wereld verwoest en tot een puinhoop gesteld worden. De pilaren Jachin en Boaz geven er de verzekering van, dat de Kerk des Heeren bestaan zal van geslacht tot geslacht en tot het einde der eeuwen. Geen vijandelijke macht zal zóó fel tegen haar kunnen losbreken, dat zij ter neder storten zal. Gelijk de Heere, na de schepping volbracht te hebben, zijn werk zag en betuigde, dat het zeer goed was; zoo heeft de Bouwheer des tempels in Jachin en Boaz de verzekering gegeven: „Dat staat welgegrond en onwankelbaar vast." Want de Heere heeft zijn Kerk gefundeerd op zijne eeuwige welbehagen en haar gesticht tot zijn eeuwige eere. Zoo gaat het gebed in aanbidding over, en juicht het geloof: „De Heere zal bevestigen. Ja, bevestigen zal Hij, tot in eeuwigheid!"

TWEEDE AFDEELING

BIJDRAGEN

I.

UIT DE HISTORIE.

.....

EEN ONVERGETELIJKE KENNISMAKING.

...

IN 's menschen levensloop komen tijden, plaatsen en gelegenheden voor, die niet gemakkelijk worden vergeten.

Op 20-jarigen leeftijd ging ik naar Utrecht. Als jong-mensch van het platteland stond ik alleen in die groote, vreemde stad. Zoo eenzaam, zoo verlaten tusschen al die huizen en menschen.

Eén aanknooppingspunt tot kennismaking was er, dat voor ieder lid der Chr. Ger. Kerk in dien tijd het eerste middel ter kennismaking was, (ware het nòg zoo!) de Pastorie van den Dominee.

Geen 24 uur na mijn aankomst schelde ik aan: Breedstraat n°. zooveel. Dat was evenwel een kerk. De politieagent, die er ronddrentelde, vertelde me, dat de Dominee in de kerk woonde en ja, na behoorlijk lang wachten werd me de deur geopend door een bejaarde dienstbode met Friesche kap en muts.

Dat ik, in 't kerkportaal toegelaten, op mijn verzoek om den Dominee te spreken, een scherp onderzoek had

te doorstaan, zal ieder oud-Utrechtenaar, die „Tietje” heeft gekend, begrijpen.

’t Examen scheen bevredigend en ik zag mij toegelaten bij Ds. Kreulen, die me vriendelijk ontving, wien het zeer verblijdde, me toestemmend te kunnen antwoorden op mijn vraag, of ZEw. de „Kreulen van de Apologie” was, en die, toen hij vernam, dat ik reeds eenige jaren onderwijzer in een Zondagsschool was, beloofde, mij in kennis te brengen met zekeren Heer Van Andel, diaken der Gemeente en ook onderwijzer aan een Zondagsschool. De vriendelijke oude Dominee, ik schatte hem ongeveer 50 jaar, nam mij meê naar de huiskamer. „De juffrouw” was even vriendelijk als de Dominee en noodigde me uit, de Pastorie als mijn thuis te beschouwen, als ik hulp of raad mocht behoeven. Zóó werd ik ingeburgerd. Ik kwam daar in kennis met den Heer H. W. H. Van Andel, door hem met den Heer J. J. Verbrugh en werd onderwijzer aan diens Zondagsschool, die in een openbare school in den omtrek der Jacobikerk werd gehouden.

Ook leerde ik daar kennen Jhr. A. M. C. van Asch van Wijck, die uit de Herv. Kerk was weggegaan en, hoewel geen lid der gemeente, vrij geregeld bij Ds. Kreulen kerkte; ’k hoorde dien Heer klagen, dat Esser nog altijd lid der N. H. Kerk kòn blijven en hem daardoor bitter bedroefde in de ziel.

Ook hoorde ik daar van plannen, om eene Vereeniging op te richten, die de blaadjes van Van Asch van Wijck zou propageeren en verspreiden. Daar zouden Zondagschool-onderwijzers gaarne gebruik van maken. En — waardoor is het plan, een traktaat-vereeniging te stichten op den achter- en een Zondagsschool-vereeniging op den voorgrond gekomen?

Toen ik eens, 't moet zoo ongeveer September zijn geweest, op de studeerkamer bij Dominee zat en over bovenstaande zaken werd ingelicht, kwam de Heer Van Asch van Wijck binnen en sprak van de noodzakelijkheid, om tegen de moderne richting wat te doen. De Protestantenbond toch had plannen, om door Zondagscholen te steunen, haar beginselen te verbreiden. „Moet zóó onze arbeid tegengestaan?” was zijn vraag aan Ds. Kreulen. Gevolg van dat bezoek is geweest, dat door den Heer Van Andel met den Heer Verbrugh en door dezen met den Heer Dibbets (deze laatsten waren leden der N. H. Kerk) en met Ds. Kreulen ten huize van den Heer Van Asch van Wijck in de Maliebaan een vergadering werd gehouden, waar besloten is, de Vereeniging „Jachin” te stichten; een voorloopig reglement werd ontworpen, plannen voor een Zondagsschoolrooster werden gemaakt, alsmede om een circulaire te zenden aan alle bekende Zondagsschoolbesturen en aan de Christelijke bladen. Boven genoemde Heeren zijn dus geweest het eerste vijftal leden van Jachin. Jachin bestond uit niet meer dan die mannen. Zij hebben het initiatief genomen, de Vereeniging gevormd en — anderen gelegenheid gegeven zich om hen te groepeeren. Zij hebben in stilte rustig gewerkt en — toen een algemeene vergadering saamgeroepen.

Die vergadering heb ik bijgewoond voor een gedeelte. Van de samenroepers waren slechts aanwezig Ds. Kreulen en de Heer Van Andel. „Toevallig”(?) beide Chr. Ger. De Heeren Dibbets en Verbrugh waren „verhindert”. Van Asch van Wijck was, meen ik, wegens ongesteldheid weggebleven. Toch was die toevalligheid niet zoo heel „toevallig”. Er was heel diplomatisch op drie der H.H. stichters gewerkt. Bij den ingang der „koffie-

kamer" van Kunsten en Wetenschappen lag een presentielijst. Niets bijzonders, zal men zeggen. Toch wél. Juist die lijst heeft tot heel wat discussie aanleiding gegeven.

Toen, vrij wat over den tijd, door Ds. Kreulen de vergadering was geopend met gebed en bijbellezing, vroeg ZWEw. aan de pl.m. 40 à 50 aanwezigen, of „allen de presentielijst hadden geteekend."

Hierop vroeg een der aanwezigen, die zich bekend maakte als te zijn de Heer T. M. Looman, Secretaris van de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging, of teekening dier lijst ook inhield betuiging van instemming met het doel der vergadering en hield daarbij een met vuur uitgesproken rede ter betooging van de overbodigheid der samenkomst, wíl de N. Z. V. ook voor Zondagsscholen als „Jachín" bedoelde, plaats had in het reglement. Tevens werd een niet heel zacht verwijt gemaakt van de omstandigheid, dat niet vóór de oprichting van Jachín overleg was gepleegd met de N. Z. V. om samen te werken.

Ds. Kreulen lichtte toe, dat de grondslag der N. Z. V. voor zeer velen *te veel* ruimte van beweging toeliet en volgens een slotbepaling in het reglement dier vereeniging in dien grondslag geen wijziging mocht worden gebracht. „Wij hebben," zoo besloot Ds. Kreulen „vertrouwen in de *personen* van het Hoofdbestuur der N. Z. V., maar het beginsel is ons onvoldoende begrensd."

De Heeren van 't Hoofdbestuur der N. Z. V. zagen elkaar even aan, fluisterden met elkaar, terwijl Ds. Kreulen leunend op den presidentshamer het antwoord wachtte. Daarna nam Dr. Hoedemaker het woord en verklaarde, mede namens zijn medebestuurders, zich voldaan, en geloofde „Jachín" oorzaak van bestaan te mogen toe-

kennen. Jhr. Van Weede van Dijkveld vroeg nog, of de nieuwe vereeniging uitging, uitsluitend van de Chr. Geref., dewijl slechts leden van dat „Kerkgenootschap” aan de Bestuurstafel zaten.

Zeër snedig merkte Ds. Kreulen op, dat de Chr. Ger. de minderheid uitmaakten, slechts 2 behoorden tot die kerk, 2 tot de Hervormde en één tot geen enkele.

Glimlachend verklaarde de Heer Van Weede zich volstaan en maakten de H. H. Bestuurders der N. Z. V. zich gereed, om heen te gaan. Vooraf evenwel vroeg Dr. Hoedemaker op verzoek van Ds. Kreulen Gods zegen over beide vereenigingen. Daarop is heel broederlijk een Bestuur gekozen. Het „voorloopig” Bestuur werd „vast”. Except mijnheer Dibbets. Die kon zich geen keuze laten welgevallen, had ZEd. reeds te voren gezegd. Ds. Lindeboom, toentertijd onder de Christelijke Gereformeerden bekend als Redacteur van „De Vredebond” en zich noemende Evangeliedienaar in Den Bosch, vulde het viertal aan tot vijf. Toen waren de Chr. Ger. in de meerderheid!! Heel broederlijk was 't verdere verloop der vergadering, zóó dat het samenzijn om drie uur reeds was afgelopen.

Geen woord was er gesproken over een traktaatvereeniging. En — gelukkig — liet Jachin dit terrein open voor Filippus. Beide hebben volop werk en zijn ieder op eigen gebied rijkelijk door God gezegend. Dat God Jachin voorts neme onder Zijn hoede. Dat de geest der voormannen van vóór 40 jaar steeds onder het tegenwoordige geslacht wone. Dan zal Jachin een „Pilaar der vastigheid” blijven.

DRACHTEN.

W. KROESE.

VOOR VEERTIG JAREN.

Toen de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” geboren werd, waarbij ik voor nu veertig jaren mocht tegenwoordig zijn, dacht ik niet, dat zij zulk een betekenis zou krijgen, als nu na een reeks van jaren het geval is. Het begin was o zoo klein en daarbij kwam een hevige tegenstand van de zijde van wijlen Jhr. Van Weede en Dr. Hoedemaker namens de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging. Deze heeren wilden hun vereeniging niet hervormen in den Gereformeerden geest, en de oprichters van Jachin wilden juist het Gereformeerde element ook in de Zondagsschool zien vertegenwoordigd. De Ned. Zondagsschoolvereeniging had het Reveil achter zich en Jachin had de Chr. Geref. kerk achter zich. De broeders Van Andel, Ds. L. Lindeboom en vooral Jhr. Van Asch van Wijck waren de vaders en bakers van dit voor 40 jaar geboren kind. Vooral Jhr. Van Asch van Wijck te Utrecht heeft voor Jachin gedaan, wat in geen woorden kan teruggegeven worden. Niet licht kan men zijn arbeid overschatten. De twee beginsels — het Reveil en de Gereformeerde kerk — waren in beide deze vereenigingen vertegenwoordigd. Na ernstige gedachtenwisseling te Utrecht, waar het bestaansrecht van de geboorte van Jachin werd betwist, zijn de vertegenwoordigers van beide vereenigingen uit elkander gegaan, en ieder ging naar eigene overtuiging zijn weg; en Jachin heeft deze 40 jaar het Gereformeerde element hooggehouden en is gegroeid tot een wijdvertakten boom. „Laat de kinderkens tot mij komen en verhindert ze niet, want derzulken is het Koninkrijk der hemelen,” sprak onze Heiland in zijn wandelingen hier op aarde, en dat woord houdt

ook nu nog dezelfde beteekenis als voor 19 eeuwen.

Gaat dus voort, Broeders ! en zaait met kwistige hand het zaad des Evangelies in jonge harten.

Wat geboren wordt zonder strijd, heeft zelden een lang leven. Jachin kan zulks weêr getuigen. Jachin's bestaan is hardnekkig betwist, en als onze vriend en broeder *Jhr. Van Asch van Wijck* nog eens kon aanschouwen, welke vruchten zijn noeste vlijt en ijver hebben tengevolge gehad, hij zou zich met ons innig verheugen en met ons God danken voor het veertigjarig bestaan van Jachin.

BUSSUM.

W. DIEMER.

EEN LOFFELIJK GETUIGENIS.

Aan een afgestorvene werden o. m. de volgende woorden ter nagedachtenis gewijd: „De overledene had vooral de kinderen lief; voor hen heeft hij geleefd en gewerkt, in betrekkelijk breeden kring.” Wie die overledene op aarde geweest is, hoe zijn naam onder de stervelingen was en waar ter plaatse hij getabernakeld heeft, is mij niet bekend; maar dit weet ik wel, dat het getuigenis hem aangaande een loffelijk getuigenis mag heeten. Wie kinderen liefheeft en werkt aan hun wezenlijk belang, verricht een goddelijke taak en bekleedt een hoogen rang; hij is ontegenzeggelijk beelddrager van onzen Heiland, die de kinderen welkom heette en onder zijn zegenende handen nam.

Wat mijzelven betreft: ik stel het op hoogen prijs en dank er den Heere voor, dat ik ook voor kinderen heb mogen leven en werken, ter catechisatie en op de Zondagsschool. Ja, ik heb ook eenige jaren als Zondags-

schoolonderwijzer mogen en kunnen arbeiden. De eerste Zondagsschool, die ik oprichtte, was in den aanvang klein. Er kwamen slechts weinig kinderen. Maar het eene kind lokte het andere mede en weldra was het getal zeer groot. Niet weinigen kwamen uit gezinnen, waar van God of zijn gebod niet werd gesproken. Met deze scholieren was ik het meest in mijn schik, overtuigd als ik was — gelijk nu nog — dat de Zondagsschool allereerst en allermest noodig is voor de godsdienstig verwaarloosden.

Allen, die op en voor de Zondagsschool arbeiden, roep ik daarom met allen ernst toe: tracht toch de kinderen te lokken, die thuis noch op school van den weg der zaligheid hooren. Door de kinderen bereikt gij ook lichtelijk de ouders, gelijk mij door ervaring is gebleken.

De tweede Zondagsschool, die ik op mocht richten, begon zooal niet onder tegenstand, dan toch onder een weinig spot, niet van de zijde der wereld, maar van waarlijk godvruchtigen. Zij waren van meening, dat Dominee een nieuwigheid invoerde. Het spottend hoonlachje veranderde echter weldra in hartelijke vreugde, daar zij de goede resultaten zagen en moesten erkennen, dat de Heilige Geest den Zondagsschoolarbeid zegende.

Thans, bijna grijsaard, behoef ik geen Zondagsschool-onderwijs meer te geven. Op de bloeiende Zondagsscholen, die wij hier van de Ger. kerken uitgaande hebben, wordt het onderwijs door bekwame broeders en zusters gegeven. Maar als voorzitter des bestuurs is mij de gelegenheid gegeven, om het Zondagsschoolonderwijs mede te behartigen en het verhoogt mijn Kerstvreugde, als ik bij de leiding van de kinder-Kerstfeest-viering vroolijk met de vroolijke kinderschaar mag wezen.

Aan „Jachin”, welke ik een dertig jaren heb mogen

dienen in 't belang der kinderen, als samensteller van den kalender en als schrijver der Toelichting, breng ik van harte mijn heilgroet bij de herdenking van haar veertigjarig bestaan. Zij heeft niet te vergeefs en nutteloos hare plaats onder de vele Christelijke vereenigingen in Gods Koninkrijk beslagen. Moge de genade van onzen getrouwen Verbonds-God voorts over haar ten goede waken en dat mede door haren arbeid en van hare hooggeachte bestuurderen het Zondagsschoolonderwijs in Gereformeerde richting welig moge tieren, duizenden kinderen tot heil en onzen God tot eere.

VLAARDINGEN.

W. SIEDERS.

Eerelid van „Jachin”.

EEN ONZER OUDSTE AFDEELINGEN.

Ten Oosten van de Zaan, in Noord-Holland, strekt zich bijna een uur gaans in de lengte, het oude dorp Wormer uit.

In de 17de eeuw rijk en welvarend, deelende in de scheepvaart en visscherij, in den handel en de daaruit voortspruitende nijverheid van 't Noorderkwartier, was het in de eeuw van verval tot diep verval gekomen. In de 19e eeuw kwam het weer wat op door veeteelt en tuinbouw en door nijverheid.

In dat kleine plaatsje is een van Jachins oudste afdeelingen gevestigd.

Andere afdeelingen kwamen en gingen — zij bleef. Wel had zij haar tijden van bloei en van achteruitgang, maar zij behoefde nooit te worden opgeheven en nog

altijd, nu reeds bijna 40 jaren, bestaat haar Zondags-
 school.

In de jaren tusschen '70 en '80 heerschte in dit dorp in het moderne Noord-Holland nog de orthodoxie. Wel, helaas! een doode orthodoxie, die hevig 't land had aan de „fijnen”, maar die nog niet tot een openlijk breken met de overgeleverde vormen van 't Christendom gekomen was. De predikant in de Herv. Kerk was van de oude Groninger richting, stond er sinds tientallen van jaren en behield in zijn prediking de oude overgeleverde termen. Dat de ziel er uit was, merkten de meeste hoorders niet.

Maar de Heere had ook hier, die Hem kenden in der waarheid. En waar de officiële kerk hun niet gaf, wat zij noodig hadden, zochten ze 't op andere wegen. Een oefenaar kwam zoo af en toe spreken in een particulier huis. Sommige Wormers gingen naar Zaandam, (een afstand van minstens 1½ uur gaans), waar destijds Prof. Lindeboom predikant was; nog anderen bezochten geregeld de godsdienstoefeningen in de Ned. Herv. Evangelisatie te Zaandijk, „onder de roeden”, zooals men zei, want 't gebouw stond schuin achter een hoogen korenmolen en de nok reikte ternauwernood tot de molenstelling.

In de dorre doodsbeenderen van modernisme en rationalisme en versteende orthodoxie heeft de Heere in dien tijd leven geblazen op menige plaats in Noord-Holland. Het instrument in Zijn hand daartoe was Jachin's eerevoorzitter, Prof., toen nog Ds. Lindeboom. Door zijn bemiddeling kwam het te Wormerveer, een half uur afstands van Wormer, in 1876, tot kerkstichting, en verscheidene broeders en zusters uit Wormer sloten zich bij

die nieuwe Chr. Geref. Gemeente aan, vooral toen zij in Ds. A. v. d. Zanden haar eersten leeraar kreeg.

Onder degenen, die zich uit Wormer aansloten, was ook *Jan Groot*, een timmerman en aannemer, een eenvoudig man, maar met een helder hoofd en een warm hart, een Christen in der daad en waarheid. De kleine kudde te Wormerveer koos hem tot haar ouderling en met liefde en nauwgezetheid heeft hij dit ambt vervuld.

Een van de middelen, waarvan Ds. Lindeboom en zijn getrouwen zich ter Evangelisatie bedienden, was de Zondagsschool. Ook te Wormer nam men dat werk ter hand. Een lokaal? Wel, Groot liet des Zaterdagsavonds zijn timmerschuur netjes aanvegen, op schragen werden planken gelegd en 't lokaal was gereed. Onderwijzers? Groot begon zelf met onderwijzen, in eenvoudigheid, zonder opsmuk van taal of schoonheid van stijl, maar met een warmte van hart, die de kinderen aan zijn lippen deed hangen en die schrijver dezes zich, na meer dan 30 jaar, nog herinnert. Anderen hielpen. Eén der eerste helpers leeft nog, br. D. Wakker, en is jaren lang *de* man der Zondagsschool geweest, vooral toen Groot wegens verandering van woonplaats het werk moest neerleggen.

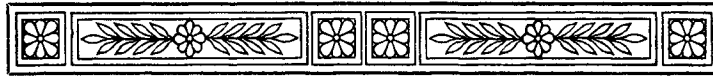
Veel is er in die bijna veertig jaar veranderd, ook in het kleine Noordhollandsche dorpje. De oude predikant is gestorven en het modernisme heeft zijn intrede gedaan in de Herv. Kerk. Maar ook de Geref. Kerk is er tot zelfstandig optreden gekomen, is er wel klein en zwak, maar heeft toch een net kerkgebouw, en in dat keurige dorpskerkje wordt nog iederen Zondagmiddag Jachins Zondagsschool gehouden. En toen ik 26 December 1910 daar de Kerstfeestviering bijwoonde, gingen mijn ge-

dachten onwillekeurig naar de timmerschuur van broeder Groot. Br. Groot is ingegaan in de eeuwige rust, maar dit deel van zijn werk bestaat nog door de gunst onzes Gods; en wie zal zeggen, hoeveel zegen dit eenvoudige werk, door eenvoudige menschen aangevangen en voortgezet, in den loop der jaren heeft verspreid? De eeuwigheid zal het getuigen.

KATWIJK AAN ZEE.

J. SCHAAP HZ.

II.

HET VRAAGSTUK DER ZONDAGSSCHOOL.

♦♦♦♦♦

NOG PLAATS VOOR DE ZONDAGSSCHOOL?

♦♦♦

LANGEN tijd heeft „Jachin” geleden onder de gering-schatting, zoo niet afkeuring, van „Zondagsscholen” in Gereformeerde kringen. Nog zijn er vele Gereformeerden, die voor Zondagsscholen „niets voelen”, en deze apathie met woorden en daden toonen. Door den zegen des Heeren is „Jachin” echter staande gebleven, uitgebreid, tot rijken zegen gesteld. Mocht de gedachtenis van haar 40 jarigen dienst hiertoe medewerken, dat deze *Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging* in alle Gereformeerde gemeenten en kringen, en verder bij allen, die het heil der kinderen zoeken, meer bekend worde, en van alle zijden steun ontvangte in en voor haren arbeid van geloof en liefde onder de kinderen onzes volks.

De „Zondagsschool” mag niet en kan niet zijn een dienaar van en een vergoeding voor het verzuim van Christenouders. Ook niet een concurrente van de Christelijke dagschool. En evenmin als deze mag en kan zij vervangen de catechisatie en de openbare samenkomst van de gemeente; van „u en uw zaad”, voor het aangezicht en in

de gemeenschap des Heeren uws Gods. De Zondagsschool heeft tot taak: inzonderheid die kinderen onzes volks, die niet verkeerden onder de bediening van het verbond der genade, te zoeken en ze bekend te maken met den Zaligmaker, die ook de van den weg des verbonds afgedoolde en verwaarloosde geslachten en kinderen tot zich noodigt, tot de zaligheid roept.

Dat is de regel, dien ook „Jachin” van den beginne heeft erkend en gevolgd.

Is er nog plaats voor de Zondagsschool?

Die vraag is in 't wezen der zaak dezelfde als deze: zijn er in onze steden en dorpen nog kinderen, die niet worden opgevoed in de leering en vermaning des Heeren?

Ai mij, die zijn er bij duizenden en honderdduizenden in ons kleine land. In de achterbuurten. En in de hoofdstraten. Arme en rijke; verwaarloosde en verwende; die niet lezen kunnen, en aan wier onderwijzing in allerlei maatschappelijke kundigheden en deugden de grootste zorg wordt besteed; gedoopte, en, ach, ook reeds scharen ongedoopte kinderen.

De heillooze, Godonteerende en zielverdervende vruchten des ongeloofs — om van het bijgeloof niet te spreken — van kerken en scholen, die God niet als God verheerlijken en danken, den heidenen gelijk geworden zijnde, Rom. 1 : 21, het bloed der verzoening vertreden en den Geest der genade smaadheid aandoen — de daardoor aangerichte verwoesting in geestelijk en zedelijk opzicht, heeft inzonderheid de jeugd tot prooi verkoren en tot slachtoffer gemaakt.

Moet dan niet de nood dier schapen, die geen herder hebben, dier kinderen, die niet weten van Onzen Vader in de hemelen, alle Christenen met innerlijke ontferming

zoodat haar bestaansrecht niet zelden in twijfel getrokken en bestreden werd. Maar het leven stoorde zich niet aan deze critiek en stroomde in eigen bedding voort, de praktijk stelde de onmisbaarheid der Zondagsschool in het licht en verleende haar burgerrecht.

Toch is er in de inrichtingen, welke wij onder den naam van Zondagsscholen samenvatten, een groot onderscheid. Daar zijn er onder, waar schier uitsluitend godsdienstonderwijs gegeven wordt aan kinderen der gemeente, die soortgelijk onderwijs ook in de ouderlijke woning, op de catechisatie en in de Christelijke school ontvangen. In dat geval is de Zondagsschool overbodig of dient ze alleen tot aanvulling; en dan is het eisch, dat zij met het onderwijs in catechisatie en Christelijke school rekening houde, en dat hare onderwijzers met die in huis, kerk en school overleg plegen.

Ten tweede zijn er Zondagsscholen, waar godsdienstonderwijs gegeven wordt aan kinderen der gemeente, die, behalve misschien in huis, van alle godsdienstonderwijs in catechisatie en lagere school verstoken zijn. Dit is de toestand inzonderheid in Amerika, wijl de catechisatie daar schier geheel onbekend is en het godsdienstonderwijs op de lagere school of ten eenenmale ontbreekt, of uiterst onvoldoende is. De Zondagsscholen nemen daar eene plaats in, welke van die in ons vaderland aanmerkelijk verschilt. Zij hebben er eene veel grootere beteekenis voor de godsdienstige opvoeding van het volk dan ergens elders, en organiseeren zich daarom hoe langer hoe meer tot volledige instituten van godsdienstonderwijs, tot scholen met een weldoordacht plan, met eene paedagogische methode, met een geregelden cursus, die over vele jaren is verdeeld.

voor de kinderen onzes volks, maar ook van de lieve en brave Zondagsscholen, waar een „godsdienst” en deugd wordt geleerd, die den waren God niet dient en den wortel der ondeugd niet ontbloot, en van geen bloed der verzoening en wedergeboorte wil hooren.

Komt dan, broeders en zusters, jongelingen en maagden, biedt aan „Jachin” de hulpe der liefde van uw hart en hand. Opdat zij de plaats harer tenten wijder en wijder kan maken, en van Limburg — waar, Gode zij dank! wèl één, meer dan één, *Gereformeerde* Zondagsschool is, en dezer dagen zelfs de eerste Gereformeerde Kerk is gebouwd — tot in het hooge Noorden, waar de vrijzinnigheid nog zoo’n groote macht is in kerken en allerlei scholen, ook in de Zondagsschool, de tientallen Zondagsscholen, die de kinderen tot den Kindervriend willen leiden, tot honderdtallen worden, en nog breede scharen van kinderen, die vervreemd zijn van de kennis Gods, mogen worden toegebracht. Door de almachtige genade en tot eere des Heeren, onzes Gods, die Zijns Verbonds gedenkt tot in duizenden geslachten!

KAMPEN.

L. LINDEBOOM.

VERSCHILLENDE GROEPEN VAN ZONDAGSSCHOLEN.

De Zondagsschool is van Engelschen en Methodistischen oorsprong, maar vond desniettemin in vele landen en bij allerlei richtingen ingang. Jaren geleden werd ze reeds naar ons vaderland en ook in de Gereformeerde kringen overgeplant. Naar de theorie is zij in Christenlanden en onder eene Christelijke bevolking onnoodig,

deren, te hooren en te volgen de stem van den goeden Herder, die in en door het Evangelie, ook thans nog tot de grooten en kleinen de roepstem doet uitgaan: „Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet; want derzulkten is het Koninkrijk der hemelen.”

In 1868, dus kort vóór „Jachin” de *Gereformeerde* banier op het gebied van den Zondagsschoolarbeid heeft geplant, werden de eerste „Zondagsscholen der Vrijzinnigen” opgericht; te Bergen op Zoom en te Leiden. Thans wordt haar aantal geschat op ruim 300, en het aantal kinderen op 40,000. „Over geheel ons Vaderland zijn die Zondagsscholen verspreid, schoon in zeer verschillende getalsterkte. Het meeste leven heerscht in dat opzicht in Friesland en Groningen, Noord- en Zuid-Holland. Limburg bezit, voorzoover ik weet, althans van vrijzinnige zijde, niet één Zondagsschool, en in Noord-Brabant en Zeeland zijn er maar enkele. Het is verheffend en stichtelijk op te merken met hoeveel moed en volharding hier en daar dat werk wordt volbracht, hoe bezwaren worden overwonnen en tegenkanting niet wordt geteld.” (Uit *Het Werk der Zondagsschool*. Voordracht, gehouden op de Conferentie voor Zondagsschool- en Onshuis-Werk te Noordwijkerhout, door Johanna A. Wolters, in „*De Hervorming*,” 20 Mei 1911.)

Weet ge, waarom het ook voor de leden van „Jachin”, voor alle Christenen, goed en noodig is, van *die* Zondagsscholen kennis te nemen? Om slechts iets te noemen: 1°. opdat onze ijver worde aangevuurd: hoe veel meer reden hebben *wij* dan degenen die Christus, den Heere, niet kennen, ons over de kinderen te ontfermen. 2°. opdat wij weten en leeren beseffen, dat niet alleen van de zoogenaamd „neutrale” dagscholen gevaar dreigt

bewegen, gelijk hun Heere en Zaligmaker met ontferming bewogen was over de verlorene schapen van Israël?

„Men” gewent zich reeds, onze eeuw te noemen de eeuw van het kind. Anderen zeggen: onze eeuw gaat zich kenmerken door kinder-verachting en kindermoord. Gezinnen met vele kinderen worden door velen als een last, een ramp beschouwd en ontraden, en middelen daartegen aanbevolen, die niet te noemen zijn . . . Zoowel het een als het ander kan men opmerken: hier een vereering, — althans in woorden — van „het kind”, die tot afgoderij dreigt te groeien; daar een rangschikking van kinderen onder wat men „te zijnen laste” heeft. Beide die theorieën en praktijken zijn hierin één, dat zij den kinderen geen goed doen maar kwaad, en ze lichamelijk en geestelijk verderven. Omdat zij niet achten op het bestuur en de ordinantiën van den Schepper der kinderen, noch op de zonde, waarin de kinderen ontvangen en geboren zijn, noch op de medicijnen en den Medicijnmeester, die alleen kinderen en volwassenen reinigen en heiligen, gelukkig en zalig maken kan.

Daar zijn ook nog vele mannen en vrouwen van goeden wille, die de kinderen vergoden noch verachten, die ze tot het goede opleiden willen, maar, helaas, zelven zich niet laten leiden door het Woord en den Geest van God. In navolging van de ouderwetsche hebben dezulken nieuwerwetsche Zondagsscholen opgericht. Een waarschuwing te meer, dat zij, die van „Zondagsscholen” hooren en lezen, wel eerst moeten onderzoeken, *hoedanige* Zondagsscholen deze zijn. Moderne Zondagsscholen kunnen aan de kinderen niet geven, wat zij allereerst behoeven, noch aan de verwaarloosde, noch aan de in weelde opgroeiende kinderen. Zij *verhinderen* metterdaad de kin-

In de derde plaats zijn er Zondagsscholen, waar godsdienstonderwijs verstrekt wordt aan kinderen, herkomstig uit kringen, die om godsdienst en kerk zich zoo goed als geheel niet meer bekommeren. Dan doen de Zondagsscholen dienst als een krachtig middel tot Evangelisatie, als eene poging, om eenigen terug te winnen van de duizenden, die, vooral in de groote steden, door de kerk verwaarloosd en hoogstens nog door de plechtigheden van doop en huwelijksinzegening aan haar verbonden zijn. Het spreekt vanzelf, dat deze laatste groep van Zondagsscholen niet met de eerste en tweede op gelijke lijn gesteld mag worden. Zij draagt een eigen karakter en stelt ons voor een aantal moeilijke problemen. Want hier komen de vragen aan de orde, hoe de kinderen uit de verwaarloosde kringen des volks naar de Zondagsscholen te lokken zijn; op welke wijze zij het best in betrekkelijk korten tijd met de Christelijke feiten en waarheden bekend gemaakt kunnen worden; hoe men hen 't best in het oog kan houden, als zij de Zondagsschool verlaten hebben; door welke middelen het zaad, dat in hun hart werd gestrooid, voor verstikking en versterving bewaard kan worden; langs welken weg men door de kinderen de ouders bereiken kan en de kringen, waarin zij geboren en getogen zijn.

Ieder gevoelt, dat hierbij het ontzaglijke probleem zich aan ons opdringt van de Evangelisatie der godsdienstigen en zedelijk meer en meer verwilderende massa's. Langzamerhand gaan daar ook in ons vaderland de oogen voor open. De Zondagsschoolvereeniging Jachin, die thans haar veertig-jarig bestaan herdenkt, trad bij dezen arbeid moedig vooraan. Moge het haar gegeven worden, om het machtig probleem, dat wij daar aanroerden, in

de toekomst zoowel theoretisch als practisch iets nader tot zijne oplossing te brengen!

AMSTERDAM.

H. BAVINCK.

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE KERK.

Ook de Kerk leeft in de eeuw van het kind.

Voor de Kerk is het kind altijd van zeer groote betekenis geweest. Uit de kinderen wordt de Kerk gesticht. Als het Verbond der genade niet bedeed was in de geslachten door de kinderen, de wereld zou een heel ander aanzien gekregen hebben: er zou geen Kerk geweest zijn, zooals wij die thans kennen.

De Kerk heeft dan ook alle eeuwen door zich met het kind bemoeid. Niet alleen heeft zij de ouders er aan herinnerd, dat dezen hunne kinderen moeten opvoeden in de vreeze en vermaning des Heeren, maar zij heeft zelve op zich genomen de voorbereiding van het kind voor het Heilig Avondmaal. Zij voert dat werk uit door de Catechisatie of de onderwijzing in de Christelijke leer. Gecatechiseerd heeft de Kerk al vele eeuwen, en daardoor vele geslachten behouden.

Naar het kind grijpt echter met heillooze bedoelingen de vijand van onzen Heere Jezus Christus. Na op allerlei wijze gepoogd te hebben, de Kerk des Heeren te vernietigen, waagt hij in de laatste eeuw den aanval op het jonge geslacht. Daarop heeft de Kerk te letten, en zich te vragen, of haar gewone arbeid aan de kinderen wel voldoende is, nu de vijand het juist op die kinderen heeft toegelegd. In de gewone tijden kan de Kerk me

de catechisatie voldoen ; maar ook in buitengewone tijden ?

Die buitengewone tijden heeft onze God vooruitgezien en daarom laten ontstaan een middel, dat in den tijd van de vijandelijke aanvallen goed bruikbaar is, *de Zondagsschool*.

Als een plant moet die Zondagsschool gecultiveerd worden en aan de omstandigheden worden aangepast. De Zondagsschool laat zich ook zeer goed kweken en cultiveeren. Gelijk er een groot verschil is tusschen een veldbloem en diezelfde bloem gecultiveerd, zoo is er een groot onderscheid waar te nemen tusschen Zondagsschool en Zondagsschool.

Wij achten, dat wij hier in ons land tegen de aanvallen des vijands op het jeugdig geslacht noodig hebben de gereformeerde gecultiveerde Zondagsschool.

De vraag is te stellen : moet de Kerk dat middel ten gebuike aanbieden, of moet zij zelve het gebruiken ? Moet een ander de Zondagsschool houden en moet de Kerk de ouders opwekken, hunne kinderen er heen te zenden, — of — moet de Kerk zelve, gelijk zij ambtelijk catechisatie houdt, ook ambtelijk Zondagsschool houden ?

Onze persoonlijke opvatting in dezen is: de Kerk behoort de Zondagsschool te houden; de ouders behooren hunne kinderen er heen te zenden; de kinderen behooren biddend gebruik te maken van de Zondagsschool.

Met te zeggen: de Kerk moet Zondagsschool houden, noemen wij een werk, dat niet zoo gemakkelijk is en dat zeker van uit het standpunt der Kerk nog nooit behoorlijk is overdacht.

Wij kunnen in het ons zeer kort toegemeten bestek niet uitweiden over deze zaak. Wij stippen slechts een en ander aan.

Gelijk de Catechisatie behoort tot den Dienst des Woords, zoo ook de Zondagsschool. Toch zijn beide onderscheiden. De Catechisatie moet inzonderheid dienen tot bereiding voor het Heilig Avondmaal; de Zondagsschool heeft breeder doel, n.l. het Christelijke leven in de wereld. Het onderwijs zal daardoor ook onderscheiden zijn: op de Catechisatie behoort het leerstellig, op de Zondagsschool behoort het historisch te zijn. De leerlingen kunnen dezelfde zijn; toch zal de Zondagsschool uiteraard nog andere hebben dan de Catechisatie. De Zondagsschool zal het afgedoolde zooveel mogelijk opnemen, om het tot de Kerk in de Catechisatie terug te leiden.

Deze arbeid nu behoort tot de taak der Kerk, aan wie opgedragen is, het Evangelie te brengen aan alle Creaturen. Deze arbeid behoort dan ook door de Kerk aanvaard en — georganiseerd te worden.

Misschien heeft de Kerk al lang genoeg gewacht met de aanvaarding van dit werk, en moet zij de schadelijke gevolgen van dat verzuim dragen. Zou het toch niet mogelijk zijn, dat juist hier het kwaad begint, waaraan onze groote stadskerken lijden, dat namelijk zoo groote massa's gedoopten verloren gaan? De Kerk grijpe het kind, en zij heeft weer de toekomst.

In onze groote steden wordt op middelen gezonnen tot stuiting van het genoemde kwaad. Kerspelvorming, parochiestelsel, wijkgebouwen met evangelisatie; hier en daar zelfs op z'n Amerikaansch met krentebrood en thee. Altemaal goed bedoeld en toch telkens onpractisch gebleken.

De Kerk moet beginnen bij 't begin. Zij organiseere het Zondagsschoolwezen. Daarvan is vrucht te wachten.

Zij plaatse in de Zondagsschool wel onderwezen, pædagogisch geschoolde menschen, en steune de opleiding van Zondagsschoolonderwijzers. Zij toone hierdoor, dat zij verstand heeft van de tijden en de teekenen der tijden weet te onderscheiden.

Verleden jaar stond een artikel te lezen in een tijdschrift van Overzee: „The revival of the Sunday School”. De schrijver beweerde, dat de Zondagsschool lang was gehouden voor een verwerpelijk piëtistisch verschijnsel, en dat er wel eenige reden was geweest voor zulk een oordeel; maar dat het er toch ook niet mee doorkon, dat in 't generaal genomen, de Kerk nu al twee of drie geslachten lang zoo goed als geen nota had genomen van de Zondagsschool. Hij komt tot de conclusie, dat de Kerk in dezen tijd genoopt wordt, heel haar inrichting, voor zoover die betrekking heeft op het kind, te herzien en te hervormen.

Wij laten aan dien buitenlandschen schrijver zijne conclusie, maar erkennen toch het deel waarheid, daarin vervat.

Alles werpt zich op het kind. In de wetenschap denkt ieder over het kind, zijn opvoeding en onderwijzing, zijn hygiëne en zijn sport. De heele wereld spant zich in, om het kind te behagen. Het kind is het idool, door den vorst der duisternis in dezen tijd hoog verheven, om daarmede de zinnen der menschen te verblinden. De menigte vergaapt zich aan het „lieve kind.” En het kind zelf? Het wordt verpletterd door al die belangstelling en toewijding.

Laat het kind bij Gods Woord, laat dat Woord bij het kind gebracht worden. Daar zal het kind worden en blijven wat het is: kind, zondig en schuldig kind, maar door Christus gelukkig te maken.

Dankbaar bekennen wij, wat voor het kind goeds gedaan is. Allereerst is door het Christelijk Schoolonderwijs menig kind behouden en aan ons Nederlandsche volk een onschatbare weldaad bewezen. Voorts is door de Zondagsschool al vele tientallen van jaren veel goeds gedaan, waarvan de eeuwigheid ons de uitgebreidheid zal doen zien. In dien arbeid heeft ook „*Jachin*” haar bescheiden plaats ingenomen. Maar al dat werk is nog primitief geweest. Het is voorarbeid, het is hulpdienst. De Zondagsschool biedt wat anders dan de Lagere School geven kan. Het tegenwoordige Zondagsschoolonderwijs mist nog te veel eenheid, mist te veel methode, is niet voldoende georganiseerd. Die organisatie kan o.i. alleen door de Kerk gegeven worden, als zij voortkomt uit het ambt.

Geve de Heere ook in de Kerk een ontwaking en krone Hij *Jachins* werk met een kerkelijke kroon.

DE LEMMER.

A. DE GEUS.

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE EVANGELISATIE.

Ofschoon naar haren oorsprong eene plant van vreemde herkomst, heeft de Zondagsschool ook op onze Gereformeerde erve hare plaats gevonden.

't Was inzonderheid „*Jachin*”, die, door haar veertigjarige arbeid, niet alleen de Zondagsschool bij ons heeft ingevoerd, maar voor haar ook de plaats heeft gezocht, waar ze als Gereformeerde Zondagsschool gedijen kon.

Critiek is daarbij aan *Jachin* niet gespaard. En soms was zij verdiend, want ook *Jachin* heeft wel eens mis-

getast. Maar trots alle bestrijding en nog droever miskenning, heeft „Jachin”, al speurend en zoekend de plaats gevonden, waar de Geref. Zondagsschool levensvatbaar bleek. Het is aan „Jachin” gegeven geworden, de in de Zondagsschool schuilende energie in Gereformeerde richting te leiden en aanvankelijk tot ontplooiing te brengen. Dit is de eere, die reeds nu de historie der Zondagsschool, voor wat ons land betreft, op „Jachin's” naam heeft te boeken.

Onmiskkenbaar schuilt in de Zondagsschool missionaire kracht.

Dit is door „Jachin” gevoeld en met toenemende helderheid in het licht gesteld. De Zondagsschool is één der meest voor de hand liggende en ook één der uitnemendste middelen in den arbeid der Evangelisatie. Dat is principiëel de plaats, die aan de Gereformeerde Zondagsschool toekomt en daarom ook practisch de plaats harer toekomst.

Als inrichting van onderwijs aan „de kinderen der Gemeente” kon de Zondagsschool, bij gebrek aan deugdelijk onderwijs te huis, de dagschool en catechisatie, zeer zeker als surrogaat goede diensten bewijzen. Maar ook alleen als surrogaat.

In den arbeid der Evangelisatie is echter de Zondagsschool juist het aangewezen middel tot bereiking der jeugd. En daar zal zij toekomst hebben.

Onze tijd staat in het teeken van missie en evangelisatie.

De in de Christenheid liggende drang tot expansie openbaart zich den laatsten tijd in een actie, zooals wellicht, sinds de Apostolische eeuw, niet is aanschouwd.

De Heere doet groote dingen.

Te zeer echter is bij ons Gereformeerden het oog nog

gesloten gebleven voor het ontzettende feit, dat in eigen vaderland tienduizenden bij tienduizenden wegzinken in totale vervreemding van God en Zijn Woord. Luide roept de nood dier tienduizenden ons op tot evangelisatie-arbeid. En zou daarbij de Zondagsschool en met haar de jeugd kunnen vergeten worden? Onmogelijk!

Wij staan met onze Gereformeerde Zondagsscholen nog maar aan het begin.

En daarbij is er voor „Jachin” nog overvloedig arbeid.

De propaganda voor de Zondagsschool moet vooruit. Beginsel en doel, inrichting en aanvang der Zondagsschool eischen nog steeds klaarder ontvouwing en juister formuleering.

Zij dit Jachin's arbeid in de toekomst, opdat onder den zegen des Heeren, ook mee door dien arbeid, de bede vervuld worde: „Uw koninkrijk kome.”

ZAANDAM.

W. BREUKELAAR.

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE CATECHISATIE.

Zondagsschool en Catechisatie!

Twee zaken, die schijnbaar weinig of niets met elkander hebben te maken. Immers naar juiste opvatting heeft de Zondagsschool in de eerste plaats tot taak, in den naam des Heeren te zoeken de kinderen, die dreigen verloren te gaan. De Catechisatie daarentegen bedoelt het zaad der kerk te leiden tot den disch des Verbonds.

En toch, nader bezien, is er wel degelijk verband tusschen Zondagsschool en Catechisatie, zelfs een zeer innig. De Zondagsschool moge langen tijd door velen zijn beschouwd en in stand gehouden als een particuliere

liefhebberij, meer en meer gaan de oogen er voor open, niet het minst door den arbeid van „Jachin”, dat Zondagsschoolarbeid behoort uit te gaan van de kerk als instituut. Hier is prediking des Woords aan degenen, die van de kerk vervreemden. En juist de kerk is de draagster van het Woord Gods. Zij heeft het te brengen aan de gemeente; als zendende kerk onder de heidenen; maar ook en zeker niet minder aan zoo velen, die veelal nog het teeken des Verbonds dragen aan het voorhoofd, en toch de bediening des Woords en der Sacramenten voor zich en de hunnen niet meer zoeken.

Indien het dan zoo staat, heeft de Zondagsschool ook mede te werken aan den opbouw der kerk. Het naaste doel moge zijn en blijven door onzen arbeid als middel in de hand des Heeren zielen voor Christus te winnen, daarmee is nog niet alles gezegd. Het komt er ook op aan om de kinderen, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd, te leiden in de rechte wegen, dat is, hen te wijzen op wat Gods Woord van hen eischt. Gods Woord stelt ook eischen voor het kerkelijk leven. En de Gereformeerde Zondagsschool, die de Schrift in haren vollen omvang wenscht te prediken, mag daarom niet tevreden zijn, als ze heeft gewezen op den weg der zaligheid; zij heeft, altijd voorzoover dit aan haar staat, hare leerlingen ook op te voeden tot goede leden van de kerk van Christus. Dat is juist één der redenen, waarom we Gereformeerde Zondagsscholen behoeven.

Maar dan is de weg van zelf aangewezen. Dan moet de Zondagsschool aansturen op de Catechisatie. Niet als zou de Zondagsschool een soort voorbereidingsklasse voor de Catechisatie zijn. Voor te bereiden tot het ondericht van wege de kerk gegeven, is allermeeest de taak

van het huisgezin. Doch de Zondagsschool kan eerst zeggen, dat haar doel ten volle is bereikt, als straks hare leerlingen de catechisatie gaan bezoeken, om zoo onder den zegen des Heeren eenmaal belijdenis des geloofs af te leggen. Niet eerder mag verklaard, dat de afgedwaalden en afdwalenden weer gebracht zijn op den rechten weg.

Zou dit alles wel niet eens te veel worden vergeten?

Als het gaat, zoo het behoort, moet van elken leerling, die de Zondagsschool verlaat, de belofte gevraagd, dat hij, liefst bij een Gereformeerd predikant, ter Catechisatie zal gaan. En de onderwijzer zie toe, of de belofte wordt vervuld.

Laat ons op deze dingen letten, dan zullen we door onzen arbeid op de Zondagsschool, als het den Heere belijft, niet alleen het evangelie prediken tot behoudenis, maar ook nog mede werken aan de uitbreiding van Christus' kerk op deze aarde.

SCHIJPLUIDEN.

F. W. GROSHEIDE.

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE HUISCATECHISATIE.

De huiscatechisatie blijft altijd voor de Gereformeerde kinderen het ideaal. Werd deze in alle gezinnen goed gehouden, dan zou de Zondagsschool alleen beteekenis hebben voor de kinderen, die niet uit Gereformeerde gezinnen komen en door haar onder de beademing des Evangelies kunnen worden gebracht. Zoolang we echter niet de overtuiging hebben, dat alle Gereformeerde kinderen des Zondags dit huisonderwijs ontvangen, zal er geen bezwaar tegen zijn, ook zulken op de Zondagsschool

toe te laten. Temeer daar vele ouders in bijna hetzelfde geval zullen verkeeren ten opzichte van het onderwijs in Gods Woord als in het gewone lager onderwijs. Eigenlijk zouden immers alle ouders hunne kinderen zelf lezen, schrijven, rekenen enz. moeten leeren, doch wijl zij de bekwaamheid daartoe missen, stellen ze met elkander deskundigen daartoe aan, die onderwijzers worden genoemd, omdat zij bij uitnemendheid onderwijs geven. Zoo eenigszins stellen we ons ook de verhouding van de ouders tot de Zondagsschool voor, en we denken dat vele Gereformeerde kinderen meer nut zullen hebben van een goede Zondagsschool, dan van een gebrekkige huiscatechisatie. Ter zake echter. Het verschil tusschen den Zondagsschoolarbeid en de huiscatechisatie is, dunkt ons, niet zoozeer principiëel. Het bestaat hoofdzakelijk in de methode. Deze is thuis geheel individueel, en als 't ware natuurlijk gegeven door de eigenaardige verhouding tusschen de ouders en hunne kinderen; op de Zondagsschool echter mag het individueele wel niet uit 't oog verloren en verwaarloosd worden, doch het klassikale heeft de overhand, en zooveel mogelijk moet daar het bijzondere zich schikken naar het algemeene.

Het verschil met de gewone Catechisatie is, dat deze aan de behandeling der Bijbelsche geschiedenis van het O. T. betrekkelijk weinig of zelfs geen aandacht zal wijden, omdat de bedoeling is, het zaad des Verbonds bekend te maken met de belijdenis der kerk. Dit onderwijs draagt een bepaald dogmatisch karakter en zal dus ook het O. T. vooral leerstellig beschouwen, terwijl de Zondagsschool meer de historische methode zal volgen.

's-GRAVENHAGE.

J. C. DE MOOR.

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE CHRISTELIJKE SCHOOL.

„Jachin” heeft veertig jaar bestaan. Een woestijnreis? Misschien wel, maar dan met meer dan één Elim. Van meet af werd gevraagd naar de verhouding van Zondagschool en School met den Bijbel. Sommigen vreesden, dat de eerste de laatste afbreuk zou doen; dat men tevreden zou zijn met een openbare school plus een Zondagschool. De ervaring heeft het tegendeel geleerd: de Zondagsschool heeft op meer dan één plaats de behoefte aan een school met den Bijbel gewekt of versterkt. Men begon te gevoelen, dat het toch niet recht was: Zes dagen een school zonder, en één dag een school met den Bijbel; zes dagen beginnen zonder gebed en eindigen zonder dankzegging, één dag het omgekeerde; zes dagen geen aansluiting bij het gezin, één dag wel; zes dagen tweeslachtigheid, één dag de eenheid hersteld; zes dagen disharmonie, één dag harmonie.

Zoo werd de Zondagsschool de wegbereidster, de voorloopster, de heraut van de School met den Bijbel. En zelfs als hier en daar na de stichting van een Christelijke school de Zondagsschool wat achteruit ging, dan hebben de onderwijzers der laatste daarover niet getreurd, maar iets gevoeld van het: deze kan minder worden, maar gene moet wassen. Doch dit geldt slechts voor enkele plaatsen, als bij uitzondering; allerwegen zijn er in ons land, helaas! nog geestelijk dorre plekken, waar de arbeid der Zondagsschool broodnoodig is.

WINSCHOTEN.

J. C. WIRTZ CZ.

DE ZONDAGSSCHOOL EN HET SOCIALISME.

Het is onze dure roeping, voor ons en onze kinderen te bewaren het pand, dat ons werd toebetrouwd.

Een moeilijke, maar ook eene heerlijke taak voor allen, aan wie op eenige wijs de leiding en 't onderwijzen der jeugd werd toevertrouwd, dus ook voor de Zondagsschool-onderwijzers of onderwijzeressen. De kinderen onzes volks uit socialistische kringen worden groot gebracht in totale onwetendheid omtrent den godsdienst. De ouders van zulke kinderen zeggen, dat de kinderen later zelf maar moeten kiezen, welken godsdienst zij willen belijden. N.B. kiezen in zaken, waarvan zij geheel onkundig zijn. Zouden zij ten aanzien van hunne socialistische begrippen ook zoo doen? Wij weten beter en ook de socialistten weten heel goed: Wie het kind heeft, heeft de toekomst. In 't Zondagsblad van *'t Volk* heeft men zelfs eene rubriek voor kinderen, die men maar eens lezen moet, als men zich overtuigen wil, hoe handig men het socialistische zaad in het kinderhart weet te zaaien. En nu vreezen we wel, dat de kinderen dergenen, die zich onder het roode vaandel scharen, vrijwel voor ons verloren zijn, omdat er zulk eene groote onverschilligheid heerscht, al kan het misschien aan een ijverig onderwijzer met een warm liefdevol hart voor 't kind nog gelukken, er sommige te bereiken, want de liefde is vindingrijk. Maar er zijn nog zoovele kringen, die daar buiten liggen en die toch buiten alle kerkelijke bearbeiding zijn. Inzonderheid op dezulken moet ons oog gericht zijn, omdat zij ieder oogenblik blootstaan aan het gevaar van in handen te vallen van gewetenlooze volksmisleiders. Geene moeite mag ontzien, om vooral zulke kinderen op de Zondagsschool te krijgen. Wij veronder-

stellen, dat de onderwijzer en de onderwijzeres, die dergelijke kinderen ter school hebben, hunne taak ernstig opvatten; dat zij zich nauwgezet voorbereiden, om het onderwijs en de Zondagsschool zoo aantrekkelijk mogelijk te maken, en tevens de kinderen toe te rusten met eenen goeden schat van Bijbelkennis.

Natuurlijk moet er rekening gehouden worden met den leeftijd en de kracht der leerlingen.

Als er een onderwerp behandeld is als de gelijkenis van den rijken dwaas, of van den verloren zoon, of eene desbetreffende uitspraak uit de Bergrede, of eene geschiedenis als van Ruth, dan zou ik het naar den eisch des tijds, en zeer gewenscht, ja noodzakelijk rekenen, er den nadruk op te leggen en op eenvoudige wijze aan te toonen, dat de mate van gelukkig zijn niet afhangt van meerdere of mindere gegoedheid, omdat zulks eene zeer materialistische opvatting van „geluk” zou zijn. Ik bedoel niet zoozeer, dat men er op wijzen zal, waarin het waarachtig, eeuwig geluk van den mensch bestaat, want dat zal op iedere les in de Zondagsschool wel uitkomen. Ik bedoel meer er op te wijzen, hoe ook *hier op aarde* door Gods algemeene genade meer factoren van wat gelukkig-zijn is, worden gevonden, dan het aandeel in geld en goed. Er bijzonder op te wijzen, hoe veel nog knaagt aan het gevoel van gelukkig te zijn ook bij rijken; hoeveel factoren van geluk voor geene schatten te koop zijn, als: gezondheid, genietingen van 't familieleven, ouders, kinderen, broeders en zusters, gezellig verkeer in vriendenkring, beoefening van kunst of wetenschap; tevreden zijn met hetgeen men heeft, gelijk de apostel Paulus het uitdrukte: „Ik heb geleerd, vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.” Dat zijn dingen ,die ook liggen

binnen het bereik van het kinderlijk bevattingsvermogen en die ook in een socialistischen gelukstaat niet voor geld te koop zullen zijn. In verband daarmee kunnen we dan ook wijzen op de nederige maatschappelijke positie, die de Heiland innam; hoe zijn vriendenkring meest bestond uit armen naar de wereld; dat Hij vrijwillig arm werd voor ons, om ons door zijne armoede rijk te maken. Christus en Die alleen moet natuurlijk ten slotte het middelpunt ook van het onderwijs op de Zondagsschool zijn.

Met het oog op den geest van verzet en opstand tegen 't wettig gezag, die tot openbaring kwam, zal het nuttig zijn, opzettelijk daaraan de aandacht te wijden, hetzij b.v. naar aanleiding van een onderwerp uit de geschiedenis der Koningen of van het 5e gebod, of van eene andere uitspraak uit de Nieuwtestamentische geschriften. Op kinderlijke wijze worde er op gewezen, welk eene weldaad het is, te leven onder een gezag, dat gehandhaafd wordt om 's Heeren wil. Omdat er een gezag is, dat waakt, kunnen we in huis rustig samenwonen, gaan we 's avonds gerust slapen, kunnen we ongestoord ons dagelijksch werk verrichten, mogen de kinderen gerust naar de school gaan. Dat kan alleen, wijl er een gezag is, dat de maatschappij beschermt tegen kwaadwilligen. Die 't goede wil, behoeft het gezag niet te vreezen; hij zal lof er van hebben. Daarentegen kan men wijzen op de diep treurige toestanden, die wij zouden beleven, indien er geen gezag was; dat het een bewijs is van Gods goedheid, dat Hij ons overheden gegeven heeft, zooals onze Belijdenis zegt in art. 36, uit oorzaak der verdorvenheid des menschelijken geslachts. Daarover kan ook occasioneel gesproken worden naar aanleiding van

gedenkdagen uit onze geschiedenis of van verjaardagen uit het koninklijke huis. Het is zeer wel mogelijk, op bevattelijke wijs den kinderen daaromtrent denkbeelden in te prenten en hun daardoor indrukken te geven, die zij niet licht kwijt raken.

Een ander punt, waaromtrent wij ook meer Bijbelsche, dus Christelijke, denkbeelden onder 't volk moeten verspreiden, is de arbeid en de verhouding van dienstbaren tot hunne patroons. Tegenover de voorstelling van socialistische zijde, alsof alle arbeid loonslavernij was, past het ons te wijzen op den zegen, dien God aan vlijtigen arbeid verbonden heeft. Hoeveel teksten zouden we moeten afschrijven, als we al de aansporingen tot vlijtigen arbeid uit het Spreukenboek wilden aanhalen! Alleen dienen we er op te wijzen, dat door de zonde, de oorzaak van alle ellende, ook het *karakter* van den arbeid veranderd is, maar dat arbeid op zichzelf een zegen blijft, daar reeds vóór den zondeval het gebod tot Adam kwam, den hof te bebouwen en te bewaren, terwijl de Heiland ons zegt: „Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook.” Ook wat de verhouding van dienstbaren en heeren betreft, geven geschiedenissen als van Eliëzer, Boaz en Naäman overvloedige gelegenheid, om aan te toonen, hoe die wederzijds moet wezen, en dat men in iederen stand, ook als dienstbare, anderen ten zegen kan zijn, alsook hoe voornamelijk bij den eerste zich een sterksprekend *verantwoordelijkheidsgevoel* openbaarde.

Acht u voorts gelukkig, broeders en zusters Zondagschoolonderwijzers en onderwijzeressen, dat gij het voorrecht hebt, den kinderen te kunnen zeggen niet waaraan, maar aan wien we ons kunnen vastklemmen in dit leven en ook, als de dood komt; dat ge hun oog rich-

ten moogt op Hem, die gezegd heeft: „Wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel? Matth. 16 : 26.

ZIERIKZEE

D. MULDER.

DE ZONDAGSSCHOOL VOOR DE HOOGERE STANDEN.

Uiteraard vond de Zondagsschool het meest voor de hand liggend arbeidsveld onder de verwaarloosden en de verlatenen. Duizenden teere bloesems, kwijnend door gebrek aan zonnelicht, mochten, door de Zondagsschool onder den glans van het Evangelie gebracht, heerlijk opbloeien.

Maar zal de Zondagsschool haar roeping wèl verstaan, zoo behoort zij te gevoelen, hoe God haar niet alleen dàar een taak heeft aangewezen, maar dat zij óók een roeping heeft in betrekking tot de kinderen der hogere standen.

Zelfs in een land als Engeland, waar de Zondagsschool zoo verbazingwekkenden omvang verkreeg, en van zoo-veel beteekenis werd voor het leven, is ten deze nauwlijks de theorie bekend. En van een in practijk brengen, heeft men, naar vertrouwbare gegevens, daar nooit gehoord. Werpt men misschien tegen, dat Amerika dan toch een uitzondering maakt, dan dient in het oog gehouden, dat de kinderen der Zondagsschool daar allen door den doop leden der kerk zijn, en het tevens onder de rijken „mode” is, aan den Zondagsschoolarbeid zich te wijden. Het is evenwel duidelijk, dat dit in het geheel niets afdoet aan wat we zeiden. Naar Gereformeerde opvatting is de

Zondagsschool niet bepaald voor de kinderen der kerk; zoo niet alleen, dan toch allereerst richt zij zich tot de geestelijk verwaarloosden uit iederen stand.

Wel hoorde men een enkele maal hier en daar van een alleenstaande poging tot evangelisatie onder de kinderen der aanzienlijken, maar het kwam ons niet ter oore, dat de Zondagsschool als zoodanig dezen arbeid op zich nam.

Waar deze gewichtige tak van evangelisatie tot nu toe dus vrijwel een onbekende is, rijst de vraag, aan welke oorzaken deze tekortkoming te wijten is. In het algemeen kan men antwoorden: „door de groote moeilijkheden, die de oprichting van een Zondagsschool voor de hogere standen steeds met zich brengt.”

Eén der grootste bezwaren is hier, dat het besef rijk te zijn, zoo weinig strookt met den nederigen geest van het Christendom. Hoe eenvoudig lag de groote Koning zelf in de kribbe neer! Vêr leefde Hij van Herodes' grootsche festijnen; zijn jongeren waren visschers; de farizeërs en de priesters verachtten Hem; maar de stillen in den lande, de herders, de vermoeiden en beladenen, de zondaren, dézen hingen Hem aan. 't Christendom is bijna altijd een zaak van de armen geweest.

En 't is ook waar: de enge poort en het smalle pad met de sobere „lamp voor den voet” moeten wel onaanzienlijk zijn bij de breede marmeren hallen, waar op zilveren luchters het feestlicht helder straalt; en de droeve klacht van een eenzame ziel, in stilte uitgeweend voor God, vormt een schrill contrast met het vroolijk gedruisch en het muziek-geklank van 't woelig feestgetij.

Geen wonder, dat een rijke bezwaarlijk het Koninkrijk Gods binnengaat; en dat een rijke maar zelden iets weten

wil van de Zondagsschool, die arbeidt voor de komst van dat Koninkrijk.

Naast dit algemeen argument komen voorts verschillende bijzondere, om aan te toonen, dat het begrip „Zondagsschool” gelijk we het tegenwoordig verstaan, met dat van „hoogere standen” vrijwel onvereinigbaar is. De Zondagsschool arbeidt op kleinere plaatsen voornamelijk, en in de groote steden uitsluitend, onder de kinderen der armste klassen. Is het nu wel waarschijnlijk, dat een rijke, die zelfs zijn kinderen niet eens naar de dagschool zendt, maar ze thuis laat onderwijzen, zijn zoon of dochter de Zondagsschool zal laten bezoeken? Immers neen. En dan: de onderwijzers zijn dikwijls den rijken lang niet beschaafd genoeg, want dit weegt vaak veel zwaarder, dan de vraag, of ze met warme liefde en inspanning doen wat ze kunnen.

Het is duidelijk: onze tegenwoordige Zondagsschool-inrichting kan zeer weinig præsteeren ten behoeve van de hoogere standen.

Daarom moet een Zondagsschool, die alleen onder deze standen arbeidt, geheel anders ingericht zijn. Hoe wij dit ons voorstellen, hopen wij hieronder nader aan te toonen.

Indien het nu gelukt is, zulk een Zondagsschool tot stand te brengen, dan eerst begint men het volle gewicht der moeilijkheden te gevoelen. Terstond valt in het oog, dat men bij zijn leerlingen veel minder aanknoopingspunten heeft.

Spreekt gij tot de kinderen der armen van een rijkdom, dien ook zij verwerven kunnen, dan zal het oog der kleine hoorders gaan blinken; maar de rijke? Hij zal het met eenigen trots gevoelen, dat hij van niemand iets behoeft.

Spreek van vrede en geluk voor de verdrukten en beproefden, voor hen, die veelal de warmte der toegene- genheid ontberen in hun kille, kleine leven; 't gelaat zal door een lichtstraal verhelderd worden. Maar bij de zonen der rijken zal dit veelal ergernis verwekken. Zij voelen zich reeds onafhankelijk, en wat meer zegt: wanen ze het veel beter te weten !

De kinderen der hoogere standen zijn meest vijandig bevooroordeeld. Zij verkeeren toch in zoo bedorven om- geving; zij leeren reeds vroeg den godsdienst verachten, met al zulke „dweperij” lachen. En heeft een jongen een- maal zulke ideeën van vader of moeder vernomen, hij zal niet in gebreke blijven, met zulke groote-menschen- kennis te koop te loopen en luid zijn antipathie doen blijken.

Nu weet ieder, dat de strijd tegen onkunde wel hard is; en harder nog die tegen vijandschap; maar het felst is de kamp tegen onkunde met vijandschap gepaard. En dit juist vindt men bij de hoogere standen. Want het is onrustbarend, hoeveel blinde onkunde men in die kringen zelfs ten aanzien van de eerste beginselen der waarheid aantreft. En tegen deze onkunde, vereenigd met een vij- andig liberalisme, dat reeds apriori zoo ver mogelijk van u afstaat, verweert ge u niet gemakkelijk.

Vandaar, dat de aanknoopingspunten zoo uiterst gering zijn. Voeg hier nu nog bij, dat ouders, die hun kinderen nog naar een Zondagsschool zouden willen zenden, de ergste niet zijn. En ten slotte onderstellen wij ook nog, dat de kinderen willen komen. Veel waarschijnlijker zou het zijn, zoo wij ze zochten op voetbalveld of middagcon- cert; want dat zijn des Zondagmiddags de geliefde plaatsen van samenkomst voor allen, die trachten „mee te doen”.

Of wij de rijken hier niet met te donkere kleuren penseelen? Den rijken onder de Christenen geldt ons woord niet, want hun kinderen behooren niet op de Zondagschool. Ook doen wij in geenen deele aan Gods vrijmacht te kort.

De Heere kan ook de rijken roepen tot Zijn licht. Maar dit zijn enkellingen. Doch juist deze enkelen zijn o. i. de aangewezen personen, uit wier midden naar onderwijzers voor de hoogere standen behoort te worden omgezien, Vanzelf rust op deze toegebrachten grootere verplichting dan op anderen. Rijken en aanzienlijken hebben veel invloed; in vele opzichten zijn ze toonaangevend. Welnu, laten deze enkellingen dan ook zich bewust zijn van hun heilige roeping in deze zoo belangrijke zaak.

Hiermede zijn wij vanzelf gekomen op ons volgend punt: Hoe de Zondagsschool onder de hoogere standen moet worden ingericht.

Als onderwijzer op een Zondagsschool voor de hoogere standen zal dus moeten optreden iemand, die zelf tot de eerste klassen behoort. Zelfs is het gewenscht, dat hij van hoogen adel zij. Dit toch brengt meer dan één voordeel mee; n.l. dat degenen, die in positie lager staan zich min of meer gevestigd gevoelen, indien hun kinderen door iemand van dien stand worden uitgenoodigd; ten tweede beschikt hij tenvolte over de kennis der fijne, beschaafde vormen, zoo onmisbaar voor de conversatie der aanzienlijken. Wanneer één man van invloed hiermee begint, zullen mogelijk anderen zich gedrongen gevoelen, dit na te volgen; en zoo zal het goede voorbeeld weldra ruimen ingang vinden.

Het ligt voor de hand, dat een Zondagsschool, op deze wijze opgevat, in geenen deele het karakter zal

vertoonen, van wat we daaronder gewoonlijk verstaan.

Zal men eenigszins kans van slagen hebben, dan ga men op de navolgende wijze te werk.

Hij, die zich dezen arbeid ten taak gesteld heeft, noodige tegen een Zondagmiddag eenige kinderen van voorname familiën bij zich op bezoek. Allicht nemen zij gaarne de uitnoodiging aan. Eerst spreekt men over de dingen van het dagelijksch leven, totdat de gastheer het gesprek langzamerhand op den Bijbel en op de Bijbelsche geschiedenis brengt. Daarmede ga hij dan rechtstreeks voort en vertelle een der historiën in haar geheel. Men vermijde al het opzettelijke, banne alle schoolschheid en zij zeer voorzichtig, dat men niet overdrijft. Want van den eersten indruk hangt voor het vervolg zeer veel af. Hiervoor is onmiskenbaar een groote mate van tact en groote kennis van de levensomstandigheden der „leer lingen” eerste eisch. Het geheel behoudt zoo het karakter van een visite, en zal het goed zijn, dan moet deze „Zondagsschool” ook dit stempel blijven vertoonen.

De gastheer herhale zijn uitnoodiging van tijd tot tijd, en gebruike telkens de gelegenheid om te vertellen en te evangeliseeren. Al geeft men den naam Zondagsschool geheel prijs, al deelt men gelijk vanzelf spreekt geen belooningskaartjes of boekjes uit, en al vergadert men niet elken Zondag den kring der jonge vrienden en vriendinnen om zich heen — het karakter van de evangelisatie moet evenwel blijven bestaan; deze primaire trek mag nooit worden verloochend.

Bijna geheel den uiterlijken vorm zet men dus ter zijde; 't begrip „onderwijzer”, valt weg; daarvoor treedt dat van „gastheer” in de plaats. Daarmee verandert ook

het begrip „school”. Men mist de drie kenmerkende hoedanigheden: „onderwijzer”, „klasindeeling”, „vaste schooluren.” Toch meene men nu niet, dat daarmee alle wezenlijke bestanddeelen van de „Zondagsschool” verloren waren gegaan, en men feitelijk dus een instelling verkrijgen zou, die met de Zondagsschool niet meer het geringste verband hield. De wijzigingen, die de inrichting ondergaat, betreffen slechts den vorm; de gastheer onderwijst wel degelijk, 't doel is zeer zeker kennis bij te brengen, dus de genoodigden zitten inderdaad rondom hem als leerlingen, ofschoon zij zelven het misschien zoo niet inzien. En bovenal het groote Zondagschool-element der evangelisatie ontbreekt evenmin.

Wij voegen bij hetgeen gezegd is nog eenige wenken van practisch belang. Men late de kinderen niet te geregeld komen en spreke niet uitsluitend van de geestelijke dingen; men handele met beleid, en vorme niet een te grooten kring. Raadgevingen, die als van zelf voortvloeien uit dit ééne beginsel: „Alle schoolschheid houde men verre.”

Het voorbeeld van een der uitnemendste mannen van adel moge tot navolging prikkelen. Jhr. Mr. H. M. J. van Asch van Wijck „Jachin's” eerste Secretaris, schaamde zich des Heeren zaak niet. Bij zijn deftig huis aan de Maliebaan te Utrecht, deed hij een Zondagsschoollokaal bouwen, waar hij zelf voorging; hij hield bijbellezing, deelde traktaten uit, en ijverde met warme liefde voor het Koninkrijk Gods. Indien er onder onze edellieden meerderen waren, die met dezen geest bezielde, den arbeid onder de hoogere standen aanvingen, zou zeker dit gewichtige probleem zijn oplossing nader komen.

Gelijk Elout van Soeterwoude zijn salons openstelde

voor de volwassenen, laat zoo ook onze Christelijke adel speciaal de kinderen der rijken ontvangen. God zal dezen arbeid, in Zijn Naam begonnen en tot Zijn eer aangevat, ongetwijfeld te Zijner tijd met Zijn zegen kronen. Daarom late men zich niet ontmoedigen door tegenslag; want het ligt voor de hand, dat felle tegenstand niet op zich zal laten wachten.

Dit moet echter veeleer een reden zijn, om temeer te strijden, temeer te bidden, en des te meer pal te staan, gerugsteund door het besef, dat zoo er uit hun kinderen gewonnen worden, van deze later, als zij opgegroeid zullen zijn tot mannen der maatschappij, een des te uitnemender kracht en des te heerlijker zegen zal uitgaan, juist door de hooge positie, waarin ze zijn geplaatst.

Hier geldt bij uitstek het bekende woord: „Die het kind heeft, heeft de toekomst.”

WEESP.

J. AD. TAZELAAR.

EEN DOELTREFFEND MIDDEL TER BEVORDERING VAN DEN BLOEI DER ZONDAGSSCHOLEN.

De Christelijke gemeente heeft van haar hemelschen Koning eene heerlijke taak ontvangen. Zij moet de banier des kruises planten, overal, waar menschen wonen, tot aan de verste stranden. Zij mag het ongeloof en het bijgeloof naast eigen deur niet onbestreden laten. De geestelijke nood van ons volk roept om Evangelisatie. Wij moeten in onze eigen omgeving doen, wat onze hand vindt om te doen. Inzonderheid worde het oog gericht op de jeugd! De Zondagsschool is voor dezen Evan-

gelisatiearbeid ongetwijfeld een der uitnemendste middelen.

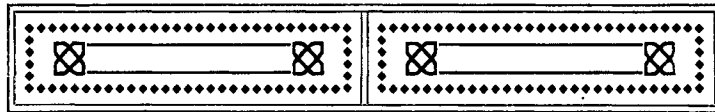
Door Godes gunst zien wij in onze dagen het werk der Evangelisatie groeien. Van den opwakenden ijver in onze Gereformeerde kerken moet onze Zondagsschool terdege profijt trekken. Te veel nog wordt zij beschouwd als een „apartje”, dat de liefhebberij van slechts enkelen vormt. Dit make, nu de Heere in zijn gunstig beste[n] nieuwe banen opent, allerwege plaats voor de diepgevoelde overtuiging, dat ook hier eene roeping der gemeente ligt! Dan zal de Zondagsschool uit haar isolement worden verlost en in goed geordend verband met de kerk treden. Maar dan kan zij er ook billijk aanspraak op maken, dat zij meer dan tot dusver, een naam en eene plaats in het midden der gemeente ontvangt.

Ik geloof, dat wij een doeltreffend middel om hiertoe te geraken, vinden in het houden van gebeds-samenkomsten met de gemeente, waarin over de Zondagsschool en haar arbeid wordt gesproken en des Heeren aangezicht voor dit uitnemend belang van zijn Hemelsch Koninkrijk op aarde wordt gezocht. Op meerdere plaatsen zijn hiervan reeds de heerlijke vruchten gezien in verhelderd inzicht, vermeerderde belangstelling, krachtiger meeleven, inniger toewijding en hartelijker gebed. Onbekend maakt onbemind, maar kennen leert liefhebben — ook hier!

LEIDEN.

J. DOUMA.

♦♦♦♦♦♦♦♦

III.

DE INRICHTING DER ZONDAGSSCHOOL.

.....

EEN STRUIKELBLOK OP DEN WEG DER ZONDAGSSCHOOL.

...

DE Zondagsschool kwam op, toen de kerk haar plicht verzaakte en het schoolonderwijs aan alle religie gespeend werd. Ze is in Nederland geen inheemsche plant, maar ze kwam tot ons van Amerikaanschen bodem. Doch, eenmaal hier geplant, bloeide ze allengs heerlijk op, en werd in Gods hand een der middelen om de ontkerstening van de volksjeugd te stuiten. Ze wierp zich daarom vooral op kinderen uit kringen, die helaas, maar al te ver van het leven bij de H. Schrift vervreemd waren. Voor de kinderen uit vrome gezinnen was ze meest overbodig. Wat anders geheel zou afzwerven, poogde ze voor de christelijke overlevering te bewaren, daarin moet nog altoos haar hoofddoel liggen. Ongetwijfeld kan ze ook gevaren met zich brengen. Die gevaren schuilen vooral in het doen optreden van ongeoeffende en onkundige helpers en helpsters. Om aan dit gevaar te ontkomen zal ze wel doen, met zich zoo nauw mogelijk aan de kerk aan te sluiten

en door voor aanstaande helpers en helpsters cursussen ter voorbereiding in te richten, gelijk reeds in tal van plaatsen, maar toch lang nog niet genoeg geschiedt. Dit blijft een struikelblok, en eerst als ook dit struikelblok uit den weg zal zijn geruimd, is ook haar toekomstige bloei verzekerd.

'S-GRAVENHAGE.

KUYPER.

DE ZONDAGSSCHOOLONDERWIJZER.

„Ik eer slechts twee menschen — en geen andere”, zegt Carlyle ergens, „hem, die uiterlijk voor de geringste menschelijke behoefte werken moet, en hem, die innerlijk voor de hoogste arbeidt. Deze beiden eer ik in hun verschillende rangen en standen. Al het andere is stof en kaf, dat de wind wegwaaien kan, waarheen hij wil. — Onuitsprekelijk treffend is het echter, als ik beiden vereenigd vind. Ik ken niets op deze wereld, dat verhevener is dan een heilige, die den grond omploegt — als er tenminste zoo iemand aangetroffen kan worden. Zulk een persoon zal u terugleiden naar Nazareth. Gij zult den glans des hemels op de diepste diepsten der aarde zien nederdalen als een licht, dat in de duisternis schijnt”.

De Zondagsschoolonderwijzer.

Ik denk hem het liefst 's daags in een werkmanspak, winkel- of kantoorjas, en 's Zondags, ja, zonder witte das of hoogen hoed, 't is waar, maar toch in stemmige kleedij, passend bij zijn roeping.

Hij is mij het symbool voor de oplossing van het probleem der uitersten, die zoo schreiende tegenstelling kunnen vormen, zoo snijdend contrast.

Rome kent zijn geestelijken en zijn leeken en trekt daartusschen zoo scherpe scheidingslijn. Het Protestantisme staat daar in theorie en ook veelszins in de practijk tegenover; maar niet zonder uitzonderingen. Wie kent niet nog de droeve werkelijkheid van het: „Ik sticht mijn volk van uit mijn wolk”? „Geloof alleen, wat *ik* u leer, en spreek *mij* nimmer tegen”? „’t Is geen goed Christen, op mijn woord, Die *mij* niet gaarne preeken hoort”? — En de leeken zweren bij het woord van den geestelijke, of vloeken tegen den clerus.

Ik wil mij den Zondagsschoolonderwijzer niet anders denken, dan als een geestelijken leek, die Godgeleerdheid kent zonder het air van een theologant aan te nemen, die het Geloof kent zonder den Dogmaticus uit te hangen; die leek is onder de geestelijken en geestelijke onder de leeken; die hoog staat zonder het te weten; die laag zoekt zonder de diepte te merken, waarin hij afdaalt.

De Zondagsschoolonderwijzer.

Plebejers en patriciërs, democraten en aristocraten, er moge een enkele onder den Zondagsschoolarbeid verzeild zijn geraakt — houdt, wat gij hebt; maar het doorsneetype is de burgerjongen en het burgermeisje, de burgerman, die niet zingt het lied van den klassenstrijd en niet speelt den zang van het eerstgeboorterecht; die niet bezorgd is, vragende als de plebejer: wat zal ik eten, wat zal ik drinken, waarmee zal ik me kleeden? — niet bezorgd als de patriciër om den naam en de eere, die ’t voorgeslacht naliet en die als erfenis is te aanvaarden zonder persoonlijke verdienste. Niet bezorgd, en toch — niemand zorgzamer dan hij. Hij werkt, alsof van hem de hoeveelheid en de kwaliteit van zijn dagelijksch brood

afhankelijk is; hij werkt om een naam te ontvangen bij Hem, die het sprak: „Die Mij eeren, zal Ik eeren.” En niettemin, hij bidt er om, wetende, dat alles in Gods hand is.

Staande als burger in de maatschappij, werft hij plebejers en patriciërs voor den Zondagsschoolarbeid en kinderen voor het onderwijs uit lagere en hogere standen. Immers, de Zondagsschool — indien mogelijk — zij geen standenschool, geen klassenschool. Hoe paradoxaal het klinkt: Gemengde Volksschool, toegankelijk voor alle standen. Doch, indien niet mogelijk — dan toch scholen voor elken stand, rijk en arm, arm en rijk. De Zondagsschoolonderwijzer, die zich dit ideaal stelt — ziedaar mijn ideaal. Om Christus' wil de kinderen des volks, maar ook die der hogere standen, één zich doen gevoelen in God, is er schooner sociale taak denkbaar?

De Zondagsschoolonderwijzer.

Hij studeerde geen taal, spreekt geen talen, kent niet de grammatica en leerde niet de regels voor de welsprekendheid. En toch, hij spreekt een andere taal dan zijn vakgenoot, die God niet kent; hij verstaat den man, die de taal der godgeleerde wetenschap spreekt; hij vertolkt die taal in haar quintessence aan kinderen, beperkt in kennis, arm in woordenschat; hij bezit de voorwaarde voor de echte, wijl spontane, natuurlijke en toch boven-natuurlijke, immers geïnspireerde welsprekendheid: de eigen overtuiging, het innerlijk geloof.

De Zondagsschoolonderwijzer.

Hij is niet geschoold in de opvoedingsleer, niet door-kneed in de onderwijskunde. Hij kan niet definiëeren het doel der opvoeding; hij noemt ze u niet op, de opvoedingsmiddelen; hij omschrijft u niet de beste methode;

immers hij studeerde niet de wetenschap, die de verhouding bepaalt tusschen het object en het subject der opvoeding, het kind en den opvoeder. En nochtans kent hij en richt hij zijn krachten op het doel, dat alle andere doeleinden omvat: de eere Gods en het zielenheil der kinderen; hij kent en hanteert het middel, dat de stuwkracht is aller opvoedingsmiddelen: het Woord Gods; hij volgt de methode van onzen Hoogsten Leeraar en Profeet: Christus Jezus. Hij brengt ze in contact, door onderwijs en gebed, openbaar en in 't verborgen, het op te voeden kind en den eersten en laatsten en eenigen Opvoeder aller menschen.

Met de kinderen zet hij zich neer aan de voeten van den Heiland, lezende het Woord; vertellende den kinderen, onderwijst hij ze, alsof hij het alleen weet, zoo overtuigd en zóó overtuigend; ze uitlatende uit de schooldeur, bidt hij: „Heere, maak mij als één dier kleinen”.

De Zondagsschoolonderwijzer. —

Doch, waartoe meer?

't Is waar, hij telt niet mee onder de geleerden en toch onderwijst hij de hoogste wetenschap.

Hij is geen artist en toch oefent hij de zinnen der kleinen, om te zien het hoogste schoon.

Hij is geen zedenleeraar, en toch legt hij den grond voor de schoonste deugd.

Ik eer slechts twee menschen — en geen andere: hem, die voor de geringste menschelijke behoefte werken moet, en hem, die voor de hoogste arbeidt. Al het andere is stof en kaf, dat de wind wegwaaien kan, waarheen hij wil. — Maar onuitsprekelijk treffend is het, als ik beiden vereenigd vind. Ik ken niets verhevener dan een heilige, die den grond van 't menschenhart, vooral het kinderhart

omploegt, zoowel als den bodem der aarde. Zulk een leidt u terug naar Nazareth. Gij ziet den glans des hemels op aarde nederdalen.

En gij, Zondagsschoolonderwijzer, zijt me daarvan het onvergankelijke en meest welsprekende type.

AMSTERDAM.

A. JONKMAN.

DE VEREISCHTEN IN EEN GOED ONDERWIJZER DER ZONDAGSSCHOOL.

De meerdere belangstelling in den arbeid der Zondagsschool doet als van zelf ook meer vragen naar de bekwaamheid, naar de geschiktheid van den onderwijzer voor zijn werk. Het is toch niet zonder betekenis, op welke wijze die arbeid zal worden verricht.

Men mag er zich niet mede tevreden stellen, eenige kinderen gedurende een korten tijd op Zondag in een of andere localiteit bezig te houden(?) met het laten opzeggen van een psalmvers of tekst. Het toezicht op de Zondagsschool moet al bijzonder goed en streng, het respect voor den onderwijzer al zeer groot zijn, wanneer onder het „overhooren” van tekst of vers de gewenschte rust en orde bewaard blijven en dit deel van den arbeid een goede voorbereiding zal zijn voor hetgeen o.i. op de Zondagsschool hoofdzaak moet wezen: de ernstige, maar eenvoudige behandeling van een of ander onderwerp uit de Bijbelsche Geschiedenis, de voor kinderen bevattelijke prediking van den eenigen Naam, door welken ook zij kunnen zalig worden.

Iedereen *kan* daarom geen Zondagsschoolonderwijzer zijn, maar iedereen *mag* het o.i. ook niet zijn.

De leiders van den Zondagsschoolarbeid hebben wel toe te zien, wie zich daartoe aanmeldt of wie tot dien arbeid aangezocht wordt.

Een onbekwaam, een ongeschikt onderwijzer bederft in één uur dikwijls meer dan anderen, die de rechte gave bezitten, in langen tijd goed kunnen maken.

De jeugd en met name de jeugd, die wij zoo gaarne op onze Zondagsscholen zien, de geestelijk verwaarloosde en verwilderde jeugd, moet worden *getrokken*, moet, als wij ze eenmaal op school hebben, worden *gedwongen* tot luisteren, niet door middel van allerlei bedreiging met straf enz., maar door middel van het gesprokene zelf. Dan gaat ze gaarne naar de Zondagsschool en kan ook onder 's Heeren zegen vrucht op den arbeid worden verwacht. Er is dus een zekere welsprekendheid noodig; en zal die welsprekendheid, goed te onderscheiden van welbespraaktheid, er zijn, dan moet de onderwijzer iets te zeggen hebben. In hem zelf moet een heilige drang zijn, om het Evangelie te verkondigen ook onder de kinderen, om te spreken over de liefde van Christus, om bezig te zijn in de dingen van Gods Koninkrijk. Wat hij te zeggen heeft, moet *eenvoudig* worden gezegd. De onderwijzer bedenke, dat hij voor kinderen staat, die dikwijls noch op de dagschool, noch in den huiselijken kring met de waarheid Gods worden bekend gemaakt.

Om waarlijk eenvoudig te kunnen zijn is degelijke, biddende, ernstige *voorbereiding* noodzakelijk. Zonder die voorbereiding zal het onderwijs niet kinderlijk genoeg, niet helder genoeg kunnen zijn, maar ontaarden of in een betoog, dat over de hoofden der leerlingen heen gaat, of in een vertelsel, waardoor het jeugdig gehoor onmogelijk kan worden geboeid en nog veel minder zal worden gesticht.

In den Zondagsschoolonderwijzer moet iets gevonden worden van de liefde, die Christus tot het verlorene toonde.

Hij moet de gave bezitten, om van die liefde in kinderlijke taal te kunnen getuigen en het kinderlijk gemoed onder 's Heeren zegen te kunnen ontsluiten voor de Blijde Boodschap des Heils. Hij moet zich zijne roeping bewust zijn, om die gave te besteden tot den arbeid onder eene jeugd, die voor een groot gedeelte van God en Zijn dienst totaal is vervreemd.

Hij moet zelf ook buiten de Zondagsschool in zijn huiselijk leven, in zijn kerkelijk leven, in zijn openbaar leven waarlijk zijn *Christusbelijder*, die in handel en wandel zich als levend lidmaat van Christus openbaart en door belijdenis en leven saam den naaste voor zijn Heere en Koning voor Jezus Christus wint.

Geve de Heere ook voor den Zondagsschoolarbeid van „Jachin” allerwegen zulk eene „keurbende” van broeders en zusters, wier lust het is, den Heere te dienen en wier arbeid strekken moge tot bekamping van het ongehoof, tot verbreiding van de kennis der waarheid, tot behoud van zondaren en tot verheerlijking van 'sHeeren Naam!

WINTERSWIJK.

G. RENTING.

VORMING EN LEIDING VAN DEN ONDERWIJZER DER ZONDAGSSCHOOL.

De Zondagsschoolarbeid is bij toeneming een noodzakelijk werk. Dit werk mag daarom niet zonder grooten ernst verricht worden. En die ernst vordert een deugde-

lijken grondslag, een welbewust doel, goede leiding, bewaarde krachten, getrouwe samenwerking, en een plan van werken, dat met het doel overeenkomt.

Jarenlang heb ook ik er daarom op aangedrongen, dat de Gereformeerden zich zouden geven voor Zondagschoolarbeid. Dat ze daarmee zouden beoogen te evangeliseeren onder kinderen, die geen Christelijk onderwijs genieten, en die van de kennis van God en Zijn Woord vervreemd zijn of vervreemd dreigen te worden. Dat de Gereformeerden zich voor dien arbeid zouden vereenigen op den grondslag hunner Belijdenis. En dat ze daarbij onderling verband zouden zoeken, maar ook de voorlichting en leiding van het ambt des Woords in de Gereformeerde Kerk.

Gode zij lof! in Amsterdam is het hiertoe gekomen. Verschillende Zondagsscholen, getrouw aan de Gereformeerde Belijdenis, hebben elkaar gezocht, en ze zijn overeengekomen, hun arbeid uitsluitend te doen zijn Evangelisatiearbeid onder kinderen, die Christelijke onderwijzing en leiding missen. Ze hebben zich verbonden, enkel te werken met belijdende lidmaten der Kerk, die voor dit werk bekwaam bleken. Meerdere jaren hebben ze voor hun Onderwijzers en Onderwijzeressen mijn leiding als Dienaar des Woords aangenomen, elken Zaterdagavond, bij de voorbereiding tot de behandeling van het onderwerp voor den volgende Zondag. En eindelijk hebben ze zich, de een na de ander, tot den Kerkeraad gewend, om voortaan onder kerkelijk opzicht te werken.

Sinds stelde de Kerkeraad een Commissie in, van welke voortaan de zorg voor de leiding der samenkomst op den Zaterdagavond moet uitgaan, en die mij, als Dienaar

des Woords, hiervoor aanwees, terwijl mijn ambtgenoot Dr. Wijminga zich voor dit werk als mijn secundus geven wou. Voorts bezoekt de Commissie, volgens opdracht van den Kerkeraad, de aangeslotene Zondagsscholen; houdt toezicht op het onderwijs; ziet mede toe, dat slechts belijdende lidmaten en goede werkkrachten tot medewerking toegelaten worden; houdt samenkomsten met al die Onderwijzers en Onderwijzeressen tot bespreking van het werk; en staat voorts zooveel mogelijk de Zondagsscholen met raad en daad bij, alles onder verantwoording aan den Kerkeraad.

Deze aaneengesloten Zondagsscholen vormen nu een eigen vrijen Bond, waarin ze ook bij toeneming grooten ijver openbaren, om in hun werk vooruit te komen, hun krachten te ontwikkelen, nieuwe krachten tot zich te trekken, op elkaar toe te zien, voor goede opleiding van jonge krachten te zorgen, en heel de stad te overzien, om het verlorene te zoeken, daar, waar het niet gezocht wordt. En ook die Bond overlegt met de Gecommitteerden van den Kerkeraad.

Voor dit alles looft mijn ziel den Heere. De geestelijke nood van zooveel duizenden in Amsterdam, die geen helper hebben, wordt zoo eenigermate gelenigd, en niet in het wilde, maar naar den regel, die aan belijdende Christenen voegt.

Toch is het werken naar dien regel nog in vele opzichten zwak en van betrekkelijk kleinen omvang. Zooveelen werken nog verstrooid en verdeeld. Zooveelen zoeken nog veel te weinig leiding en voorlichting. Of ze werken nog met krachten, die eerst zelf vorming behoeven. Zoovele goede krachten houden nog hun medewerking in. En op zooveel plaatsen schreit nog de nood om hulp,

zonder dat er doeltreffende hulp geboden wordt of geboden kan worden.

Daarom steun ik krachtig den oproep, die door Jachins Gedenkboek uitgaat.

Broeders! Zusters! geeft aan dien oproep gehoor! Geeft u mee voor dit werk! Slaat de handen ineen! Werkt met geoefende krachten! Laat u voorlichten en leiden! En trekt zoo, in verband met de Kerk, als een goede slagorde op, om, gedrongen door de liefde van Christus, het verlorene te zoeken tot behoudenis!

Geve de Heere daarop naar zijn belofte zijn rijken zegen!

AMSTERDAM,

J. C. SIKKEL.

♦♦♦♦♦♦♦♦

IV.

DE ARBEID DER ZONDAGSSCHOOL.

.....

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE VERBREIDING VAN DE KENNIS DER HEILIGE SCHRIFT.

...

DE Zondagsschool heeft rondom de Heilige Schrift hare leerlingen Zondag na Zondag verzameld en, met het oog op den Heere en eene bede om zijnen zegen, uit die Heilige Schrift de kinderen bekend gemaakt met hetgeen tot zaligheid te weten noodig is. De onderwijzers en onderwijzeressen hebben, ieder met de gave, door God verleend, en naar de mate hunner kracht gearbeid, om dien kinderen te vertellen van die heerlijke schepping naar Gods beeld in het Paradijs, van 's menschen diepe ellende, waarin hij door den val zich geworpen heeft en van wat God in Christus heeft gedaan en nog doet ter verlossing van zondaren. Ze hebben dat gedaan, die onderwijzers en onderwijzeressen, dikwerf met groote zelfverloochening. Niet weinigen van hen hebben Zondag na Zondag zich uren loopens getroost, om hunne gaven en krachten te besteden tot heil van het opkomend geslacht. Zij hebben het gure weer van het voorjaar, de hitte van den zomer, de stormen van den herfst en de

koude van den winter met mannenmoed getrotseerd, om verwaarloosde kinderen bekend te maken met de Heilige Schrift, met den weg des heils.

Ze hebben dikwerf na eene week van inspannenden arbeid hunne vrije uren gebruikt op den dag des Heeren, om hun werk op de Zondagsschool te verrichten. Terwijl anderen in luiheid en ledigheid nederzaten of op allerlei wijze ontspanning zochten en vermaak, hebben zij niet zelden met moeite en vlijt gearbeid, om het licht van Gods Woord te doen schijnen op het pad van verwaarloosde kinderen, biddende tot God, dat door hunnen arbeid, door middel van die kinderen, ook dat licht mocht vallen op het pad hunner in zonde en ongerechtigheid levende ouders.

Zij hebben, om tot hun gewichtig en moeilijk, maar heerlijk werk in staat te zijn, zelven dikwerf hunne vrije uren in de week, ja hunne ruste van den nacht, blijmoedig gebruikt, om meer kennis te vergaderen van de Heilige Schrift, en daardoor geschikter te worden voor het onderwijs op de Zondagsschool.

Met eene voor vele belijders van den Christus beschamende toewijding, hebben honderden bij honderden, ja duizenden bij duizenden van die onderwijzers en onderwijzeressen de bezwaren, aan hunnen arbeid verbonden, niet geteld; geen ander loon verwachtende dan bekendheid met en een leven naar de Heilige Schrift bij de kinderen, die aan hunne voeten kwamen zitten.

Wie meent dit te moeten doen, betwiste hun het recht tot dien arbeid, maar hij beginne met de vraag: wat doe ik zelf, om anderen bekend te maken met de Heilige Schrift? En indien dan hun ijver en toewijding hem *niet* beschaamt en het afkeurend oordeel niet weert van

zijne lippen, dan ga toch het uitspreken van dat oordeel altoos gepaard met hooge waardeering van zooveel liefde, zooveel toewijding, zooveel zelfverloochening en zooveel geestelijke energie.

En indien we nu vragen welke vrucht voor de kennis der Heilige Schrift de Zondagsschool gedragen heeft, dan kunnen wij geene statistiek in cijfers daarvan u voorleggen. Maar we aarzelen toch geen oogenblik om te antwoorden: rijke vrucht.

Uit den aard der zaak kan ik u dit slechts in algemeene trekken schetsen. En als ik dat doe, dan wijs ik er op, dat zoo menig kind uit een gezin, waar voor God en zijn Woord geene plaats was, door de Zondagsschool met de Heilige Schrift is bekend geworden, zelf naar dat Woord door Gods genade leerde wandelen en op zijne beurt een kleine zendeling werd in zijn huis, door den Heere daar gebruikt om het licht van Gods Woord op den kandelaar te plaatsen.

Hoe liefelijk is het, als we een gezin, waarin vroeger naar den Bijbel niet werd omgezien, daar zien zitten, geschaard rondom Gods Woord, kennis verzamelend uit de Heilige Schrift.

Konden we u cijfers noemen dan zou het getal niet klein zijn dergenen, die in Gods Kerk eene voorname plaats bekleeden en weer anderen onderwijzen in de Heilige Schrift, terwijl ze zelf eenmaal op de Zondagsschool de *eerste* kennis van Gods Woord hebben ontvangen.

Het valt moeilijk, dit wiskunstig te bewijzen; maar ons komt het voor, dat zonder den arbeid der Zondagschool (op menschelijke wijze gesproken) duizenden nog gansch onbekend zouden zijn met Gods Woord, die nu niet maar verstandelijk het leerden kennen, doch

door Gods genade er de kracht van mochten ervaren.

En wat dunkt u, is niet nu reeds de schare groot dergenen, die in den Christus der Schrift door de Zondagschool hebben leeren gelooven tot zaligheid, en nu reeds in den hemel de heerlijkheid genieten, door God in die Schrift aan zijn volk beloofd?

En als ge straks, als „des Heeren vrijgekochten bij duizenden naar Sion gaan”, aan Sions poorte kondet staan en iederen binnentredende kondt vragen: welk middel heeft God voor u gebruikt? dan zou het antwoord van eene groote, groote menigte zijn: Voor mij gebruikte God het onderwijs op de Zondagsschool.

Neen, we zijn niet blind voor hare gebreken; maar het valt niet te ontkennen dat, door de bevordering van de kennis der Heilige Schrift, God aan vele volken eenen nooit te overschatten zegen door middel van de Zondagsschool heeft bereid. We kunnen er zeker van zijn, dat satan met duivelsche woede den arbeid der Zondagsschool gadeslaat.

Zij toch is het, die volgens eene te Londen reeds in 1880 opgemaakte statistiek, 12 $\frac{1}{2}$ miljoen leerlingen telde met 1 $\frac{1}{2}$ miljoen onderwijzers. Voorwaar een beteekenisvolle arbeid voor de verbreiding der kennis van de Heilige Schrift. En als ge daarbij verneemt, hoe het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap zijn ontstaan te danken heeft aan de Zondagsschool, en hoe dat genootschap millioenen bij millioenen Bijbels verspreid heeft en nog verspreidt over de geheele wereld, dan zult ge met mij erkennen, dat de Zondagsschool in Gods hand een machtig middel is geworden ter verbreiding van de kennis der Heilige Schrift.

Uit een referaat op de Jaarvergadering, te Nijkerk gehouden.

DS. A. LOOIS. †

HET LEEREN VAN DE TEKSTEN EN PSALMVERZEN.

Er zal in ons land wel geen Gereformeerde Zondagschool gevonden worden, waar het leeren van teksten en psalmverzen niet in eere gehouden wordt. Met het Bijbelsch verhaal en het Christelijk lied vormen ze een trits van werkzaamheden, die op den wekelijkschen rooster staan. Het blijkt ook wel overal, dat er groot gewicht aan toegekend wordt: immers de belooningskaartjes en boekjes worden uitgedeeld aan de leerlingen, die trouw zijn in het leeren van psalmvers en tekst. Vrij algemeen is de gewoonte, dat beide afgedrukt staan op het blaadje, dat den inhoud aangeeft van het te houden onderwerp, terwijl op dien inhoud beide dan ook betrekking hebben. Die gewoonte — een zeer uitnemende, naar het mij voorkomt — bedoelt zeer zeker, de gedachteloosheid, waarmede het leeren en opzeggen vaak plaats heeft, te bestrijden en tegen te gaan. In verband daarmede zou ik den onderwijzers en onderwijzeressen der Zondagschool bij deze gelegenheid wel den raad willen geven: laat tekst en psalmvers leeren en opzeggen, *nadat* gij uw onderwerp behandeld hebt, dus telkens tegen den volgenden Zondag. Gij verkrijgt er een dubbel voordeel door. Behandel uw onderwerp zóó, dat uit de geschiedenis de waarheden van beide krachtig naar voren dringen, zoodat de kinderen gevoelen, dat ze één vleesch en bloed met het Bijbelsch verhaal uitmaken. Gij hebt dan een uitnemend wapen ter bestrijding van het gedachteloos leeren en opzeggen gebruikt, en — de kinderen zullen ze ook aangenamer en gemakkelijker leeren, terwijl onwillekeurig bij het opzeggen het behandelde van den vorigen Zondag herinnerd wordt en dus niet

zoo spoedig vervliegt. Ook mag men dan verwachten, wanneer er althans zorg aan besteed wordt, dat het geleerde met eerbied en in den rechten toon wordt voorgedragen, hetwelk mede zooveel bijdraagt tot het recht verstaan er van.

Voor al wanneer men op deze wijze te werk te gaat, kan de beteekenis van het leeren van teksten en psalmverzen niet licht te hoog aangeslagen worden.

De Zondagsschoolonderwijzer is een zaaier, die ook bij deze onderwijzing goed zaad zaait in den akker van het kinderhart. Indien de Hemelsche Landman, van Wien wij den wasdom verwachten, straks dat zaad tot wasdom doet komen, dan zal het blijken, dat onze kleinen, Maria's voorbeeld volgende, al deze dingen bewaard hebben, die overleggende in hun hart. En was er zooveel, dat zij slechts van verre verstonden, zooveel dat zij „nog niet dragen konden”, ook aan hen zal de belofte, door den Heiland aan zijne discipelen gedaan, vervuld worden: „Maar de Trooster, de Heilige Geest, zal u alles leeren en indachtig maken alles, wat ik u gezegd heb.” Dan zullen ze de teksten en verzen niet alleen „van buiten”, maar ook „van binnen” kennen, zoodat ze in meerdere of mindere mate hun persoonlijk eigendom zijn geworden. Dit bezit is voor hen een kostbare schat, waarbij zij niets te vreezen hebben noch van mot, noch van roest noch van dieven. Hij vormt voor hen een bron, waaruit zij putten in uren van blijmoedigheid en van benauwdheid, bij feestelijke en bij treurige gelegenheden, op zonnige lentedagen en in slapelooze winternachten. Daarbij is deze bron „een springader des levenden waters”, die onuitputtelijk is en altijd „water houdt.”

In onzen tijd gebruikt men de school om den kinderen de deugd van het sparen te leeren: de onderwijzer belast zich dan met de zorg voor het Spaarbankboekje. Aller instemming vindt deze wijze van doen zeker niet en het ligt niet op onzen weg, hierover thans ons oordeel uit te spreken. Maar *dit* wilden wij zeggen: door het leeren van teksten en psalmverzen leert de onderwijzer den kinderen óók sparen en wordt er een fonds bijeenverzameld van oneindig grooter waardij dan het bedrag op een Spaarbankboekje. Sparen doet men voor de toekomst en juist voor de toekomst — nabij of ver — heeft het bijeenverzamelen der Schriftwaarheden zulk een hooge waarde. Iedere Bijbelles met psalmvers en tekst worde daarom altijd met ons *eigen leven* in verband gezet. De schatkamers des harten worden zoo-doende steeds meer gevuld met parelen, wier waarde men niet licht overschat. Deze schatten hebben bovendien de eigenaardige hoedanigheid, dat we ze niet voor ons zelve alleen willen behouden, maar er gaarne van aan anderen mededeelen, terwijl door deze mededeeling de gever niet armer, maar rijker wordt.

Laat dan de Zondagsschool voortgaan met op de hierboven aangegeven wijze het Woord der Schrift in tekst en psalmvers eigendom der kinderen te maken. „Jong gewend, oud gedaan”, zegt een welbekend spreekwoord en de Heere beveelt ons: „Leer den jongen de eerste beginselen naar den eisch zijns wegs; oud geworden zijnde, zal hij daarvan niet afwijken.” Overeenkomstig de belofte aan dit bevel toegevoegd, is de vrucht, die wij biddend verwachten mogen, dat in blijde dagen de Heere den psalm des lofs op de lippen zal leggen; dat in tijden van leed en druk des Heeren beloften woorden van

troost zullen druppelen in geslagen wonden; dat wie zelf in de Schriften geoefend is, een zout en een licht zal zijn voor allen, die hem omringen; en eindelijk dat voor iedereen, die door de genade Gods geleerd heeft alzoo bij de Schrift te *leven*, straks ook in de stervensure door diezelfde Schrift zal geleerd hebben hoop te hebben op God, die voor de liefhebbers van Zijn woord de zaligheid heeft bereid door onzen Heere Jezus Christus, Wien te kennen het eeuwige leven is.

TIEL.

C. STAAL Pz.

DE BETEKENIS VAN HET LIED OP DE ZONDAGSSCHOOL.

Het Christelijk lied is van niet geringe beteekenis voor de Zondagsschool. Het maakt een wezenlijk bestanddeel er van uit.

Denk u een Zondagsschool, waaruit niet het kindergezang u tegenklinkt; waar alleen de stem van den onderwijzer wordt gehoord.

Een bezielend element zou ontbreken; wat aan haar bekoorlijkheid geeft, vooral voor het kind.

Bij het gesproken Woord van God, behoort het gezongen Woord. 't Is een samenvoeging, door God gewild, die zoo oud is als de wereld.

Toen God door Zijn machtwoord de aarde deed neerzinken op haar grondvesten, zongen immers de morgensterren te zamen vroolijk, en juichten al de kinderen Gods.

Toen de Engel des Heeren den herders verkondigde, wat in Bethlehem was geschied, werd dit gevolgd door het gezang der hemelsche heirlegers, ter eere Gods.

Het lied vooral is een van God aangewezen middel, om den Heere groot te maken; waarom het dan ook een voornaam deel uitmaakt van het werk, dat de hemelingen bezighoudt, om God te prijzen en te verheerlijken.

Zou dan het lied gemist worden op de Zondagsschool!

Het kind zingt gaarne, terwijl het lied geschikt is, om snaren te doen trillen in het jeugdig gemoed, die wij te vergeefs trachten in beweging te brengen door het gesproken Woord.

Wat meer zegt; juist door het lied, dat de kinderen op de Zondagsschool leeren en zingen, brengen ze, zonder dat ze het zelf willen, het Woord van God, het het Evangelie, mede naar huis.

Wat in de Zondagsschool wordt gezongen, hiervan kunnen de kinderen in huis niet zwijgen.

Door het lied bereiken we alzoo, door middel der kinderen, wat den onderwijzers, in veel gevallen, persoonlijk niet mogelijk is.

Een Zondagsschoolles wordt gemakkelijk vergeten. Een versje daarentegen niet, wanneer het herhaaldelijk wordt gezongen.

De gevallen staan niet op zichzelf, dat, na langen tijd, toen de wereld alles scheen verstikt te hebben, wat op de Zondagsschool geleerd was, een versje van de Zondagsschool, dat in het geheugen was blijven hangen, door God is gebruikt, om van de dwaling des wegs te overtuigen en met schuldbelijdenis uit te drijven tot den troon der genade.

Onderschatten we hierom vooral het gezang op de Zondagsschool niet.

ZUTPHEN.

J. N. LINDEBOOM.

DE ZONDAGSSCHOOL EN DE CHRISTELIJKE LECTUUR.

Dat de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” het groote belang, ’t welk in de lectuur voor de jeugd de aandacht van ouders en opvoeders vraagt, ernstig wenscht te behartigen, kan niemand verwonderen, die weet, dat ook de Zondagsschool gedurig met die lectuur in aanraking komt. Het Bestuur der Zondagsschool deelt bij de Kerstfeestviering en andere gelegenheden grootere en kleinere boeken uit. Hiervoor draagt dit Bestuur de volle verantwoordelijkheid, weshalve het zich wél bewust behoort te zijn van de eischen, die ’t aan deze lectuur moet stellen, en nauwkeurig heeft te onderzoeken, welke van de in den handel gebrachte boeken en boekjes aan die eischen voldoen.

Het is verwonderlijk, hoe weinig ernst in menigen kring nog gemaakt wordt met het toezicht op de lectuur. Ouders, die hunne kinderen niet naar de openbare school zenden durven, die wél acht geven op de vrienden en vriendinnen hunner spruiten en het met de opvoeding in het algemeen volstrekt niet licht opnemen, letten nochtans vaak te weing op de boeken en verdere leesstof hunner lievelingen. „Als de jongen maar lezen kan, dan hoort gij hem niet”, zeggen zij; en ze laten hem lezen: los en vast, rijp en groen, zwaar en licht, al wat maar in zijne handen komt. Zoo handelen ze niet met de voeding des lichaams; daar toonen zij prijs te stellen op matige en geregelde opneming van spijs en gedanken ze aan de les des dichters:

„Te vaak, te veel en alles te eten,
Maakt moog’lijk vet, maar zelden sterk.”

Daar letten zij dus ook op den *aard* en het *gehalte* der spijzen. *Gezond* voedsel vorderen zij in de eerste plaats en terecht.

Een boek nu biedt voedsel aan den geest. Daarom is ernstige keuring en nauwgezette toetsing beslist noodzakelijk voor de lectuur, die ouderen en jongeren in handen wordt gegeven. Deze toetsing is ook noodig ten aanzien van hetgeen als „Christelijke Lectuur” aan de markt wordt gebracht.

Het woord Christelijk toch is eene vlag, waaronder niet zelden eene onchristelijke leer wordt ingevoerd. Wat *is* Christelijk? Op die vraag geven immers verschillende personen en groepen een zeer verschillend antwoord. Beweren niet velen, wier Christendom bestaat in eenige vage meeningen over liefde tot den naaste, het helpen van den zwakke en het weldoen van den ellendige, bij uitnemendheid aanspraak op den Christennaam te mogen maken? Van welk gehalte zal de lectuur zijn, die zij als Christelijk stempelen? Zal niet eene treurige oppervlakkigheid op elke bladzijde gevonden, zal niet het echte, Bijbelsche Christendom te vergeefs gezocht worden? Het *Bijbelsche* Christendom, zeg ik; in deze uitdrukking ligt de maatstaf, waarmede de Christelijke lectuur moet worden gemeten. Naar de Schrift, naar het Woord des Heeren moeten de schrijvers telkens terug. Daaruit hebben zij hunne wijsheid te putten, daaraan hunne ervaringen te toetsen, daartoe hunne volwassene en hunne jeugdige lezers gestadig te leiden. Wat zegt de Schrift van den mensch, van het kind, van den wil en de genegheden, van de waarachtige bekeering, van de roeping der ouders en der kinderen, van allerlei verhoudingen tusschen heeren en knechten, rijken en armen, overheden

en onderdanen? Dat moeten de schrijvers van Christelijke lectuur, ook van lectuur voor de jeugd, weten en, naar de keuze van hun onderwerp en de ontwikkeling en den leeftijd hunner lezers, te pas brengen tot onderwijzing, vermaning, bestraffing en terechtbrenging.

Daartegen mogen zij in geen geval, rechtstreeks noch zijdelings, *ingaan*. Voor het Woord Gods zullen zij onvoorwaardelijk en gewillig buigen; ja, zij zullen ook bij hunne lezers de overtuiging wekken en sterken, dat geene wijsheid gevonden wordt bij dengene, die dat Woord verwerpt.

Aan deze eischen moet alle lectuur voldoen, inzonderheid die voor de jeugd. En hier niet het minst is keuring en toetsing beslist noodig. Vervalsching is kwader, schadelijker en mitsdien gevaarlijker, naarmate het artikel, waarbij ze voorkomt, hooger in waarde, edeler in gehalte is. Of te midden der grindsteen en een vreemd brokje voorkomt acht gij niet van beteekenis, maar als gij onder eene partij diamanten eenen onechten opmerkt, slaat u de schrik om het hart; of er een stukje blik onder uwe koperen munten verdwaalde, het deert u niet, maar zoo gij te midden van een aantal goudstukken eenen insluiper ontdekt, acht gij dit allicht bedenkelijk. Past dit toe op de lectuur en het spreekt tot uw bewustzijn, dat juist hier waakzaamheid gebiedende noodzakelijkheid moet heeten. Geene valsche diamanten en geene onechte goudstukken, neen! maar ook geene lectuur, als Christelijk aanvaard, die niet gezond, niet Bijbelsch, niet waarlijk Christelijk is. Hier zou dwaling en mistasting onberekenbare schade aan de ziel, ja eene eeuwige schade kunnen berokkenen.

AMSTERDAM.

P. ORANJE.

DE ZONDAGSSCHOOL EN HET HUISBEZOEK.

Het huisbezoek voor de Zondagsschool mag misschien in kleine plaatsen iets zijn, dat men overbodig acht, in groote steden is het bepaald een noodzakelijk werk. Men vindt onder de Zondagsschoolleerlingen een vrij groot aantal, dat men slechts behouden kan door telkens weer de gezinnen te bezoeken.

En juist uit die gezinnen, waar men steeds weer moet informeeren naar de reden, waarom de kinderen op de absentielijst prijken, komen de leerlingen, welke de Zondagsschool met haar evangelisatie-werk beoogt.

Het is in hoofdzaak die breede zoom, waar de onverschilligheid ten opzichte van den godsdienst heerscht.

Of er geen andere oorzaken zijn, waardoor de bezoekers genooddaakt zijn, telkens in die gezinnen terug te komen? Zeer zeker; vele zelfs.

Onze leerlingen vinden wij niet onder de rijken der aarde, integendeel voor het meerendeel werken de Zondagsscholen onder de armen, onder de allerarmsten.

Gebrek aan schoeisel en kleeren verhindert zeer vaak de moeder haar kinderen geregeld te zenden.

De droevigste tooneelen van armoede en ellende, die men in het gewone dagelijksch leven niet opmerkt, of hoogstens kent uit de boeken, worden door ons bijgevoerd.

Woningen, die in weerwil der woningwet, niet aan de allergeeringste eischen voldoen, zijn soms tot huisvesting van talrijke gezinnen aangewezen.

Jammer slechts, dat zich soms bij het zien van die treurige toestanden het woord „eigen schuld” onafwijsbaar bij ons opdringt.

Een leven in de zonde, een wentelen in ongerechtigheid is hier niet altijd te ontkennen.

Als men geen toegang kan verkrijgen dan na herhaalde verzekering, dat men niet van de politie komt, geeft dit wat te denken.

Als vader en moeder niet in staat zijn om een geregeld gesprek te voeren, omdat zij te veel aan Bacchus hebben geofferd, pleit dit niet in hun voordeel.

Zullen wij daarom ons van dezulken maar afkeeren? In geen geval. Immers als wij een blik in ons zelve slaan, wordt het ons duidelijk, dat het alleen Gods bewarende hand is, die ons tot dusver van die paden terughield.

Daarom moet hun diepe ellende ons des te meer dringen, om tot hen te gaan, ten einde een woord te spreken van genade ook voor den grootste der zondaren.

De Zondagsschool nu is juist een aangewezen middel, om met deze gezinnen in aanraking te komen.

Zoo vindt men een geschikte aanleiding, om eens kalm met die menschen te spreken; en het is opmerkelijk, hoe vaak men zelfs bij de diepstgezonkenen nog een ondergrond vindt, rustend op herinneringen uit de jeugd, waarop men hen kan wijzen op het Eene Noodige.

„Ja, ziet u, mijnheer, vroeger hoorde ik wel eens van „die dingen, maar tegenwoordig denk ik daar niet meer „aan.”

Deze en dergelijke antwoorden worden ons meermalen toegevoegd.

Indien wij meenen, dat het enkellingen zijn, die aldus leven zonder God en Zijn Woord, vergissen wij ons deernlijk.

Neen, bij duizendtallen leven zij in onze groote steden,

die wegsterven zonder gehoord te hebben het geklank van het Evangelie; en den Eenigen Naam, die ons gegeven is, niet anders kennen dan door vloekwoorden.

In de achterbuurten leeft een „massa”, waarnaar nooit omgezien wordt, waarmee niemand zich bemoeit, dan in sommige gevallen het Leger des Heils en de mannen van het socialisme.

Tot dezen nu moeten wij uitgaan, voor hen geldt het: „dwingt ze om in te komen.”

Wij offeren onze gaven op het altaar der Zending, en wij zouden dit niet gaarne verzuimen; maar laten wij ook hen niet vergeten, die in onze onmiddellijke nabijheid, gansch vervreemd leven van God en van Zijn Woord.

Laat het ons niet genoeg zijn, dat onze kerkdeuren open staan ter noodiging, maar laat ons heengaan in heggen en stegen, om ze te „dwingen.”

Groot is voorzeker het arbeidsveld, dat ons daardoor wordt toegewezen, temeer daar allerlei ander werk reeds zooveel tijd in beslag neemt.

Indien echter de overtuiging doordringt, dat ook dit braakliggend terrein moet bewerkt worden, zullen tijd en krachten wel te vinden zijn.

Ofwij als Zondagsschoolvereenigingen geroepen zijn, dit werk ter hand te nemen? Als Christenen zijn wij er zeker toe geroepen, en indien de Zondagsschool een uitgangspunt kan zijn, waaruit gewerkt kan worden, waarom zou dit middel dan niet worden aangegrepen?

Natuurlijk in den geordenden weg, d. w. z. in verband met de kerk, onder contrôle der kerk.

Zij is in de eerste plaats geroepen, dit werk ter hand te nemen.

Haar licht moet ook doordringen tot de plekken, waar zoo zwarte duisternis heerscht.

Te lang is dit in vele gevallen door haar verzuimd. Gelukkig komt er in dit opzicht een kentering; hier en daar is dit reeds duidelijk merkbaar.

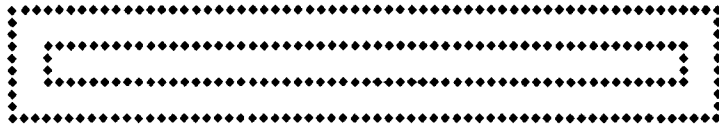
Laten wij daarvoor Gode dankbaar zijn en Hem bidden, dat het verantwoordelijkheidsgevoel ten opzichte der schare van hen, die buiten de beademing van Zijn Woord leven, steeds meer moge dringen, om onze krachten te besteden ook aan dit zoo noodzakelijke werk.

Dan zullen zij komen, onze mannen, om zich te geven voor dezen arbeid; dan zullen zij niet achterblijven onze vrouwen, om in den dienst der barmhartigheid ook de warmte des Evangelies te doen gevoelen, dan zullen wij samen getuigen van het groote heil, dat ons geschonken is in onzen Heiland en Zaligmaker, Jezus Christus.

AMSTERDAM.

G. VAN DER STEEN.

♦♦♦♦♦♦♦♦

V.

UIT DE PRACTIJK.

♦♦♦♦♦

NEGOTIE EN RELIGIE.

♦♦♦

EVENALS elk huisgezin, moet ook eene vereeniging inkomsten hebben, om hare uitgaven te kunnen bestrijden. Het oude Hollandsche spreekwoord, de tering naar de nering zetten, moet steeds in het oog of liever in gedachten gehouden worden.

Dit is voor „Jachin” in ’t bijzonder van toepassing, want wat haar van bijna alle Christelijke vereenigingen onderscheidt is, dat „Jachin” ook eene nering heeft. Negotie in verband met religie was vanouds in Nederland een goede combinatie.

Gelijk in elk huisgezin moeten de inkomsten altijd grooter zijn dan de uitgaven; anders loopt het mis. Welnu, „Jachin” heeft ten doel, niet alleen het onderling verband tusschen de verschillende Gereformeerde Zondagscholen te onderhouden, maar ook hulp te verleen en bij de oprichting en instandhouding van noodlijdende scholen. Een groot deel van hare uitgaven bestaat uit subsidiën voor dergelijke scholen.

Haar gewone inkomsten trekt zij uit contributiën, die, omdat deze zeer laag gesteld zijn, ternauwernood toereikend zijn, om hare geregelde huishoudelijke uitgaven te dekken. Om dus ondersteuning te kunnen geven, moet zij buitengewone ontvangsten hebben. En die had zij tot dusver en moet zij ook in de toekomst hebben, zal „Jachin” aan een belangrijk deel van haar doel kunnen beantwoorden. Die buitengewone ontvangsten trekt Jachin uit haar bedrijf, d. w. z. uit haar uitgaven. Die uitgaven, in boekhandelaarsterm, zijn: de Jaarlijksche uitgave van een Zondagsschoolrooster en van het Verslag der Boekbeoordeelingen, haar driemaandelijksche uitgave van de Toelichting op dien rooster, de uitgave van haar Blad en de op ongeregelde tijden verschijnende traktaatjes, gelegenheidsboekjes, belooningskaartjes, prachtige Diploma's voor de leerlingen bij het verlaten der School, enz.

Indien nu al de Zondagsschoolbesturen, die op den grondslag van „Jachin” staan, genoemde uitgaven op hunne scholen gebruiken, dan bevorderen zij daarmede de geregelde inkomsten en kan „Jachin” uit de winst van haar negotie de ons allen dierbare Gereformeerde religie bevorderen.

Behalve dat, hebben de scholen den waarborg, dat zij goede waar voor weinig geld ontvangen; want waarlijk, „Jachin's” uitgaven behooren tot de beste en goedkoopste van alle Zondagschooluitgaven. Daarom roepen wij al onzen Zondagsschool-Vereenigingen met vriendelijken drang toe: Gebruikt „Jachin's” uitgaven en beveelt ze bij anderen aan!

ZWIJNDRECHT.

A. VAN NAMEN.

VERSCHILLENDE VRUCHT.

Op allerlei wijze werd menigmaal in den loop der jaren de Zondagsschool-arbeid beoordeeld, en, wat nog erger is, door menigeen werd ze veroordeeld. Er is zelfs een tijd geweest, dat zonder eenig voorbehoud, vele Gereformeerden dien arbeid tegenwerkten, met een ijver, een betere zaak waardig. Er behoorde toen een zekere moed toe, om in dien arbeid bezig te blijven. Doch zij, die dezen moed betoonden, zijn niet beschaamd. Er is vooral in de laatste jaren een kentering gekomen; en al werden alle tegenstanders nog niet in voorstanders omgezet, toch werd de tegenstand minder fel, en vele voorstanders namen het voor den Zondagsschool-arbeid met voorbeeldigen ijver op.

En wanneer men dan niet moedwillig het oog sluit, kunnen ook vele en verschillende vruchten op dien arbeid gezien worden.

Het was in het jaar 1878, dat eenige jongelingen en jongedochters uit een onzer Zuidelijke steden zich opmaakten, om dezen arbeid aan te vangen op een landelijk dorpje. Zeer hoog was de verwachting nu juist niet gespannen; maar hoe werden die verwachtingen overtroffen! Toen de eerste maal op dat dorp Zondagsschool gehouden werd, waren er ruim 40 kinderen, en ongeveer ook even zooveel volwassenen. Binnen weinige weken was dit getal meer dan verdubbeld, niettegenstaande de bittere vijandschap en, ik had bijna gezegd, de kinderachtige tegenkanting van het Hoofd der Openbare School. Toch men hield vol; en enkele jaren later vond men op datzelfde dorp een flinke Gereformeerde Kerk, terwijl men er nu ook reeds sedert eenige jaren heeft een Chris-

telijke School, die bloeiend mag worden genoemd. „Voor een groot deel is dit een en ander te danken aan dien Zondagsschool-arbeid,” zoo getuigde voor eenige jaren de grijze Ds. Littooy, die zulk een warm hart voor „Jachin” had, op onze Algemeene Vergadering te Goes. Wij zouden hierover meer kunnen schrijven, omdat we in dien arbeid zeer nauw betrokken waren; doch juist daarom doen we het niet. Trouwens we behoeven ook niet alleen bij dit feit stil te staan, om op de vrucht van den Zondagsschool-arbeid te wijzen. Wie met de kaart van ons land en met de Gereformeerde Kerken bij name eenigermate bekend is, kan weten, hoe verschillende Gereformeerde Kerken in Noord-Holland boven het IJ tot openbaring kwamen, doordien er begonnen werd met den Zondagsschool-arbeid. Onze hooggeachte Eerevoorzitter, Prof. Lindeboom, zou daarvan interessante mededeelingen kunnen doen.

En ook in 't Noorden van ons land, vooral in sommige streken van de Provincie Friesland, niet het minst in den beruchten Zuid-Oosthoek, werden menschen bereikt, die anders onbereikbaar waren, en gewonnen voor het Evangelie, waaraan ze tevoren geheel vreemd waren.

Wij zijn Gode dankbaar voor die heerlijke vrucht!

Om nu niet al te veel plaats te vragen, — nog slechts dit ééne: Op een Zondagsschool in een Zuidhollandsch dorp, waar vele kinderen kwamen uit huisgezinnen, waar met God en Zijn Woord en Zijn dienst niet meer werd gerekend, was o.a. een kleine jongen, die een getrouw bezoeker en ijverig leerling was. Deze knaap werd ziek en stierf; doch vóór zijn sterven gaf hij het heerlijke getuigenis, dat hij naar Jezus ging. Meermalen bezochten we hem in zijn krankheid, en vernamen we van

hem: „Ik heb op de Zondagsschool leeren bidden’. En bij een andere gelegenheid: „Jezus’ bloed heeft mij gereinigd van al mijn zonden.”

Nog eens, lezer! Zijn dit geen heerlijke vruchten?

Mogen deze en dergelijke vruchten allen, die in den Zondagsschool-arbeid een werkzaam aandeel hebben, aanmoedigen, om op den ingeslagen weg voort te gaan, ook al worden de vruchten niet dadelijk gezien, want: „te Zijner tijd zullen we maaien, indien we niet verslappen.”

Wij hebben den moed, om ook den Zondagsschool-arbeid te noemen: „een werk des Heeren.” En dáárom hebben we ook den moed, allen die in dezen arbeid bezig zijn, te herinneren aan het Apostolisch woord: „Zoo dan, mijne geliefde broeders, zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere.”

APPELSCHA.

P. KOSTER.

VAN EEN MOSTERDZAADJE DAT EEN BOOM WERD.

Onder de vele en verschillende Zondagsscholen, welke in Den Haag gehouden worden, is de taak voor de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging onder verband der Gereformeerde Kerk niet de gemakkelijkste; evenwel ze mag door Gods goedheid nog staan, midden in den strijd tegen de macht des ongeloofs en vertwijfeling.

Het is ongeveer 40 jaren geleden dat een paar broeders een Zondagsschooltje begonnen in een huiskamer, waarvan het gevolg was, dat er langzaam aan nog eenige broeders bij kwamen en ze eene vereeniging vormden

onder de zinspreuk Joh. 8 : 32b, „de waarheid zal U vrijmaken”, en dat nog eenige Zondagsscholen daarbij werden geopend.

Eenige jaren later begonnen een paar andere broeders op dezelfde wijze, maar meer onder verband der Chr. Geref. Kerk. Ook hier werden meerdere scholen geopend, en in 1882 werk eene vereeniging gesticht, onder den naam Spreuken 9 : 10 (de Vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid), welke Koninklijke goedkeuring verkreeg in 1896.

Deze beide vereenigingen zijn in 1903 samengesmolten, waarbij de statuten van Spreuken 9 : 10 en het verband met de Geref. Kerk zijn gehandhaafd; en thans wordt in 24 lokalen, meest openbare scholen, aan $\pm$ 1600 kinderen Zondagsschool-onderwijs gegeven.

Vraagt men nu, wat de vruchten zijn van den arbeid in zooveel jaren, dan zouden wij, waar de kinderen van de school afgaande, in het drukke stadsleven verloren raken, haast zeggen: daar zijn schier geen vruchten. Maar de Heere kent de zijnen en verliest ze nooit uit het oog.

Het is ook Gods werk, het leven en den wasdom te geven, en Hem alleen komt de eere toe; laat het ons een voorrecht zijn dat we mogen zaaien aan alle wateren.

Dat zich hier echter ook verschillende gevallen voordoen, die tot bijzondere teleurstelling of bemoediging aanleiding geven, spreekt wel van zelf. Laten daarvan eenige voorbeelden uit den laatsten tijd mogen dienen.

Een klas van 80 kinderen komt den eersten Zondag na het gehouden Kerstfeest weer samen, een 10 tal kinderen verlaten van wege hun leeftijd de school, en zullen nu een bijbeltje of kerkgeschiedenis ontvangen. Een jongen

vraagt, zijn bijbeltje vóór de les te mogen ontvangen, want hij moet met zijn vader naar een theatervoorstelling; en na de laatste vermaning van den onderwijzer gaat hij met zijn bijbel gewapend naar den schouwburg.

Op een vraag aan een meisje, of ze nu naar de kerk zou gaan en in den bijbel lezen, was het antwoord, dat zij daar geen tijd toe had, en thuis dachten ze daar ook nooit aan. Zoo ging dat bijna met alle vertrekkende kinderen. De medewerkende zuster was intusschen aan de deur, om de ouders te woord te staan, die kwamen klagen dat hun kinderen zoo weinig hadden ontvangen, met de bijvoeging, dat ze daarom dan ook naar een andere Zondagsschool zouden gaan.

Bij onderwijzer en assistente was de moed om voort te gaan daardoor bijna ontzonken.

Iets, dat minder voorkomt, vond plaats in een andere klas. Daar bleef een jongen weg, omdat hij naar zijn vaders zin te veel had ontvangen, maar van anderen aard. Die vader beweerde, dat zijn jongen daar gek werd, want hij vond hem wel eens afgezonderd bidden, en als hij zijn les niet kende of iets verkeerd deed, vroeg hij zijn moeder vergeving; hij zag overal zonde in, en wilde dan met zijn moeder bidden. Neen, dat kon niet langer; en hoe de betrokken onderwijzer sprak en de jongen zijn begeerte tot de Zondagsschool openbaarde, het baatte niet, hij mocht niet meer gaan. Gelukkig, dat de vader Gods Geest niet uit dat getroffen hart kon bannen.

Een onderwijzer in een andere klas vroeg aan zijn leerlingen, of er wel velen zouden zijn, die in waarheid den Heere Jezus lief hadden, vooral als het op sterven aankwam. Toen was er een meisje, dat zeide, dit van harte te kunnen zeggen, en dat begeerde spoedig bij Hem

te mogen zijn, Nog in diezelfde week werd haar begeerte vervuld, want vier dagen later ging zij plotseling juichend heen.

Een jongen was steeds een trouw leerling der Zondags-school geweest, maar nu groot en wat verdienende, begon hij tegenover zijn vader, die weinig kon verdienen, beleedigend op te treden. Op zekeren tijd werd de onderwijzer van zijn Zondagsschool daarbij geroepen, die hem op zijn verleden wees en vermaande naar Gods Woord; het gevolg was, dat hij zijn vader vergiffenis smeekte en sinds de trouwe verzorger zijner ouders is geweest.

Een meisje werd van de Zondagsschool afgehouden, omdat zij volgens haar vader daar ongehoorzaamheid leerde. De man werkte ook Zondags en zijn dochtertje moest dan soms boodschappen doen; nu wilde zij dat niet meer en geen straf kon haar bewegen, om op Zondag sterken drank voor hem te halen, want de meester op de Zondagsschool had gezegd, dat Zondags niet gewerkt mocht worden, en dat men God meer gehoorzaam moest zijn als het er op aankwam, dan den menschen. Het gevolg van de geschiedenis was, dat de eerst vertoornde man voortaan met zijn kind naar de Kerk ging, niet meer op Zondag werkte, geen sterken drank gebruikte en Gods Woord onderzocht.

Hoe verschillende middelen al kunnen inwerken op de karakters der leerlingen, bleek wel bij een jongen, die ondragelijk lastig was en nooit leerde of oplette. Op zekeren tijd gaf de onderwijzer aan eenige der beste leerlingen een mooien muurtekst als extra belooning en schonk er ook een aan hem, omdat hij hem altijd het meeste verdriet aan deed. De jongen, gewoon aan bestraffing, was zoo verslagen, dat hij beschaamd wegging

en na dien tijd de beste leerling der klas is geweest.

Werpt uw brood uit op het water en na vele dagen zult gij 't weder vinden! Dit werd dezer dagen bevestigd aan een onderwijzer, die als Ouderling met zijn collega huisbezoek bracht bij een afgedwaalde zuster. Haar man, die geen lid was, werkte ook op Zondag, en beiden gingen nooit ter kerk. Op de vraag van den collega, of hij Zondags nog al gemakkelijk werkte, was het antwoord: dan zou ik nooit bij mijnheer, die hem niet meer kende, op Zondagsschool hebben moeten gaan, want dat is het eenige Godsdiensonderwijs, dat ik ooit gehad heb; maar het beschuldigt mij altijd. Uit het verdere gesprek bleek, dat het zaad bij hem diep wortel geschoten had, en na herhaald bezoek mag een gunstige verandering in hem en het gezin worden waargenomen.

Meerdere gevallen, van verschillenden aard, zouden genoemd kunnen worden, die ons doen vertrouwen, dat de arbeid, zoowel op school als in het huisbezoek verricht, ook onder de massa, waarvan men nooit meer hoort, toch niet ijdel zal zijn, maar zij geven ons telkens te zien, dat het 's Heeren werk is. Doch het meest zal dit blijken, wanneer in de eeuwigheid Zijn naam verheerlijkt wordt door den mond der kinderen uit kroegen en van ongeloovige of onverschillige ouders, die op onze Zondagsscholen het Zaad des Woords hebben mogen ontvangen.

's-GRAVENHAGE.

C. MALIEPAARD.

ALLERLEI TEGENSTAND.

Omstreeks 1895, toen de verstrooide Gereformeerden in Breda geregelde samenkomsten hielden, en de kerk

tot openbaring kwam, werd door eenige broeders eene Zondagsschool opgericht, die aanvankelijk alleen door kinderen uit Gereformeerde gezinnen bezocht werd.

Om op de zoo zeer onkundige omgeving in te kunnen werken en ook andere kinderen te trekken, huurde men op vier verschillende plaatsen in de volkrijkste buurten een vertrekje af, om daar aan kinderen het Evangelie te brengen.

Verschillende broeders zonden daar hun kinderen heen, die als lokvogels dienden, en in 't begin ook vele vreemde kinderen, vooral Roomsche, meebrachten.

Langer dan een half jaar heeft dit werk niet kunnen duren. De Roomsche geestelijkheid, dien arbeid ontdekkende, richtte zelf een „Zondagsschool” op en troonde de Roomsche kinderen van de Gereformeerde Zondagschool af.

Bij deze ééne poging bleef het. De eigenlijke Zondagschool zette geregeld haar arbeid voort, doch bloeide niet. Met lust en ijver arbeidden een paar zusters der gemeente onder de kinderen, maar het waren niet de kinderen, die ze moesten hebben.

Daarop is door mij die school overgenomen, ongeveer in het jaar 1902. Na de oprichting der school met den Bijbel in 1900, waarop vele kinderen der Hervormde gemeente gingen, kwamen er nu ook langzamerhand van die zijde leerlingen aanzetten.

't Was anders een eigenaardige toestand, waarin de school verkeerde. Ze stond wel onder 't toezicht van den Kerkeraad der Gereformeerde kerk, maar had geen bestuur. Na eenige samenspreking met Dr. J. C. de Moor, werd er een vereeniging opgericht, die zich dadelijk bij Jachin aansloot.

Sinds dien tijd breidde 't getal leerlingen zich aanmerkelijk uit, en klom tot ongeveer 70; een getal, dat door 's Heeren goedheid groot mag genoemd worden, in aanmerking genomen, dat van Hervormde zijde sinds jaren hier een bloeiende Zondagsschool bestond.

Voor eenige jaren hebben ook de moderneren des Zondags kinderen onder hunne bearbeiding genomen, en getracht leerlingen van ons af te trekken. Daar beide scholen in dezelfde straat staan, en er ongeveer op 't zelfde uur onderwijs gegeven wordt, kan men goed zien, wie de onze bezoeken.

Een enkele maal heeft een dame, die op de andere onderricht gaf, eenige leerlingen aangesproken, en pogingen aangewend, ze van ons af te trekken, doch zonder gevolg. Ook in Breda wil het volk van den godsdienst der moderneren niet veel weten. 't Zijn hoogstens eenige meer gegoeden, die hunne kinderen naar die Zondagsschool heenzenden.

Van zegen mogen we gewagen; vruchten werden er ook gezien voor 's Heeren kerk aan deze plaats. Breng de Heere ook door dezen arbeid nog velen tot de Gemeente, die zalig wordt.

BREDA.

A. OOSTERWIJK.

HOE DE ZONDAGSSCHOOL TE BRUSSEL TE NIET GING.

In Brussel bestaat de Gereformeerde Zondagsschool niet meer. Wel is er enkele jaren geleden eene geweest. Aanvankelijk scheen zij niet ongezegend te werken. Zij werd door een kleine honderd kinderen bezocht, natuur-

rijk voor het overgrootste deel uit Roomsche gezinnen. Broeders en zusters onzer gemeente, Nederlanders en Vlamingen, gaven er onderwijs. Er werd eene zeer opwekte en druk bezochte Kerstfeestviering gehouden. Maar daarna verliep zij. De pastoor was er n.l. achter gekomen, dat zij door kinderen uit zijne parochie werd bezocht, en had daarop den ouders het Zondagsschoolbezoek hunner kinderen beslist verboden. Tegen het uur van aanvang kwam hij zelf wel zien, door welke kinderen het onderwijs werd gevolgd. Tegen een dergelijken aanval waren de ouders en was bijgevolg de Zondagsschool niet bestand. Zoodat zij bezweek. Sinds wordt hier onzerzijds niet meer onder Roomsche kinderen gearbeid. Wel onder oudere meisjes: er is een naaikrans, die haast uitsluitend uit Roomsche jongedochters bestaat, en waarop evangeliseerend wordt gewerkt.

BRUSSEL.

CHR. WARNER.

EEN ZONDAGSSCHOOL OP VRIJDAGAVOND.

Wel wonderlijk moet de indruk zijn, teweeg gebracht door de woorden „Zondagsschool op Vrijdagavond”. Nog wonderlijker zou die indruk zijn, als buitenstaanders onze jongens hoorden spreken van de „jongens-Dorcas”. Deze namen zijn dan ook volkomen onverdedigbaar en telkens als ik ze weer hoor, wekken zij even mijn lachlust op.

Maar het leven is sterker dan de leer, en vooral de naam „jongens-Dorcas” kan ik mijn jongens niet meer afleeren. Doch toelichting is dan ook niet overbodig. Ziehier dan de geschiedenis onzer wording.

Reeds gedurende vele jaren bestond er ten behoeve

van de Zondagsschoolvereeniging „Johannes” een „Dorcas”. Deze „Dorcas”, oorspronkelijk bedoeld voor de meisjes-leerlingen onzer Zondagsschool, bracht elke week een avond een aantal meisjes samen, die daar leerden naaien, breien enz. Met Kerstmis werden de vervaardigde kleedingstukken verdeeld onder de meest behoeftige leerlingen der Zondagsschool. Aldus liet men de kinderen zelve werken voor anderen.

Intusschen meende men deze Dorcas-avonden ook nog tot een ander doel te kunnen gebruiken. Eerst onder het werken, al spoedig een half uur vóór het werken, werd de Bijbelsche geschiedenis verteld; onder het werken werd dan gezongen en tenslotte een Christelijk verhaal verteld.

Niet lang duurde het, of ook niet-leerlingen der Zondagsschool vroegen toegang. Steeds meer kreeg de Dorcas een eigen doel van evangelisatie, en hoewel de jaarlijksche uitdeeling telkens grooter werd, was deze toch niet meer hoofddoel. Hoofddoel werd evangelisatie onder deze meisjes. Maar de ouders vatten het dikwijls niet zoo op, en zonden hun kinderen, omdat ze op Dorcas goed leerden naaien Zoo kreeg men een steeds grooter aantal leerlingen, en het aantal avonden werd nu op twee gebracht. Ook dit bleek niet voldoende, en thans komen op 3 avonden in de week telkens plm. 100 meisjes in het zaaltje van de brouwerij „De gekroonde Valk” op de Hoogte Kadijk samen. Het totaal aantal leerlingen is nu reeds meer dan 300; verre de meeste meisjes zijn geen leerlingen van de Zondagsschool „Johannes”.

Niet zelden gebeurde het, dat de voor de deur van het zaaltje spelende jongens aan de Dorcas-dames vroegen, of zij ook niet binnen mochten komen. Zoo nu en dan mochten eens een paar jongens stil komen luisteren.

Deze toestand kon echter niet zoo blijven, en steeds ernstiger werd de vraag besproken, of men ook niet een dergelijke evangelisatie-avond voor jongens in het leven kon roepen. Evenals voor de meisjes was de heer Hovy ook bereid, zijn zaaltje voor de jongens een avond af te staan.

Groot bezwaar gaf echter de vraag, wat de jongens moesten doen. Kleiwerk, rietwerk e.d.g. was wel geschikt, om de jongens bezig te houden, maar bracht veel kosten mee, en om dit te doen, moest men veel hulp hebben, en bovendien was het van weinig practisch nut.

Om al deze redenen besloten wij eindelijk voorloopig eens te probeeren, of men ook zulk een jongens-avond kon hebben, zonder dat de jongens nu handenarbeid verrichtten. Op verzoek der presidente van Dorcas had ik de leiding van dezen avond op mij genomen, en 11 Maart 1910 zouden wij voor het eerst samenkomen. Vooraf had ik op de Zondagsschool mijn plan aan de jongens meegedeeld, en er bij hen sterk op aangedrongen, dat ze zooveel mogelijk schoolkameraadjes en kennissen zouden meebrengen. Meer kon ik voorloopig niet doen.

Niet geheel zonder vrees ging ik dien 11^{en} Maart naar de Kadijk. Reeds uit de verte zag ik, dat ik niet over gebrek aan toehoorders zou hebben te klagen. Een heele menigte jongens stond voor de deur. In het zaaltje schaarden wij de stoelen in rijen, en eindelijk lieten wij de jongens binnen. Alles was stampvol, en over dien eersten avond zal ik maar niet veel zeggen. Het was een schare van jongens, waarvan ik er heel weinig kende, en die niet bepaald uit ernstige belangstelling daar waren gekomen. Ik wanhoopte dien avond aan het

gelukken van onze pogingen. In elk geval moest zeer streng worden opgetreden.

De 2^{en} avond hadden wij het anders ingericht. Wij hadden tusschen de stoelenrijen tafels geplaatst, en dit bleek reeds een uitnemende verbetering. Toch waren er nog vele moeilijkheden. Zeer veel jongens moesten worden weggestuurd, omdat zij beslist onwillig waren, en steeds het onderwijs in de war wilden sturen. Dit strenge optreden had ten gevolge, dat wij na niet zeer langen tijd nog slechts 30 à 40 jongens over hadden. Toen is echter langzamerhand weer verbetering gekomen. Vanzelf groeide het getal weer aan en thans zijn wij weer zoover, dat wij elken Vrijdagavond een 90-tal jongens hebben, die geregeld terugkomen, en er niet meer aan denken, den avond in de war te sturen. Eigenaardig is, dat hoogstens $\frac{1}{4}$ leerlingen zijn van de Zondagsschool „Johannes”. En zoo is thans de Vrijdagavond geboren, die door de jongens hardnekkig wordt genoemd de „jongens-Dorcas”.

De inrichting is geheel als die der meisjesavonden, behalve dat de jongens niet werken. Eerst vertel ik een half uur Bijbelsche Geschiedenis, meest naar een rooster van „Jachin” van eenige jaren geleden (dit, om niet hetzelfde onderwerp te behandelen, als op de Zondagsschool), daarna zingen wij een half uur, terwijl het laatste half uur door een der Dorcas-dames een verhaal wordt verteld.

Zeer zeker hebben wij alle reden, om dankbaar te zijn met het dusver verkregen resultaat. Maar allerm minst acht ik hiermee een model gegeven te hebben aan evangelisatie-arbeid. Wij doen zoo, omdat wij niet anders kunnen. De Vrijdagavond gaat niet uit van een vereeniging, maar alles is geheel particulier. Kosten brengen dit werk

niet mee, daar de heer Hovy steeds zoo bereidwillig is, zijn zaaltje gratis af te staan. Maar telkens weer bemerk ik, dat deze wijze van evangeliseeren niet de beste is. In de 1e plaats is een getal van 90 jongens beslist te groot. Groepjes van 20 b.v. waren veel meer gewenscht. Voorts: van huisbezoek kan nu eenvoudig niets komen. De krachten ontbreken ons. Maar werd eens een vereeniging ter evangelisatie onder het volk opgericht, dan dunkt mij, dat ook deze wijze zeer de overweging waard zou zijn, al kan ook hierin nog veel verbeterd.

Intusschen zijn wij dankbaar met wat wij tot nu toe hebben. De jongens vinden het prettig, en al zien wij van resultaten heel weinig, zoo mag toch geloofd, dat ook dit werk niet tevergeefs zal zijn.

AMSTERDAM.

DIRK SIKKEL.

DE ZONDAGSSCHOOL IN AMERIKA.

door Dr. HENRY E. DOSKER.

Verzocht eene bijdrage te leveren over de Zondagschool in de Vereenigde Staten van Amerika, voor het veertig-jarig-gedenkboek van „Jachin”, heb ik dat verzoek niet durven weigeren, vooral omdat het gegrond was op eene kleine bijdrage voor de kennis der Zondagsschool, door mij geschreven en door Dr. Bavinck bij ons volk ingeleid in 1883.

Acht en dertig jaren geleden kwam ik als jongeling naar Amerika. En schoon ik het lieve vaderland nooit vergat of vergeten kan, werd ik, met hart en ziel Amerikaan. Door het aanbiddelijk bestier van Gods voorzienigheid, werd mijn pad geleid naar het Amerikaansche leven

in den volsten zin. Jaren aaneen reeds arbeid ik in een kring, waar geen enkele Hollander gevonden wordt. De taal des lands werd de mijne. Ik doceer en preek en leef daarin, maar tevens bleef het oude geloof en de oude levensopvatting de mijne. En zoo werd mij een gelegenheid tot vergelijking geboden, zooals slechts aan weinigen te beurt valt. En wat bleek? Dat het volk Gods, het ware Israël, overal dezelfde taal spreekt, dezelfde gedachten denkt, dezelfde levensbeschouwing heeft, min of meer zich wijzigend door opvoeding, levenstoestand en levenservaring, maar in dieper liggend beginsel altoos en overal één. En in die kringen heb ik de Zondagsschool leeren kennen en heb die bestudeerd, en over wat ik zag en dag aan dag ervaar, schrijf ik dit korte hoofdstuk.

De Zondagsschool in de Engelsch-sprekende landen.

Een enkele blik op de gansch verschillende verhouding der Zondagsschool tot het leven der kerk in Engelsch-sprekende landen en elders, verklaart aanstonds het geheim der bijna ongeloofelijke ontwikkeling der school in die landen.

Oorspronkelijk was de Zondagsschool in Engeland, zooals Robert Raikes haar plantte te Manchester, een Zendings-orgaan. Door haar trachtte men het afgedoolde en verwaarloosde te bereiken. En op nagenoeg het geheele vasteland van Europa bleef dat, tot nog toe, grootendeels het ideaal. De school ging daar en gaat daar nog uit van een persoonlijk initiatief; individuen steunen en bevorderen dat pogen, maar tot het instituut der kerk staat die school in geen levend verband.

In Engeland en straks ook in Amerika veranderde

deze verhouding. De gemeente, als zoodanig, zag in die school een nieuw, maar door God haar aangewezen, middel om schriftkennis en liefde voor goddelijke dingen te kweeken in de harten der kinderen der gemeente; en straks, zooals wij zien zullen, in de geheele gemeente, kinderen en volwassenen saam. In ultra-conservatieve kringen wordt dikwijls gezegd dat de catechese, mits zij behoorlijk bevorderd worde, de Zondagsschool geheel en al overbodig maakt. En tevens beweerde men, dat de Zondagsschool de natuurlijke vijandin der catechisatie is. Natuurlijk zonder grond, daar toch beiden een geheel verschillend doel en ideaal hebben. Hier de kennis der geformuleerde waarheid, daar de practische kennis der Schrift als zoodanig; hier belijdenis in enger zin, daar het leven des geloofs in breeder zin. Beiden steunen elkander, indien de zaken recht worden gezien. En nu heeft men vaak in Hollandsche kringen in Amerika gezegd, dat in de Amerikaansche kerken de Zondagsschool de catechese geheel heeft verdrongen, zonder te verstaan, dat we hier met een „post hoc, ergo propter hoc” te doen hebben. De catechese was reeds dood in de zuiver Amerikaansche kerken, toen de Zondagsschool verscheen; en, in het aanbiddelijk bestuur van Gods voorzienigheid, heeft die school veel gered, dat zonder haar geheel verloren gegaan ware; en liefde voor de waarheid gekweekt in menig hart, dat, buiten haar, die waarheid nooit had leeren kennen. Het mag daarom vrijuit gezegd, dat de Zondagsschool een der machtigste steunpilaren geworden is van het Amerikaansche kerkelijk leven. Die school heeft gebreken te over; heeft bij lange na haar ideaal nog niet bereikt, maar zij heeft een ideaal en tracht dat te bereiken. En in de laatste vijf en twintig jaren is zij dat

ideaal met breede schreden nader gekomen. Gevaren dreigen dat ideaal, maar, Gode zij dank, wijze en nuchtere mannen staan aan het hoofd der beweging, die thans nationaal en internationaal georganiseerd, hare vertakkingen heeft, waar ook de kerk van Christus gevonden wordt.

De machtige beweging.

Voor mij, terwijl ik schrijf, ligt het rapport der zesde „Wereld-Conventie”, Mei 19—24 1910, te Washington U. S. A. gehouden. Het rapport is een lijvig, welgebonden boekdeel van pl. m. 650 bladzijden. Uit dat rapport blijkt, dat meer dan 4000 personen als leden dier Conventie werden ingeschreven; 2,780 geregistreerde afgevaardigden en 1,200 buitengewone afgevaardigden. Dertig bladzijden van dat boek geven den lezer een kijk op de vergadering zelf in beeldvorm, en wij vinden daar mannen, wier namen wereldberoemd zijn, leiders op godsdienstig en politiek gebied, theologen, predikers en millionairs. Behalve Engeland en Amerika waren de volgende landen vertegenwoordigd: Zuid-Amerika, België, Bohemen, Bulgaria, Denemarken, Frankrijk, Duitschland, Hongarije, Noorwegen, Spanje, Zweden, Afrika, Indië, Korea, Japan, China, Palestina, Perzia, Syria, Turkye, Australië, Nieuw-Zeeland, Rusland. Ik volg de lijst, zooals die voor mij ligt. Wie had vijf en twintig jaren geleden, ook met het verstreikend optimisme, van zulk eene vergadering durven droomen? En wat leert ons de statistiek, ons aldaar geleverd? Noord-Amerika heeft 161,696 Zondagsscholen, met 1,634,837 onderwijzers en bestuurders en van die kolossale getallen worden 150,455 en 1,544,455 aan de Vereenigde Staten alleen toegeschreven. Het geheele

getal leerlingen bedraagt 13,568,764, waarvan 12,777,739 aan de V. S. toekomen.

In Europa zijn 83,033 Zondagsscholen, met 823,280 onderwijzers en bestuursleden, en 9,581,769 leerlingen, maar daarvan vallen 44,035 en 7,286,508 aan Engeland en Wallis alleen toe.

Zeggen wij dan te veel, wanneer wij beweren, dat het organisch verband tusschen school en kerk, in Brittanje en Amerika, krachtig medegewerkt hebben tot de ontwikkeling der Zondagsschool in deze landen?

De Zondagsschool en de Kerk.

Zoo nauw is dit verband hier in de V. S., dat zelfs Rome begonnen is met het organiseeren van Zondagscholen, in verband met de plaatselijke gemeenten. Er is geen kerk, d. i. geen Protestantsche kerk, hier te lande, waar de Zondagsschool niet opgenomen is in de agenda der hoogste kerkelijke vergadering, zij het Synode of Assembly, van de Particuliere Synode, van de Classis, of van het Presbyterium; en waar zij niet onder het vaderlijk opzicht staat van den raad der gemeente, wat naam hij ook drage, in de verschillende kerken. De school en de gemeente groeiden onafscheidelijk ineens; in de eerste wordt, in de Presbyterische kerken althans, een deel van den tijd gewijd aan het bestudeeren van den catechismus en dus begon de Zondagsschool het werk te doen, dat aan de Catechese behoort, maar door de Amerikaansche kerken (de Gereformeerde en Christelijk-Gereformeerde kerken uitgezonderd) helaas geheel als een anachronisme beschouwd werd en dus verloren ging.

De Kerkeraad heeft overal zeggingsmacht en, in nagenoeg alle gevallen, toezicht over de Zondagsschool. De

„Superintendent” het hoofd der school, wordt, onder toezicht van den Kerkeraad, door de onderwijzers verkozen; soms echter, door den Kerkeraad (in de Presbyterische Kerken de „Session”) zelf aangesteld.

Het verband tusschen de plaatselijke gemeente en de school is echter altijd organisch. De school is een deel van het gemeentelijk leven, en wordt of in verband (voor of na) met den morgendienst, of in Hollandsch-Amerikaansche kringen, in verband met den namiddagdienst gehouden. In alle gevallen echter in het Kerkgebouw zelf. In de rijkere gemeenten heeft de Zondagsschool hare eigene lokalen, in verband met het eigenlijke Kerkgebouw.

Zondagsschoollokalen.

En over deze lokalen dient iets meer gezegd te worden.

Vijf en twintig jaren geleden was de organisatie der school nog in haar tweede stadium. Wel was zij door de Kerk als zoodanig aanvaard, maar niemand dacht er aan de school anders te beschouwen dan als één geheel. Grooten en kleinen waren saamvergaderd in één lokaal. Het gedruisch van allerlei stemmen van allerlei gehalte, worstelend met het algemeen rumoer en de onvermijdelijke verwarring, deed iemand onwillekeurig denken aan den monotoon der golven op het strand, waarin het geklots der enkele baren door de stem der branding, als een geheel, overstemd werd. Maar de school stond niet stil. Hare organisatie ging vooruit, er kwam orde in den verwarden toestand van het onderwijs der eerste en tweede periode; men begon in te zien, dat de school, zou zij aan haar doel ten volle beantwoorden, eigen huis noodig had. Ik spreek straks over de organi-

satie, zooals zij thans bestaat. Zonder eigen lokaal had zij den trap van ontwikkeling nooit kunnen bereiken, waarop zij thans staat.

Laat mij trachten, zulk een lokaal, zooals er thans bij honderden in de Amerikaansche Kerken gevonden worden, te beschrijven.

Het Zondagsschool-gebouw staat altijd op het erf der Kerk en is daarmede architectisch verbonden, zóódat de groep van gebouwen een geheel vormt.

Het Zondagsschool-lokaal heeft doorgaans een centrale opening, met een platform en lessenaar voor den „superintendent“, die de leiding der geheele school heeft. Rondom deze centrale opening, waarin plaats is voor een of meer klassen, is eene ruime galerij gebouwd, die bestaat uit een aantal afzonderlijke kamers, afgesloten van elkander door schuifdeuren, die in de hoogte verdwijnen, zoodat heel deze galerij in eene open ruimte kan veranderd worden. Beneden deze galerij zijn wêer een aantal kamers, die alle open zijn naar de centrale ruimte en die eveneens geheel kunnen afgesloten worden. Bij het begin en aan het einde van den Zondagsschooldienst, zijn dus al de leerlingen, groot en klein, in één lokaal. Zij zingen saam, zij luisteren naar de inleidende woorden van den superintendent, en eveneens nemen allen saam deel aan de dankzegging en aan het laatste lied, bij het eindigen van het onderwijs. Maar niet zoodra begint de les of elke klas is afgesloten van al de andere, en de onderwijzer heeft met zijn klas en met haar alleen te doen. Hoezeer het onderwijs hierdoor gebaat wordt, verstaat ieder.

In twee Kerken van de plaats mijner inwoning werden zulke Zondagsschool-lokalen gebouwd, een voor 30.000,

een ander voor 40.000 dollars. Maar ook op veel kleinere schaal wordt hetzelfde beginsel toegepast. Het levensmotto der school werd: scheidt de klassen van elkaar.

De Organisatie.

Ook in de kerk, waartoe ik behoor, heeft de school zulk een lokaal. Boven den lessenaar van den superintendent hangt een prachtig gedrukt motto: „Elk lid der gemeente een lid der Zondagsschool, elk lid der Zondagsschool, een lid der gemeente.” En dit motto drukt vrijwel het streven der school uit, in de tegenwoordige periode van hare ontwikkeling hier te lande. In elke wel georganiseerde Zondagsschool vindt men thans de volgende departementen: a. Het elementaire departement, b. Het huiselijk departement, c. Het departement voor de opleiding van onderwijzers, d. Het middelbaar departement, e. dat voor volwassenen, f. dat voor huisbezoek, g. dat voor Zending, h. dat voor geheelonthouding, i. de Bijbelklas voor mannen. Ik zie mijne lezers de schouders ophalen en cynisch glimlachen. Vele van deze afdeelingen schijnen met de geheele zaak weinig of niets te maken te hebben. Wie deze organisatie verstaan wil, moet Amerika leeren kennen. Hij moet het schromelijke materialisme van dit land kennen, den onbeteugelbaren dorst naar goud, naar zenuwprickeling, naar allerlei afleiding en verleiding kennen, om te verstaan dat, zoo ergens, hier het kind bijna van de moederborst af-aan moet bewaakt en geholpen worden, zal het zucht krijgen naar hoogere en hemelsche dingen. Er is helaas zooveel geld in Amerika en de levenseischen op stoffelijk gebied staan er zoo hoog, de lucht is zoo prikke-

lend en aanzettend, dat, zoo ergens, hier het woord des Heeren geldt van het Koninkrijk der hemelen: „de geweldhebbers nemen het met geweld”. Bijna elk Christelijk reiziger in Amerika valt het op, dat het in de huisgezinnen en onder de kinderen geheel en al ontbreekt aan „piëteit”. Er is geen gezag, geen vrees voor wat hooger staat. Het is het beginsel der revolutie, dat hier doorwerkt en dat door de onchristelijke school wordt aangekweekt.

En toen men de Pædagogiek der Zondagsschool begon te bestudeeren, viel dat aanstonds op. Er is dus in deze nieuwe organisatie der Zondagsschool een gulle bekentenis van wat er ontbreekt in huis, op school, en in de kinderjaren, in de rijpe jeugd, in heel ons uiterlijk Christelijk leven. En wie de zaken recht inziet, erkent de hand des Heeren in al deze dingen. De Zondagschool is ver van volmaakt. Allerlei soort van critiek kan, o zoo gemakkelijk, geoefend worden: tegen het gehalte der onderwijzers, de methode van het onderwijs, het oppervlakkige er van, zelfs het leerstellig-gevaarlijke, de schijnbare over-organisatie der inrichting, wat niet al.

Maar het feit blijft bestaan dat, in de Zondagschool God Zijn hand legt op het leven van het Protestantsche deel der natie. Het Woord Gods komt tot de harten der menschen, zooals het is, als openbaring, en niet in den vorm eener vaak schrikkelijk oppervlakkige en homiletisch-onherkenbare prediking. God spreekt erdoor week in week uit, tot de harten van menschen, verzonken in de wateren van een ziel-doodend materialisme.

En wie dat verstaat, dankt God voor de organisatie der school, zooals die thans bestaat.

De Elementaire afdeeling.

Alle kinderen, in den strikten zin des Woords, behoorren in deze afdeeling. Zelfs zuigelingen worden ingeschreven op de z. g. Wiegelijst. Van meet af aan weten zij dat de deuren der school voor hen openstaan. Als zij vier, vijf jaren oud zijn, gaan zij naar de Zondagsschool, in de afdeeling voor „Beginners”. Dan volgt het „Primary department” en straks de „Junior's”. Zij klimmen dus van stap tot stap en het onderwijs wordt berekend naar hunne vatbaarheid. Door de „Wiegelijst”, verbindt zich de school met het huisgezin en door de kinderen bereikt de school de ouders.

Het huiselijk departement.

De afdeeling der school, die het „huiselijk departement” genoemd wordt, stelt zich ten taak met de les der week en den troost van Gods Woord, hen te bereiken, beide, oud en jong, die om wat oorzaak dan ook, verhinderd zijn, het onderwijs der school bij te wonen. 't Is dus een Gideons-bende van huisbezoekers, een waar Zendingswerk, dat vaak buiten den kring der gemeente gaat en alom het verlorene en verdoolde opzoekt. Tevens behoort hier de bevordering van de belangen der school in het huiselijk leven.

De onderwijzersafdeeling.

Hier gaat het om de opleiding van geschikte onderwijzers. In bijna elke school, is een z. g. „Normaal Klas”, waarin de onderwijzers der school ogeleid worden. Aan het hoofd staat doorgaans de predikant, of anders een man van erkende gaven voor dit werk, soms een geregeld onderwijzer, altijd een man, die de pædagogiek der Zondagsschool verstaat en tact bezit voor de eigen-

aardige taak, hem opgelegd. Behalve dat, vergaderen de onderwijzers gewoonlijk één uur per week, om onder de leiding van den leeraar of superintendent der school, de les voor den volgende Zondag te bestudeeren.

De andere scholieren behooren tot het z. g. „Geavanceerde departement“, waar de aard van het onderwijs, meestal het onderwerp der les zelf, geheel verschilt van het onderwijs aan beginners gegeven. Behalve dat heeft elke school van eenige beteekenis klassen voor volwassenen, waartoe soms honderden mannen en vrouwen behooren, en die door welervarene onderwijzers geleid worden. De afdeeling voor „Huisbezoek“ is belast met het bezoeken van leden der school, die ongeregeld zijn in het bijwonen der lessen, en die dus het afgedoolde tracht te vergaderen en terecht te brengen. Het „Zendingsdepartement“ belast zich met het houden van afzonderlijke vergaderingen in de verwaarloosde wijken der stad, op het platteland, waar geen kerken gevonden worden, overal waar God hun een weg opent. En uit de Zendingscholen worden meestal eindelijk afzonderlijk gemeenten geboren. Maar tevens wijst deze afdeeling van den arbeid der school op het breeder veld der Heidenwereld. Geen school, hoe arm ook, die voor dat doel geene bijdragen levert.

Natuurlijk kan de groote matigheids-beweging, die sedert jaren reeds zich hier ontwikkelde, niet vergeten worden in de organisatie der school. Zij heeft dus haar eigen afdeeling.

En in de laatste jaren, sedert God de harten der Christelijke mannen van Amerika wakker schudde, hebben zich in bijna alle Zondagsscholen afzonderlijke klassen gevormd voor mannen. Het is een aandoenlijk tooneel,

zulk een klas te zien. Mannen, die dag aan dag worstelen met de zorgen des levens, die nek-diep verzonken zijn in allerlei beslommeringen, maar die saam komen met het ééne doel, om dat alles op Gods dag te vergeten en voedsel voor het hoogere leven te zoeken, in de bestudeering van Gods Woord.

Dat is de Zondagsschool, zooals zij zich thans in Amerika openbaart. Er is veel tégen haar te zeggen, maar oneindig meer vóór haar. Die haar van verre kent en niet verstaat, in haar eigenaardige beteekenis voor het Amerikaansche leven, kan haar gemakkelijk veroordeelen. Die haar kent, dankt God en grijpt moed.

Zonder de Zondagsschool ware er weinig hoop voor de toekomst der Amerikaansche Kerken.

LOUISVILLE.

HENRY E. DOSKER.

DE ZONDAGSSCHOOL IN TRANSVAAL.

HEIDELBERG, (Transvaal) 23 Maart 1911.

Aan het Bestuur en de leden der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” in Nederland.

Geliefde Broeders en Zusters,

Het is ruim twaalf jaren geleden, dat ik afscheid nam van Uwe mij dierbaar geworden vereeniging. In die twaalf jaren is veel veranderd; veel wisselingen hebben wij doorleefd, veel is gegaan over mijn hoofd en dat der mijnen, maar Gode zij dank; door Zijne hulp en bescherming zijn we nog, die we zijn en heeft het ons aan niets ontbroken. Mijn zevenjarige arbeid als Uw Secretaris was mij een aangename tijd, waarvan de herinneringen mij nog steeds zijn bijgebleven, ondanks het lang-

zamerhand inleven in geheel andere toestanden op velerlei gebied; toestanden zoo geheel verschillend van die in het oude vaderland.

De gelegenheid, om mijn belangstelling in Uwen arbeid te doen blijken, mij door een Uwer Secretarissen aangeboden, grijp ik dan ook met beide handen aan. In den geest neem ik deel aan de herdenking van Uw veertigjarig bestaan. Het deed mij goed, dat ik den toenemenden welstand Uwer vereeniging mocht vernemen; moge God haar meer en meer zegenen en tot een uitgebreiden zegen doen zijn!

Eenige mededeelingen over de Zondagsschool in dit land of liever in deze provincie van het Vereenigd Zuid-Afrika zullen zeker in Uw Gedenkboek niet misplaatst zijn, en naar ik hoop, met welgevallen ontvangen worden.

Daar de Zondagsschool een plant van Engelschen bodem is, kan het geen verwondering wekken, dat in dit land, waar sedert vele jaren Engelsche invloeden heerschen, ook op kerkelijk gebied, de Zondagsschool sedert lang geen vreemdelinge meer is. Er is dan ook geen stad of dorp, hoe klein ook, waar men niet een of meer Zondagsscholen vindt. Misschien verwondert het meer, wanneer ik mededeel, dat ook in Transvaal de Zondagsschool weinig vertoont van haar oorspronkelijk karakter en doel, n.l.: het zoeken van het verlorene. Toch is de reden daarvan niet zoo gemakkelijk te gissen. In de eerste plaats is dit geen land van groote steden, alleen Johannesburg uitgezonderd. En zelfs in deze goudstad, met haar zeer gemengde bevolking, een bevolking van allerlei nationaliteits- en godsdienstrichtingen, kent men toch geen toestand, zooals in Londen en andere wereldsteden, waar geheele wijken te vinden zijn, waar

de kinderen in totale onwetendheid, ook omtrent geestelijke dingen, opgroeien. De meerderheid van de Johannesburgsche bevolking is Engelsch, en de grootste massa er van is nog wel zoo godsdienstig, dat men tenminste naar de kerk gaat en zijn kinderen in de eerste beginselen der Christelijke leer wil laten onderwijzen. Ik weet wel, dat de Engelsche godsdienstige geest met zijn oppervlakkigheid en vaak methodistische strekking, ons, Gereformeerden, niet bevredigen kan, maar toch — er is nog een zeker godsdienstig leven, en in elk geval niet die algeheele onwetendheid, afkeer en vijandschap (vooral niet bij de middelklasse des volks), die men b.v. in Nederland en Duitschland aantreft. In de tweede plaats, daar de Engelsche Christenen over zeer verschillende gezindten verdeeld zijn (Episcopalen, Wesleyanen, Presbyterianen, Congregationalisten, Baptisten en nog veel meer) zijn de gemeenten natuurlijk klein en dus gemakkelijk te bezoeken.

Bij de Hollandsche kerken is de toestand eenigszins anders. De Hervormde en Gereformeerde kerk hebben in Johannesburg betrekkelijk kleine gemeenten, maar de Nederduitsch-Gereformeerde kerk is er zeer groot; voor haar is het reeds moeilijker, om al het haar toebehoorende onder de vleugels te houden. Maar over het geheel genomen, kan men toch zeggen, dat de invloed der kerken nog groot genoeg is, om een toestand van volslagen godsdienstloosheid te voorkomen. Dit zal zeker niet zoo blijven, en de teekenen van een naderenden stroom van ontkenning en ongeloof zijn reeds zichtbaar; maar toch, tot op dit oogenblik zijn we nog zoover niet.

Ik mag hier echter niet de opmerking achterwege laten, dat het bovengemelde alleen geldt voor de geves-

tigde bevolking. Er is ook nog een ander gedeelte, een meer vlottende bevolking, de inkomende arbeiders, gelukzoekers, menschen vaak van verdacht allooi, dikwijls het schuim uit allerlei natiën, en deze maken in de goudstad een niet klein contingent uit. Daar deze lieden echter meestal ongehuwd zijn, of, indien gehuwd, meestal hun vrouwen en kinderen in het vaderland achterlieten, komen ze in verband met de Zondagsschool natuurlijk niet in aanmerking. Ik geloof, dat het dringend noodig is, dat de kerken zich deze bevolking spoedig aantrekken. Maar tot heden toe is het slechts het Leger des Heils, dat onder deze verstrooiden werkt.

Wat ik overigens hierboven van Johannesburg zeide, geldt grootendeels ook voor de kleinere plaatsen als Pretoria, Krugersdorp, Potchefstroom, Heidelberg, Rustenburg enz., maar natuurlijk is daar alles op kleiner schaal.

Wanneer we nu in de derde plaats het oog wenden van de steden en dorpen naar het land, dan is de toestand daar weer geheel anders. Men denke niet, dat een boer in Transvaal onder dezelfde omstandigheden leeft als in Nederland. Voor hem is het naaste dorp en dus ook de naaste kerk zooveel uren van hem verwijderd, dat het bezoeken er van op elken Zondag geheel of bijna onmogelijk is. Viermaal per jaar, bij avondmaalsgelegenheid, is 't voor de meesten al moeilijk genoeg. Men bedenke dat de oppervlakte van Transvaal ongeveer negen maal grooter dan Nederland is en de bevolking, d.w.z. de blanke bevolking, nog niet eens het tiende deel van de Nederlandsche bedraagt. Men kan dus zien, welke afstanden het hier zijn. Om het gemis van den Kerkedienst op Zondag te vergoeden, komen op de meeste „plaatsen" (zoo noemt men de boerderijen hier) de bewo-

ners bijeen, ook soms van eenige nader bij elkander gelegen plaatsen, en houden godsdienstoefening, hetzij onder leiding van een ouderling, indien die er is, of een onderwijzer, of somtijds ook een gewoon lid. Wanneer op zulk een plaats een beslist Christelijk onderwijzer is, kan voor de kinderen heel wat gedaan worden, en dit gebeurt dan ook dikwijls maar van een Zondagsschool kan in dergelijke gevallen eigenlijk geensprake zijn.

Zoo blijkt het dus, dat we als regel kunnen aannemen, dat de Zondagsschool in dit land tot de dorpen en steden beperkt is, en niet zoozeer de strekking heeft om het verlorene te zoeken, als wel om de kinderen op te leiden voor de kerk; verder mogen we als regel stellen, dat de Zondagsschool grootendeels een kerkelijke arbeid is en overal meerder of minder in betrekking tot de kerk staat.

Ik zal nu eenigszins nader stilstaan bij de Zondagscholen der verschillende kerken. Beginnen we met de Gereformeerde kerk. Die kerk is nog klein, zij telt 24 gemeenten met 17000 leden (de kinderen inbegrepen) en 10 predikanten; sommige gemeenten zijn zóó klein, dat drie of vier zich moeten combineeren, om een predikant te kunnen hebben. De kerk als zoodanig heeft zich niet over de Zondagsscholen uitgesproken, maar in elke dorpsgemeente is tusschen de diensten een Zondagschool, die door den predikant zelven, en bij zijn afwezigheid door een ouderling gehouden wordt. Een Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging hebben wij dus niet. De Zondagsschool te Pretoria, die de grootste is en alleen door ouderlingen bediend wordt, heeft haar eigen kalender, die ook door andere Gereformeerde Zondags-

scholen wordt gebruikt. De Zondagsschool is hier dus stilzwijgend een kerkelijke arbeid.

Bij de Hervormde kerk is, zoover ik weet, de toestand ongeveer dezelfde, ofschoon hier het onderwijs niet uitsluitend door kerkeraadsliden, maar ook door jonge mannelijke of vrouwelijke leden der gemeente gegeven wordt.

Een meer bepaalde Zondagsschool-organisatie vinden we bij de Ned. Geref., of zooals ze gewoonlijk genoemd wordt, de Vereenigde kerk, die volgens het verslag van 1909 een zielental van 97000 leden heeft, beschikt over 523 Zondagsscholen met 1150 onderwijzers en meer dan 15000 leerlingen telt. Zij staan onder toezicht van de „Synodale Zondagsschool-commissie der Ned. Ger. Kerk,” en maken, zooals een der predikanten mij mededeelde, een „levend deel uit van den kerkelijken arbeid.” De onderwijzers hebben hunne conferenties in de verschillende Ringen der kerken, alsmede nu en dan een conferentie voor het geheele land.

Ook bestaan er examens voor de kinderen, waaraan certificaten en prijzen verbonden zijn.

We komen nu tot de Zondagsschool der Engelsche kerken. Het sterkst ontwikkeld is deze bij de Wesleyanen. Zij is rechtstreeks verbonden met de kerk en heeft de vorming van de kinderen voor de kerk ten doel. De „Wesleyan Methodist Sunday School Union” heeft 75 Zondagsscholen met 6000 leerlingen. Ook hier bestaan examens voor de kinderen, en ook de onderwijzers kunnen zich desverkiezende, aan een examen onderwerpen. Deze vereeniging werkt met grooten ijver ook onder de gekleurde bevolking.

Met de Zondagsscholen der andere Engelsche kerken

ben ik minder bekend; alleen weet ik, dat bij alle opleiding voor de kerk hoofdzaak is.

Nog moet ik gewag maken van de „Witwaterrand Sunday School Union”. Dit is een gemengde vereeniging, staande onder het toezicht van den „Council of the Evangelical Churches”; ook enkele Hollandsche kerken hebben zich hierbij aangesloten. Haar terrein is natuurlijk de Rand. Men hoopt door deze aaneensluiting een grooter veld te kunnen bewerken; maar dat elk der verschillende kerken, wat hare belijdenis betreft, daarbij wel een veer zal moeten laten, is m. i. duidelijk genoeg.

Hiermede kan ik mijne mededeelingen gevoeglijk eindigen. Het zal u duidelijk zijn, dat de toestand op het gebied der Zondagsschool alhier nog al wat van dien ten uwent verschilt. Wat zullen we verder zeggen? Zeer zeker zouden we gaarne zien, dat een minder Methodistische en een meer Gereformeerde geest onze Zondagscholen doorwaaide; evenwel moeten we ons aan de andere zijde nog verblijden, dat er nog zooveel gedaan wordt om de jeugd voor het Christelijk geloof te behouden.

Gij, broeders en zusters, die tot „Jachin” behoort, gij moogt het waardeeren, dat gij in een land woont, waar de Gereformeerde beginselen nog zooveel kracht uitoefenen. Wel weet ik, dat ook gij over veel te klagen hebt; maar houdt moed! bouwt voort en wanhoopt niet. Gij draagt uw naam „Jachin” niet te vergeefs, want de Heere zal het bevestigen!

Met de beste wenschen voor uwen arbeid en de bede, dat God uwe Vereeniging zegene en tot een zegen stelle, eindig ik dit schrijven.

De uwe in Christus,
S. J. VAN WIJCK,
oud-Secretaris van „Jachin”.

DE GEREFORMEERDE ZONDAGSSCHOOL
TE BUENOS AIRES.

L. S

Met genoegen voldoen wij aan het vereerend verzoek van het Hoofdbestuur van „Jachin’’, om in het uit te geven gedenkboek ook iets mede te deelen van de Gereformeerde Zondagsschool te Buenos Aires, Argentinië. Gelijk bekend is, wonen er in de republiek Argentinië en met name in de hoofdstad Buenos Aires zeer vele Nederlanders. In hoofdzaak zijn die afkomstig van de emigratie in de jaren 1889—91. In die jaren toch verlieten honderden families het Vaderland om zich hier te vestigen. Vele gezinnen zijn helaas ondergegaan in den stroom van het oppervlakkige materialistische Argentijsche leven. Toch was en bleef er ook een goede kern.

Tal van dergelijke, godsdienstige gezinnen kwamen naar hier en hebben van den aanvang af niet alleen de Hollandsche taal, zeden en gewoonten gehandhaafd, maar ook, hoe gebrekkig dan ook, het kerkelijk leven onderhouden. Des Zondags kwam men samen, om in de Nederlandsche taal Gods Woord te lezen; dan werden ook de psalmen gezongen,

Vanzelf, dat men ook dacht aan de jeugd. Om ook de kinderen bekend te doen worden met God en Zijn dienst, werd van wege den Kerkeraad, in het jaar 1900 eene Geref. Zondagsschool opgericht. In dit jaar was ook de kerk geïnstitueerd. Onderwijzers waren broeder D. de Boer en ondergeteekende.

Aanvankelijk werd de Zondagsschool bezocht door 14

kinderen. Wij maakten gebruik van de roosters van „Jachin” en andere uitgaven op dit gebied.

Ongestoord werd deze arbeid eenige jaren voortgezet; het aantal leerlingen klom tot 35, terwijl de vruchten werden aanschouwd in het bezoeken der kerk, na het verlaten der Zondagsschool. Helaas bleken vele vruchten niet duurzaam. Argentinië is, vooral voor jongelingen en jongedochters, zeer gevaarlijk en zoo zag men ook uit onzen kring velen, die zich aan het ouderlijk gezag ontwassen voelden, de wereld ingaan. Door allerlei omstandigheden volgde en dan ook op den aanvankelijken bloei een tijdperk van inzinking. Thans is er echter, door de goede hand Gods over ons, weer kentering, weer ontwaking en opbloei. Den stoot tot deze verandering gaf de komst van Dr. J. v. Lonkhuizen in het jaar 1908. Deze bezocht de gemeenten en stelde vele dingen weer op orde. Na diens vertrek belastte ondergeteekende zich met het Catechetisch onderwijs aan de groote kinderen, terwijl die arbeid thans geregeld wordt verricht door onzen leeraar Ds. A. C. Sonneveldt, die in September 1910 tot ons is overgekomen. Op de Catechisatie gaan thans een 12-tal kinderen, waarvan 7 oud-leerlingen onzer Zondagsschool zijn. Het onderwijs op de Zondagsschool wordt nog altijd gegeven door br. D. de Boer.

In dezen tijd valt er weer van vooruitgang te vermelden: wij hebben nu weer 20 leerlingen. Doch er konden veel meer kinderen van landgenooten komen. Gelukkig, dat we thans ook in eene Christelijke dagschool een flinken steun hebben in de bearbeiding der jeugd. Geve de Heere onze God ons bij voortduur Zijn zegen; Hij make ons ook in dezen arbeid ijverig en getrouw en stelle ook de Zondagsschool te Buenos Aires nog tot

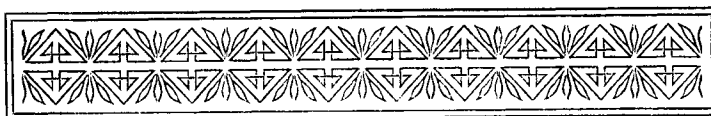
een rijken zegen voor vele kinderen en tot eere van Zijn grooten Naam.

Eindigen we dit eenvoudige stukje met het uiten van onzen hartewensch, dat des Heeren rijke zegen tot in lengte van jaren moge rusten op de Zondagsschoolvereeniging „Jachin” en op al den arbeid van het Bestuur.

BUENOS AIRES.

F. BENING.

♦♦♦♦♦♦♦♦

VI.

GROETEN EN ZEGENBEDEN.

♦♦♦♦♦

AAN

DE GEREFORMEERDE ZONDAGSSCHOOL-
VEREENIGING „JACHIN”.

TOEN Israël voor de grens van 't Beloofde land stond, sprak Mozes tot zijn volk: „En gij zult gedenken aan al den weg, dien u de Heere, uw God, deze veertig jaar in de woestijn geleid heeft.”

Thans, nu onze Zustersvereeniging „Jachin” mag gedenken, hoe ze veertig jaren lang door onzen God trouwelijk is geleid en tot rijken zegen gesteld, spreekt het wel vanzelf, dat het Gereformeerd Traktaatgenootschap „Filippus” in die vreugde van „Jachin” hartelijk deelneemt.

Historisch zijn beide vereenigingen nauw verwant; werkend op verschillend terrein, loopt beider arbeid evenwijdig en is op eenzelfde doel gericht.

Met belangstelling en blijdschap zag „Filippus” hoe „Jachin”, vaste lijnen trekkend voor den Zondagsschoolarbeid, vooral in de laatste jaren meer en meer gewaardeerd werd. Er ging kracht van uit. Het rijstje wordt allengs een boom.

Ook „Jachin's” Zondagsscholen hebben meegewerkt,

dat den kinderen onzes volks een tegengif werd gegeven tegen het doodelijk gif eener zoogenaamde neutraliteit; een neutraliteit, die geen rekening houdt en houden kan met het Verbond der Genade, waarin onze kinderen begrepen zijn.

Gode de eer voor wat „Jachin” in dezen heeft mogen doen.

De arbeid van „Jachin” zal wel niet overbodig worden. Al kan met vreugde gewezen op verlevendiging en opwaking in verschillende kringen van ons volk, er is nog een groot gebied, waar de ontkerstening, de geestelijke ontaarding en afval immer voortwoekert.

En daarom, terugziende op het verleden, inziende den schreienden nood van zoovele gedoopte en ongedoopte kinderen van ons volk, en vooruitziende naar de toekomst van onzen Heere Jezus Christus, blijve deze „Jachin” in den geestelijken tempel een pilaar, waaromheen vele kinderen juichen: „Hosanna, den Zoon Davids!”

Het Gereformeerde Traktaatgenootschap „Filippus,”

Namens hetzelve,

J. TER BORG

WOLVEGA.

1e. Secretaris.

„Jachin.” Hij zal bevestigen. Deze keuze van den naam door den Stichter der Jubileerende Vereeniging is eene goede geweest. In mijn leven heb ik inderdaad gezien, dat God „Jachin” bevestigd heeft. Jarenlang mocht ik medearbeiden in den dienst des Evangelies, ook door middel van „Jachin”. De Heere zegene deze levenskrachtige vereeniging en stelle haar tot een rijken zegen!

ROTTERDAM.

E. DOUMA.

De Zondagsschool werkt onder de kleinen. Onze Heer, in wiens Naam en in wiens kracht zij dit werk verricht, heeft de kleinen lief. Niet omdat de kleinen zoo aantrekkelijk zijn, zoo aanvallig zeggen wij dan, — wat zij in onze oog en boven de grooten voor hebben — maar omdat zij klein zijn.

De kleinen kunnen zichzelf niet helpen of beschermen, niet voor afdwalen behoeden. Een kind alleen op den weg staat aan allerlei gevaren bloot. Het moet gewapend worden tegen de vele verleidingen van de wereld. Dat weet de Heer en nu neemt Hij het in Zijne armen en zegt: „wie één van deze kleinen ontvangt in Mijnen Naam, die ontvangt Mij”. Straks zal Hij zeggen tot degenen die Hem begrepen hebben, ten aanzien van de kleinen: „Wat gij aan deze Mijne kleinen gedaan hebt, dat hebt gij aan Mij gedaan”.

Geen wonder, dat een Zondagsschoolvereeniging, die mag terugzien op een veeljarigen, arbeid in ootmoedigen dank aan den Heer feestviert. Die feestviering zij tot verheerlijking van Hem, die gezegd heeft: „Laat de kinderen tot mij komen, en verhindert ze niet, derzulken is het koninkrijk Gods”.

AMSTERDAM.

E. BARGER.

BIJ HET JUBILÉ VAN JACHIN.

(1 Kon. 7 : 21.)

„De Heere zal bevestigen”, dus sprak eens Davids Zoon,
toen hij op Sions top, zoo zinrijk en zoo schoon,
in 't Voorhof van Gods Huis een Zuil liet bouwen,
die blijvend sprak van krachtig Godsvertrouwen!

„De Heere zal bevestigen”. In dat geloof ook stond
reeds jaren achtereen de kring van uw Verbond;
al klom de nood, al is er veel geleden,
gezocht, gewerkt, geworsteld en gebeden!

„De Heere zal bevestigen.” Dit nog te wedervaren,
schenkt moed en kracht, al rijzen nog bezwaren.
Moog’ „Jachin” lang nog en op al zijn wegen
Gods gunst genieten en Zijn mildsten zegen!

WATERGRAAFSMEER.

A. VERLEUR.

♦♦♦♦♦♦♦♦

•

DERDE AFDEELING

OFFICIËELE STUKKEN EN BESCHIEDEN, HET
ZONDAGSSCHOOLWEZEN BETREFFEND

OFFICIËELE STUKKEN.

Gelijk een trein niet kan rijden zonder rails en een huis niet gebouwd kan worden zonder stellingen, evenmin kan een vereeniging buiten officiële stukken, die een duidelijke omschrijving geven van den grondslag, waarop de vereeniging staat, van de wijze waarop zij werkt, en regelingen aangeven voor de verschillende praktische beoëeningen.

Deze stukken en bescheiden bevatten de bepalingen, die bij gemeenschappelijk accoord zijn aangenomen, en waaraan ieder, die tot de vereeniging behoort, zich heeft te houden. Als de hoepels van een vat niet in goeden staat zijn, komen er weldra kieren en reten tusschen de spanen, waardoor de inhoud te loor gaat.

Wij plaatsen voorop die Officiële Bescheiden van „Jachin”; daarna die van enkele onzer Afdelingen, welke overweging en aanbeveling verdienen.

I.

STATUTEN EN HUISHOUELIJK REGLEMENT.

STATUTEN.

Art. 1. De Vereeniging draagt den naam van Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin”. Zij heeft tot grondslag de onveranderlijke waarheden, door Gods Woord geopenbaard en in de Formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerken in Nederland uitgedrukt.

Dit artikel is gedurende den duur der Vereeniging onveranderlijk.

Art. 2. Het doel der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” is: het bevorderen van den bloei der Gereformeerde Zondagsscholen.

Dit doel tracht de vereeniging te bereiken :

- a. door het tot stand brengen van een verband tusschen en samenwerking van alle Gereformeerde Zondagsscholen in ons land ;
- b. door het uitgeven van hulpmiddelen ten dienste van de onderwijzers en de leerlingen der Zondagsschool ;
- c. door andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Art. 3. Leden dezer Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging zijn allen, die met haar grondslag en haar doel instemmen en een jaarlijksche contributie betalen van ten minste 50 cents.

Het lidmaatschap vervalt door overlijden, door bedanken of door royement bij het niet naleven der statuten.

Art. 4. Minstens 10 leden, in een gemeente of in nabij elkander liggende gemeenten woonachtig, kunnen een afdeeling vormen. Deze betaalt aan de Vereeniging een jaarlijksche contributie van 25 cent voor ieder harer leden.

Art. 5. Corporatiën, mits rechtspersoonlijkheid bezittende, die met 't doel en den grondslag van „Jachin” instemmen en jaarlijks f 3 in de algemeene kas storten, verkrijgen daardoor het recht van een afdeeling met minder dan 26 leden.

Art. 6. De inkomsten der Vereeniging bestaan uit :

- a. de contributiën der leden, afdeelingen en corporatiën, in de artt. 3—5 vermeld ;
- b. de opbrengst van de uitgaven der Vereeniging ;
- c. geschenken en erflatingen ;
- d. renten van eventueel te beleggen gelden ;
- e. toevalige baten.

Art. 7. Het Bestuur der Vereeniging bestaat uit 7 leden, die met den grondslag, in art. 1 uitgedrukt, hun persoonlijke instemming be-
tuigen.

De Bestuursleden worden voor den tijd van 3 jaren door de jaarlijksche Algemeene Vergadering uit de leden der Vereeniging gekozen, bij eerste stemming nooit anders dan met volstrekke meerderheid van stemmen.

Zij verdeelen onderling de werkzaamheden.

Aftredende leden zijn terstond herkiesbaar.

Art. 8. Mocht door bijzondere omstandigheden de Algemeene Ver-

gadering, in het vorige artikel en in de volgende artikelen bedoeld, niet worden gehouden, dan is de dienstdtijd der alsdan fungeerende bestuursleden met een jaar verlengd.

Art. 9. Op de Algemeene Vergadering worden ook 2 secundus-bestuursleden gekozen, die in de orde van het stemmenaantal de eventueel in dat jaar openvallende plaatsen bezetten. Zij dienen den tijd uit van degenen, in wier plaats zij treden.

Art. 10. Het Bestuur is belast met de leiding van alle zaken die de Vereeniging betreffen.

Het bezorgt door bemiddeling van een drukker of uitgever, met wien het een schriftelijk contract daartoe sluit, alle uitgaven der Vereeniging.

Het vertegenwoordigt door een of meer zijner leden, daartoe door het Bestuur gemachtigd, de Vereeniging in en buiten rechten.

Bij geschillen over de uitlegging en toepassing van Statuten of Huishoudelijk Reglement beslist het Bestuur, behoudens beroep op de Algemeene Vergadering.

Art. 11. Ter tegemoetkoming in de kosten van de instandhouding en den bloei van Zondagsscholen kan het Bestuur, indien de geldmiddelen dit veroorloven, een bijdrage uit de Algemeene kas geven. De voorwaarden waaraan het Bestuur daarbij verbonden is, worden in het Huishoudelijk Reglement omschreven.

Art. 12. Jaarlijks wordt een Algemeene Vergadering gehouden.

Op deze geeft het Bestuur verslag van den toestand der Vereeniging en doet rekening en verantwoording van zijn geldelijk beheer.

Het agendum voor deze samenkomst, dat de voorstellen van het Bestuur en de afdeelingen en corporatiën, alsmede alle overige punten ter behandeling moet vermelden, wordt tenminste 3 weken tevoren aan de afdeelingen, corporatiën en verspreide leden toegezonden.

Voorstellen, niet in het agendum opgenomen, kunnen alleen met goedkeuring van de volstreckte meerderheid der aanwezige stemgerechtigden in behandeling worden gebracht.

Art. 13. De Algemeene Vergadering is voor alle belangstellenden toegankelijk.

Iedere afdeeling heeft het recht, één stemgerechtigd afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering te zenden; afdeelingen met meer dan 25 leden kunnen zich door twee, die met meer dan 50 leden door

drie stemgerechtigde afgevaardigden doen vertegenwoordigen, en vervolgens voor elke 25 leden daarenboven door één stemgerechtigd afgevaardigde meer.

Elke, naar art. 5 aangeslotene corporatie, kan één stemgerechtigd afgevaardigde zenden.

Stemrecht hebben ook de leden van 't Bestuur. Correspondenten en niet-stemgerechtigde leden hebben een adviseerende stem.

De plaats en de tijd der Algemeene Vergadering worden door het Bestuur bepaald.

Eventueele vergoeding van reiskosten aan de stemgerechtigde afgevaardigden en de correspondenten, die aan hun verplichtingen voldoen, wordt geregeld in het Huishoudelijk Reglement.

Art. 14. Alle besluiten worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen. Bij staking van stemmen wordt het voorstel geacht verworpen te zijn.

Art. 15. Stemmingen over personen hebben (tenzij de Algemeene Vergadering in een gegeven geval vooraf anders besliste) altoos plaats met gesloten briefjes. Benoemingen geschieden, bij eerste stemming, altijd met volstrekte meerderheid van stemmen. Bij herhaalde staking van stemmen is de oudste in jaren gekozen.

Art. 16. Het boekjaar der Vereeniging sluit op 31 December van ieder jaar.

De contributiën der leden en der corporatiën moeten voor 1 Mei van het boekjaar worden voldaan.

De afdeelingen zenden de verschuldigde contributiën voor 1 Juli van het boekjaar aan den Penningmeester der Vereeniging.

Art. 17. Alle onkosten, door het Bestuur, of door de correspondenten in overleg met het Bestuur, in het belang der Vereeniging gemaakt, alsmede alle belooningen van diensten, aan de Vereeniging bewezen, worden uit de kas der Vereeniging gekweten.

Art. 18. Alles, wat verder voor den goeden gang der zaken en voor de richtige naleving van deze statuten noodig is, wordt bij Huishoudelijk Reglement geregeld. Hierin mag echter niets voorkomen, hetwelk strijden zou met de statuten.

Art. 19. De veranderlijke artikelen van deze statuten kunnen alleen gewijzigd worden op een Algemeene Vergadering met goedkeuring van twee derde der aanwezige stemgerechtigden.

De voorstellen tot wijziging moeten dan echter, duidelijk geformuleerd, minstens 3 weken voor de vergadering, waarop zij in behandeling zullen komen, ter kennis van de leden, afdelingen en corporatiën gebracht zijn. Wijzigingen in de statuten treden niet in werking, alvorens daarop de Koninklijke goedkeuring is verkregen.

Art. 20. Tot ontbinding van deze Vereeniging kan alleen op een wettige Algemeene Vergadering met goedvinden van twee-derde der aanwezige stemgerechtigden worden besloten.

De vergadering, die het besluit tot ontbinding neemt, beslist over de bestemming van de bezittingen der Vereeniging, behoudens voldoening aan Art. 1702 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 21. De Vereeniging, oorspronkelijk opgericht in het jaar 1878, is, te rekenen van 4 November 1888, opnieuw aangegaan voor een tijdvak van 29 jaar en 11 maanden.

HUISHOUELIJK REGLEMENT.

Art. 1. De leden van het Bestuur kiezen uit hun midden: een voorzitter, een eersten-en tweeden secretaris en een penningmeester. Bij afwezigheid van een dezer functionarissen wijzen de aanwezige leden van het Bestuur voor die vergadering een plaatsvervanger aan.

De Voorzitter leidt alle vergaderingen en zorgt voor den goeden gang der zaken.

De eerste Secretaris houdt in iedere Bestuursvergadering aantekeningen van 't geen verhandeld wordt en leest op de volgende de uitgewerkte notulen voor. Hij teekent met den Voorzitter alle goedgekeurde notulen; voert namens het Bestuur de algemeene correspondentie; legt een register aan van de inkomende en uitgaande stukken, die voor de Vereeniging van belang zijn en houdt van de laatste copie; bewaart het archief en brengt op de Algemeene Vergadering verslag uit van den toestand en de werkzaamheden der Vereeniging. Van het verhandelde op de Algemeene Vergadering stelt hij een verslag op.

De tweede Secretaris is belast met de samenstelling van, en de zorg voor het Verslag der Boekbeoordeeling. Alle werkzaamheden, hieraan verbonden, verricht of leidt hij. Indien dit noodig blijkt, is hij ook den eersten Secretaris in zijn arbeid behulpzaam. Op de Algemeene Vergadering brengt ook hij verslag uit.

De Penningmeester beheert de geldmiddelen der Vereeniging en houdt nauwkeurig boek van de ontvangsten en uitgaven. Hij is te allen tijde, desgevraagd, rekenschap van zijn beheer schuldig aan het Bestuur en doet op de Algemeene Vergadering rekening en verantwoording. Vóór iedere Jaarvergadering geeft hij verslag van zijn administratie, met overlegging van quitantiën en verdere bescheiden, aan de Commissie, op de vorige Algemeene Vergadering aangewezen. Hij ontvangt, bij accoordbevinding zijner administratie van deze Commissie schriftelijk bewijs en wordt op de Algemeene Vergadering definitief gedéchargeerd.

Art. 2. Het Bestuur vergadert ten minste tweemaal per jaar. Een Bestuursvergadering, voor de eerste maal samengeroepen, kan alleen dan besluiten nemen, als de grootste helft der leden tegenwoordig is.

Art. 3. Het Bestuur zorgt voor de uitgave van :

- 1e. een Rooster voor het Zondagsschoolonderwijs;
- 2e. een Toelichting bij dezen Rooster;
- 3e. een Tijdschrift ter bespreking van de belangen de Gereformeerde Zondagsscholen;
- 4e. een Boekbeoordeeling in den vorm, waarvan „Jachin” zich nu reeds eenige jaren heeft bediend;
- 5e. traktaatjes, belooningskaartjes, en al wat verder naar het oordeel van het Bestuur den arbeid op de Zondagsschool ten nutte kan komen.

Het Bestuur benoemt de Redacteuren voor den Rooster en de Toelichting, den Redacteur voor het Tijdschrift, alsmede de Commissiën voor de Boekbeoordeeling. Voor al de andere uitgaven kan het Bestuur zich ook verzekeren van de hulp van anderen.

Art. 4. Het Bestuur stelt op verschillende plaatsen correspondenten aan, die de belangen der Vereeniging en der Zondagsscholen behartigen. Zij ontvangen een schriftelijke aanstelling, een exemplaar van alle uitgaven der Vereeniging, en, naar den in art 5 van dit Reglement gestelden regel, tegemoetkoming in de reiskosten, verbonden aan 't bezoek der Algemeene Vergadering.

Art. 5. Het Bestuur bereidt de jaarlijksche Algemeene Vergadering zooveel mogelijk voor. Het geeft door het Tijdschrift der Vereeniging minstens zes weken vooraf kennis van zijn voornemen, om een Algemeene vergadering te houden, met vermelding van tijd en plaats.

Iedere afdeling of corporatie heeft het recht, voorstellen op het agendum te plaatsen. Ook verspreide leden hebben dit recht, mits hun voorstellen door niet minder dan vijf van zoodanige leden eigenhandig onderteeekend zijn.

Vóór de verkiezing van Bestuursleden op de Algemeene Vergadering noemt het Bestuur eenige namen van leden der Vereeniging, die het aanbeveling acht te verdienen. De Vergadering is hierdoor echter niet in het minst gebonden.

De stemgerechtigde afgevaardigden en de correspondenten, die de Algemeene Vergadering bijwonen en haar niet, dan met bijzonder verlof van den Voorzitter, voor het einde verlaten, ontvangen — zoolang de kas naar het oordeel des Bestuurs zulks toelaat — de helft terug van hun reiskosten, berekend naar de 1e klasse boot en de 3e klasse spoor, mits zij daarvan schriftelijke en behoorlijk onderteekende opgave doen.

Verblijfkosten blijven voor hun rekening.

Indien deze tegemoetkoming te eeniger tijd, om den stand der kas, niet kan worden uitgekeerd, deelt het Bestuur dit vooraf op het agendum mede.

Art. 6. De Voorzitter benoemt met goedvinden van de Algemeene Vergadering een commissie van twee leden met één plaatsvervanger, die voor de eerstvolgende Algemeene Vergadering de administratie van den Penningmeester over het afgesloten boekjaar naziet en van haar bevinding rapport doet aan die vergadering.

Art. 7. De afdelingen, corporatiën en correspondenten zenden telken jare vóór 15 Maart een verslag van hun werkzaamheden aan den eersten Secretaris. Zij maken daarbij gebruik van het formulier, hun namens het Bestuur in de maand Februari toegezonden.

Art. 8. Over de aanvragen om subsidie wordt alleen in een Bestuursvergadering beslist. Deze aanvragen moeten uiterlijk den 15-den Maart bij den eersten Secretaris zijn ingekomen. Verzoeken, na dien datum ontvangen, zullen niet, dan bij uitzondering, in behandeling worden genomen.

Het Bestuur mag geen subsidie toestaan dan aan Zondagsscholen, die op den grondslag van „Jachin” staan en waarvan uit de volledige vermelding van ontvangsten en uitgaven blijkt, dat zij inderdaad behoefte hebben.

Art. 9. Verandering of aanvulling van dit Huishoudelijk Reglement kan geschieden op iedere Algemeene Vergadering, mits:

- a. de voorstellen daartoe, duidelijk geformuleerd, in het agendum zijn opgenomen, en
- b. de volstreekte meerderheid der aanwezige stemgerechtigden er zich voor verklaart.

NAMEN DER LEDEN VAN HET HOOFDBESTUUR, MET HET JAAR VAN AFTREDING.

Prof. L. Lindeboom te Kampen, Eere-Voorzitter.
 Ds. J. N. Lindeboom te Zutphen, Voorzitter 1913.
 P. Koster te Appelscha, Penningmeester, 1911.
 Ds. J. Douma te Leiden, 1912.
 D. Mulder te Zierikzee, 1911.
 A. van Namen Hzn. te Zwijndrecht, 1912.
 Ds. J. P. Tazelaar te Weesp, 2e Secretaris, 1913.
 P. Oranje te Amsterdam, 1e Secretaris, 1913.

Eereleden:

Ds. E. Douma te Rotterdam.
 Ds. W. Sieders te Vlaardingen.

LEDEN DER COMMISSIËN VOOR DE BOEKBEOORDEELING.

a. De leden van het Hoofdbestuur:

Ds. J. N. Lindeboom te Zuthen. Voorzitter.
 P. Oranje te Amsterdam, 1e Secretaris.
 Ds. J. P. Tazelaar te Weesp, 2e Secretaris.
 P. Koster te Appelscha, Penningmeester.
 A. van Namen Hzn. te Zwijndrecht.
 D. Mulder te Zierikzee.
 Ds. J. Douma te Leiden.

b. De H.H. Predikanten:

Ds. A. de Geus te Lemmer.
 Dr. F. W. Grosheide te Schipluiden.

Ds. A. den Hartogh te Apeldoorn.
 Ds. E. C. B. van Herwerden te Rhooen.
 Ds. C. Lindeboom te Gorinchem.
 Ds. D. Pol te Vlissingen.
 Ds. G. Renting te Winterswijk.
 Ds. W. Sieders te Vlaardingen.
 Dr. B. Wielenga te Amsterdam.
 Ds. G. Wielenga te Zwolle.

c. H.H. Onderwijzers:

A. Boot,	Hoofd eener school te Groningen.
J. Buikema,	„ „ Alteveer.
J. A. Delhaas,	„ „ Groningen.
A. Jonkman,	„ „ Amsterdam.
F. Lettinga,	„ „ Amsterdam.
J. Schaap Hz.,	Dir. eener kweekschool „ Leiden.
C. Staal Pz.,	Hoofd eener school „ Tiel.
J. Staal Pz.,	„ „ Aalten.
J. A. G. de Waal,	„ „ Kampen.
D. van Wijck,	„ „ De Lier.
J. C. Wirtz Cz.,	Districts-schoolopziener „ Winschoten.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

AFDEELINGEN VAN „JACHIN”,
met de data van oprichting, de aantallen leden en de Secretarissen.

PLAATS.	OPGERICHT.	LEDEN	SECRETARIS.
1. Delft.	17 Aug. 1871.	16	P. Poot. Delfgauwsche weg. Vrijenban bij Delft.
2. Pernis.	28 Nov. 1871.	23	W. J. Hirschman.
3. Bunschoten.	11 Dec. 1872.	63	G. Koelewijn Jz. Winkelier. of D. de Jong.
4. Burgerveen.	28 Oct. 1878.	41	B. Baars.
5. Wormer.	29 Dec. 1879.	15	D. Wakker.
6. Tholen.	9 Jan. 1880.	13	P. W. Janse.
7. Hoogeveen.	6 April 1881.	46	L. van Goor.
8. Terneuzen.	5 Jan. 1880.	10	J. J. v. d. Ouden.
9. Heerenveen.		41	J. Heidsma.
10. Amersfoort.		42	E. J. v. Ommen. Arnhemsche str. 19.
11. Rijsoord.	1 Dec. 1892.	10	J. Huizer. Rijsoord a. d. Zwaan.
12. Alblasterdam.	7 Juni 1897.	11	G. Wilschut.
13. Appelscha.	. . Juli 1900.	13	P. Koster.
14. Schoonoord (Dr.)	. . Febr. 1904.	14	J. Kalsbeek.
15 Breda.	15 Sept. 1904.	18	P. K. v. Boon. Spoorstr.
16. Alphen a. d. Rijn.	. . Mei 1905.	10	L. Freek.
17. Klazienaveen.	6 Sept. 1906.	11	H. J. Boukema.
18. Nieuwerkerk a.d. IJ.	29 Oct. 1906.	11	H. Hogeweg.
19. Amsterdam. („Jo- hannes”.)		14	Mej. J. A. Mennes. 2e Sweelinckstr. 10.
20. Haulerwijk,	16 Jan. 1909.	12	J. A. Blaak.
21. Neede.	28 Jan. 1909.	10	T. Aamschot. Markvelde bij Neede.
22. Duisburg.	. . Febr. 1909.	18	Ds. Z. Hoek.
23. Haarlem. („Ja- chin”.)	Juni 1910.	10	D. Rustige. Gierstr. 75.
24. Zwijndrecht.	Aug. 1910.	10	L. Stolk.
25. Dieren.	Oct. 1910.	10	Ds. J. E. Goudappel. Voorzitter.
26. Sliedrecht.	Febr. 1911.	14	J. Bruigom.
27. Leiden.	Mei 1911.	20	 ?
28. Katwijk a'd Rijn.	? ?	10	J. Vooijs.

Formulier dat jaarlijks aan de Afdeelingen wordt toegezonden.

Aan
de Afdeeling van „Jachin”, den Kerkeraad der Geref. Kerk,
het Bestuur der Geref. Zondagsschool
te.....

Geachte Heeren en Broeders,

Krachtens het besluit der Bestuursvergadering van 25 Augustus 1896 te Delft heb ik de eer, U dit formulier toe te zenden, met vriendelijk verzoek, het mij in den loop der maand MAART, ingevuld, terug te zenden.

Ik herinner U, dat deze maatregel bedoelt, tot betere naleving van Art. 7 van het Huishoudelijk Reglement te komen en aan het Hoofdbestuur volledige gegevens te verstrekken bij de aanvragen om subsidie.

Ook wijs ik er met nadruk op, dat het Bestuur geen subsidie kan toekennen, indien de behoefte daaraan niet uit uwe opgaven blijkt.

Ik vertrouw mitsdien, dat de invulling met de meeste nauwkeurigheid zal geschieden.

Met heilbede,
Uw dw. dnr. en br.

Februari 19.....

Secretaris.

VRAGEN.

ANTWOORDEN.

1. Onderstaande mededeelingen betreffende de afdeeling, de Zondagsschool te

2. Bestuursleden	{	1. Voorzitter: 2. Secretaris: 3. Penningmeester: 4. Overige leden:

De secretaris gelieve de namen der leden in te vullen op bladz. 4 dezer circulaire.

4. Aantal Zondagsscholen.
5. Onderwijzers en onderwijzeressen.
6. Aantal leerlingen, jongens en

meisjes voor elke school afzonderlijk op te geven.

-
7. Aantal leerlingen buiten kerkelijk-ambtelijke bewerking.
-
8. Of de Zondagsschool onder toezicht van een Gereformeerden Kerkeraad staat.
-
9. Of het onderwijs ook gedurende de godsdienstoefening gegeven wordt.
Indien ja, of daarover onderhandeld is met den Gereformeerden Kerkeraad uit de plaats.
-
10. Welke Kalenders, Traktaatjes en Kaartjes de afdeeling (de Zondagsschool,) gebruikt.
-
11. Of de arbeid ook tegenstand te verduren heeft en van welken aard die is.
-
12. Of de penningmeester ieder jaar van de ontvangsten en uitgaven verantwoording doet.
-
13. In welk lokaal het onderwijs wordt gegeven.
-
14. Of er lokaalhuur moet worden betaald en zoo ja, hoeveel.
-
15. Of in het afgelopen boekjaar met de kinderen feest gevierd werd en hoeveel de onkosten beliepen.
-
16. Andere uitgaven.
-
17. Inkomsten; aard en bedrag daarvan.
-
18. Saldo (voor- of nadeelig) van het

vorig boekjaar. Of het Bestuur meent, subsidie te mogen en te moeten vragen en tot welk bedrag.

Aldus ingevuld den Maart 19 te
door

CORPORATIËN, DIE AAN „JACHIN” VERBONDEN ZIJN.

1. Het Gereformeerd Tractaatgenootschap „Filippus”, p/a J. ter Borg, secret. te Wolvega in Friesland.
2. De Kerkeraad der Gereformeerde Gemeente te Vlaardingen A, p/a Ds. W. Sieders.
3. De Kerkeraad der Geref. Gemeente te Rotterdam.
4. De Kerkeraad der Geref. Gemeente te Urk.
5. De Kerkeraad der Geref. Gemeente te Pernis.
6. De Gereformeerde Zondagsschool te Culemborg, adres G. A. Scheffel, secr.
7. De Gereformeerde Kerkeraad te Ureterp.
8. De Zondagsschoolvereniging „Zaait aan alle wateren” te Harlingen, p/a J. van Smeden (Haven F 193).
9. De Zondagsschool te Leeuwarden, p/a G. Hasker, secret.
10. De Zondagsschool te Haarlemmermeer, p/a H. Verhoog.
11. De Zondagsschoolvereniging „Bezaleël” te Zierikzee, Secr. Mej. L. G. A. Verheyen.
12. De Zondagsschoolvereniging te Hellevoetsluis, p/a P. van Hartingsveldt.
13. De Zondagsschool v. d. Geref. Kerk te Wormerveer p/a M. Beudeker Jzn.
14. De Zondagsschoolvereniging „De Zaaier” te Andijk, p/a W. Vriend Nz.
15. De Zondagsschool „Obadja” te 's-Gravenmoer, Secret. Mej. W. Versteeg geb. Prins.
16. De Zondagsschoolvereniging te Tiel, p/a Mej. A. de Vries, Gasthuisstr. 44.
17. De Zondagsschoolvereniging te Steenwijk, p/a G. Brouwer.

18. De Zondagsschoolvereniging „Laat de kinderen tot Mij komen” te Schiedam, p/a H. Groeneweg, Singel 130.
19. De Geref. Zondagsschoolvereniging te Urk, p/a P. Hoekstra.
20. De Zondagsschool te Delft, p/a P. J. Makkus, Nieuwe Laanstr. 10.
21. De Geref. Zondagsschool te Dokkum, p/a N. de Beer.
22. De Geref. Zondagsschool te Mookhoek bij Dordt, p/a Mej. M. Verschoor.
23. De Geref. Zondagsschool te Petersburg, p/a K. Uithoff te Wijnjeterp.
24. De Zondagsschool der Geref. Kerk te Weesp A.
25. De Zondagsscholen te Havelte Ruinen, enz., p/a H. A. Dijkstra te Diever.
26. De Zondagsschoolvereniging te Coevorden, Secret. P. de Graaf.
27. De Zondagsschoolvereniging „De Gereformeerde Broederkring” te Amsterdam, Secr. J. Advokaat, Fagelstr 52.
28. De Zondagsschoolvereniging „Biddt den Heere des Oogstes”, te Rotterdam, p/a D. J. van Zwooll, Jaffadwarsstr. 31.
29. De Geref. Zondagsschool „Jachin” te Utrecht, p/a Mej. J. G. Lemmers, Kanaalstraat 10bis.
30. De Geref. Zondagsschool te Colijnsplaat, (Noord-Beveland) p/a P. Korteknie, Secret.
31. De Geref. Zondagsschool te Assen, p/a A. Strating.
32. De Geref. Zondagsschool te Zwartsluis. p/a H. M. van Veen.
33. De Geref. Zondagsschool te Zaamslag, p/a J. Kosten.
34. De Geref. Zondagsschool te Middelharnis, p/a J. P. Nieuwland Azn. Secret.
35. De Geref. Zondagsschool te Kolhorn, adres P. Kwantes Tz.
36. De Geref. Zondagsschool te Heerjansdam, adres H. Westerman te Barendrecht.
37. De Geref. Zondagsschool te Oldemarkt, p/a L. de Boer (Ossenijl) gem. Oldemarkt.
38. De Gereformeerde Zondagsschool te Goes, p/a Ph. Wessels.
39. De Geref. Zondagsschoolvereniging „Zaait aan alle wateren” te Leiden, secr. A. J. Wiggers, Pieterskerkgracht.
40. De Gereformeerde Zondagsschool te Glanerbrug, Lonneker, secr. H. v. d. Berg.
41. De Geref. Zondagsschool te Buenos-Ayres (Argentinië), p/a

- F. Bening, Barracas al Norte Calla Azara 1336.
42. De Christelijke Jongelingsvereniging te Urk, secret. P. Hoekstra.
 43. De Chr. Jongelingsvereniging Spr. 9 : 10a te Duurswoude, p/a W. E. Feenstra.
 44. De Zendingsvereniging „Wees een Zegen” te Zwolle. Secret. J. v. Gelderen, Diezerstr. 21.
 45. De Geref. Zondagsschoolvereniging te Zutphen, adres den heer Boelens, Schupstoel, Zutphen.
 46. De Gereform. Zondagsschool „Laat de kinderen tot Mij komen” te Giessendam. p/a H. J. Langhout secr.
 47. De Gereformeerde Zondagsschool te Zaandam, adres G. v. d. Wees, Harenmakerstr. 23.
 48. Het Mosterdzaadje, Hilversum, Abr. de Gruyter, voorz.
 49. De Geref. Zondagsschoolvereniging „De Zaaier” te Hoorn, penn. J. Ortel, p/a Mej. Wed. De Vries, Wijdebrugsteeg, Hoorn.
 50. De Geref. Zondagsschoolvereen. „Filippus” te Helder, secret. J. Baas Rz., Breewaterstr. 7.
 51. De Zondagsschool te Huizen, secr. J. Galet Hz.
 52. De Geref. Zondagsschool „Eben—Haëzer” Kanaalstr. 96 te Utrecht, secr. Mej. M. E. v. Heerden, Boorstr. 77.
 53. De Geref. Zondagsschoolver. „Laat de kinderkens tot Mij komen” te Zweeloo, secr. H. Nijenhuis te Benneveld, gemeente Zweeloo.
 54. De Geref. Zondagsschoolver. „Eben—Haëzer” te Scheveningen, adres J. Bronsveld Jz. Keizersstr. 89.
 55. De Comm. door den Kerker. der G. K. te Enschede benoemd voor den Zondagsschoolarbeid, adres H. Amelink. secret. Voortsweg, Lonneker.
 56. De Geref. Zondagsschoolvereen. „Jehovah Nissi” te Rotterdam, adres Jan Zoetewij Jz., secret. Hooglandstr. 9.
 57. De Vereen. voor Ger. Zondagsschoolond. „Timotheus”, Dijkstr. 15 voorm. Kralingen, adres E. van Ettinger, Aegidiusstr. 113 H.
 58. De Kerkeraad van de Oud-Geref. Kerk te Gronau in Westfalen.
 59. De Geref. Zondagsschool te Bolnes. secret. G. van Helden.
 60. De Kerkeraad der Geref. Kerk te Zuidlaren.
 61. De Geref. Zondagssch. „Jachin” te Tilburg, adres Mej. L. J. Buijk.
 62. De Geref. Zondagsschoolver. „Eben—Haëzer” te Nijverdal e. omstr., voorz. Ds. E. A. Groenewegen, Secret. J. Völkers.

63. De Geref. Zondagsschoolver. te Nieuw-Vennep, secret. D. de Leen.
64. De Commissie ter behartiging van de Z. uitgaande v. d. Ger. Kerk te Krommenie, secr. I. v. d. Meulen.
65. De Geref. Zondagsschoolver. „De Zaaier” te 's-Gravendeel, adres, den heer M. v. d. Sluijs.
66. De Geref. Zondagsschool „De Heere is mijn Herder”, adres: A. Vonk, secr. Prins Hendriklaan 20, Rotterdam, Feijenoord.
67. De Geref. Zondagsschoolver. te Zijldijk, gem. 't Zandt, prov. Groningen.
68. De Geref. Zond. Sch. Vereeniging te Rotterdam, p.a. N. A. v. d. Heuvel, Taxisstraat 7.

AANVRAAG OM RECHTSPERSOONLIJKHEID.

De aanvraag om Rechtspersoonlijkheid moet geschreven worden op een afzonderlijk zegel van 22½ c. (met inbegrip der opcenten). Hierbij moeten gevoegd worden:

- a. een uittreksel uit de notulen, geteekend door den secretaris, door voorzitter en secretaris, of door alle Bestuursleden (naar verkiezing);
- b. een afschrift van de Statuten op een zegel van 22½ c., van 37½ c., of van 75 c., naar gelang van den omvang, geteekend door alle Bestuursleden; en
- c. een (tweede) afschrift der Statuten op ongezegeld papier, eveneens geteekend door alle Bestuursleden.

Al deze stukken kunnen samengevoegd worden in één enveloppe, die men adresseere: Aan Hare Majesteit de Koningin, en waarvoor men geen port behoeft te betalen.

De aanvraag zelf kan men aldus inrichten:

Aan Hare Majesteit de Koningin geven met verschuldigen eerbied te kennen:

(Hier volgen de namen, desgewenscht met vermelding der ambten of beroepen of andere duidelijke aanwijzingen, in ieder geval met vermelding der woonplaats.)

dat zij hebben opgericht een Vereeniging onder den naam van
(N a a m d e r V e r e e n i g i n g)

Zij nemen de vrijheid, hierbij over te leggen:

- a. op ongezegeld papier een uittreksel uit de Notulen, waarin tot

de oprichting is besloten; b. de Statuten dier Vereeniging op gezegeld papier en c. een afschrift dier Statuten op ongezegeld papier met eerbiedig verzoek, dat het Uwe Majesteit moge behagen, voornoemde vereeniging als rechtspersoon te erkennen.

Hetwelk doende

De Bestuursleden

....., den 19..... volgen de handteekeningen.

CORRESPONDENTEN VAN „JACHIN”.

Voor de Provincie GRONINGEN:

Voor de Provincie FRIESLAND:

J. Wouda te Oranjewoud.

Voor de Provincie DRENTE:

Voor de Provincie OVERIJSEL:

G. Brouwer te Steenwijk.

Voor de Provincie UTRECHT:

E. Rosenbaum, Lijsterstr. 13, Utrecht.

Voor de Provincie NOORD-HOLLAND:

D. de Ruyter te Burgerveen.

Voor de Provincie ZUID-HOLLAND:

H. Poot, Hopsteeg 40 te Delft.

C. Maliepaard te Den Haag.

Voor de Provincie NOORD-BRABANT:

Formulier tot Aanstelling van Correspondenten.

L. S.

Het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” verklaart door deze dat de heer en broeder

.....

wonende te

is benoemd tot Correspondent der Vereeniging, voor.....

De roeping en bevoegdheid der Correspondenten van „Jachin” is in Art. 4 van het Huishoudelijk Reglement aldus omschreven:

„Ter bevordering van den goeden gang en de uitbreiding der „Vereeniging, tracht het Hoofdbestuur Correspondenten te benoemen, die de Zondagsscholen met raad en daad dienen, en, in „dien mogelijk, bezoeken.

„Deze Correspondenten doen van hunne bevinding, minstens „eenmaal per jaar, vóór de Algemeene Vergadering, verslag aan „het Hoofdbestuur.

„Aan deze Correspondenten kunnen de besturen der verschil- „lende Zondagsscholen in hun ressort de belangen en behoeften „hunner scholen bekend maken, en met hen daarover raadplegen.”

Aan alle leden en afdeelingen der Vereeniging bevelen wij voor- noemden broeder aan, met den wensch dat hij, door veler goede en trouwe hulp gesterkt, veel moge kunnen doen in het belang der Zon- dagsschool; tot zegen voor de kinderen onzes volks, inzonderheid die zonder de kennis van den weg der zaligheid leven.

De HEERE, de God des Verbonds, die tot in vele geslachten Zijn Verbond gedenkt, en een afvallig volk terug brengen kan tot Zijnen dienst, door Zijne almachtige genade, zegene den arbeid van dezen broeder. Tot versterking van bestaande en oprichting van nieuwe Gereformeerde Zondagsscholen, het winnen van nieuwe leden van „Jachin”, en tot opwekking in 't gemeen van de werkende en bid- dende liefde tot, bij toenemende kennis van, het werk der Zondags- scholen.

„Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet! Want hunner is het Koninkrijk der Hemelen” — alzoo sprak en spreekt de Zoon van God, Jezus Christus, onze Heere.

Het Hoofdbestuur van „JACHIN.”

.....19 .

**Formulier, dat jaarlijks aan de Correspondenten wordt
toegezonden.**

Aan
den Heer Correspondent van „Jachin”
voor.....

Geachte Heer en Broeder!

Ten einde voor U de naleving van Art. 7 van het Huishoudelijk Reglement gemakkelijker te maken, heb ik de eer, U dit formulier toe te zenden, met vriendelijk verzoek, het mij in den loop der maand Maart, ingevuld, terug te zenden.

Tot vergoeding uwer portkosten voeg ik hierbij eene gefrankeerde enveloppe.

In afwachting, met broedergroete,

Uw dw. dnr. en br.,

Febr. 19 .

Secretaris.

VRAGEN.	ANTWOORDEN.
1. Welke leden hebt Gij in het afgelopen jaar gewonnen?	
2. Zijn door uwe bemoeiingen ook Zondagsscholen opgericht en (of) aan „Jachin” verbonden? Zoo ja, welke?	
3. Welke Zondagsscholen hebt Gij bezocht en wat kunt Ge dienaangaande rapporteeren?	
4. Deedt Gij nog iets anders voor „Jachin”? Indien ja, wat dan?	
5. Zijn er ook Geref. Zondagsscholen in uwe omgeving, die niet bij „Jachin” zijn aangesloten? Zoo ja, is daaraan ook iets te doen?	
6. Keurt Gij de aanstelling van meer	

Correspondenten in den omtrek
uwer woonplaats wenschelijk?

7. Zoo ja, kunt Ge dan ook eenige
namen opgeven van personen, die
Ge daartoe geschikt acht?

8. Indien Ge persoonlijk hier of daar
niets kunt uitrichten, acht Ge het
dan wenschelijk, dat vanwege het
Bestuur rechtstreeks met de be-
trokken personen worde onder-
handeld? Zoo ja, geef dan s.v.p.
de noodige bijzonderheden met
adressen aan den Secretaris op.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

LEDENLIJST VAN „JACHIN.”

Aalten (Gelderl.)
 Joh. Staal
 Alblasserdam
 G. Ross
 J. K. L. Rouw
 Alphen a. d. Rijn
 L. Freek
 Andijk
 G. Prins
 Amsterdam
 B. J. Lindeboom
 J. L. Tobi
 Jonkvr. Martini Buys
 J. Balhuijzen
 Ds. L. Neijens
 Ds. B. v. Schelven
 P. Oranje
 R. P. Sterkenburg
 Dr. P. J. Wijminga
 Ds. H. W. van Loon
 Joh. Hörchner
 Ds. J. C. Sikkel
 Dr. J. W. de Bruijne
 P. S. van Dorp
 H. Hasper
 G. Lettinga
 R. J. v. d. Wetering
 W. J. Bosschenbroek
 L. J. van Hoek
 A. Jonkman
 D. H. Werner
 L. Berk
 J. P. Hörchner
 A. Budding
 W. van Aardenne
 H. A. Munnik
 Mej. A. Geervliet

Dr. B. Wielenga
 Apeldoorn
 Ds. K. B. van Diemen
 K. v. d. Kooij
 Appingedam
 Ds. G. Geerds
 Appelscha
 P. Koster
 Mej. J. H. Koster—Brandt
 Mej. C. C. Koster
 K. Hoekstra
 H. J. Boukema
 H. H. Stoker
 S. Jarings
 G. A. Elmers
 Alteveer (Dr.)
 D. Zomer
 F. Zomer
 R. Streutker
 H. Doze
 G. ten Hoeve
 Arnhem
 B. Bitters
 Assen
 A. Strating
 A. F. Veeninga
 H. Tigelaar
 Baarn
 J. H. Haust
 Barsingerhorn
 Arie Smit
 Bergschenhoek
 C. Koevoet
 Bergen op Zoom
 C. IJpes
 Berkel
 Th. Vogelaar

Berkel	Dordrecht
K. Vogelaar Dz.	Ds. H. G. de Jonge
K. Vogelaar Thz.	F. Koorings
A. Hofman	D. Meeldijk
P. Treurniet	Mej. I. M. Dicke
S. Wouda	Drachten
Mej. Wed. D. Vogelaar	W. Kroeze
„ Havenaar- v. d. Hoorn	Ermelo
Bloemendaal	H. Hooft Jz
Jonkvr. J. C. de Jonge	Een (gem. Norg)
Jonkvr. W. de Jonge	O. Dijkstra
Brielle	Enkhuizen
Ds. D. Smallegange	Ds. D. Hoek
Britsum	Eernewoude
Ds. W. T. Nijenhuis	G. Postma
Breukelen	1e Exloërmond
P. Mobach	H. Arends
Cats	Franeker
P. Eikenhout	Ds. J. Koppe
F. Verhulst	Garijp
Delden	A. R. Koster
T. Goorhuis	Mej. Koster—Gorter
J. Moesink	Geertruidenberg
Dedemsvaart	Mej. Anna Vissers
Mevr. de Wed. Oranje—	Geesteren
Roosenboom	Ds. J. Lugtigheid
Dieren	Geldermalsen
Mej. C. J. E. Gosenson	Mej. A. Montremius
Diever	Giesendam
Ds. H. A. Dijkstra	H. J. Langhout
Doorn	Goes
Ds. T. Bouma	Mej. R. Mulder
Donkerbroek	Gouda
Jacs. de Vries	Mej. Kaars—v. Eijk
Doezum	Th. van Eijk
Jan Valk	's Gravenhage
A. Reitema	Dr. J. C. de Moor
F. v. d. Moten	C. Maliepaard

's Gravenhage

W. N. de Swaaff

G. Verkruijsen

Gorinchem

Ds. C. Lindeboom

A. Blankers

D. Stufkens

J. Snoek

Mevr. Heiner—Stufkens

Grijpskerke

Ds. J. J. Koopmans Jr.

L. Bosselaar

Groningen

Th. Bulthuis

A. Jonkhof

H. Kuik

Mej. Wed. J. W. Bakker

H. Piersma

M. Dekker

Mej. J. Alles

Mej. Wed. Veldkamp

W. Ubbens

E. R. Wigboldus

K. H. Wigboldus

R. E. Wigboldus

J. Veldkamp

D. J. Kuik

Mej. Wed. Hopma

A. Boot

Mej. T. Switters

Mej. G. R. van Dijken

F. Zichterman

Jac. Veldkamp

K. Veldkamp

Mej. T. Elzenga

M. Hekman

H. Blaak

J. Texer

Joh. Emmelot

Mej. G. Oltmans

G. Kuitert

N. Bolt

H. Vrison

H. Poelman

J. Dik

J. A. Schuiling Az.

M. H. Lutter

W. Mellis

A. Dorst

J. Oosterbeek

Mej. Wed. Harmannie

G. Tonkens

F. J. Bolt

K. Muller

Mevrouw Bouwes

B. Steenema

Mej. Wed. Leima

E. Jonker

D. W. Meinema

Den Ham

Ds. N. G. Kerssies

J. van Laar

Havelterberg

W. Waardenburg

Hedel

Mej. A. M. Egberts

den Helder

J. de Jong

Heusden

Mevr. Wed. Gezelle Meerburg

Hilversum

G. Fhlete

Hoornsterzwaag

S. R. v. d. Wal

Hardenberg

J. Olthoff

Heinkenszand
 S. Melse
 Jubbega
 B. de Haan
 Kampen
 Prof. L. Lindeboom
 Ds. G. Elzenga
 Krabbendam
 Mej. G. Paarlberg—Knibbe
 Krabbendijke
 Fam. de Koning
 Langweer
 R. Toering
 de Lemmer
 Ds. A. de Geus
 de Lier
 D. v. Wijck
 Lemelerveld
 Ds. W. T. v. Dijk
 L. Dijk
 A. ter Kleij
 Leksmond
 Ds. J. J. Steinhart
 Leeuwarden
 A. A. Idzerda
 K. Tamminga
 Lippenhuizen
 H. de Jongh
 Leiden
 Ds. J. Douma
 J. Schaap
 J. Warmenhoven
 Maarsen
 Mej. L. B. v. Schelven
 Maassluis
 H. v. d. Meulen
 Mej. J. Zonneveld
 Marum (Gr.)

Ds. G. Meijer
 Mastenbroek
 T. Kok
 Middelburg
 Mevr. de Wed. Littooi
 Mej. O. C. Littooi
 Nieuwendijk
 Ds. J. A. Goedbloed
 Nieuwerkerk a. d. IJssel
 J. Quartel
 Niezijl
 Ds. W. Folkerts
 Noordwijk (gem. Marum)
 J. Rozema
 Nijland
 G. Stilma
 Olst
 H. Sondorp
 Onstwedde—Mussel
 Dr. A. Geuchies
 Oosterwolde (Fr.)
 K. de Weger
 Mej. de Weger—Gorter
 Ouderkerk a. d. Amstel
 Ds. M. v. d. Boom
 Oudeschoot
 J. Douma
 H. T. Woudstra
 Poppingawier
 J. Kuipers
 Rhom
 Ds. E. C. B. v. Herwerden
 Ruinen
 J. de Braal Cz.
 Rotterdam
 Ds. E. Douma
 Ds. E. Kropveld
 N. A. v. d. Heuvel

N. Koops
Rotterdam

W. Koops
D. Schilt
A. Kappers
M. v. Reijn APz.
J. den Hengst
J. Zoetewij
R. Riksen
C. Buizer
R. van Mazijk
J. Smilde
C. Kiesling
Mej. Graafland—Visser
„ A. Telkamp

J. Singels
D. J. van Zwoll
P. Nieuwstraten
P. L. Scheuderling
E. M. van Blerkom
C. Honing
J. P. Brandenburg
E. M. Montijn
M. L. Nogarede
M. Streefkerk

Sassenheim
A. Frijlink
Ds. J. Thijs

Scheunda
Ds. D. Vrieling
Scheveningen

J. Bronsveld
A. Kloosterman
Schoondijke
Mej. J. C. v. Bortel
Surhuisterveen

R. Kok
Schiedam

Mevr. Wed. Loois

Mej. P. S. Loois
„ M. v. d. Berg
„ J. Jansen
„ E. Hoogendam
„ H. Zwartebol

W. G. van Helden

Mej. E. Bos

H. Groeneweg Jr.
Schipluiden

Dr. F. W. Grosheide
Sddeburen

Ds. W. J. Thijssen
Slochteren

W. Kleefma
Sneek

J. Roodenhuis

T. van Wieren

Stad a/t Haringvliet

Ds. G. H. W. Esselink

Stadsmussekanaal

Ds. J. Buikema

H. Scholtens

J. Brouwer Bz.

J. Bossema

B. Brouwer

Dr. H. Springer

Strijen

Ds. A. Mulder

Thesinge

Ds. A. van Wijck

Terzool

A. Leenstra

Tiel

Dr. G. Keizer

C. Staal

Tilburg

Mej. L. J. Buijk

Uithuizermeeden

J. R. Bouman

Urk

A. Gravestein

Utrecht

Ds. J. Breukelaar

M. de Koff

P. v. d. Linden

Mej. S. Fenema

„ D. A. Numans

„ G. H. J. de Koff

„ N. Kok

J. Snoek

A. v. Rennes

C. v. Kasteel

C. J. v. Veen

J. Flantua

Venlo

Ds. H. Dekker

J. J. Timmermans

A. Eijkman

C. Eijkman

J. Meijer Jz.

Veendam

Ds. F. G. Petersen

Velp

Ds. J. W. A. Notten

C. Mulder

Vlaardingen

Ds. W. Sieders

A. W. Schippers

Vlissingen

Ds. D. Pol

Warga

F. A. v. d. Werf

Weesp

Ds. J. P. Tazelaar

J. A. Tazelaar

J. Nomes

W. Lubbers

J. Kruishaar

Winschoten

J. C. Wirtz

Winterswijk

Ds. G. Renting

Woerden

Ds. J. W. Gunst

Wolfaartsdijk

Ds. G. de Jager

Wolvega

J. ter Borg

Wijns (Fr.)

M. D. Haarsma

Zierikzee

D. Mulder

M. F. v. d. Houten

Mej. Joppe

P. Mulder

Mej. M. Timmerman

„ M. bij de Vaate

„ T. Heuseveldt

„ J. C. van Driel

Zoutkamp

Ds. C. H. F. Krohne

Zutphen

Ds. J. N. Lindeboom

Zwartsluis

H. J. Kroeze

Zwolle

Dr. H. Fransen

Zwijndrecht

A. van Namen Hz.

Zuidlaren

H. v. d. Vlucht

P. Ronda

Mej. Timmermans

Dr. P. Wierenga	's - G r a v e n h a g e
Mej. A. Koster	Z.Ex. J. H. de Waal Malefijt
„ J. Adema	
„ T. Kalsbeek	Veranderingen, verbeteringen
„ J. de Jong	of aanvulling van deze leden-
Ds. W. W. Smitt	lijst gelieve men te zenden aan
H a a s t r e c h t	den Penningmeester, den heer P.
Mej. de Wed. Baartman	Koster te Appelscha (Fr.).

MODELLEN DER ZONDAGSSCHOOELLIJSTEN.

1.

Algemeene lijst voor heel de school.

Deze lijst vermeldt den naam der kinderen, het jaar hunner geboorte, den tijd, waarop zij tot de school werden toegelaten, het gezin, de kerk waartoe zij behooren, en wanneer zij de school verlieten.

Het register behoort alphabetisch te worden ingericht. Voor elke letter neme men minstens een blad. Aan de Rubriek „Opmerkingen” geve men een wijde kolom, wyl daarin mededeelingen van verschillenden aard worden gedaan: uit welk gezin het kind komt, of het al of niet tot een kerk behoort, welke dagschool het bezoekt, enz.

Letter A

Naam	Voornaam	Geboren	Ingeschreven	Opmerkingen	Vertrokken
Aalst	Jan van	3 April 1894	4 Jan. 1900	Behoort tot een wereldsch gezin, is dooplid der Herv. Kerk, en bezoekt de openb. school.	Dec. 1906

Het is zeer gewenscht, dat deze lijst nauwkeurig wordt ingevuld en stipt bijgehouden. Daardoor kan „Jachin” mettertijd komen tot een goede statistiek van den stand harer Zondagsscholen. Deze verheldert

het inzicht in de quæsties, die ten aanzien der Zondagsschool ahangig zijn.

2.

Bijzondere lijst voor de afzonderlijke klassen.

In deze lijst, evenals de vorige in kolommen ingedeeld, wordt aantekening gemaakt van het nummer, den naam en voornaam, datum van geboorte en woonplaats.

Niet alleen het jaar, ook de dag der geboorte is noodig, opdat de onderwijzers zelf steeds kunnen nagaan, welke leerlingen in een hogere klasse geplaatst kunnen worden.

Bij de woonplaats worde steeds nauwkeurig straat en huisnummer aangeteekend; dat is noodzakelijk vooral ook voor het huisbezoek.

Aan het einde staat de kolom, die de maand met den datum der Zondagen aangeeft. Deze wordt verdeeld in vier of vijf rubrieken, naar het getal der weken in die maand, en dient tot het aantekenen van het al of niet getrouw schoolbezoek en van den meerderen of minderen ijver in het leeren.

Men kan dat op verschillende wijzen doen door letters of door streepjes :

Door letters bijv. : a — afwezig, t — tegenwoordig, g — geleerd enz.

Door streepjes bijv. : + beteekent, dat de leerling tegenwoordig is, — dat hij afwezig was, -|- dat hij aanwezig was en tekst en versjekkende. Een × beteekent, dat de leerling niet meer op school terugkeert.

1911

Nummer	Naam	Voornaam	Geboren	Woonplaats	Juni				
					2	9	16	23	30
1	Meertens	Piet							

Het verband tusschen deze beide lijsten springt vanzelf in het oog. Het wekelijksch register wordt elken Zondag bijgehouden. Op de dagschool is slechts op vaste tijden gelegenheid tot inschrijving van nieuwe leerlingen. Op de Zondagsschool is dat zoo niet. Haar deuren staan altijd open voor al wie komen wil.

De invulling van het groote register is de taak van den Secretaris der Zondagsschoolvereeniging. Het kleine register heeft een tijdelijke, het groote een blijvende beteekenis. Het kleine register vermeldt den gewonen gang van den arbeid der Zondagsschool in elke klasse, het groote register brengt den arbeid in zijn geheel en in hoofdzaak in schets.

UITGAVEN VAN DE GEREFORMEERDE ZONDAGSSCHOOLVEREENIGING „JACHIN”.

De Uitgaven onzer vereeniging zijn in de eerste jaren bezorgd door de Heeren J. Wierema te Briele, en door de firma Gezelle Meerburg—Wuijster te Heusden. In October 1887 is de heer A. Gezelle Meerburg uitgever van „Jachin” geworden. Ook na zijn overlijden, Januari 1892, werd de zaak voortgezet en tot op dezen dag heeft dezelfde firma zeer tot tevredenheid van het Bestuur, al „Jachin's” uitgaven, die van jaar tot jaar meerder worden, bearbeid.

De photo geeft een blik in de zetterij. De drukkerij hadden wij ook gaarne opgenomen, doch door omstandigheden werden wij daarin verhinderd, wat ons te meer speet, wijl op de photo der drukkerij onze Uitgeefster zelf ook voorkwam.

Wij laten hieronder de lijst onzer uitgaven volgen. Het zijn alleen de nog loopende uitgaven; de vele nummers die uitverkocht zijn, worden er niet op vermeld.

OFFICIËEL ORGAAN.

De Zondagsschool. Tijdschrift ter bespreking van de belangen der Geref. Zondagsscholen. Redacteur J. P. Tazelaar te Weesp.

Dit blad verschijnt driemaandelijks. Elke aflevering bestaat uit 12 pagina's, over 2 kolommen gedrukt. Prijs per Jaargang, franco per post bij vooruitbetaling 40 ct.; 10 ex. f 3.50; 20 ex. f 6.—; 25 ex. f 7.25.

Men abonneere zich bij den uitgever A. Gezelle Meerburg te Heusden.

KALENDER MET TOELICHTING.

Kalender van de Geref. Zondagsschoolvereeniging „Jachin”, samengesteld door Dr. F. W. Grosheide, den heer W. Kroese en Ds. J. P. Tazelaar.

In boekformaat, prijs 3 cent.

In geperforeerde bladen, prijs 3 cent.

De **Toelichting** bij den kalender onder redactie van dezelfde Heeren verschijnt in driemaandelijksche afleveringen. Prijs per jaargang franco per post 60 cent.

BOEKBEOORDEELING.

Verslag der Boekbeoordeeling, door de commissiën van „Jachin”, onder Redactie van J. P. Tazelaar.

Dit verslag verschijnt jaarlijks, midden November, en dient, om voorlichting te geven bij de keuze der Lectuur, welke de Zondagscholen gewoon zijn met Kerstfeest aan haar leerlingen uit te deelen.

Het Verslag is ongeveer 100 pagina's groot, compres gedrukt.

De prijs is 10 cent, franco per post 15 cent.

BOEKJES.

Een vijftal stellingen in betrekking tot de Zondagsschool, door A. Littooi, Geref. Pred. te Middelburg. Prijs 10 cent.

Wat heeft de Zondagsschool gedaan en wat kan ze doen ter verbreding van de kennis der Heilige Schrift? door Ds. A. Loois. Prijs 7½ ct.

De Zondagsschool en het Socialisme, door D. Mulder, Hoofd der Chr. School te Zierikzee. Prijs 10 ct.

Huiscatechisatie en Zondagsschool, door P. Oranje, Hoofd eener Geref. School te Amsterdam. Prijs 7½ ct.

Waarom opgeheven? door Ds. J. P. Tazelaar. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool en het Moderne Heidendom, door Ds. J. P. Tazelaar. Prijs 7½ ct.

De Zondagsschool. Een boekje voor de leerlingen der hoogste klassen, met plaatjes. door Ds. J. P. Tazelaar. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool en de Christelijke lectuur (in aansluiting aan „Jachin's” werk, door P. Oranje. Prijs 10 ct.

Het Genadeverbond en de Zondagsschool, door Ds. T. Bos. Prijs 10 ct.

Hoe moet het Oude Testament op onze Zondagsschool behandeld worden? door Dr. J. C. de Moor. Prijs 7½ ct.

Wat onderscheidt de Gereformeerde van de Methodistische Zondagsschool? door Ds. D. Pol. Prijs 7½ ct.

De eeuw van het kind en het kind naar Gods Woord, door F. Lettinga. Prijs 20 cent.

Het beste tuchtmiddel ook op de Zondagsschool, door A. Jonkman. Prijs 10 cent.

Drie vragen beantwoord, door Ds. J. P. Tazelaar. Prijs 10 ct.

Orde en tucht op de Zondagsschool, door D. Mulder. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool een aangewezen middel ter evangelisatie, door Ds. W. Breukelaar. Prijs 10 ct.

Welke eischen „Jachin” stelt aan de lectuur voor de Jeugd, door J. P. Tazelaar.

Catalogus van lectuur voor de jeugd, door de Geref. Zondagsschool-vereeniging „Jachin” aanbevolen.

Deze lijst wordt elk jaar aangevuld met de nieuwe werkjes, die het licht zien en aanbevelenswaardig zijn, en is — evenals de laatstgenoemde brochure — gratis verkrijgbaar.

TRAKTAATJES.

Traktaatjes op gekleurd papier in 2 verschillende No's. Prijs 2 ct. 100 ex. f 1.75; 250 ex. f 3.75; 500 ex. f 6.50; 1000 ex. f 12.—.

Traktaatjes op gekleurd papier in 3 verschillende No's. Prijs 1½ ct. 100 ex. f 1.25; 250 ex. f 2.50.

Traktaatjes op wit papier, 2 pag. 8 verschillende No's, waarvan enkele met versjes op bekende wijzen of met muziek. Prijs ½ ct.; 100 ex. 35 ct.; 250 ex. 80 ct.; 500 ex. f 1.55.

Een serie Nieuwe Traktaatjes. 12 nummers. No. 1. De eerste Zondagsschool in ons land. No. 2. De kinderen door God geteld. No. 3. Bijna een moordenaar. No. 4. De gevonden geldbeurs. No. 5. Op het kerkhof te D. No. 6. Wat een moeder haar kind leerde. No. 7. Een kind, dat vroeg den Heere vreesde. No. 8. Bijna gered. No. 9. Een feest, dat in rouw eindigde. No. 10. Wat weet gij van den Heere Jezus? No. 11. De Bijbel en het Pistool. No. 12. Meer dan goud of zilver. Op gekleurd papier. Acht pagina's. Prijs 2 cts.; 100 ex. f 1.50 250 ex. f 3.—; 500 ex. f 5.50; 1000 ex. f 10.—. Gesorteerd.

Voor denzelfden prijs:

No. 13. **Het Koningskind. Ons Prinsesje**. Met portret van H. M. de Koningin en Prins Hendrik. Op Oranjepapier. 10 bladz.

BELOONINGSKAARTJES.

Kaartjes No. 1, in pakjes van 500 kaartjes 50 cent.

In verschillende zachte kleuren uitgevoerd: rose, groen, geel enz. geven zij den tekst door twee sierlijke randjes omlijst. De **Schriftuur**-plaats is met duidelijke letter in het witte middenvakje afgedrukt. Zij zijn voor kinderen zeer aantrekkelijk en worden druk verkocht. De prijs per pakje van 500 is 50 cent.

Kaartjes No. 2, in pakjes van 120 kaartjes 37⁵ ct.

De nieuwe kaartjes No. 2 hebben inderdaad een bekoorlijk aanzien en zijn voor het kinderoog zeer aantrekkelijk.

Op zacht getinten ondergrond (in 6 verschillende kleuren verkrijgbaar) met een sierlijk randje omlijst, staat de tekst met bruine letter afgedrukt.

Aan de bovenzijde de naam „Jachin” met flinke mooie typen. Rechts een Bijbelsch tafereeltje in vier teekeningen: 1. Jezus' intocht in Jeruzalem. 2. De Goede Herder en zijn schapen. 3. Jezus de kinderen zegenend. 4. De wegleiding van Christus naar Golgotha.

Hoewel klein, zijn deze illustraties toch duidelijk en inderdaad fijn uitgevoerd.

Kaartjes No. 3, in pakjes van 30 kaartjes 25 ct.

12 pakjes f 2.50; 24 p. f 4.00; 50 p. f 7.00; 100 p. f 12.50.

Het gouden snoer, prijs 2 ct.; 100 ex. f 1,50; 250 ex. f 3,—; 500 ex. f 5,50; 1000 ex. f 10,—.

Voorzeggingen des O. T. aangaande den Heere Jezus, prijs 1 ct.; 100 ex. f 0,75; 250 ex. f 1,80; 500 ex. f 3,30; 1000 ex. f 6,—.

Drie Kerstliederen, door D. Mulder te Zierikzee. Prijs 1½ ct.; 100 ex. f 1,25; 250 ex. f 2.50.

Engelenzang door R. van Mazijk. Prijs ½ ct.; 100 ex. f 0,35; 250 ex. f 0,80; 500 ex. f 1,55.

Nieuwe Diploma's, prijs 1 ex. f 0.12½; 10 stuks f 1,—; 25 stuks f 2,25; 50 stuks f 4,—; 100 stuks f 7,—.

Bedient uzelf van „Jachin's” uitgaven en wilt ze bij anderen aanbevelen!

II.

Huishoudelijk Reglement en regeling voor den Zondagsschool- arbeid uitgaande van de Gereformeerde kerk te Zaandam.

Huishoudelijk Reglement voor den Zondagsschoolarbeid. VAN DE VERGADERINGEN DER COMMISSIE.

Art. 1.

De Commissie vergadert zoo mogelijk eenmaal in de maand.

De President schrijft deze vergaderingen in overleg met den Secretaris minstens twee dagen te voren uit.

De convocatie geschiedt in den regel des Zondags van den kansel in beide Kerkgebouwen en in het Weekblad.

Art. 2.

Op deze vergaderingen worden alle zaken, den Zondagsschoolarbeid betreffende, besproken, met dien verstande dat, ter beantwoording aan art. 5 punt *b* van de Regeling, op elke vergadering minstens een half uur besteed worde tot verhandeling van een les of een vrij onderwerp.

Art. 3.

Alle besluiten moeten genomen worden bij meerderheid van stemmen; bij staking van stemmen beslist de volgende vergadering. Staken dan de stemmen weder dan wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

Art. 4.

In de maand Maart van elk jaar brengt het Bestuur verslag uit van den gang der werkzaamheden, welk verslag, na goedkeuring van de Commissie, aan den Kerkeraad wordt verzonden.

Art. 5.

Zij, die verhinderd zijn de vergaderingen bij te wonen, geven daarvan mondeling of schriftelijk kennis aan een der leden.

VAN DE ONDERWIJZERS.

Art. 6.

De onderwijzers ontvangen van den Kerkeraad, de adspirant-onderwijzers en -helpers van de Commissie een schriftelijke aanstelling.

Art. 7.

Onderwijzers verhinderd zijnde Zondagsschool te houden zijn verplicht te zorgen voor een plaatsvervanger, welken zij zoo vroeg mogelijk kennis geven.

Art. 8.

Adspirant-onderwijzers kunnen aan den Kerkeraad ter benoeming tot onderwijzer voorgedragen worden, mits zij een halfjaar den arbeid getrouw hebben waargenomen, blijken van geschiktheid hebben gegeven en belijdend lid der Gemeente zijn.

Art. 9.

Helpers kunnen door het Bestuur ter bevordering tot adspirant-onderwijzer aan de Commissie worden voorgedragen, mits zij een jaar getrouw den arbeid hebben waargenomen en blijken van geschiktheid hebben gegeven.

Op dit en het voorgaande Art. is Art. 8 van de Regeling van toepassing.

VAN HET LEERPLAN.

Art. 10.

Het leerplan voegt zich naar de aanwijzing die de Zondagsschool-vereeniging „Jachin” geeft.

Art. 11.

Het onderwijs wordt aangevangen met gebed en het zingen van een Psalmversje.

Op gelijke wijze wordt het ook geëindigd.

Art. 12.

Elke les begint na gewone opening en overhooren van tekst en versje met repetitie van de vorige les.

Het onderwijs kan worden afgewisseld door het zingen van beslist Christelijke liederen.

Art. 13.

Een Bibliotheek bestaande uit twee afdeelingen is aanwezig. Een afdeelingen ten behoeve van het onderwijzend personeel en een ten behoeve van zieke kinderen der Zondagsschool.

VAN DE KINDEREN.

Art. 14.

De leeftijd, waarop de kinderen tot de Zondagsschool worden toegelaten is gesteld op ongeveer vijf jaar.

Met het twaalfde jaar wordt aan de leerlingen die zich behoorlijk gedragen hebben en de school wenschen te verlaten een getuigschrift uitgereikt geteekend door den President en den onderwijzer na voorafgaande kennisgeving aan het Bestuur.

In den regel geschiedt dit op het Kerstfeest.

Over getuigschriften tusschentijds aangevraagd beslist de onderwijzer en geeft daarvan vóór afgave kennis aan de Commissie.

Art. 15.

Kinderen, die het versje van buiten geleerd hebben, ontvangen daarvoor één kaartje, eveneens één voor het kennen van den tekst.

Voor vijf kleine kaartjes ontvangen zij één groote en voor vijf groote een bijbelsch plaatje met korte verklaring aan de achterzijde, welke laatste zij in hun bezit mogen houden na door den onderwijzer gemerkt te zijn.

Op vertoon van vier dezer plaatjes ontvangen zij naar keuze een psalmboekje of Nieuw Testamentje, van zes een Nieuw Testamentje met psalmen, en van drie een bijbeltje.

Art. 16.

Op elke Zondagsschool gaat een bus rond, bestemd voor den Zondagsschoolarbeid.

De inhoud dier bussen moet éénmaal 's maands bezorgd worden bij den Penningmeester.

Art. 17.

In gevallen waarin dit Reglement niet voorziet beslist de vergadering.

De Commissie,

President.

Secretaris.

Regeling voor den Zondagsschoolarbeid, uitgaande van de Gereformeerde Kerk te Zaandam.

Art. 1.

De Gereformeerde Kerk van Zaandam, erkennende hare roeping om de kennis van Gods Woord niet slechts in eigen kring, maar ook daarbuiten te verbreiden, is van oordeel, dat Zondagsschoolarbeid aan de vervulling dier roeping dienstbaar kan zijn.

Art. 2.

Zij gaat daarbij uit van het beginsel, dat de Zondagsschoolarbeid ten doel hebben moet, onderwijs in Gods woord te geven aan kinderen, die hiervan geheel of gedeeltelijk verstoken zijn.

Art. 3.

In het belang der zaak draagt de Raad der Geref. Kerk van Zaandam dezen arbeid op aan eene Commissie, die onder zijn toezicht werkzaam is.

Art. 4.

Leden dezer Commissie zijn:

- a. vijf gedeputeerden van den Kerkeraad door dezen uit zijn midden gekozen;
- b. de onderwijzers;
- c. de adspirant-onderwijzers en helpers.

Art. 5.

De arbeid dezer Commissie is :

- a.* Zondagsscholen op te richten en die te verzorgen in die wijken der stad en in hare omgeving, waar dit naar haar oordeel noodig en mogelijk is;
- b.* vergaderingen te houden om de belangen der Zondagsschool te bespreken en werkzaam te zijn tot bekwaming der onderwijzers en helpers ;
- c.* helpers aan te stellen ; uit den kring der helpers de geschiktsten te bevorderen tot adspirant-onderwijzers, en voor zooveel noodig, personen aan den Kerkeraad ter benoeming tot onderwijzer voor te dragen ;
- d.* de gelden, die inkomen, te beheeren en te besteden in het belang van den arbeid ;
- e.* tot steun van het Zondagsschoolonderwijs contact te zoeken met de ouders der schoolgaande kinderen, voor zooveel noodig en mogelijk ook door bezoek, bijbel- en tractaatverspreiding ;
- f.* minstens eens per jaar, zooveel mogelijk in de maand Januari, en voorts zoo vaak de Kerkeraad dit begeert, rapport van den arbeid en rekening en verantwoording voor den Kerkeraad te doen ;
- g.* voorts alles te doen, wat in het belang van den arbeid zal noodig blijken.

Art. 6.

De Commissie heeft een Bestuur van negen leden.

Van deze negen leden wijzen gedeputeerden des Kerkerads drie uit hun midden aan.

De overige zes Bestuursleden worden door de Commissie gekozen uit de onderwijzers.

Voorzitter, Secretaris en Penningmeester worden door de Commissie benoemd.

De Bestuursleden treden af op de eerste vergadering van het jaar, doch zijn terstond herkiesbaar.

Art. 7.

De Commissie vergadert in den regel eens per maand en voorts zoo vaak het Bestuur of vier leden der Commissie dit wenschen. De convocatie geschiedt op de wijze als bij huishoudelijke bepaling wordt vastgesteld.

Het Bestuur vergadert, zoo vaak de Voorzitter of twee leden dit noodig achten.

Alle vergaderingen worden zooveel mogelijk in één der Kerkekamers gehouden.

Art. 8.

Over personen wordt schriftelijk, over zaken mondeling gestemd. Als de helft der leden niet tegenwoordig is, heeft het Bestuur het recht elke te nemen beslissing te verdagen tot de volgende vergadering.

Art. 9.

Alleen belijdende leden der Geref. Kerk kunnen tot onderwijzers worden benoemd.

De benoeming geschiedt door den Kerkeraad, in den regel op voordracht van de Commissie.

De Commissie doet de voordracht uit de adspirant-onderwijzers.

Desnoodig geoordeeld, stelt de Kerkeraad vóór de benoeming een onderzoek in naar de kennis en bekwaamheid van hen, die worden voorgedragen.

Wie voor de taak van onderwijzer ongeschikt blijkt te zijn, kan na advies der Commissie door den Kerkeraad worden ontslagen.

Art. 10.

De helpers worden aangesteld door de Commissie.

Deze moeten ten minste 15 jaren oud zijn en door doop of belijdenis behooren tot de Geref. Kerk.

Uit den kring der helpers worden de geschiktsten benoemd tot adspirant-onderwijzer.

Deze benoeming geschiedt door het Bestuur, desnoodig na voorafgaand onderzoek.

Art. 11.

Alle onderwijs moet zijn in overeenstemming met de belijdenisschriften der Geref. Kerken in Nederland.

Wie als onderwijzer 'of helper in dienst treedt, moet vooraf verklaren, zich, bij al zijn arbeid, aan die belijdenisschriften gebonden te achten.

Art. 12.

Over het leerplan, de oprichting en opheffing van scholen, het houden van feesten, de uitdeeling van boekjes en tractaten, enz. enz. beslist de Commissie.

Bij verschil heeft een minderheid van tenminste $\frac{1}{3}$ der aanwezige leden het recht, de zaak ter beslissing te brengen bij den Kerkeraad. Ditzelfde recht, hebben de gedeputeerden des Kerkerads.

Art. 13.

Aan het hoofd van elke school staat een onderwijzer.
Hij geeft het onderwijs en wordt daarbij desnoodig door één of meer helpers bijgestaan.
Op elke vergadering doet hij mededeeling van de zaken zijner school en op de laatste vergadering in 't jaar geeft hij een schriftelijk verslag.

Alleen de aspirant-onderwijzers mogen bij afwezigheid der onderwijzers in hun plaats onderwijs geven.

Art. 14.

De fondsen bestaan uit:
1. de opbrengst der in alle scholen aanwezige busjes;
2. contributiën van begunstigers, giften, bijdragen, enz.
Over deze inkomsten beschikt de Commissie ten behoeve van den Zondagsschoolarbeid.

Indien de Commissie uitgaven noodig acht boven de inkomsten, dan wendt zij zich met een met redenen omkleed verzoek tot den Kerkeraad, die daarna beslist.

Alle fondsen en bezittingen behooren aan de Geref. Kerk te Zaandam.

Art. 15.

De Commissie treedt, des gewenscht, als corporatie toe tot de Zondagsschoolvereniging „Jachin”.

Art. 16.

Zoowel vrouwelijke als mannelijke personen kunnen voor elke benoeming of aanstelling in aanmerking komen.

Art. 17.

Elke verandering in deze regeling geschiedt door den Kerkeraad. Steeds kan de Commissie zelf daartoe voorstellen doen.

Aldus vastgesteld in de vergadering des Kerkerads van 16 Augustus 1909.

W. BREUKELAAR, Praeses.
J. A. DE VRIES, Scriba.

Formulier der schriftelijke aanstelling, die door den Kerkeraad te Zaandam aan de onderwijzers der Zondagsschool wordt verstrekt. Het origineel is in een sierlijk lijstje gedrukt.

**GEREFORMEERDE KERK
ZAANDAM.**

Zaandam, 19

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Zaandam bericht U bij dezen, dat hij U benoemd heeft tot

.....
aan de Zondagsscholen die te Zaandam door den Kerkeraad gehouden worden of nog worden opgericht.

Zij bidt u wijsheid toe, die van Boven is, en wenscht, dat uw arbeid onder den zegen des Heeren, rijke vruchten dragen moge.

De Kerkeraad voornoemd :

....., President.

....., Secretaris.

Den Heer

STATUTEN VAN DE ZONDAGSSCHOOLVEREENIGING TE HOORN.

Deze hebben de Koninklijke goedkeuring ontvangen.

Bijvoegsel tot de „Nederlandsche Staatscourant” van Donderdag 21 Januari 1909, no. 17.

No. 54.

Vereeniging: Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „De Zaaier”, te Hoorn.

Art. 1. De vereeniging draagt den naam van: Gereformeerde Zondagsschool-Vereeniging „De Zaaier”.

Zij heeft tot grondslag de onveranderlijke waarheden door Gods Woord geopenbaard en in de Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde Kerken in Nederland uitgedrukt.

Art. 2. Het doel der vereeniging is om de kinderen bekend te maken met, en onder den indruk te brengen van Gods Woord.

Art. 3. Zij tracht dit doel te bereiken door het geven van Bijbelsch onderwijs op de door haar opgerichte Zondagsscholen en het opleiden van onderwijzers en onderwijzeressen.

Art. 4. Leden dezer Gereformeerde Zondagsschool kunnen zijn allen die den leeftijd van 17 jaar bereikt hebben, de bij het huishoudelijk reglement vast te stellen contributie betalen en instemmen met haar grondslag en doel. Over de toelating wordt bij meerderheid van stemmen beslist.

Het lidmaatschap vervalt door overlijden, bedanken of door roeyment wegens niet Christelijken levenswandel of bij het niet naleven der statuten. Het bestuur beslist wanneer een lid geroyeerd moet worden.

Art. 5. Het bestuur bestaat uit drie personen, die als zoodanig geene belooning genieten; zij treden jaarlijks af en zijn terstond herkiesbaar.

De leden van het bestuur worden door de vergadering gekozen en zulks bij geheime stemming en volstreckte meerderheid.

Wordt bij de eerste stemming geen volstreckte meerderheid verkregen, dan zal eene tweede vrije stemming plaats hebben. Bij staking der stemmen beslist het lot.

Art. 6. De leden der vereeniging worden onderscheiden in onderwyzend- en helpend personeel.

Het onderwyzend personeel wordt door de vereeniging benoemd naar de bij huishoudelijk reglement vast te stellen regelen.

Art. 7. Het bestuur draagt zorg voor de goede leiding van elke vergadering. De verdere werkzaamheden worden bij huishoudelijk reglement geregeld.

Art. 8. Het boekjaar der vereeniging loopt van 1 Januari tot en met 31 December.

Art. 9. Eenmaal in het jaar zal er eene algemeene vergadering worden gehouden, waarop door den secretaris en penningmeester verslag zal worden uitgebracht, waarna door eene commissie uit haar midden het boek zal worden nagezien. Tijd en plaats der vergadering worden door het Bestuur geregeld.

Art. 10. De ontvangsten der vereeniging bestaan uit contributie der leden, geschenken en erflatingen.

Art. 11. Alle besluiten worden genomen met volstreckte meerderheid van stemmen.

Bij staking der stemmen wordt het voorstel aangehouden tot eene volgende vergadering; staken de stemmen wederom, dan wordt het voorstel verworpen geacht te zijn.

Art. 12. Alles wat verder voor den goeden gang van zaken en voor richtige naleving van deze statuten noodig is, wordt bij huishoudelijk reglement geregeld. Hierin mag niets voorkomen wat strijdig is met de statuten.

Art. 13. De vereeniging is gevestigd te Hoorn en aangegaan voor den tijd van 29 achtereenvolgende jaren, vanaf den dag der oprichting, zijnde 1 October 1908.

Art. 14. Wijzigingen van deze artikelen kunnen worden aangebracht met twee derden der tegenwoordig zijnde stemmen, behalve art. 1, dat onveranderlijk is.

Art. 15. Bij ontbinding der vereeniging, waartoe slechts kan worden besloten met drie vierde der ter algemeene vergadering uitgebrachte stemmen, wordt, met inachtneming van art. 1702 van het Burgerlijk Wetboek, aan de bezittingen der vereeniging zoodanige bestemming gegeven, als in de algemeene vergadering daaromtrent zal worden bepaald.

Art. 16. Deze statuten en elke daarin later te brengen wijziging treden dadelijk in werking, na door de algemeene vergadering te zijn bekrachtigd, behoudens Koninklijke goedkeuring daarop.

(Volgen de onderteekeningen)

Goedgekeurd bij Koninklijk besluit d.d. 27 Nov. 1908 n°. 37.

Mij bekend,
De Minister van Justitie,
Namens den Minister,
De Secretaris-Generaal,
A. D. W. DE VRIES.

HUISHOUELIJK REGLEMENT VAN DE GEREFORMEERDE ZONDAGSSCHOOLVEREENIGING „DE ZAAIER”

Art. 1.

Leden der vereeniging verbinden zich in aansluiting van Art. 1 en 2 van de statuten te allen tijde de belangen der vereeniging voor te staan.

Art. 2.

Ter bereiking van het in Art. 3 der statuten laatste gedeelte bedoelde, wordt eenmaal per maand vergaderd tot onderlinge oefening zoowel tot theoretische- als praktische vorming van het toekomstig onderwyzend personeel.

Art. 3.

Behalve de in Art. 9 der statuten voorgeschreven vergadering, vergadert de vereeniging één maal per 3 maanden tot regeling van hare huishoudelijke zaken, en ter bespreking van de belangen harer Zondagsscholen. Voorts zoo dikwijls als het bestuur het noodig acht.

Art. 4.

Op deze vergaderingen, waar ook de beginselen en algemeene zaken besproken kunnen worden op het terrein van de Zondagschool, hebben behalve de leden ook begunstigers toegang.

Art. 5.

Op elke vergadering, in Art. 3 bedoeld, wordt verslag uitgebracht omtrent den toestand in elke klas. Het met 't bijhouden van de presentielijst belaste personeel geeft schriftelijke opgaaf van nieuwe leerlingen en van die vertrekken, zoo mogelijk met opgaaf van redenen.

Art. 6.

Op de eerste vergadering van het jaar wordt door het bestuur het onderwyzend en helpend personeel voor elke klas aangewezen.

Art. 7.

Het bestuur benoemt een der leden tot bijhouden der generale lijst welke jaarlijks een overzicht geeft van den loop der bevolking van de Zondagsschool.

Art. 8.

Om lid te worden geeft men zich op aan het bestuur, die haar geschikt voorkomende personen voordraagt aan de vergadering. Het heeft het recht een onderzoek naar de beweegredenen in te stellen bij de candidaat-leden. Bij afwijzing van het bestuur, staat beroep op de vergadering open.

Art. 9.

In buitengewone gevallen heeft het bestuur het recht personen, die den leeftijd in de statuten vastgesteld nog niet bereikt hebben, als lid toe te laten behoudens afwijzing door de vergadering.

Art. 10.

Leden zijn verplicht alle voorkomende werkzaamheden op de Zondagsschool of daarbuiten te verrichten. Zij zijn gehouden tijdig bij hun klas te zijn, orde te handhaven en te zorgen voor geregeld bijhouden der lijsten, voor zoover dat aan hun is opgedragen. Bij ziekte of gedurige afwezigheid der leerlingen geven zij hiervan kennis aan den onderwijzer die deze behoort op te zoeken.

Art. 11.

Elk lid is gehouden een voorbeeld te zijn voor de kinderen, geregeld de Zondagsschool en de vergaderingen bij te wonen behoudens wettige verhindering.

Art. 12.

Tot het geven van onderwijs worden bij voorkeur toegelaten leden, welke belijdend lid der Geref. Kerk zijn. Zij worden door de vergadering op voordracht van het bestuur benoemd na gebleken geschiktheid voor het onderwijs.

Art. 13.

Leden, die geen lid van de Geref. Kerk zijn kunnen tot het onderwijs worden toegelaten, alleen na afgelegde bewijzen van bekwaamheid en kennis der Geref. belijdenis naar door het bestuur vast te stellen regelen.

Art. 14.

De voorzitter houdt toezicht op het onderwijs. Is deze van oordeel dat het onderwijs niet voldoet, zoo wordt door het bestuur met den betrokken persoon daarover gehandeld. Bij afwijking in de leer wordt door het bestuur de onderwijzer geschorst, terwijl de vergadering beslist over eventueel te geven ontslag.

Art. 15.

De voorz. heeft de leiding der vergadering en wordt op de Zondagsschool bij afwezigheid vervangen door secretaris of penningmeester. Zonder zijn toestemming mag niemand het onderwijs bijwonen. De secretaris is belast met het bijhouden der notulen en voert de correspondentie. De penningmeester heeft het beheer der gelden.

Art. 16.

De contributie bedraagt 5 cent per maand, terwijl voor bepaalde zaken door de vergadering tot verhooging kan worden besloten.

Art. 17.

Bij gebleken wensch van den Kerkeraad stelt de vereeniging zich in verband met de Geref. Kerk onder nader vast te stellen regeling der wederzijdsche rechten en verplichtingen.

Art. 18.

De vereeniging onderhoudt eene bibliotheek, die onder beheer van eene commissie staat, door de vereeniging benoemd. Zonder goedkeuring der vergadering mogen geen boeken worden aangeschaft.

Art. 19.

In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet beslist de vergadering met meerderheid van stemmen.

Art. 20.

Wijzigingen in dit reglement kunnen worden gemaakt met meerderheid van stemmen op voorstel van het bestuur of van minstens 2 leden welke hun voorstel van te voren indienen bij het bestuur.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 2 December 1909.

HET BESTUUR.

AMSTERDAM.

REGELING voor de Commissie van toezicht op de Zondagscholen, die zich aan het toezicht van den Kerkeraad onderwerpen.

ARTIKEL 1. De Commissie bestaat uit acht leden, te benoemen door den Kerkeraad. Twee harer leden zijn predikanten bij de Gereformeerde Kerk van Amsterdam. Van de overige zes moeten er drie ouderling zijn, terwijl de laatste drie of ouderlingen zijn of lidmaten der Kerk in het volle bezit van alle rechten.

ART. 2. De leden dezer Commissie treden af in de tweede vergadering van den Kerkeraad der maand April en zijn terstond weer benoembaar. Bij tusschentijdsch aftreden door ziekte, vertrek of andere omstandigheden geschiedt de benoeming zoo spoedig mogelijk. De Kerkeraad kan daarbij gebruik maken van een voordracht, welke hij aan de Commissie verzoekt.

ART. 3. De Commissie houdt zich bij het oefenen van toezicht op de Zondagsscholen aan de navolgende twee bepalingen, door den Kerkeraad vastgesteld in zijn vergadering van den 7^{den} November 1907:

1°. dat de Zondagsschool niet anders moet wezen dan middel van Evangelisatie; en

2°. dat het onderwijs worde toevertrouwd aan personen (kon het zijn van rijperen leeftijd mannen en vrouwen), die tot het avondmaal zijn toegelaten en bekwaam zijn om onderwijs te geven.

ART. 4. Zij oefent dit toezicht uit:

1°. door het bezoeken van de Zondagsscholen van de genoemde vereenigingen door de leden harer Commissie. Iedere Zondagsschool wordt minstens eenmaal in de zes maanden bezocht. Van zoodanig bezoek ontvangt de Commissie rapport.

2°. door hare medewerking bij de aanstelling van wie onderwijs geven. Deze medewerking bestaat hierin, dat minstens twee harer leden tegenwoordig zijn bij het onderzoek, dat het Bestuur instelt naar de bekwaamheden der candidaten. De aanstelling kan niet geschieden, zoo deze leden daartegen bezwaar maken.

3°. door gelegenheid te geven aan de onderwijzers(erssen) en adspirant-onderwijzers(erssen) om iedere week leiding te ontvangen in de onderwijzing van het onderwerp, dat volgens den aangewezen rooster aan de orde van behandeling is. Deze leiding geschiedt door een der leden, bij voorkeur een der predikanten, door de Commissie zelve aan te wijzen. De kosten worden gedekt door vrijwillige bijdragen. En zoo deze niet genoegzaam zijn, door de vereenigingen naar verhouding van het getal onderwijskrachten.

4°. De Commissie is bereid in alle gevallen, waarin de vereenigingen zulks begeeren, zoo mogelijk, haar van advies te dienen.

ART. 5. Minstens eenmaal 's jaars houdt de Commissie eene vergadering met de Besturen der Zondagsscholen ter bespreking van de zaken, welke de Besturen of de Commissie wenschen aan de orde te stellen, en om na te gaan of de vereenigingen zich houden aan de bepalingen tusschen den Kerkeraad en haar vastgesteld.

ART. 6. Minstens eenmaal in de zes maanden houdt de Commissie zelve een vergadering.

ART. 7. In de maand April dient de Commissie bij den Kerke-

raad een schriftelijk rapport in van hare werkzaamheden in het afgelopen jaar.

Aldus vastgesteld door den Kerkeraad in zijne vergadering van den 22sten April 1908.

STATUTEN EN HUISHOUELIJK REGLEMENT

van den Bond van Gereformeerde Zondagsschoolvereenigingen te Amsterdam.

STATUTEN.

Art. 1.

N A A M.

Te Amsterdam is gevestigd een bond van Zondagsschoolvereenigingen, die zich gesteld hebben onder toezicht van den Raad der Geref. Kerk van Amsterdam.

Art. 2.

D O E L.

Doel van dezen bond is :

- a) meerdere eenheid te brengen in den Geref. Zondagsschoolarbeid te Amsterdam.
- b) In het bizonder den bloei te bevorderen van de Zondagschoolvereenigingen die zich gesteld hebben onder toezicht van den Raad der Geref. Kerk van Amsterdam.

Art. 3.

WERKZAAMHEDEN.

De Bond zoekt zijn doel te bereiken :

- a) door het houden van vergaderingen, waarop de algemeene belangen der Zondagsschool kunnen worden besproken.
- b) door het bevorderen van de oprichting van Zondagsscholen in buurten, waarin deze ontbreken.
- c) door het oprichten en in stand houden van cursussen ter opleiding van Zondagsschool-onderwijzers en onderwijzeressen.

Art. 4.

L E D E N.

Lid van den Bond kunnen alléén worden, diè Zondagsschoolvereenigingen, of corporatiën, die zich gesteld hebben onder toezicht van den Raad der Geref. Kerk van Amsterdam.

Zulk eene vereeniging wordt lid van den Bond door aanvraag aan den secretaris.

Art. 5.

VERGADERINGEN.

Minstens éénmaal per jaar belegt het Bestuur een vergadering, toegankelijk voor alle leden der aangesloten vereenigingen. De vereenigingen hebben het recht voor deze vergadering onderwerpen ter bespreking op te geven.

Art. 6.

INKOMSTEN.

De Bond trekt zijn inkomsten uit:

- a) contributiën.
- b) schenkingen.
- c) erflatingen en legaten.
- d) subsidiën.

Art. 7.

BESTUUR.

Het Bestuur bestaat uit minstens zeven leden. Iedere vereeniging wijst uit haar midden een bestuurslid aan. Zoo noodig worden de overige bestuursleden gekozen op de vergadering, bedoeld in art. 5.

Het Bestuur heeft twee jaar zitting. Volgens door het Bestuur op te maken rooster, treedt jaarlijks een gedeelte der bestuursleden af, doch is terstond herkiesbaar.

Art. 8.

Aan het Bestuur is de uitvoering van de besluiten der ledenvergadering opgedragen.

In de ledenvergadering van Mei doet de secretaris verslag van al de werkzaamheden van den Bond en van het Bestuur in het afgelopen zittingsjaar.

De penningmeester doet op deze vergadering rekening en verantwoording van zijn finantiëel beheer.

Art. 9.

STEMMINGEN.

Ieder der aangesloten vereenigingen brengt bij stemming op de ledenvergadering zooveel stemmen uit, als bij den aanvang des jaars het aantal scholen bedraagt, dat van deze vereeniging uitgaat.

Tevens heeft elk der bestuursleden één stem.

Art. 10.

Nadere bepalingen voor den Bond kunnen bij Huishoudelijk Reglement of bij bijzondere beslissing der ledenvergadering gemaakt worden. In gevallen, waarin deze statuten niet voorzien, heeft het bestuur het recht te handelen naar bevind van zaken.

Art. 11.

WIJZIGING.

Een voorstel tot wijziging der statuten moet door minstens twee aangesloten vereenigingen of de meerderheid van het Bestuur worden gesteund, alvorens het door het Bestuur op de ledenvergadering in behandeling kan worden gebracht.

Art. 12.

ONTBINDING.

Een besluit tot ontbinding van den Bond kan slechts genomen worden met drie-vierden van het aantal uitgebrachte stemmen.

Art. 13.

Bij ontbinding worden de bezittingen van den Bond gelijkelijk verdeeld onder de aangesloten vereenigingen.

Art. 14.

De Bond wordt opgericht voor den tijd van 29 jaar en 11 maanden gerekend van 1 April 1910.

Art. 15.

Art. 4 en dit artikel kunnen niet gewijzigd worden.

Aldus vastgesteld in de Algem. Vergadering
van 10 Oct. 1910

HUISHOUELIJK REGLEMENT.

Art. 1.

Vereenigingen, die als lid van den Bond wenschen toe te treden of te bedanken, geven hiervan kennis aan het Bestuur.

Art. 2.

Elk der aangesloten vereenigingen betaalt als jaarlijksche contributie minstens f 2.50. Voor vereenigingen, wier ledenaantal meer

dan 15 bedraagt, wordt deze minimum contributie verhoogd telkens met f 0.10 per lid.

Art. 3.

Over de contributiën der vereenigingen wordt jaarlijksch vóór 1 Maart bij de resp. penningmeesters beschikt op quitantie van den penningmeester.

Art. 4.

Voor elke ledenvergadering worden door de vereenigingen zoo-veel stemhebbende afgevaardigden aangewezen, als waartoe zij krachtens de statuten recht hebben.

Art. 5.

De laatste beslissing over alle zaken berust bij de ledenvergadering.

Bij alle stemmingen, uitgezonderd die bedoeld in art. 12 der Statuten, beslist de volstreckte meerderheid.

Bij staking van stemmen wordt een voorstel geacht te zijn verworpen.

Over zaken wordt mondeling, over personen schriftelijk gestemd.

Alleen wanneer geen der aanwezige, stemhebbende afgevaardigden er zich tegen verklaart, kan de verkiezing van personen bij acclamatie plaats hebben.

Is er geen volstreckte meerderheid dan wordt een tweede vrije stemming gehouden. Zoo noodig heeft daarna herstemming plaats tusschen hen, die de meeste stemmen op zich vereenigden. Bij staking van stemmen over personen is de oudste gekozen.

Art. 6.

Op een besluit der ledenvergadering kan binnen zes maanden niet worden terruggekomen.

Art. 7.

Met toestemming van het Bestuur kunnen ook niet-leden der aangesloten vereenigingen worden geïntroduceerd op de ledenvergadering.

Art. 8.

Minstens vier weken voor de vergadering in Mei wordt door het Bestuur een Commissie van drie leden van verschillende vereenigingen buiten het Bondsbestuur staande, benoemd om de kas en de boeken van den penningmeester na te zien en daarvan op de vergadering in Mei verslag uit te brengen.

Art. 9.

Het Bestuur heeft het recht de beslissing der ledenvergadering over voorstellen, die niet minstens zes weken tevoren ter kennis van het Bestuur zijn gebracht, uit te stellen tot een volgende ledenvergadering.

Het Bestuur is verplicht de ingekomen voorstellen minstens één maand voor de ledenvergadering ter kennis van de verschillende vereenigingen te brengen.

Art. 10.

De bestuursleden verdeelen onderling de functies van voorzitter, secretaris, penningmeester en algemeen adjunct.

Art. 11.

Het Bestuur vergadert minstens twee maal per jaar en voorts zoo dikwijls de voorzitter en twee bestuursleden dit wenschen.

Art. 12.

In gevallen, waarin dit reglement niet voorziet, heeft het Bestuur het recht te handelen naar bevind van zaken.

Art. 13.

Een voorstel tot wijziging van dit reglement moet door minstens twee aangesloten vereenigingen of de meerderheid van het Bestuur worden gesteund, alvorens het door het Bestuur op de ledenvergadering in behandeling kan worden gebracht.

Aldus vastgesteld in de Algem. Vergadering van 10 Oct. 1910.

♦♦♦♦♦♦♦♦

LITTERATUUR OVER DE ZONDAGSSCHOOL.

Het standaardwerk op het gebied der Zondagsschool is:

Yale Lectures, door Dr. H. Clay Trumbull. Het boek bestaat uit lezingen over de Zondagsschool gehouden op verzoek van de Amerikaanse universiteit „Yale”.

Zeer belangrijk is het artikel over de Zondagsschool in de Schaff-Herzog Encyclopaedie door Dr. Edwin en W. Rice.

Zie ook Drie Kleine Vossen. door Dr. A. Kuyper bladz. 97—108.

Van Jachin's uitgaven wordt in deze lijst geen enkele genoemd, wijl die in een afzonderlijke rubriek vermeld zijn.

De Zondagsschool. Bijdrage tot de kennis van haar geschiedenis, wezen en resultaten, door Rev. Henry E. Dosker. Met een inleidend woord van T. H. Bavinck.

De Zondagsschool, door L. F. F. Gauthey. Uit het Fransch vertaald, onder toezicht van, en met een voorrede ingeleid, door D. Chantepie de la Saussaye.

Excelsior. De Zondagsschool. Haar doel en inrichting, haar roeping en beteekenis, door Helene Barde, uit het Fransch.

Het vijftigjarig bestaan der Nederlandsche Zondagsschool, door T. M. Looman.

Het Zondagsschool-eeuwfeest in 1880. Naar het Engelsch, door C. S. Adama van Scheltema.

Een veeleischend werk. Wenken voor allen, die in de Zondagsschool arbeiden, door A. J. Hoogenbirk.

De Zondagsschool. Wenken voor hen, die op de Zondagsschool met vrucht onder kinderen werkzaam willen zijn. Door C. M. Dekker.

Bijbelsche Archeologie, door H. Beuker.

„Laat de kinderkens tot Mij komen” Een boek voor ouders, onderwijzers en onderwijzeressen in Christelijke scholen en Zondagsscholen, door C. H. Spurgeon, uit het Engelsch door J. R. Bremer.

De moderne paedagogiek en het godsdienstonderwijs aan het kind, door J. P. Tazelaar.

Dogmtische onderwerpen, belangrijk voor de Fundamenteele Paedagogiek, naar Dr. Bavinck's Gereformeerde Dogmatiek bewerkt door W. Heins.

HANDBOEKEN VOOR DEN ONDERWIJZER.

Handleiding bij de Beoefening der gewijde geschiedenis, door J. van Andel.

Bijbelsche Geschiedenis, door F. L. Zahn.

Handboek voor het Onderwijs is het Oude Testament, ten dienste van de Catechisatie, het Huisgezin en de Zondagsschool, door Dr. Ph. J. Hoedemaker.

Practische Handleiding bij het onderwijs in de Bijbelsche geschiedenis voor scholen en huisgezinnen, door J. Nissen.

Lessen voor de Zondagsschool over het oude- en nieuwe Testament uit het Engelsch van Eugène Stock e. a., onder toezicht van Dr. E. Barger.

Handboek voor de beoefening der Bijbelsche geschiedenis, door E. Stock e. a., bewerkt door Ds. W. Renkema.

Lessen over het Oude Testament, door Emile E. Deedes.

Lessen over het Nieuwe Testament, door Emile E. Deedes.

Lessen over de wonderen en gelijkenissen van den Heere Jezus, door Dr. John. Watson. Naar het Engelsch bewerkt door Dr. E. Barger.

Lessen over het leven en de brieven van den Apostel Paulus, door Elisabeth H. Green. Naar het Engelsch bewerkt door Dr. E. Barger.

Handleiding bij den rooster voor de laagste klasse der Zondagschool, door Dr. E. Barger.

Gids voor den Bijbellezer, door T. M. Looman.

Bijbelsch Handboek en Concordantie, J. M. Bredée.

De Chr. Feesten en de lijdensgeschiedenis. Beelden, gedachten, verhalen en wenken ten dienste van den Zondagsschoolonderwijzer, door Dr. Ph. J. Hoedemaker.

De Profetieën aangaande den Messias met hare vervullingen, bijeenverzameld door P. A. Sparenburg, met een aanbevelend woord van Ds. K. Fernhout.

In kort Bestek, handboekje bij het Bijbelsch onderwijs door A. J. Hoogenbirk.

Handboekje bij het Bijbelsch onderwijs, ten dienste van Catechistiën en Zondagsscholen, door Dr. H. H. Kuyper.

De nieuwste Engelsche handboeken, het laatste jaar verschenen,
zijn :

Mr. Archibald. Sunday School of Tomorrow.

Miss Bone. Primary Scholar.

Prof. Murray. From One to Twenty-One.

TIJDSCHRIFTEN.

In Nederland.

De Christelijke Familiekring. Tijdschrift voor Zondagsschool en
huisgezin, onder redactie van Ds. J. J. van Noort. Uitgave der Ne-
derlandsche Zondagsschoolvereeniging.

Vrij en Vroom. Maandblad voor de Zondagsscholen in vrijzinnigen
geest. Onder redactie van J. F. D. Mossel.

In Engeland.

Voor de onderwijzers :

The Sunday School Teacher.

The Sunday School Chronicle.

Voor de kinderen :

Voor oudere leerlingen :

Young England.

The Golden Rule. Maandelijks. Prijs per nummer 5 cent.

Voor de jonge kinderen :

The Child's own Magazine.

In Frankrijk :

Journal des Écoles du Dimanche.

Revue mensuelle de pédagogie chrétienne, destinée aux

Moniteurs et aux Familles. Rédacteur : M. Jean Laroche.

In Duitsland :

Der Sonntagsschulfreund. Organ für deutsche Kindergottesdienste
und Sonntagsschulen. Herausgegeben von Pastor Fleischmann.

43. Jahrgang 1911. 12 Hefte.

Nebst : Biblischen Winke. 24 Jahrgang.

Die Sonntagsschule. Red. Ulrich Meijer, 48 Jahrgang, 1911. 52 Nr.
16 Seiten mit Abbildungen.

Der Sonntagsbote für die Jugend. Red. Ulrich Meijer. 52 Nr.

♦♦♦♦♦♦♦♦